

KEZELÉSI TERV

EZERÉVES PANNONHALMI BENCÉS FŐAPÁTSÁG ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZETE

VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE VONATKOZÓ MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI KEZELÉSI TERV

KEZELÉSI TERV 2018. MÁRCIUS

Megrendelő: Miniszterelnökség
1014 Budapest I., Táncsics Mihály u. 1.

Vállalkozó: PALATIUM- VÁROS-TEAMPANNON Konzorcium
PALATIUM Stúdió Kft., 1113 Budapest XI., Badacsonyi u. 13.
VÁROS-TEAMPANNON Kft., 1053 Budapest V., Veres Pálné u. 7.

EZERÉVES PANNONHALMI BENCÉS FŐAPÁTSÁG ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZETE

VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE VONATKOZÓ
MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ ÉS KEZELÉSI TERV

KEZELÉSI TERV

MEGRENDELŐ	Miniszterelnökség 1014 Budapest I., Táncsics Mihály u. 1.
GONDNOKSÁG	Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete Világörökségi Gondnokság, 9090 Pannonhalma, Vár 1.
Képviselő	Dr. Pottyondy Ákos, világörökségi vezető
VÁLLALKOZÓ	PALATIUM - VÁROS-TEAMPANNON Konzorcium PALATIUM Stúdió Kft., 1113 Budapest XI., Badacsonyi u. 13. VÁROS-TEAMPANNON Kft., 1053 Budapest V., Veres Pálné u. 7.
Projektvezető	Erő Zoltán, okl. építészmérnök, műemléki szakmérnök, É1 01-2705 Koszorú Lajos, okl. építészmérnök, TR 01-1346
Szakértők, közreműködők	Czigány Tamás, okl. építészmérnök, É1 08-0013 Páll Anikó, okl. építészmérnök, É1 08-0325 Szilágyi Klára, okl. építészmérnök, É 01-6100 László Csaba, régész Laposa József, okl. tájépítészmérnök, K 19-0384 Barczy Attila, természetvédelmi mérnök Illés Tamás, idegenforgalmi közgazdász Polgár Judit, szociológus Szántó Katalin, kertészmérnök Kucsora Zita, okl. településmérnök Csoma Dániel, geográfus Erő Júlia, szociológus Szécsi Ákos, építészmérnök

Budapest, 2018. március

A szerzők köszönetet mondanak a Pannonhalmi Főapátság, Pannonhalma Város Önkormányzata, a Világörökségi Gondnokság és az érintett hatóságok képviselőinek a munkához nyújtott segítségükért.

© A munka a Szerzői jogi törvény védelmét élvez.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	7
I. AZONOSÍTÓ ADATOK.....	9
I.1. A világörökségi helyszín megnevezése	9
I.2. A világörökségi helyszín határai.....	9
I.2.1. A világörökségi helyszín elhelyezkedése	9
I.2.2. A világörökségi helyszín ingatlanai.....	9
I.2.3. A világörökségi helyszín határainak leírása.....	10
I.2.4. A világörökségi helyszín adatai - összefoglaló táblázat.....	11
I.2.5. A világörökségi helyszín térképei	12
I.2.6. A világörökségi helyszín jellemzői.....	16
II. A KIEMELKEDŐ EGYETEMES ÉRTÉK VISSZAMENŐLEGES MEGHATÁROZÁSA	19
II.1. A kiemelkedő egyetemes érték visszamenőleges meghatározása, a Világörökség Központ által nyilvántartott tartalommal	19
II.2. Attribútumok	23
a) Kontinuus módon fejlődő történeti épületegyüttes.....	23
b) Kontinuus módon fejlődő történeti funkció	24
c) Történeti kertek, táji és természeti környezet.....	25
d) Karakteres táji megjelenés	26
III. A VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍN KIEMELKEDŐ EGYETEMES ÉRTÉKE MEGŐRZÉSÉNEK, FENNTARTÁSÁNAK ÉS BEMUTATÁSÁNAK CÉLJAI ÉS STRATÉGIÁI	27
III.1. A KET stratégiai elemei, célrendszere.....	28
III.2. A KET prioritásai.....	38
III.2.1. Kutatások	38
III.2.2. Megőrzési állapot javítása (helyreállítás, kezelés, gondozás, felújítás)	39
III.2.3. A fenntarthatóság növelése.....	40
III.2.4. Megközelítés, közlekedés	45
III.2.5. Bemutató, látogatók fogadása, turizmus	46
III.2.6. Szakmai képzés, továbbképzés	48
III.2.7. Oktatás, ismeretterjesztés, társadalmi tudatosság növelése	49
III.2.8. Környezeti tényezők, kapcsolatok, klímaváltozás.....	50
III.2.9. A területrendezési eszközök összhangjának megteremtése	52
III.2.10. Haváriák, katasztrófavédelem, vagyonvédelem	53
III.2.11. Kommunikáció	55
III.3. Összegzés: a megőrzési feladatok és prioritások kapcsolatrendszere.....	56
IV. KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK, TILALMAK.....	61
IV.1. A világörökségi területet érintő kezelési módok	61
IV.1.1. Az épített örökség megőrzéséhez és fejlesztéséhez kapcsolódó feladatok és intézkedések	61
IV.1.2. A szerzetesi tevékenységekhez kapcsolódó feladatok és intézkedések	73
IV.1.3. A természeti örökséghez kapcsolódó feladatok és intézkedések.....	88
IV.1.4. A tájképi megjelenés védelméhez kapcsolódó feladatok és intézkedések.....	108
IV.2. A védettségéből eredő korlátozások	129
IV.2.1. A világörökségi státusból fakadó előírások	130
IV.2.2. Műemlékvédelmi korlátozások és a jókarbantartás kötelezettsége	130
IV.2.3. Természetvédelmi korlátozás a védett természeti területeken.....	134

V. TÁRSADALMI-SZAKMAI RÉSZVÉTEL	136
V.1. Az érintettek bevonására szolgáló eszközök, egyeztetési mechanizmusok	137
V.1.1. Pannonhalmi Világörökségi Fórum.....	137
V.1.2. Világörökségi Tervtanács	139
V.2. Egyeztetési és kiigazító mechanizmusok.....	140
V.3. Lehetséges konfliktusok, konfliktuskezelés.....	141
V.3.1. A védelemből fakadó konfliktusok	141
V.3.2. A használatból fakadó konfliktusok.....	144
V.3.4. A finanszírozás feladatából fakadó konfliktus	145
VI. FINANSZÍROZÁS	147
VI.1. A világörökségi terület megőrzési feladatainak finanszírozása	148
VI.2. A feladatok becsült forrásigénye és ütemezése	149
VI.3. Az alkalmazandó feltételrendszer	152
VI.3.1. Közvetlen támogatások rendszere	152
VI.3.2. Támogatás non-profit szervezeten keresztül adókedvezményekkel - a Pannonhalma Értékmentő Alapítvány	153
VII. MONITORING	156
VII.1. A Szervizkönyv	156
VII.2. A természeti környezet monitoringja.....	158
VII.3. A táji környezet monitoringja.....	160
VII.4. A Pannonhalmi Világörökségi Jelentés.....	162
FÜGGELÉK - Emlékeztetők	164

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A pannonhalmi világörökségi helyszín légifelvételen,	5
2. ábra: Pannonhalma Magyarország térképén, 2014, Palatium.....	12
3. ábra: Pannonhalma, a világörökségi helyszín a topográfiai térképen, M 1 : 100 000,.....	13
4. ábra: Pannonhalma, a világörökségi helyszín, M 1 : 10 000,	14
5. ábra: Pannonhalma, a világörökségi helyszín műholdfelvételen, M 1 : 10 000, forrás: Google,	15
6. ábra: Pannonhalma, világörökségi helyszín, tulajdoni viszonyok, forrás: TAKARNET,.....	18
7. ábra: A védett természeti területek kezelési egységeinek lehatárolása	99
8. ábra: Javasolt látványvédelmi zóna a világörökségi helyszín körül.....	109
9. ábra: A HÉSZ felülvizsgálatának koncepciója, Város-Teampannon, 2014.....	125
10. ábra: A finanszírozás differenciált forrásösszetétele	149

TERVLAPOK JEGYZÉKE

A világörökségi helyszín összefoglaló helyszínrajza	16+
A világörökségi terület fejlesztési feladatai	66+
I – Gazdasági udvar fejlesztési terület.....	68+
II – Gyógynövénykert fejlesztési terület.....	70+
III – Apátsági Major Szálloda fejlesztési terület	72+

**1. ábra: A pannonhalmi világörökségi helyszín légifelvételen,
2012, Civertan, © Pannonhalmi Főapátság**

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

BM	Belügyminisztérium
ÉM	Építésügyi Minisztérium
Forster Központ	Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
FÖMI	Földmérési és Távérzékelési Intézet
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
GVM	Gazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium
HÉSz	Helyi Építési Szabályzat
IVS	Integrált Városfejlesztési Stratégia
KEÉ	Kiemelkedő Egyetemes Érték
KET	Kezelési Terv
KKK	Kezelési Kézikönyv
KM	Kulturális Minisztérium
Korm. rendelet	Kormányrendelet
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KTM	Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium
KvVM	Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
LEADER	Liaison Entre Actions pour le Developpement de l'Economie Rurale (Közösségi kezdeményezés a vidéki gazdaság fejlesztéséért)
MÁ	Magyar Állam
MAD	Megalapozó Dokumentáció
MBK	Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság
MJT	Műemléki Jelentőségű Terület
MK	Műemléki Környezet
MKM	Művelődési és Köznevelési Minisztérium
NEFMI	Nemzeti Erőforrás Miniszter
NÉBIH	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
NKÖM	Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
OMF	Országos Műemléki Felügyelőség
OTÉK	Országos Településrendezési és Építési Követelmények
OTrT	Országos Területrendezési Terv
Önk. rendelet	Önkormányzati rendelet
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete)
TIR	Természetvédelmi Információs Rendszer
TK	Tájvédelmi Körzet
TT	Természetvédelmi terület
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium
VÖ	Világörökség
WHCOM	World Heritage Committee (Világörökség Bizottság)

BEVEZETŐ

Jelen kötet „Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Kezelési Terve. A kötet előzménye és elválaszthatatlan része a Megalapozó Dokumentáció.

A munka a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény alapján készül. Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete világörökségi helyszín legfontosabb jogi hátterét az alábbi dokumentumok adják:

- az "Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete" világörökségi helyszín Műemléki Jelentőségű Területté nyilvánításáról szóló 7/2005. (III. 1.) NKÖM rendelet,
- a Kiemelkedő Egyetemes Érték visszamenőleges meghatározása (Bizottsági döntés, 2012. január 31., Párizs) mely meghatározza, a védelem és kezelés tárgyát;

A Kezelési Terv alapján várhatóan 2015 során a világörökségről szóló tv. felhatalmazása alapján Kormányrendelet készül, amely a megőrzés és kezelés módját határozza meg. A Kezelési Terv alapján készül el a Világörökségi Gondnokság munkáját megalapozó Kezelési Kézikönyv.

A Kezelési Terv a kezelési feladatokat a Kiemelkedő Egyetemes Értékeket képviselő ún. attribútumok alapján határozza meg. A fő attribútumok alapján meghatározott stratégiai célrendszer és prioritások alapján meghatározható megőrzési feladatok részletes leírása meghatározza az elkövetkező hét év feladatait. A Kezelési Terv egyfelől az érintett legfontosabb szereplők - a Főapátság, Pannonhalma Város Önkormányzata és a Világörökségi Gondnokság - számára ír elő végrehajtandó feladatokat, másfelől javaslatokat és ajánlásokat fogalmaz meg a jogszabályalkotók - az Országgyűlés, a kormányzati szervezetek, a területi önkormányzatok számára.

Lényeges javaslatok vonatkoznak a megőrzési feladatok finanszírozási hátterének biztosítására, hiszen azok hiányában az előírt feladatok nem hajthatók végre.

A Megalapozó Dokumentáció megállapításai alapján a Kezelési Terv fő javaslatai a megőrzés eszköztárának fejlesztésére, a sokszínű szerzetesi tevékenység és a turizmus feltételeinek fejlesztésére összpontosítanak. Tekintettel arra, hogy az elmúlt évtizedek munkájának eredményeként Pannonhalma legfontosabb értékei viszonylag jó állapotban vannak, a szerzetesi tevékenység sokszínűsége a mindennapok része, az elkövetkező időszak feladata ennek a jó gyakorlatnak a folytatása, megerősítése, bővítése. A Kezelési Terv javaslatot ad a Főapátság és Pannonhalma Város együttműködésének javítására, új együttműködési fórumok kialakítására. Lényeges javaslatsor foglalkozik az együttes látványának védelmével, ami a tágabb területen a területrendezési és településrendezési jogszabályok összehangolt fejlesztését teszi szükségessé.

A Kezelési Terv közelítő becslést ad az elkövetkező hétéves periódus megőrzési és fejlesztési feladataival kapcsolatos forrásigényről, javaslatokat tesz a források fedezetének rendszerére. A Kezelési Terv meghatározza a világörökségi helyszín állapotának követését szolgáló monitoring rendszer elemeit, működésének módját.

A Kezelési Terv célja nem kevesebb, mint hogy megfelelő hátteret adjon pannonhalmi világörökségi helyszín hosszú távú megőrzéséhez, sokrétű kultúrateremtő tevékenységéhez.

I. AZONOSÍTÓ ADATOK

I.1. A világörökségi helyszín megnevezése

A világörökségi helyszín megnevezése	
- a részes állam nyelvén	Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete
- angolul	Millenary Benedictine Abbey of Pannonhalma and its Natural Environment
- franciául	Abbaye bénédictine millénaire de Pannonhalma et son environnement naturel
- spanyolul	Abadía milenaria benedictina de Pannonhalma y su entorno natural
Felvétel éve	1996
Referencia szám	758

I.2 A világörökségi helyszín határai

I.2.1. A világörökségi helyszín elhelyezkedése

Magyarország, Győr-Moson-Sopron Megye, Pannonhalma

A világörökségi helyszín Magyarország észak-nyugati területén, a Kisalföld és a Bakony hegység peremén, a Pannonhalmi dombság keleti vonulatának részét képező, Szent Márton hegy nevet viselő hármass dombján, Pannonhalma város felett található.

I.2.2. A világörökségi helyszín ingatlanai

Pannonhalma, az 1, 2, 3/1, 3/3, 5, 6, 10/1, 10/2 X553028,48, Y246103,73; X553023,26, Y246109,11 EOVS koordináták által kijelölt vonaltól keletre eső része, 21, 23/1 X558982,37 Y245989,17; X552984,02, Y245979,55 EOVS koordináták által kijelölt vonaltól keletre eső része, 23/2, 23/3, 24/2, 24/3, 24/4, 24/5, 27/1, 27/2, 27/3, 28, 29/1, 29/2, 29/3, 29/4, 29/5, 47, 178, 179/1, 179/2, 180/2 X553587,21, Y245939,00; X553576,70, Y245930,91 EOVS koordináták által kijelölt vonaltól északra eső része, 1130/1, 1131, 1132, 1140, 1158/1, 1158/2;

1.2.3. A világörökségi helyszín határainak leírása

A világörökségi helyszín határa az 1158/2 helyrajzi számú ingatlan keleti sarkánál kezdődik, megkerüli kelet felől az 1158/1 helyrajzi számú ingatlant, az 1140 és az 1142 helyrajzi számú ingatlanok közös határának vonalában keresztezi a 180/2 helyrajzi számú utcát, és az 1140 helyrajzi számú ingatlan határvonalán halad délnyugat felé, majd elérkezik az 1130/1 helyrajzi számú ingatlanhoz, azt megkerüli dél felől, továbbhalad a 23/2 helyrajzi számú ingatlan nyugati határán, annak északnyugati sarkánál nyugat felé fordul, és az 1125 helyrajzi számú ingatlan északi határán halad tovább, majd keresztezi a 23/1 helyrajzi számú utcát a 35 és a 29/2 helyrajzi számú ingatlanok határvonalánál, nyugat felől megkerüli a 29/2 helyrajzi számú ingatlant, elérkezik a 29/1 helyrajzi számú ingatlanhoz, annak északi határán kelet felé halad, majd észak felé fordul, és a 10/2 helyrajzi számú utca északkeleti határán halad északnyugat felé, eléri a 105 helyrajzi számú utcát, annak délkeleti határán halad északkelet felé, eléri a 180/1 helyrajzi számú utcát, annak délkeleti határán halad északkelet felé, míg eléri a 180/2 helyrajzi számú utcát, annak északi és északkeleti határán haladva eléri az 1158/2 helyrajzi számú ingatlan északnyugati sarkát, s azt észak felől megkerülve elérkezik a kiindulási ponthoz.

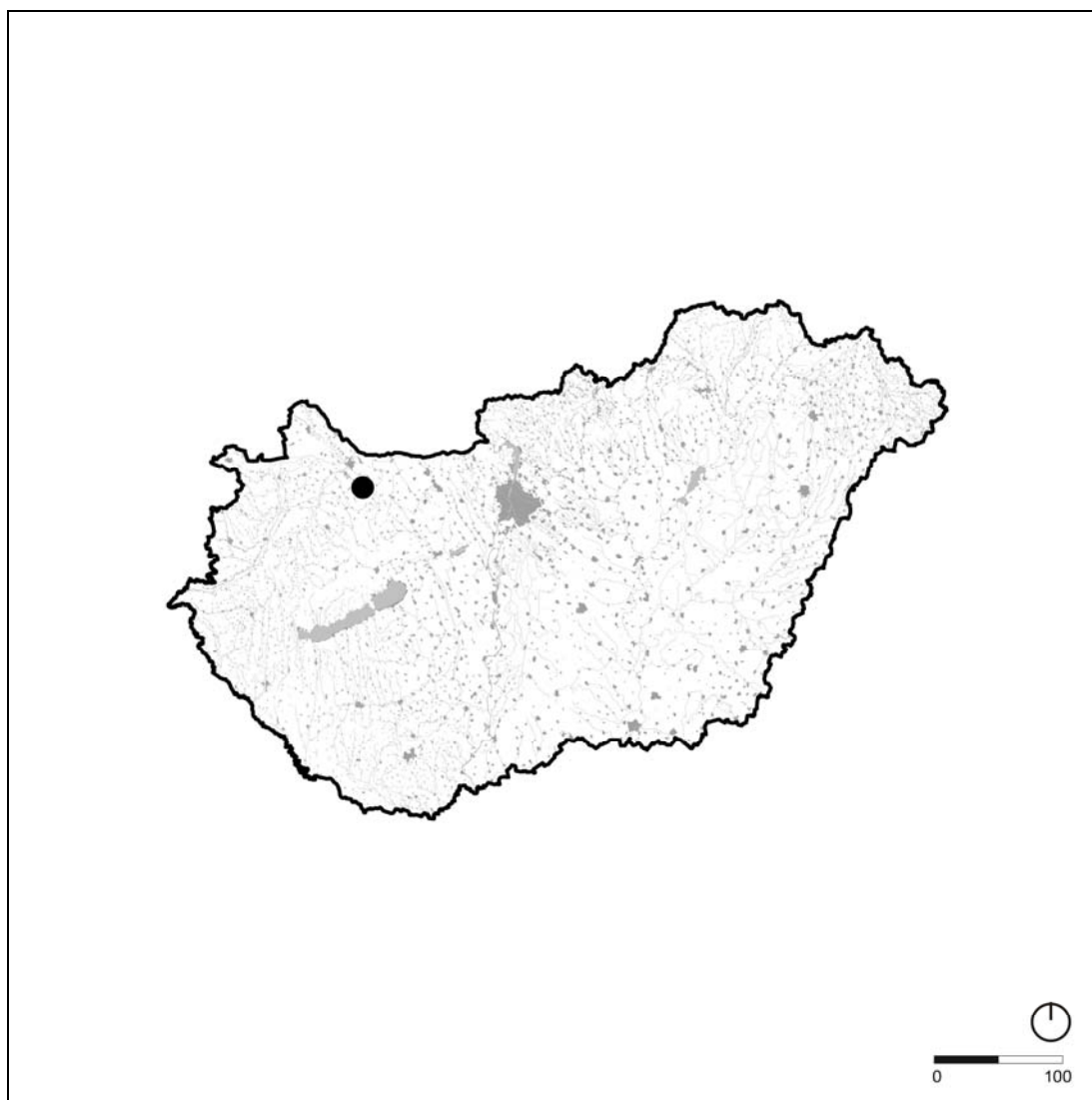
Az Ezeréves Pannonhalma Bencés Főapátság és természeti környezete világörökségi helyszín nem rendelkezik világörökségi védőövezettel, ennek megfelelően a „világörökségi terület” és a „világörökségi helyszín” azonos.

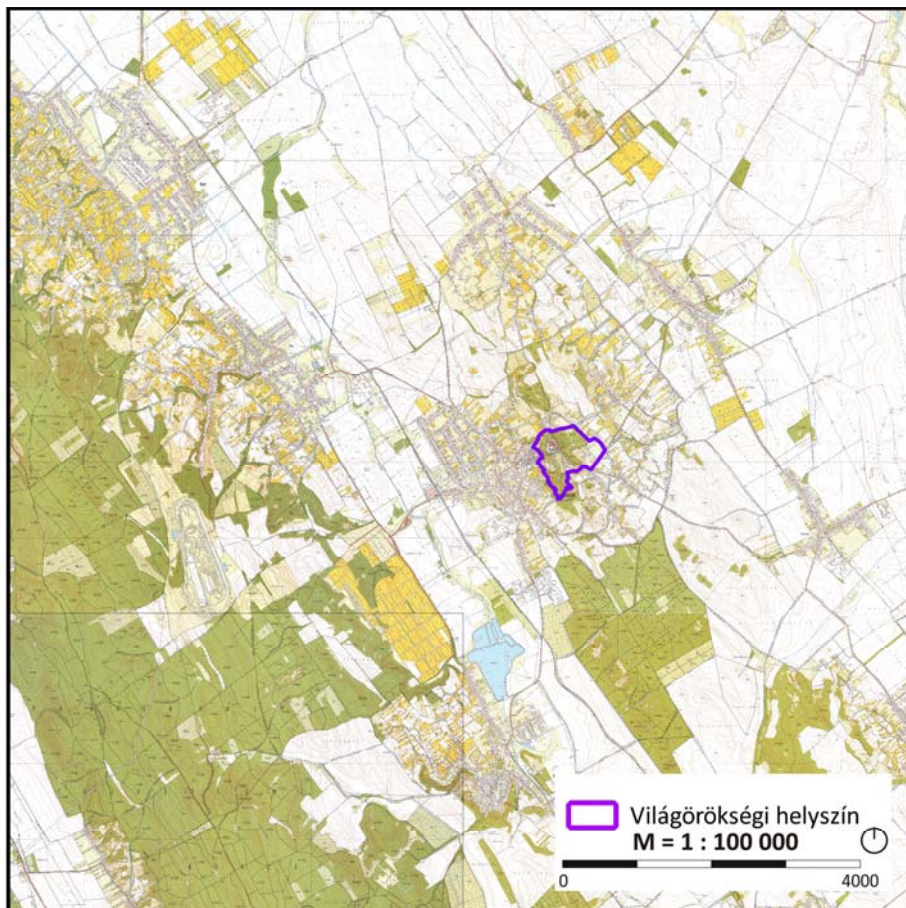
I.2.4. A világörökségi helyszín adatai - összefoglaló táblázat

Részes Állam	Magyarország
Megye	Győr-Moson-Sopron Megye
Település	Pannonhalma
A világörökségi helyszín megnevezése	
- a részes állam nyelvén	Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete
- angolul	Millenary Benedictine Abbey of Pannonhalma and its Natural Environment
- franciául	Abbaye bénédictine millénaire de Pannonhalma et son environnement naturel
- spanyolul	Abadía milenaria benedictina de Pannonhalma y su entorno natural
Felvétel éve	1996
Referencia szám	758
A világörökségi helyszín kijelölése	helyrajzi
számok alapján	1, 2, 3/1, 3/3, 5, 6, 10/1, 10/2 X553028,48, Y246103,73; X553023,26, Y246109,11 EOVS koordináták által kijelölt vonaltól keletre eső része, 21, 23/1 X558982,37 Y245989,17; X552984,02, Y245979,55 EOVS koordináták által kijelölt vonaltól keletre eső része, 23/2, 23/3, 24/2, 24/3, 24/4, 24/5, 27/1, 27/2, 27/3, 28, 29/1, 29/2, 29/3, 29/4, 29/5, 47, 178, 179/1, 179/2, 180/2 X553587,21, Y245939,00; X553576,70, Y245930,91 EOVS koordináták által kijelölt vonaltól északra eső része, 1130/1, 1131, 1132, 1140, 1158/1, 1158/2;

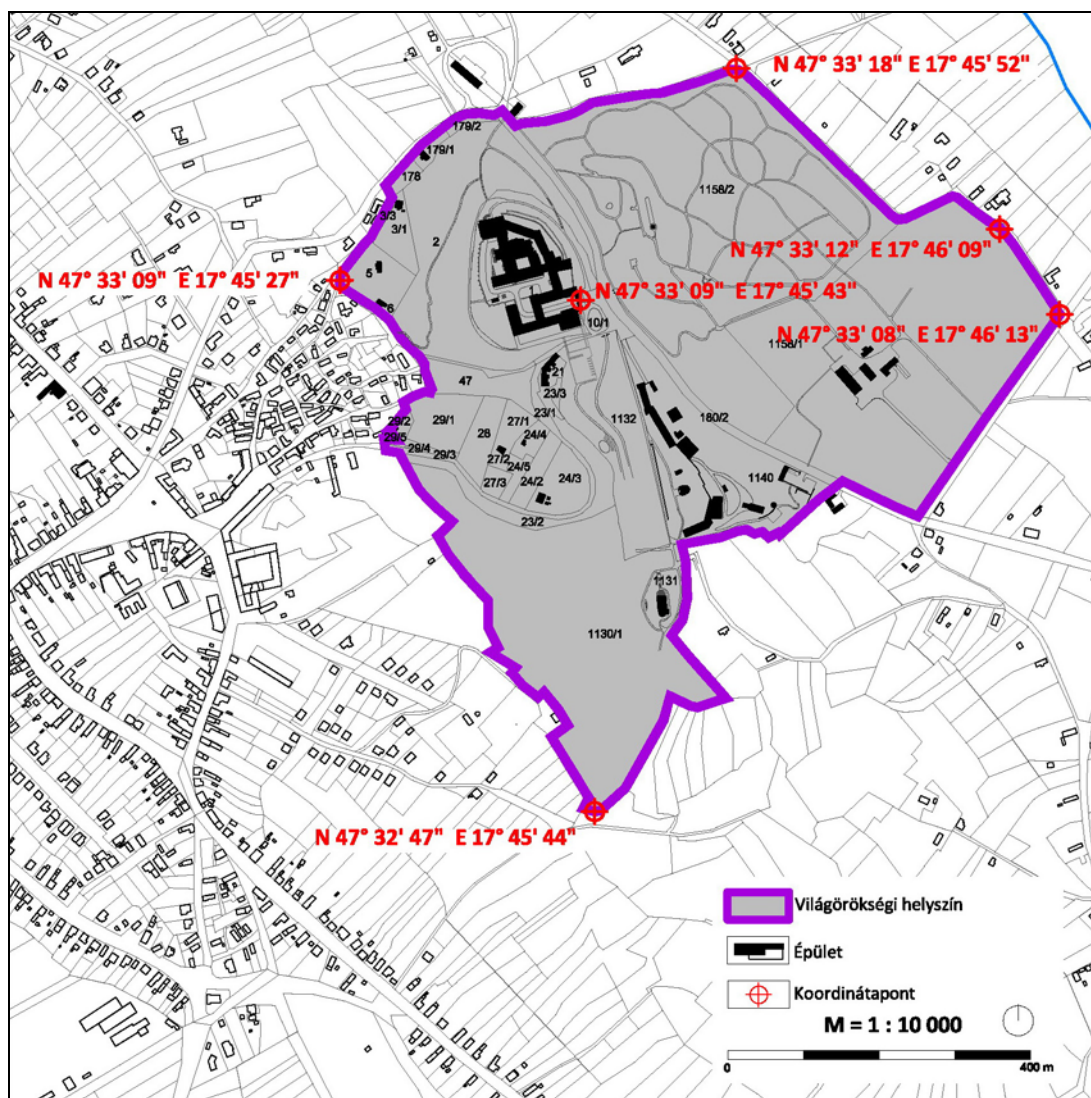
WGS84 alapfelületre vonatkozó földrajzi koordináták

Középpont, szélességi koordináta	N 47°33'09"
Középpont, hosszúsági koordináta	E 17°45'43"
Északkeleti sarokpont, szélességi koordináta	N 47°33'12"
Északkeleti sarokpont, hosszúsági koordináta	E 17°46'09"
Dél nyugati sarokpont, szélességi koordináta	N 47°32'47"
Dél nyugati sarokpont, hosszúsági koordináta	E 17°45'44"

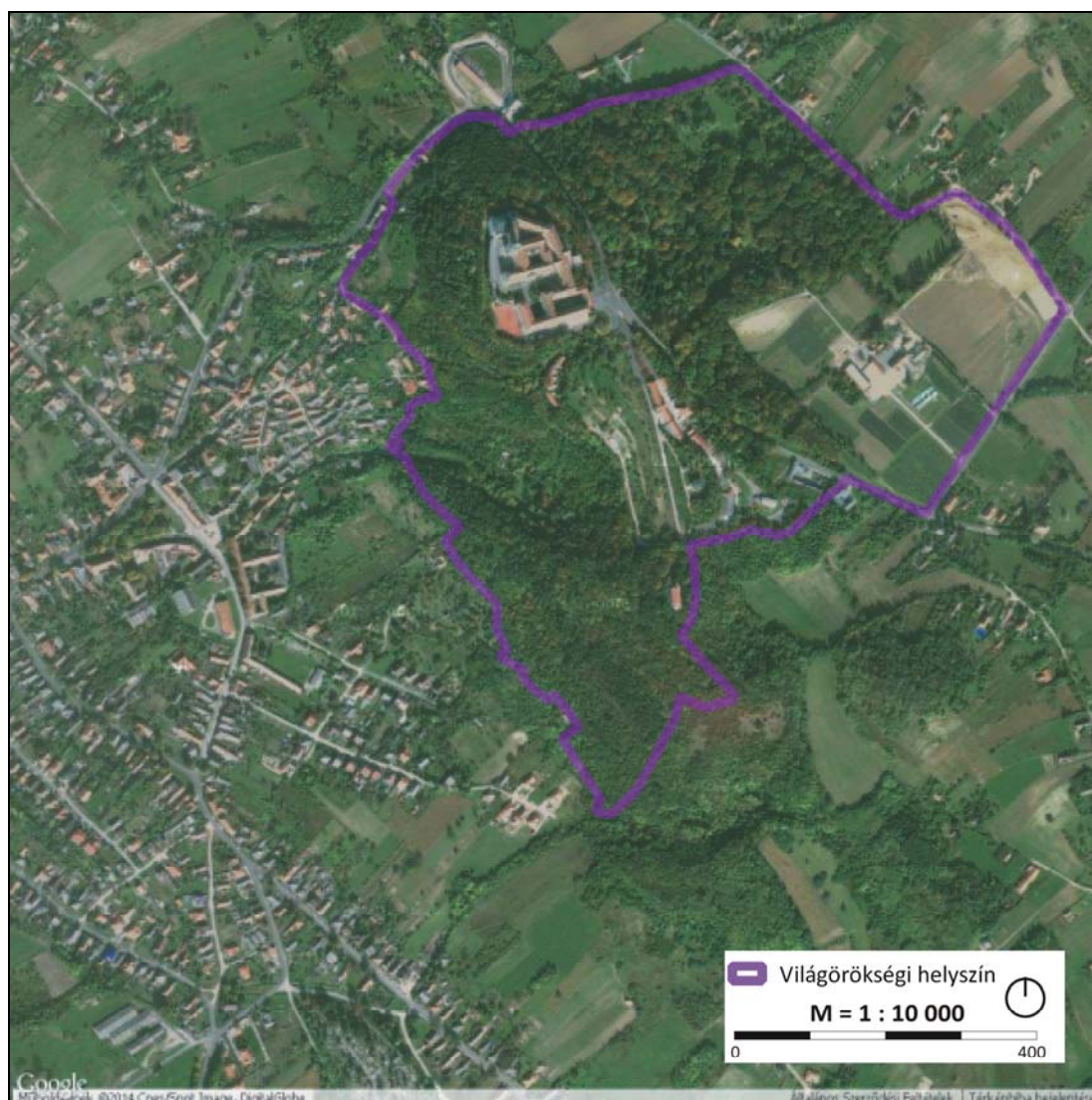
1.2.5. A világörökségi helyszín térképei**2. ábra: Pannonhalma Magyarország térképén, 2014, Palatium**

3. ábra: Pannonhalma, a világörökségi helyszín a topográfiai térképen, M 1 : 100 000, 2014, Palatium/Város-Teampannon

4. ábra: Pannonhalma, a világörökségi helyszín, M 1 : 10 000,
2014, Palatium/Város-Teampannon

5. ábra: Pannonhalma, a világörökségi helyszín műholdfelvételen, M 1 : 10 000, forrás: Google,

1.2.6. A világörökségi helyszín jellemzői

Pozíció

N 47°33'09, E 17°45'43", 266 mBf (a Főapátság főépülete, főbejárat)

Kiterjedés

K-Ny-i irányban 960 m, É-D-i irányban 980 m

Terület¹

48,3 ha

Megközelítés

A világörökségi helyszín Budapesttől 130 km-re található. Közúton a Győr-Veszprém között húzódó 82.sz. országos főútvonalról Pannonhalma város központján keresztül a Hunyadi úton érhető el. Községi közlekedéssel Győr felől közvetlen autóbuszjáratokkal vagy a Veszprém-Győr vasútvonal járataival érhető el.

Tulajdoni viszonyok²

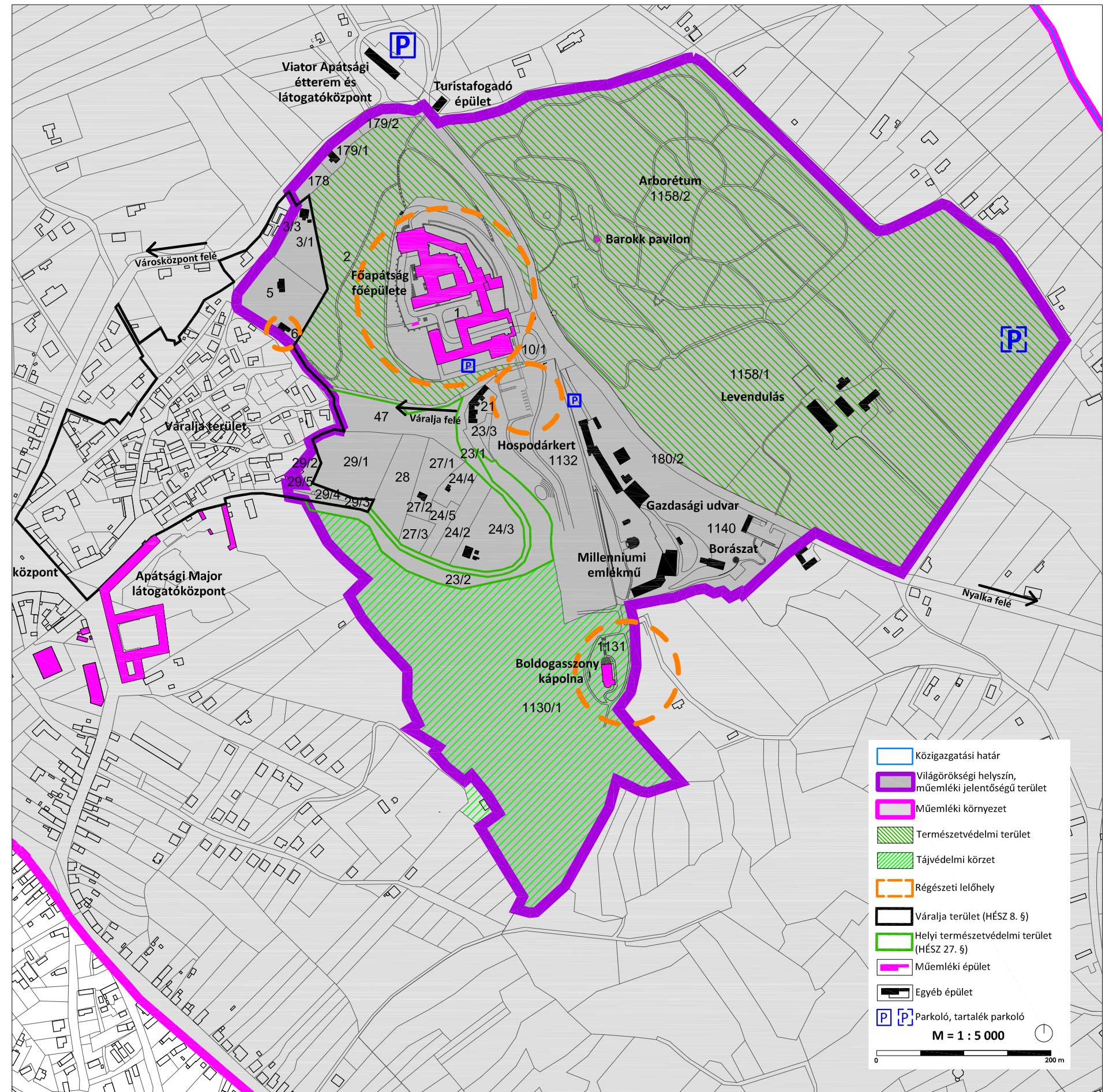
A világörökségi helyszín ingatlanainak tulajdonviszonyát az alábbi adatok jellemzik:

- Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság: 63,2%
- Magyar Állam: 25,6%
- Pannonhalma Város Önkormányzata: 3,5%
- Magánszemélyek: 7,7%

¹ a hivatalosan nyilvántartott adatoktól eltérő, pontosított adat

² a hivatalosan nyilvántartott adatoktól eltérő, pontosított adat

A VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍN ÖSSZEFOGLALÓ HELYSZÍNRAJZA

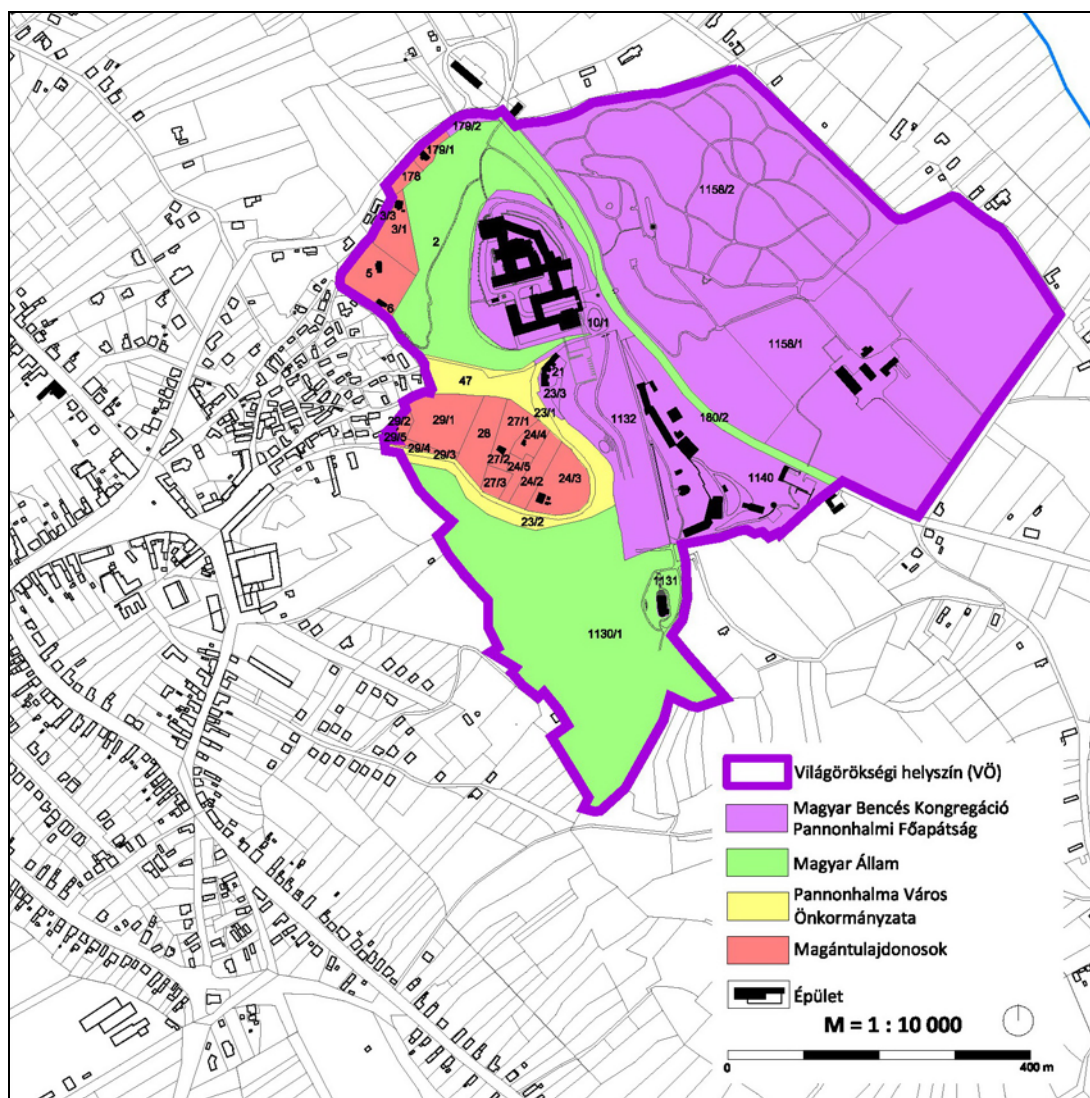

készítette: Város-Teampannon/Palatinum, 2014.

hrsz.	cím		művelési ág	terület (m2)	tulajdonos
1	Vár 1.	kivett	főapátság, látogató bejárat	2 6649	MBK
2		kivett	arborétum	3 6778	MÁ
3/1	Hunyadi u. 21.	kivett	lakóház, udvar	3230	Magán
3/3		kivett	saját használatú út	395	Magán
5	Hunyadi 21/b	kivett	Lakóház, udvar	5334	Magán
6	Váralja 76.	kivett	lakóház, udvar	406	Magán
10/1		kivett	Közterület	2962	MBK
10/2		kivett	Közterület	779	PVÖ
				(2390)	
21	Váralja 91.	kivett	lakóház, udvar, gazdasági épület	1545	MBK
23/1		kivett	Közterület	3709	PVÖ
				(4920)	
23/2		kivett	Beépítetlen	7024	PVÖ
23/3		kivett	gazdasági épület, udvar	420	MBK
24/2		kivett	Beépítetlen	2377	Magán
24/3	Váralja 36/a.	kivett	lakóház, udvar	5073	Magán
24/4		kivett	gazdasági épület, udvar	1410	Magán
24/5		kivett	Beépítetlen	1238	Magán
27/1	Váralja 36/b.	kivett	Beépítetlen	2624	Magán
27/2	Váralja 36/b.	kivett	Lakóház	67	Magán
27/3		kivett	Beépítetlen	1127	Magán
28		kivett	Beépítetlen	3980	magán
29/1		kivett	Beépítetlen	5972	magán
29/2	Váralja 35/a.	kivett	lakóház, udvar	1572	magán
29/3		kivett	Présház	14	magán
29/4		kivett	Présház	7	magán
29/5		kivett	Présház	11	magán
47		kivett	Beépítetlen	5440	PVÖ
178		kivett	Beépítetlen	1115	magán
179/1	Hunyadi u. 25.	kivett	lakóház, udvar	1207	magán
179/2		kivett	Beépítetlen	933	MBK
180/2		kivett	országos közút	7562	MÁ
				(9112)	
1130/1		erdő	5	7 9163	MÁ
1131		kivett	Kápolna	273	MBK
1132		gyümölcsös	5	2 1767	MBK
1140		kivett	emlékmű, hőellátó központ és udvar	3 1671	MBK
1158/1	a, c	kert	5	7 0309	MBK
	b, d, e	kivett	gazdasági épület, udvar, sportpálya	3 0947	MBK
1158/2		kivett	Arborétum	11 8099	MBK

tulajdonos	terület (m2)	részarány
MBK – Magyar Bencés Kongregáció Pannonhalmi Főapátság	30 5575	63,2%
MÁ – Magyar Állam	12 3503	25,6%
PVÖ – Pannonhalma Város Önkormányzata	1 6952	3,5%
magán - magántulajdonosok	3 7159	7,7%
ÖSSZESEN:	48 3189	100,0%

1. táblázat: Ingatlanadatok, tulajdoni viszonyok, 2014. február 25., forrás: TAKARNET

6. ábra: Pannonhalma, világörökségi helyszín, tulajdoni viszonyok, forrás: TAKARNET,

II. A KIEMELKEDŐ EGYETEMES ÉRTÉK VISSZAMENŐLEGES MEGHATÁROZÁSA

II.1. A kiemelkedő egyetemes érték visszamenőleges meghatározása, a Világörökség Központ által nyilvántartott tartalommal³

Részes Állam: Magyarország

Ref. sz.: 758

Felvétel dátuma: 1996

Rövid leírás

A bencés rend 996-ban alapított pannonhalmi monostora, mely szelíden emelkedik ki a nyugat-magyarországi pannontájból, kulcsszerepet játszott a kereszténység terjesztésében a középkori Közép-Európában. A Pannonhalmi Főapátság és környezete (apátsági épületek, bazilika, oktatási épületek, Boldogasszony kápolna, Millenniumi kápolna, arborétum és gyógynövény kert) kiemelkedő módon jeleníti meg egy bencés monostor jellegzetes elhelyezkedését, táji kapcsolatrendszerét, egyedi struktúráját, szervezeti kialakítását, ezeréves történeti múltra visszatekintő történeti fejlődését. A Szent Benedek Regulája alapján ma is működő szerzetesi közösség egyedülálló folytonossággal tartja fent az európai kultúra egyik élő központját.

A jelenlegi templom, amelyet 1224-ben kezdtek építeni, a harmadik templom ezen a helyen, mely a korábbi épületek falmaradványait rejtje magában. Az épület legkorábbi része, a megemelt háromhajós szentély egy hasonlóan háromhajós altemplomra épült, amely valószínűleg az itt elhelyezkedő korábbi templom maradványa.

A déli főkapu, az úgynevezett Porta Speciosa, vörös márvánnyal van burkolva, két oldalán öt-öt oszloppárral. 13. századi megépülése óta számos átalakuláson és

³ A 2013. június 20-n az UNESCO Világörökség Bizottság által elfogadott szöveg

újjáépítésen ment keresztül. Ez a kapu a tipikus, 1486-ban épült késő gótikus, négyszögletes kerengőbe vezet. A boltozatok gondosan kidolgozott szimbolikus motívumokkal díszített konzolokra támaszkodnak. Az ajtók és ablakok az 1880-as években kapták mai formájukat. Az 1960-as évekbeli kutatások során faragott kövek bukkantak elő a román kori kerengőből, valamint ekkor került napvilágra a kis vörösmárvány oszlopokkal épült ajtó, amely a középkori refektóriumba vezet.

A nagy refektórium téglalap alakú, kétemeletes csarnoka, a karmelita Witwer Márton munkája, 1724 és 1727 között épült. Homlokzata előtt háromszögű oromfal emelkedik. A termet Antonio Fossati számos falfestménye díszíti.

A Főapátság a 13-15. században emelt eredetileg egyszintes épületek együttese, amely 1912-ben, részben a középkori kerengő fölé építve, kétemeletessé lett bővítve. A 18. század elején aztán jelentősen módosították az épületeket: a kelet-nyugati szárny boltozatos folyosója és a szerzetesi cellák sora a 18. századi magyarországi monasztikus építészet kiemelkedő példája. A négyszintes könyvtár két szakaszban épült 1824 és 1835 között.

A Boldogasszony-kápolna, amelynek építése 1714-ben vette kezdetét, a déli domb tetején áll. Egyhajós, 26 méterszer 10,9 méteres épület, szentélye 5,58 méter magas. Főhajója dongaboltozatos és egy nagy diadalívvel csatlakozik a szentélyhez. Eredeti barokk belső terét 1865-ben romantikus stílusban megújították.

A Millenniumi Emlékmű a 896-ban történt magyarországi honfoglalás ezeréves évfordulójára épült hét épület egyike. A középső domb tetején helyezkedik el az egykori – ma a Boldogasszony-kápolna előtt található – Kálvária helyén. Téglából és mészkőből épült, egy tömbből álló épület. A kőből épült portikuszt két jón oszloppáron nyugvó, szimbolikus domborművel díszített timpanon alkotja. Eredetileg egy magas kupoladobon álló, 26 méteres kupola fedte, ezt azonban 1937-38-ban rossz állapota miatt el kellett bontani.

A monasztikus együttes körüli terület fő alkotóelemei az erdő és a botanikus kert. A pannonhalmi táj déli lejtőin fekvő erdő zömében a vidék hagyományos tölgyerdőjéből áll, amely ritka és védett virágfajoknak, valamint számos énekesmadárnak nyújt otthont. A botanikus kert flórája két csoportra osztható: egyik fele erdei fákból és vegyes korú növényekből áll, másik felét pedig sövény sorok, valamint őshonos és egzotikus növényfajták alkotják. Mind az erdőre, mind a botanikus kertre úgy tekinthetünk, hogy a régió egészének tájképi értékét mutatják be, illetve kiemelik az emberi alkotás esztétikai értékét, amelyet az apátsági épületek jelentenek.

(iv) kritérium

A Pannonhalmi Főapátság és környezete kiemelkedő módon jeleníti meg egy keresztény (bencés) monostor jellegzetes elhelyezkedését, környezeti kapcsolatait, egyedi struktúráját, szervezeti kialakítását, ezer éves történeti múltja visszatekintő történeti fejlődését.

(vi) kritérium

A bencés monostor elhelyezkedésével és alapításának korai dátumával (996) a kereszténység közép-európai elterjesztésének egyedi példája, melyet gazdagít a bencés szerzetesek folyamatos jelenléte, akik az országok és népek közötti békéért dolgoznak ezer éve.

Integritás

A kiemelkedő egyetemes értéket hordozó attribútumok, így a monostor teljes történeti együttese (apátsági épületek, bazilika, oktatási épületek, Boldogasszony kápolna, Millenniumi emlékmű), valamint az azokhoz közvetlenül, szervesen kapcsolódó természeti környezet (Apátsági Arborétum, gyógynövénykert, parkerdők) a helyszínen belül helyezkednek el. Így a monostor-együttes a szerzetesi élet minden színterét tartalmazza. Sajátos elhelyezkedése miatt a helyszínre való rálátás és az onnan történő kilátás zavartalansága tágabb kontextusban pusztán lehatárolással csak részben oldható meg.

Hitelesség

Az épületegyüttes bővülő funkcióival együtt őrzi folyamatosságát, az egyes épületek a pusztítások, átalakítási törekvések, kor- és stílusváltások következtében számos változáson mentek át az évszázadok során, azonban ezek a lineárisan egymásra rakódó történeti rétegek napjainkra együtt hordozzák a hitelességet. A 20. század második felében (több ütemben) megvalósított műemlék helyreállítási és rehabilitációs beavatkozások kimagasló, a modern (kortárs) restaurálási elveknek megfelelő módon és minőségben valósultak meg; ugyanez érvényes a közelmúlt építészeti beavatkozásaira (pincészet, fogadóépület, étterem, zárándokház, bemutató gyógynövénykert) is. A szerzetesi élet kereteit Szent Benedek csaknem másfél évezreddel ezelőtt megírt Regulája határozza meg. Ennek a szabályzatnak az adott kornak megfelelő alkalmazása a mai napig gyakorlat Pannonhalmán. Az „Ora et labora!” („Imádkozzál és dolgozzál!”) jelmondat a szerzetesi élet sok évszázados hagyományaiban, valamint a bencés szerzetesek egyik legjelentősebb jelenkori tevékenységében, az ifjúság oktatásában és nevelésében is megnyilvánul.

Védelmi és kezelési követelmények

A világörökségi helyszín „műemlék jelentőségű területként” jogi védettséget élvez 1964 óta, amelyet 2005-ben kibővítettek a kulturális örökség védelméről szóló törvény hatálya alatt. A történeti épületek egyedi műemléki védettséget is élveznek. A műemléki védettség alatt álló épületeket közvetlenül övező parkerdők, továbbá az Apátsági Arborétum és a gyógynövénykert területe 1963 óta országos jelentőségű védett természeti terület, részben a Pannonhalmi Arborétum TT, részben a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet részeként.

A világörökségről szóló 2011. évi törvény alapján új kezelési terv fog kormányrendeletként hatályba lépni, amely legalább hét évente felülvizsgálatra kerül.

A Pannonhalmi Főapátság a világörökségi terület kezelő szerveként működik. A már véglegesített és jóváhagyott kezelési terv és a gondnokság átlátható irányítási struktúráját biztosít a felelőségek egyértelmű meghatározásával, ahol a különböző érdekek megnyilvánulhatnak, továbbá megteremtődnek a különböző szereplők közötti együttműködés intézményes keretei és módozatai. A világörökségről szóló törvény alapján biztosított lesz a helyszín állapotának, csak úgy, mint fenyegetettségének és a megőrzési intézkedéseknek a követő-figyelése (monitoring), melyről rendszeres jelentés készül az Országgyűlés számára, a kezelési tervet hét évente felülvizsgálják. A kezelés egyik kihívása, hogy a fenntarthatóság kritériumait szem előtt tartva, minél több ember számára lehetővé tegye az Pannonhalmi Főapátság által megjelenített kultúra és szerzetesi hagyomány, valamint a helyszín történeti, természeti és tájtörténeti értékeinek megismerését anélkül, hogy a szerzetesek életét zavarnák, a monostor-együttes fizikai állapotát lerontanák vagy a természeti területek degradálódását okoznák. Ehhez szükség van arra is, hogy a monostor önálló és fenntartható működéséhez/gazdálkodásához szükséges feltételek, anyagi források (pl. erdő- és földtulajdon) hosszútávon rendelkezésre álljanak. A hosszú távú kezelési elvárások szintén magukban foglalják a fontos látképek védelmét a helyszín tágabb környezetében – megfelelő eszközökkel (pl. területi tervezéssel).

II.2. Attribútumok

Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Kiemelkedő Egyetemes Értéket (KEÉ) megtestesítő értékhordozó attribútumai az alábbiak szerint határozhatók meg:

a) Kontinuus módon fejlődő történeti épületegyüttes

A történeti együttes mai formája az apátság alapítása óta eltelt ezer évet meghaladó időszakban folyamatosan, több periódusban épült ki, amelyek egymásra rétegződő nyoma kézzelfogható módon megtalálható az együttes területén. Az

apátság központi eleme, a főépület, a kora középkori eredetű bazilika és későbbi átépítéseinek emlékei, a kerengő, az erődítmény falai, a barokk rendház, a klasszicista könyvtár és a harangtorony, a korai modern iskola a 2014-ben megépített tornacsarnokkal együtt összefüggő együttest alkot. Az együttes helyreállítása és kisebb elemek beépítése a 20–21. század kortárs építészeti megoldásait mutatja. A világörökségi terület egyéb történeti épületei, a Boldogasszony kápolna és a Millenniumi emlékmű az együttes sziluettjének meghatározó elemei. Önmagukban is értékes emlékek, egymás közötti térbeli viszonyuk, arányaik és a különböző nézőpontokból való feltárulásuk a hely karakterének meghatározó elemei. A történeti együttest a világörökségi területen belül eltérő minőségű gazdasági épületek – a borászat, a teaház, a kertészet, a biomassza-erőmű, a szabadtéri színház, a kilátó, a gazdasági udvar kiszolgáló épületei – egészítik ki. Az épületegyüttes legfontosabb alkotóelemei:

- a régészeti emlékek és az építési korszakok egymásra rétegződő együttese, ennek látható-érzékelhető jelenléte, eredetisége, történeti értéke: a bazilika a kerengővel, a rendház, a könyvtár és a harangtorony, a gimnázium, az erődítmény falai;
- *az épületegyüttes építőművészeti és képzőművészeti alkotásai, felszerelései, ezek művészeti értéke:* a középkori, barokk és historizáló falfestések, szobrok, művészeti kivitelű épületrészek, bútorok és felszerelések;
- *az épületegyüttes harmonikus megjelenése, egységessége:* tömegképzése, anyaghasználata, színezése, az együtteshez csatlakozó külső terek építészeti kialakítása;
- *az együttes meg nem szakadó fejlődése:* az ezeréves fejlődés emlékeinek színvonalához méltó kortárs építészeti-tájépítészeti alkotófolyamat fenntartása.

b) Kontinuus módon fejlődő történeti funkció

A helyszín rövid megszakításokkal alapítása óta, több mint ezer éve eredeti funkciója szerint folyamatosan szolgálja a bencés szerzetesi közösség életét, e

tekintetben egyedülálló Magyarországon. A Főapátság a bencés rend magyarországi központja. Az apátság főépülete és tágabb együttese a hitélet mellett számos kulturális és gazdálkodási funkciót szolgál, amelyek köre a történelem során fokozatosan bővült, gazdagodott. Az alapvető funkciókat szolgálja a bazilika, a szerzetesek lakó- és élettereinek sora. Az együttes két további meghatározó funkciója a gyűjtemények (könyvtár, levéltár, fényképtár, művészeti és tudományos gyűjtemények, stb.) elhelyezése, és az oktatási tevékenység (gimnázium és kollégium). A gazdálkodási funkciók (kertészet, szőlészet-borászat) mellett lényegesek a vendégfogadás funkciói, melyek folyamatosan bővülnek. Az együttes működésének legfontosabb elemei az alábbiakban foglalhatók össze:

- *hitélet, szerzetesség*: az ima, a munka, a lectio divina hármasa, egyházi szolgálat
- *tudományos-kulturális tevékenység, gyűjtemények fenntartása*: részvétel a hazai és nemzetközi teológiai és tudományos szakmai közéletben, könyvkiadás;
- *oktatás*: gimnázium és kollégium működtetése, felnőttoktatás, szakoktatási hálózat fenntartása;
- *gazdálkodás*: vagyonkezelés, épületfenntartás, energiagazdálkodás, borászat, gyógynövénytermesztés, apátsági termékek forgalmazása;
- *egészségügyi és szociális tevékenység*: idősgondozás
- *vendégfogadás, turizmus*: látogatóforgalom kiszolgálása, étterem és szálláshely szolgáltatások, rendezvényturizmus szolgáltatásai.

c) Történeti kertek, táji és természeti környezet

A világörökségi helyszín területe nem érintetlen, hanem ún. „másodlagos vagy humanizált” természeti környezet, az itt található táji és természeti értékek szorosan kötődnek a szerzetesi közösség munkájának eredményeihez. A táji és természeti értékek legfontosabb eleme a 19. században tájkertként létrehozott arborétum, jelentős értékű dendro-botanikai gyűjtemény. A levenduláskert és a gyógynövénykert mellett a gyümölcsöskertek és egyéb haszonkertek az együttes szerves részét alkotják. A dombokat övező erdők parkerdőként működnek. A terület

egészének növénytársulásai és állatvilága a mesterségesen kialakított környezethez illeszkednek. Jelentős táji értéknek tekinthető az apátság környezetében a kertépítészeti, tájépítészeti elemek igényes kialakítása. A táji és természeti környezet elemei az alábbiakban összegezhetők:

- *a terület ember alakította táji környezete:* a haszonkertek, a pihenőkertek, a parkerdők;
- *a gyűjtemény:* az arborétum dendro-botanikai gyűjteménye.

d) Karakteres táji megjelenés

A világörökségi helyszín karakteres tájképi megjelenése természeti fekvéséből adódik és az épített együttes sziluettjében rejlik. Lényege a három domb (tricollis) együttesét koronázó, hangsúlyos toronnyal bíró apátsági főépület megjelenése a síkság és dombvidék találkozásánál, a mezőgazdasági művelésű területek és a domb lábánál elterülő település fölött. Erre a karakteres, szigetszerűen kiemelkedő pozícióra a szerzetesi közösség munkájának eszmei kifejeződéseként is tekinthetünk, ennél fogva önmagában is megőrzendő értéknek mondható. Ugyancsak értéknek tekintendő a dombokról, az épületegyüttesből feltároló kilátás harmóniája. A legfontosabb látványelemek az alábbiakban foglalhatók össze:

- *a fő látványok megjelenése:* zavartalan feltárolás az M1, a 81.sz. és a 82.sz. fő útvonalakon elhaladó utazó, vagy a településre érkezők számára,
- *a pannon táj felett megjelenő épülettömeg látványa:* méltóságteljes, szigetszerű megjelenés a környező elemek méltó távolságtartásával;
- *az apátság épületeiből és környezetéből feltároló panoráma:* a hagyományos településképzavartalansága, tetőnézetek harmóniája.

A fenti attribútumok méltó megőrzésének kívánalma meghatározza a világörökségi helyszín megőrzésének legfőbb céljait, fő feladatait.

III. A VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍN KIEMELKEDŐ EGYETEMES ÉRTÉKE MEGŐRZÉSÉNEK, FENNTARTÁSÁNAK ÉS BEMUTATÁSÁNAK CÉLJAI ÉS STRATÉGIÁI

Kevés olyan hely található Magyarországon – ha egyáltalán létezik Pannonhalmán kívül ilyen –, amely a kontinuum fejlődés fogalmát ilyen módon teljességében képviselné: a területet egy adott közösség használja gyakorlatilag ugyanarra a funkcióra több mint ezer éve, ugyanazzal a misszióval és céllal. A monostort Géza fejedelem 996-ban alapította, Szent István foglalta írásba a Szent Márton monostor kiváltságlevelét. Az adománylevel a Főapátság gyűjteményében megtalálható. A monostor létezésének, működésének, építésének története – a történelem viharosabb periódusait is ideértve – elsődlegesen a kontinuitás története. A világörökségi helyszín megőrzésének elképzelhetetlen más célja, mint e történet szerves folytatása: a bemutatás alapvető célja a kontinuitás, a megszakítatlan folyamat lényegének felmutatása. Különösen fontos annak láthatóvá tétele, hogy a folytonosság valójában folytonos változást, alkalmazkodást is jelent, ahol a változásnak lényegi eleme a történeti adottságok és hagyományok figyelembe vétele, az „időívek”⁴ építése. Az időívek alapjait ma is és a jövőben is a megőrzött és megőrzendő értékek adhatják.

A hely fejlődéstörténetének ismerete rávilágít arra, hogy a terület magas minőségű kulturális értékeit – épített örökségét, arborétumát, gyűjteményeit, mai oktatási és kulturális működési rendszerét stb. – maga a szerzetesi közösség hozta létre, ami lényegileg kulturális missziójából fakad. Alapvető, hogy ez a közösség önreflektív, s erős közösségi emlékezettel rendelkezik.

A Kezelési Terv feladata nem más, mint hogy ezt az értékőrző és kultúrateremtő tevékenységet a jövőben is támogassa, összhangba hozza a területen zajló egyéb folyamatokkal. A cél olyan kezelési rendszer létrehozása, amely az örökséggazdálkodás szinergiájára építkezve érzékenyen képes a terület minőségi fenntartását, s ezzel hosszú távú fennmaradását szolgálni.

⁴ Arcus Temporum (időívek) – a Főapátságban évenként megrendezett zenei fesztivál elnevezése

III.1. A KET stratégiai elemei, célrendszere

A Kezelési Terv célja olyan kezelési módok meghatározása, amelyek hosszú távon biztosítják az attribútumokkal leírható Kiemelkedő Egyetemes Értékek megőrzését, érvényesülését és bemutatását. A KET stratégiai elemei az alábbi módon határozzák meg a megőrzési feladatokat, intézkedéseket.

ATTRIBÚTUM

a) KONTINUUS MÓDON FEJLŐDŐ TÖRTÉNETI EGYÜTTES

Stratégiai cél

Átfogó stratégiai cél az együttes hosszú távú jó állagú megőrzése, fizikai romlásának megakadályozása, a szükséges beavatkozások magas építészeti minőségének biztosítása.

ATTRIBÚTUM-ELEM

a1) a régészeti emlékek és az építési korszakok egymásra rétegződő együttese, ennek látható-érzékelhető jelenléte, eredetisége, történeti értéke: a bazilika a kerengővel, a rendház, a könyvtár és a harangtorony, a gimnázium, az erődítmény falai;

Cél

Az együttes értékeinek megőrzése, a történeti fejlődés rétegzettségéből fakadó gazdagság értékeinek együttes bemutatása

Megőrzési feladat, intézkedés

- a1.1) Az együttes minél teljesebb körű ismerete, szükséges kutatások és felmérések, a rendelkezésre álló információk folytonos frissítése, kiegészítése, archiválása

ATTRIBÚTUM-ELEM

a2) a történeti épületegyüttes építőművészeti és képzőművészeti alkotásai, felszerelései, ezek művészeti értéke: a középkori, barokk és historizáló falfestések, szobrok, művészeti kivitelű épületrészek, bútorok és felszerelések;

Cél

Az együttes fizikai állapotának minél magasabb színvonalú megőrzése, a nagyobb felújítások és fejlesztések kifutása mellett a karbantartás feladatainak magas színvonalú ellátása, korlátozott mértékben újabb funkciók befogadása

Megőrzési feladat, intézkedés

- a2.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése az épületekről,
- a2.2) A könyvtár szárny homlokzati felújítása
- a2.3) A gimnáziumi szárny homlokzati felújítása
- a2.4) A Szent Adalbert Otthon felújítási munkáinak befejezése
- a2.5) A Barokk pavilon felújítása
- a2.6) A Boldogasszony kápolna belső terének és berendezésének restaurálása
- a2.7) A Millenniumi kápolna és a Szent Sír kápolna felújítása

ATTRIBÚTUM-ELEM

a3) az épületegyüttes harmonikus megjelenése, egységessége: tömegképzése, anyaghasználata, színezése, az együtteshez csatlakozó külső terek építészeti kialakítása;

Cél

Az együttes identitását hordozó építészeti kialakítás, az architektonikus elemek, homlokzatok, tetők karakterének megőrzése jelenlegi formájukban, színvilágukban.

Megőrzési feladat, intézkedés

- a3.1) Az elkövetkező felújítások során a tömegformálás megőrzése, legfeljebb kisebb korrekciója, a színhasználat kontrollja
- a3.2) A kerengőudvar felújítása

ATTRIBÚTUM-ELEM

a4) az együttes meg nem szakadó fejlődése: az ezeréves fejlődés emlékeinek színvonalához méltó kortárs építészeti-tájépítészeti alkotófolyamat fenntartása.

Cél

Az összetett szerzetesi tevékenységhez szükséges, korlátozott mértékben befogadható új funkciók telepítése során a VÖ helyszín további rendezése, a kortárs beavatkozások magas építészeti, képzőművészeti és tájépítészeti színvonalának biztosítása

Megőrzési feladat, intézkedés

- a4.1) A Gazdasági udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok
- a4.2) A Gyógynövénykert udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok
- a4.3) „Váralja program” - a történeti városnegyed rehabilitációs programja, koncepcióalkotás
- a4.4) Apátsági Major szálloda, előkészítési és építési feladatok

ATTRIBÚTUM

b) KONTINUUS MÓDON FEJLŐDŐ TÖRTÉNETI FUNKCIÓ

Stratégiai cél

Átfogó cél a területen zajló szerzetesi tevékenység sokrétű gazdagságának megőrzése, zavartalanságának biztosítása, a gazdálkodás jövedelemtermelő és értékteremtő formáinak a terhelhetőség határait tiszteletben tartó kiegyensúlyozott erősítése.

ATTRIBÚTUM-ELEM

b1) hitélet, szerzetesség: az ima, a munka, a lectio divina hármasa, egyházi szolgálat

Cél

A hitéleti és szerzetesi tevékenység zavartalanságának biztosítása.

Megőrzési feladat, intézkedés

A KET nem fogalmaz meg feladatokat.

ATTRIBÚTUM-ELEM

b2) tudományos-kulturális tevékenység, gyűjtemények fenntartása: részvétel a hazai és nemzetközi teológiai és tudományos szakmai közéletben, könyvkiadás

Cél

A szerzetesi közösség tudományos-kulturális alkotótevékenységének biztosítása, a közgyűjtemények megőrzési és bemutatási feltételeinek javítása.

Megőrzési feladat, intézkedés

- b2.1) A Főapátsági Gyűjtemények⁵ elektronikus katalogizálási, digitalizálási és informatikai fejlesztési programja
- b2.2) A Főapátsági Gyűjtemények elemeinek restaurálási, tisztítási és állományvédelmi programja
- b2.3) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó, műemléki értékű berendezési tárgyak restaurálási, tisztítási és állagmegóvási programja
- b2.4) A Főapátsági Gyűjtemények általános helyhiányának kezelését szolgáló komplex fejlesztési program
- b2.5) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó könyvtár-, levéltár- és múzeumpedagógiai programok
- b2.6) A Főapátsági Gyűjtemények széleskörű megismerését és a tudományos munkát szolgáló publikációk programja
- b2.7) A Főapátsági Gyűjtemények állománygyarapítási programja

ATTRIBÚTUM-ELEM

b3) oktatás: gimnázium és kollégium működtetése, felnőttoktatás, szakoktatási hálózat fenntartása

Cél

A helyszínen folyó oktatási tevékenység feltételeinek és zavartalanságának biztosítása, az oktatási intézmény magas színvonalú működtetése.

⁵ Továbbiakban a *Főapátsági Gyűjtemények* összefoglaló név a Pannonhalmi Főapátság három fő gyűjteményét, a *Főapátsági Könyvtárt*, a *Főapátsági Levéltárt* és a *Főapátsági Múzeumot* jelöli, amely utóbbi hat gyűjteményt foglal magába: az *Egyházművészeti, képzőművészeti és éremgyűjteményt*, a *Fénykép, levelezőlap és szentképgyűjteményt*, a *Bélyeggyűjteményt*, a *Régészeti gyűjteményt*, a *Kőzet- és Ásványgyűjteményt* valamint a *Természettudományi oktatási segédeszközök gyűjteményét*.

Megőrzési feladat, intézkedés

A KET nem fogalmaz meg feladatokat. A tevékenységhez szükséges bármely beavatkozásnak figyelemmel kell lenni a KEÉ megőrzésére.

ATTRIBÚTUM-ELEM**b4) egészségügyi és szociális tevékenység: idősgondozás****Cél**

Az idősgondozás feltételeinek méltó biztosítása.

Megőrzési feladat, intézkedés

A KET nem fogalmaz meg feladatokat. A tevékenységhez szükséges bármely beavatkozásnak figyelemmel kell lenni a KEÉ megőrzésére.

ATTRIBÚTUM-ELEM**b5) gazdálkodás: vagyonkezelés, épületfenntartás, energiagazdálkodás, borászat, gyógynövénytermesztés, apátsági termékek forgalmazása****Cél**

A Főapátság vállalkozásainak eredményes működtetése a hatékonyság mellett a minőségi branding szempontjainak figyelembe vételével.

Megőrzési feladat, intézkedés

- b5.1) Gyógynövénytermesztés bővítése, feltételek megteremtése
- b5.2) Apátsági termékpaletta fejlesztése
- b5.3) Apátsági Sörmanufaktúra kialakítása
- b5.4) Energetikai és fenntarthatósági programok bővítése
- b5.5) Apátsági Pálinkafőzde kialakítása

ATTRIBÚTUM-ELEM

b6) vendégfogadás, turizmus: látogatóforgalom kiszolgálása, étterem és szálláshely szolgáltatások, rendezvényturizmus szolgáltatásai.

Cél

A látogatóforgalom minőségi kiszolgálása, a turisztikai kínálat folyamatos fejlesztése révén az együttes értékeinek bemutatása - a turistaforgalom káros hatásainak elkerülése mellett.

Megőrzési feladat, intézkedés

- b6.1) Szálláshely kínálat bővítése, magas kategória: az Apátsági Major Hotel felépítése
- b6.2) Szálláshely kínálat bővítése, közepes kategória: a Szent Jakab Zarándokház átalakítása
- b6.3) Étterem szolgáltatás bővítése: Apátsági Pinceétterem
- b6.4) Parkolási kapacitásbővítés és apátsági tömegközlekedési eszköz
- b6.5) A Főapátság turisztikai programkínálatának fejlesztése
- b6.6) Stratégiai együttműködés a Főapátság és Pannonhalma Város turisztikai program- és szolgáltatáskínálatának alakításában

ATTRIBÚTUM

c) TÖRTÉNETI KERTEK, TÁJI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Stratégiai cél

Átfogó cél a természeti környezet jó állagú megőrzése, az Arborétum és a haszonkertek fejlesztése sajátos, a hely szellemének megfelelő karakterrel.

ATTRIBÚTUM-ELEM

c1) a terület ember alakította táji környezete: a haszonkertek, a pihenőkertek, a parkerdők

Cél

A terület természeti környezetének és természeti értékeinek (beleértve a védett természeti értékeket is) megőrzése, tudatos szelekcióval történő fejlesztése.

Megőrzési feladat, intézkedés

- c1.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése a külső terek műszaki elemeiről,
- c1.2) Kültéri műszaki rendszerek felújítása (vízelvezetés, támfalak, lépcsők, utak és ösvények)
- c1.3) A természeti örökség átfogó katasztere
- c1.4) A természeti és védett természeti területek kezelése
- c1.5) A turizmus káros hatásainak megelőzése a természeti és a védett természeti területeken
- c1.6) Ökofolyosó hálózat kiépítése, mező- és erdőgazdálkodás a természeti területeken
- c1.7) Oktatás és népszerűsítés a természetvédelmi területeken
- c1.8) „Szőlőhegy” program
- c1.9) Parkerdő területek státuszának rendezése

ATTRIBÚTUM-ELEM

c2) a gyűjtemény: az Arborétum dendro-botanikai gyűjteménye

Cél

Az Arborétum gyűjteményének megőrzése és kiemelt szintű fenntartása.

Megőrzési feladat, intézkedés

- c2.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése a külső terek műszaki elemeiről
- c2.2) Az Arborétum műszaki rendszereinek felújítása (vízelvezetés, lépcsők, támfalak, elektromos rendszer, kút, utak és ösvények)
- c2.3) Az Arborétum kezelése

ATTRIBÚTUM

d) KARAKTERES TÁJI MEGJELENÉS

Stratégiai cél

Átfogó cél a pannonhalmi apátsági együttes tájképi megjelenésének védelme, érvényre juttatása, vizuális integritásának megőrzése.

ATTRIBÚTUM-ELEM

d1) a fő látványok megjelenése: zavartalan feltárulás az M1, a 81.sz. és a 82.sz. fő útvonalakon elhaladó utazó, vagy a településre érkezők számára

Cél

A tájidegen elemek távoltartása, a jellemző feltárulások látószögében a mezőgazdasági jellegű tájhasználat (szántó, gyümölcsös, szőlő, erdő) megőrzése, a terepmagaslatok beépítésének építésügyi és településrendezési korlátozása, a rálátási pontok megőrzése.

Megőrzési feladat, intézkedés

- d1.1) Látványvédelmi zóna kijelölése, látványvédelmi korlátozások érvényesítése
- d1.2) A tájhasználat alakítása és fejlesztése

ATTRIBÚTUM-ELEM

d2) a pannon táj felett megjelenő épülettömeg látványa: méltóságteljes, szigetszerű megjelenés a környező elemek távolságtartásával

Cél

A Szent Márton hegy környezete beépítésének kontrollja, az együttest körülvevő beépítetlen várköpeny megőrzése, a domboldalon felkúszó építés építésügyi és településrendezési korlátozása.

Megőrzési feladat, intézkedés

- d2.1) A VÖ helyszín beépítési lehetőségeinek meghatározása, a lehetséges építési helyek kijelölése
- d2.2) Pannonhalma településrendezési eszközeinek megújítása

ATTRIBÚTUM-ELEM

d3) az apátság épületeiből és környezetéből feltáruló panoráma: a hagyományos településkép zavartalansága, tetőnézetek harmóniája

Cél

A Főapátság környezetében a településkép rendezettségének és a tetőnézetek harmóniájának megőrzése, a beépített területek terjeszkedésének kontrollja.

Megőrzési feladat, intézkedés

- d3.1) Pannonhalma térségfejlesztési és városfejlesztési tervének megújítása

III.2. A KET prioritásai

A fenti stratégiai célokból levezethető megőrzési feladatok és intézkedések mellett olyan prioritások érvényesítésére is szükség van, amelyek az egyes attribútumokat átfogóan érintik, a VÖ helyszín érvényesülését és megőrzését egyöntetűen szolgálják.

III.2.1. Kutatások

A KET az elkövetkező időszak kutatásai számára kíván irányokat szabni, a hiányzó ismeretek gyűjtésére javaslatot tenni.

A jelenlegi ismereteket a Megalapozó Dokumentáció (MAD) összegezte. Pannonhalma esetében számos alapvető kutatás lezajlott, ezek a kutatási eredmények képezik a „Tudástár” bázisát. Az elkövetkező időszakban ezeket ki kell egészíteni, az esetleges „fehér foltok” kiegészítésére a jövőben célzott kutatásokat kell indítani.

A munka az alábbi feladatcsoportok keretében képzelhető el:

- az épített örökség ismerete: az együttes fejlődéstörténete, kiépítésének folyamata minél teljesebb körű ismerete érdekében a jövőbeli fenntartáshoz és fejlesztésekhez szükséges kutatási feladatokat el kell végezni, a tervezett munkák esetében régészeti ill. épületkutatási munkákat kell végezni;
- a természeti örökség ismerete: a világörökségi helyszín természeti örökségének további részletes vizsgálata és értékelése;
- a táji adottságok ismerete: a táji és természeti adottságok értékeinek megfigyelése, különös tekintettel az esetlegesen bekövetkező klímaváltozások lehetséges hatásaira, a rezisztencia fokozására;

- a társadalmi-gazdaságtörténeti kutatások: A Pannonhalmi Bencés Főapátság gazdálkodásának története – a Szt. Benedeki önellátó monostor működésének változása az egymást követő társadalmi-gazdasági korszakokban.

III.2.2. Megőrzési állapot javítása (helyreállítás, kezelés, gondozás, felújítás)

A megőrzési állapot javítására vonatkozó prioritások a legközvetlenebb módon szolgálják az átfogó célok megvalósulását. Tágan értelmezve az egész stratégiát felölelik, hiszen végső soron minden döntés, intézkedés – közvetve, vagy közvetlenül – a megőrzési állapot javítását szolgálja.

A pannonhalmi együttes állapota az elmúlt évek koncentrált felújítási munkáinak köszönhetően általában véve jó, a magyarországi átlagon felüli. Általánosságban elmondható, hogy a területen a nagy volumenű műemléki helyreállítás helyett a továbbiakban elsősorban a fenntartó-karbantartó tevékenység, illetve az elkövetkező időszak fejlesztési munkái adnak majd feladatot. A természeti környezet alakítása részben a kialakult együttesek megőrzésének szándékán, részben a mezőgazdasági tevékenységnek megfelelően változó földhasználaton alapul.

Mielőbb bevezetendő a megelőző karbantartás módszertana mind az épített együttes, mind a külső terek épített és természeti elemei kapcsán. A megelőző karbantartás (Planned Maintenance vagy Scheduled Maintenance) rendszerének tudatos alkalmazása egyfelől biztosítja a kiemelkedő értékek jókarbantartását, másfelől a korai hibaészleléssel csökkenti a nagymértékű károsodások veszélyét. A pannonhalmi együttes általános jó állapota alkalmat ad a fenntartási rendszerek bevezetésére. Ilyen fenntartási ütemtervek kidolgozása szükséges az alábbi egységekre:

- az apátság történeti épületegyüttesére (megfelelő területi egységekre, épületszárnyakra bontva), egyedi történeti épületeire;

- az apátság külső tereire, műszaki létesítményeire és növényállományára, kiemelten az Arborétum területére;
- a Főapátság infrastruktúra-rendszerének elemeire (úthálózatok, csapadékelvezető rendszerek, energiahálózatok, víz-csatorna közművek);

Távlati cél, hogy a megelőző karbantartás ütemezett beavatkozásai révén az épületegyüttes nagyobb eséllyel őrizze meg jó állapotát. Közismert – bár a gyakorlatban nehezen érvényesülő – gondolat, hogy az ütemezett beavatkozások költsége hosszabb távon csökkenti az élettartamra vetített fenntartási és felújítási költségeket. Világörökségi együttes, műemlék együttes esetében ezek vitathatatlan előnyök.

III.2.3. A fenntarthatóság növelése

Egy társadalmi-ökológiai-gazdasági rendszer akkor fenntartható, ha

- az őt befogadó, illetve rajta kívül álló rendszerekkel magas szinten, a kölcsönös előnyökre építve kooperál és az ebből fakadó szinergiákat hasznosítva;
- képes a folyamatosan, irányát és dinamikáját tekintve is esetenként hektikusan változó, egyre komplexebbé, kiszámíthatatlanabbá váló feltételekhez rugalmasan alkalmazkodni;
- képes saját működési mechanizmusaira folyamatosan reflektálni, azok zavarait felismerni és önmagát folyamatosan továbbfejleszteni, megújítani, szükség esetén újraszervezni;
- anélkül, hogy identitását (önazonosságát) feladná, értékeit beáldozná.

Az ún. reziliens (rugalmasan ellenálló) rendszerek egyensúlya krízishelyzetek esetén kibillenhet, de nem omlik össze, hanem olyan új egyensúlyi állapotokat képes létrehozni, amelyek révén a fenti tulajdonságai tekintetében inkább megerősödik.

Pannonhalma esetében nyilvánvaló, hogy a hely ezeréves története, kontinuuus fejlődése, mai létezése önmagában bizonyíték reziliens működésére.

A hosszú távú fenntarthatóság kérdésében elsődleges kérdés az a társadalmi-gazdasági háttér, amely a környező települések jövőbeni gazdasági aktivitását, gazdasági értelemben vett túlélő-képességét, fennmaradását befolyásolja. Ezen belül külön figyelmet érdemel a Főapátság gazdasági pozíciója, gazdálkodásának jellemzői, gazdálkodásának kapcsolatrendszere a környékkel. Látni kell azonban a Kezelési Terv korlátait abban, hogy e meghatározó feltételrendszer, a tágabb gazdasági és társadalmi környezet aktív formálásában nem tűzhet ki célokat és feladatokat a kezelő szervezet elé.

Mindemellett alapelveként kell fogalmazni az örökséggazdálkodásnak azt az általános célját, hogy a területen zajló gazdasági tevékenység ne csupán haszonélvezője legyen az adott örökségnek, hanem a gazdálkodás hasznai arra visszaáramoljanak, a fenntartás, a megőrzés és a bemutatás általános céljait szolgálják. Le kell szögezni, hogy Pannonhalmán mindez az elmúlt évtizedekben, a rendszerváltást követően kialakult új politikai és gazdasági feltételek között tudatosan épült fel, mintaszerűen valósult meg. Mindezzel együtt a helyszín elsődleges szerepe továbbra is az, hogy életteret biztosítson az aktívan működő szerzetesi közösség számára. A hely fenntarthatóságának kérdése nem választható el a közösség fennmaradásának kérdésétől.

A II. világháborút követően a Főapátság szerepkörének megváltozása a világörökségi helyszín fenntartása szempontjából is alapvetően átalakult. Látni kell, hogy a strukturális változások egy része vissza nem fordítható, ma is jelen van és várhatóan a gazdálkodás kérdéseiben nem is fog megváltozni. Gyökeresen másképp zajlik ma az egyházi szervezetek finanszírozása, mint egykor: más bevételei vannak a Főapátságnak ma, mint a II. világháború előtt. Nyilvánvalóan érinti a Főapátság működését az elmúlt évtizedek általános szekularizációja is.

A birtokokkal együtt a Főapátság elvesztette korábbi gazdasági központi szerepét, ami nyilvánvalóan alapvetően gyengítette meg a források koncentrációjában kitüntetett szerepet élvező helyszín pozícióját. Az elmúlt két évtized során kialakult mezőgazdasági birtok nagyságában, jövedelemtermelő képességében össze sem hasonlítható a korábbival. Nyilvánvalóan általánosságban is megváltozott a mezőgazdaság szerepe is a gazdaság egészén belül. Stratégiai döntésnek megfelelően a birtok működésében a magas minőségű, magas hozzáadott értékű mezőgazdasági termékek előállításának jut szerep. Így kerülhetett sor a borászat és az apátsági termékek (levendula, gyógynövények, kozmetikumok stb.) kínálatának kialakítására, a gazdálkodás olyan formáinak újjáélesztésére és fejlesztésére, amelyek alapvetően a világörökségi helyszínen zajlanak.

A tevékenységek között új hangsúllyal jelent meg az oktatás: a Pannonhalmi Bencés Gimnázium nem csupán a rend oktatási missziójának egyik képviselője, hanem az ország meghatározó minőségi középiskolája. A Gimnázium és a Kollégium fenntartása és működtetése a hely egyik legfontosabb aktivitása, a jelenlévő diákok és tanárok élettel töltik meg, aktívan használják a teret. Az iskola fenntarthatósága a mindenkor változó finanszírozási rendszer függvénye – fennmaradását a gazdálkodás rugalmas reakciói biztosíthatják. Kiegészítő tevékenység a felnőttképzés (lelkigyakorlatok, menedzserképzés, tréningek szervezése), amely ugyancsak a hely szellemiségének egyfajta hasznosítását jelenti, gazdaságilag is jövedelmező formában.

A Főapátság tudatosan építi fel részvételét a turisztikai ágazatban. Az ágazat a kortárs gazdasági környezetben egyre erősebb szerepet játszik. Míg korábban a Főapátság gazdálkodásában elsődleges szerepet kapott a mezőgazdasági tevékenység, ma ezt a szerepet a turizmus tölti be.

A turisztikai kínálat több rétegből épül fel, amelynek mindegyike folyamatosan fejlődik a kínálat egészén belül. A fő pillér mindenekelőtt az örökségturizmus és a vallási turizmus, emellett a kulturális és rendezvényturizmus, a borturizmus és a gasztronómiai turizmus is markánsan jelen van az országos és regionális térképeken.

Ennek felelnek meg az elmúlt évek fejlesztései, akár a műszaki, akár a humán háttér kiépítését, akár a marketing rendszer erősítését tekintjük. Az infrastruktúra fejlesztésnek köszönhetően az évi 80-100 ezer látogatót vonzó turizmus – a MAD előzetes értékelése szerint – még nem veti fel a terület terhelhetőségének kérdéseit, bár a forgalom lebonyolításának vannak kritikus pontjai. Kritikusnak tekinthetők például a csúcsterhelésű időszakok, de kritikus kérdés a parkolóhasználat is.

Mindenképpen lényeges, hogy a jövőbeni turisztikai koncepciók határozottan tartsák szem előtt a terhelés korlátainak kérdését. A terület teherbíró kapacitásának felső értéke a Főapátság évi 200 ezer fős látogatottsága. Fontos hangsúlyozni ugyanakkor, hogy ez az éves látogatói létszám nem a fizikai kapacitás felső korlátja, sokkal inkább az optimális és ennél fogva kívánatos éves látogatottság. A legszűkebb keresztmetszet a monostor áteresztőképessége, amely a tapasztalatok szerint fizikai adottságok miatt egy frekvenciált (nyári szombati) napi nyitva tartás alatt legfeljebb 1.200 fő. Ez már akkora létszám, amely megbillentheti a helyszín turizmusának és az adottságként kezelendő belső lelki élet illetve intézményi működés sérülékeny egyensúlyát. A szerzetesi spirituális élet és a helyszínen folyó munka mellett az optimális napi vendéglétszám a monostorban tapasztalati alapon 7-800 fő. Amennyiben ezt a látogatószámot a nyári időszak (április elejétől október végéig) során minden napra „idealizáljuk”, úgy mintegy 145 ezer főről beszélünk, amelyhez arányosítva 55 ezer főt számíthatunk a téli időszakra vonatkozóan (november elejétől március végéig). Éves szinten tehát összesen 200 ezer monostorlátogatóra lehet számítani. A héten belüli és az egyes hónapok közötti szezonális miatt ennek kétharmada, azaz 130 ezer fő tekinthető elvárható látogatottságnak a Főapátság főépületének együttesében. Várhatóan további 70 ezer főt a Főapátság periférikus idegenforgalmi intézményei (a Pincészet, a megújuló energiaforrásokat bemutató lehetőségek, a gyógynövénykertek a teaházzal és a levendula lepárlóval, az Apátsági Major Látogatóközpont) fogadják. Ez utóbbi városi helyszín a turisztikai koncepció alapján kiemelt szerepet kap, amely új kiállítási és vendéglátó helyszínekkel és jövőbeni szálláshely fejlesztési lehetőséggel szolgálja a turisztikai kínálat bővítését.

Ugyancsak mintaszerűen illeszkedik a fenntarthatóság gondolatához az energiagazdálkodás fejlesztése. Az együttes energiaigényének kielégítésében döntő változást hozott a biomassza-üzem és a napelem-park, amelyeket a kertészet gazdasági udvarában, ill. az étterem területén telepítettek. Ugyanezt szolgálja a gázmotoros kapcsolt energiatermelés infrastruktúrájának kiépítése is. Miközben egyértelmű, hogy az együttes ezekkel az eszközökkel felszerelve sem lesz energiagazdálkodás szempontjából önellátó – a biomasszát szolgáltató erdőgazdaság nem a területen van, még csak nem is a Főapátság birtokán –, a szemlélet alkalmazása, az energiagazdálkodás diverzifikációja több egyszerű gesztusnál: a külső földgáz és elektromos energiaigény csökkentése, gazdasági haszna érdemi. A környezeti terhelés csökkentése érdekében működik a területen a szűrkevíz hálózat – amely a csekély mértékben szennyezett víz újbóli felhasználásával csökkenti az ivóvíz igényt -, és további lépésekre adódik lehetőség a szennyvízkezelés kapcsán.

A gazdálkodás kiegyensúlyozott szerkezetének kialakítása érdekében stratégiai cél a Főapátság jövedelemtermelő vállalkozásainak bővítése és megerősítése, azaz a gazdálkodás eredményének az általános gazdasági növekedést rendre meghaladó mértékű bővülése. A gazdasági fenntarthatósággal kapcsolatban ugyanakkor idejében le kell szögezni, hogy a világörökségi terület gazdálkodását tekintve nem lehet önfenntartó: a helyben képződő hasznok nem tudják a mintaszerű értékőrző karbantartást, a sokrétű tevékenységet, a szükséges minőségi fejlesztéseket biztosítani. Ennek megfelelően – mint eddig is – a továbbiakban is szükség van arra, hogy a világörökségi terület fenntartását, a gazdálkodás fejlesztését a különféle szintű redisztribúciós rendszereken keresztül elérhető külső közcélú források, támogatások segítsék. Meg kell teremteni a támogatást jelentő magánforrások szélesebb körű bevonásának lehetőségét is.

III.2.4. Megközelítés, közlekedés

A világörökségi helyszín kiválóan elérhető az európai fő közlekedési hálózatokról, az M1 Budapest-Bécs autópályáról, a hegyeshalmi vasútvonalról. A közúthálózat kiépítettsége és állapota jónak mondható, a közösségi közlekedés szolgáltatásai ugyancsak jók. A fejlesztési tervek között szerepel a 82-es főút korszerűsítése, kapacitásának bővítése, Nyúl és Écs térségében elkerülő szakaszok kiépítése. Ugyancsak a tervekben szerepel a 8A. jelű Győr-Veszprém kerékpárút fejlesztése, ami a helyszín és a kerékpárút hálózat távolabbi fő elemei közötti kapcsolatot javítja.

A terület jól megközelíthető közösségi közlekedéssel. Miközben a Győr-Veszprém vasútvonal jelentősége csekély, az autóbusz közlekedés Győr felé kiváló, a járatok egy része közvetlenül a Főapátság elé érkezik, más részük a városban áll meg.

A világörökségi helyszín forgalmi terhelése elsősorban magának a területnek a látogatóforgalmából, gazdasági forgalmából fakad. Átmenő forgalma nem jelentős. A teherforgalom a saját gazdaság (kertészet, borászat, fenntartás, árubeszállítás) tevékenységéből fakad – amit nyilvánvalóan nem a területet veszélyeztető hatásként kell kezelni, hanem a terület mindennapi tevékenysége részének kell tekinteni.

A turistaforgalom gépjárműterhelésének kezelésére többféle intézkedés történt. Elsődleges ezek között a Kosaras domb területén a turistafogadó kapuépület telepítése, valamint az étterem fedett parkolójának, autóbusz-fordulójának kiépítése. Ez a fejlesztés lehetőséget ad arra, hogy a turistaforgalom legnagyobb részének érkezése ne terhelje a Főapátság közvetlen előterét. (Ennek ellenére kisebb kapacitással lehetőség adódik a főbejárat közvetlen közelében is parkolni.)

A terület terhelhetőségének korlátját a parkolóhasználat adja, amely a turistaforgalom legnagyobb terhelésű napjain, a gimnáziumi rendezvények idején jelent nehézséget. A parkoló területek fejlesztésére korlátozott a lehetőség,

megoldást jelent a kijelölt tartalékparkoló igénybevétele az „apátsági közösségi közlekedés” (shuttle járatok) üzemeltetése, aminek révén bizonyos mértékig az Apátsági Major környezetében kialakítandó parkolóhelyek is szolgálhatják a látogatóforgalmat.

A VÖ helyszín közlekedési infrastruktúrája tehát kiválóan kiépült, állapota jó, további fejlesztése és kiegészítése a tervekben szerepel. Stratégiai cél elsősorban a környező bekötő útvonalak szinten tartó felújítását foglalja magában. Alapvető feladat a megfelelő pontokon kihelyezett útjelző tájékoztató táblák rendszerének fenntartása. Indokolt a meglévő táblarendszerek kiegészítése a 81. sz. főút (Pér) irányából, illetve a Főapátság közvetlen környezetében a gyalogos útvonalak táblarendszerének felülvizsgálata.

III.2.5. Bemutató, látogatók fogadása, turizmus

A vendégek fogadását a bencés szerzetesek már Szent Benedek regulája alapján is feladatuknak tekintik: „Minden érkező vendéget úgy fogadjanak, mint magát Krisztust, mert ő maga mondja majd egykor: „Idegen voltam, és befogadtatok engem” (...) Mihelyt tehát vendéget jelentenek, szolgálatkész szeretettel siessenek elébe az előjáró és a testvérek.”⁶ Már csak e szemlélet alapján is nyilvánvaló, hogy a Pannonhalmi Főapátság a látogatók előtt nyitva áll, a hely nem zárkózik el a vendégfogadástól.

Ezen túlmenően is látható azonban, hogy a pannonthalmi világörökségi helyszín gazdálkodásának egyik fontos pillére a turizmus. A sokrétűen felépített turisztikai kínálat tudatosan és folyamatosan fejlődik tovább, gazdagodik. A terület bemutatása az idelátogató turisták számára számos ponton interaktív élményként oldható meg. A terület turisztikai menedzsmentje folyamatosan fejleszti a turizmussal kapcsolatos know-how bázisát. Feltehetően a jövőben is meg fogja

⁶ Szent Benedek Regulája, 53. A vendégek befogadása

találni azokat az aktuális szegmenseket, együttműködési formákat, amelyek Pannonhalmát folyamatosan be fogják kapcsolni a tágabb térség és az ország idegenforgalmi vérkeringésébe.

Miközben a pannonhalmi turisztikai célpontok kiemelt forgalmának már ma is érezhető hozadéka van a város és a környező települések számára (elsősorban vendéglátóhelyek, szálláshelyek forgalma), a világörökségi terület turizmusának a pannonhalmi és környékbeli vállalkozások fejlődésére gyakorolt hozadéka nem felel meg az érintettek várakozásainak. A helyiek és környékbeliek nagyobb haszonvételt remélnek az apátsági idegenforgalomból, azonos típusú termékeket vagy szolgáltatásokat kínáló vállalkozások ugyanakkor gyengíthetik a világörökségi helyszín turisztikai potenciálját, ezért olyan egyensúlyi állapot megteremtése kívánatos, amelynek egy kölcsönös előnyökön nyugvó, közös turisztikai stratégia az alapja. E stratégia kidolgozására és követésére alkalmas platformok az V.1 pontban tárgyalt Pannonhalmi Világörökségi Fórum és Világörökségi Tervtanács.

Nemcsak az apátsági turizmusra épülő, már működő vállalkozások fejlesztése, minőségének emelése a cél, hanem további működőképes vállalkozások létrehozásának elősegítése, amely hozzájárul munkanélküliség csökkentéséhez és a helyi illetve környékbeli lakosság életszínvonalának növeléséhez. Célszerű tehát továbbra is keresni azokat a kapcsolatokat, amelyek a településeknek a Főapátság többretegű turizmusához kapcsolódó vállalkozásai számára együttműködési lehetőséget kínálnak: örökségturizmus (hagyományőrző csoportok, kézműves termelők, ökopiac), vallási turizmus (zarándokutak, plébániák), kulturális és rendezvényturizmus (búcsúk, falunapok, fesztiválok), borturizmus (pannonhalmi helyi és borvidéki pincészetek, sajtkészítők, gyümölcstermesztők, ajándéktárgyak, csomagolástechnika, személyszállító cégek), gasztronómiai turizmus (őstermelők, zöldség- és gyümölcstermesztők, háztáji gazdálkodások, ravazdi erdészet és halgazdaság).

A kölcsönös előnyök feltárásával kell keresni a turizmus-rendszer hálózati kapcsolódási lehetőségeit (pl. bencés monostorok hálózata, zarándokutak, Sopron-Fertőd-Győr programok, Bécs-Pozsony programok, Veszprém-Bakony programok.)

III.2.6. Szakmai képzés, továbbképzés

A világörökségi helyszín kiemelkedő egyetemes értékének megőrzése, fenntartása és bemutatása rendkívül sokrétű szakértelmet igényel. Szakmai képzés és továbbképzés szükséges:

- a kezelő szervezet jövőbeni dolgozói;
- a turisztikai és vendéglátó szakemberek;
- a mezőgazdasági (kertészeti-szőlészeti) munkákban érintett munkatársak;
- az épített örökség és a természeti örökség karbantartásában, fejlesztésében, új értékek létrehozásában dolgozók;
- a közigazgatásban dolgozók

szakmai képzésével, továbbképzésével kapcsolatos intézkedésekre.

Ezen a helyen a gazdálkodás sikerének, a helyszín megőrzésének záloga mindenekelőtt a szerzetesi közösség szellemi munkája, a gazdálkodással kapcsolatos megközelítése és felkészültsége. A helyszínen tapasztalható eredmények – az értékőrzés, a tudatos fejlesztés vagy a gazdálkodás eredményei – a közösség saját innovatív, kreatív munkáján alapulnak, s ez nyilvánvalóan a világörökségi helyszín jövőbeni megőrzésének is záloga.

A szakmai továbbképzésekben kiemelkedő szerep jut a Főapátság és a Gondnokság számára. A szakmai képzés ugyanakkor éppen a Kezelési Terv bemutatását, ismertetését, a monitoring rendszer működtetésének feladatait is az érintettek számára megismerhetővé teszi a továbbképzési rendszeren belül. Állandó lehetőséget kell adnia a kezelési folyamatba bekapcsolódó – vagy csak az

intézményekben munkát vállaló – újabb munkatársak képzésére is, ami értelemszerűen szükségessé teszi a tananyagok létrehozását, rendszeres megújítását.

A Gondnokság nem csak a világörökségi terület Kezelési Tervének végrehajtásáért felelős, de innovációs motorja, kutató-fejlesztő bázisa is az épített és természeti örökség fenntartásának, a világörökségi helyszín turisztikai bemutatásának. Ehhez a széleskörű szakmai elvárás-rendhez kellő számú és végzettségű szakemberre, valamint e szakemberek rendszeres továbbképzésére van szükség. A Kezelési Terv alkalmazása Világörökségi Gondnokság feladatainak növekedésével jár, ami a szervezet rendelkezésére álló eszközök és források bővítését igényli.

III.2.7. Oktatás, ismeretterjesztés, társadalmi tudatosság növelése

A világörökségi helyszínt az újabb és újabb generációk számára az oktatás és az ismeretterjesztés több síkján lehet és kell bemutatni.

Cél, hogy Pannonhalma története, a korábban említett kontinuitás gondolatának középpontba állításával az ország alapvető általános és középiskolás oktatásába szervesen beépüljön: a történelemkönyvek az államalapítás időszakának emlékei között jegyezzék, iskolai kirándulásoknak továbbra is célpontja legyen. A környező települések honismereti oktatásában részletesen szerepeljen a pannonhalmi együttes és történetének bemutatása.

Cél, hogy a világörökségi helyszín rendszeresen jelenjen meg eseményeivel, programjaival, fejlesztéseivel, kiemelkedő ünnepeivel a médiában. Ennek során tudatosítani kell, hogy a helyszín a Világörökség részeként egyetemes értékeket képvisel, egy nagyobb rendszer részeként kitüntetett szerepe van a magyarországi kulturális értékek között.

Cél, hogy a folyamatosan változó és bővülő internetes felületeken jelen legyen. Indokolt a Főapátság honlapján, egy, kifejezetten a világörökségi helyszín bemutatását szolgáló felület létrehozása és működtetése is, a Kezelő szervezet feladatainak és működésének folyamatos bemutatásával, a monitoring eredményeivel.

Cél, hogy a világörökségi helyszín értékeinek hagyományos bemutatását szolgáló eszközök (nyomtatott kiadványok, turisztikai tájékoztatók, képeslapok, tudományos termékek, kiállítási katalógusok, audio-vizuális anyagok stb.) az apátsági termékekkel együtt a jövőben is folyamatosan újuljanak meg, az újonnan megjelenő médián újabb és újabb tartalommal elérhetőek legyenek. Hozzáférési, értékesítési helyek működjenek a helyszínen és a turisztikai hálózat társtagjainál, a bencés (társ) intézmények helyszínein.

Cél, hogy a kiadványokon, tájékoztató anyagokban megjelenjenek Világörökség utaló kitételek, emblémák. Kölcsönös hozzáférést kell biztosítani a további magyarországi világörökségi helyszínek tájékoztató és ismeretterjesztő anyagai számára, keresni kell a közös megjelenés lehetőségeit.

III.2.8. Környezeti tényezők, kapcsolatok, klímaváltozás

Tekintettel a környezeti állapot, a klímaváltozás és a haváriák kezelésének stratégiai közötti nagymértékű átfedésre, javasolt a három téma egyetlen átfogó környezet-, klíma- és havária-stratégiában történő kezelése. Olyan átfogó stratégiára van szükség, amely

- az erőforrásokkal való bölcs gazdálkodásra: a biodiverzitás, a termőhelyi potenciál, az energia- és nyersanyagforrások, az épített környezet és az emberi erőforrások takarékos, értékőrző, biztonságos használatára, valamint;
- a környezeti kihívásokkal, sokkhatásokkal szembeni tűrőképesség és alkalmazkodóképesség javítására;

- az utóbbi keretében az elkerülhetetlenül bekövetkező események kezelésére (védekezés, mentés, helyreállítás-újjaépítés feltételeinek biztosítása) való felkészülésre helyezi a hangsúlyt.

Pannonhalma tágabb táji környezete esetében a következő környezeti hatásokra szükséges kiemelten fókuszálni:

- a települési és épített környezet kihívásai: a világörökségi területen és a tágabb környezetben az építés és a tervezett fejlesztések folyamatos kontrollja. A folyamatok kezelhetőségének érdekében a Kezelési Terv a kezelőszervezet olyan működésére tesz javaslatot, aminek értelmében a kezelő olyan „őrszem” (watch-dog) pozícióba kerülhet, amely az érintett szervekkel (hatóságokkal) együttműködve időben értesül a tágabb térséget érintő, a világörökség megőrzése szempontjából releváns fejlesztési tervekről, szándékokról. Ilyenek lehetnek mindenekelőtt a térség ipari beruházásai, infrastruktúra-építési tervei, a mezőgazdasági tevékenységet alapvetően megváltoztató elképzelések;
- a geológiai adottságokkal összefüggő kihívások: föld- és talajtani szempontból a világörökségi helyszínen csúszásveszélyes és potenciálisan csúszásveszélyes területek is találhatók. E területeken kiemelt figyelmet kell fordítani a csapadékvíz-elvezetés rendszerére, támfalak és teraszok állékonyságára;
- a mezőgazdasági tevékenységgel összefüggő kihívások: az időjárási és mikroklimatikus feltételek változása, az aszályos időszakok meghosszabbodása, évszakváltások zavarai, viharkárok intenzitásának növekedése, új kártevők és növényfertőzések megjelenése, erdőgazdasági károk, levegőszennyezés káros hatásai;
- a világörökségi terület vízháztartásával összefüggő kihívások: a növekvő intenzív csapadék, az erózió, folyamatos termőtalajvesztés, másik oldalon a talajvízszint süllyedése következtében romló mezőgazdasági terméseredmények.

Az energiahatékonyság, megújuló energiahasznosítás, illetve az értékvédelem összehangolása kifejezetten építészeti-építéstechnológiai és épületgépészeti

kihívás, amire távlati megoldást nem a tiltással elérhető konfliktuskerülés, hanem az építészeti innováció ösztönzése adhat. Pannonhalma fejlődése az elmúlt évtizedben az ilyen innovatív szemlélet egyik kiemelkedően pozitív példája.

III.2.9. A területrendezési eszközök összhangjának megteremtése

A területrendezési eszközök összhangjának megteremtése a KET keretében a következő területeken támaszt kiemelt feladatot: a település, ill. a környező települések HÉSZ és Szabályozási Terv előírásai kapcsán, valamint az országos és a megyei területrendezési terv előírásai kapcsán. A KET jellegéből és a hatályos jogrend adottságaiból fakad, hogy a KET előírásai csak áttételesen érvényesülhetnek a kapcsolódó jogszabályokban.

A KET Pannonhalma Város HÉSZ előírásait legközvetlenebb módon a VÖ helyszín területén javasolt fejlesztési területek kijelölése kérdésében érinti. A Gazdasági udvar és a Gyógynövénykert középtávú rendezése megfelelő építési program alapján építési helyszínek kijelölését igényli. Ezt a lépést építési koncepcióterv kidolgozásának és előzetes egyeztetéseknek kell megelőznie. A HÉSZ módosítása során az államigazgatási eljárás keretében érvényesíthetők a KET-ben megfogalmazott szempontok, elsősorban az örökségvédelmi hatóság és a Forster Központ véleményezési lépései során.

A látványvédelmi szempontok érvényesítése érdekében a KET megfogalmaz a világörökségi helyszínen kívül eső területekre is elvárásokat, amelyeket ugyancsak a HÉSZ-ek esedékes felülvizsgálata és módosítása során lehet érvényesíteni. Lényeges, hogy nem csupán újabb előírások megjelenését, hanem a már meglévő korlátozások megtartását is a KET alapján követelheti meg az egyeztetésekben érintett szakhatóság. E korlátozások egyfelől jellemzően a VÖ helyszínt övező közvetlen városi területeket érintik (építési előírások, építési övezetek), másfelől a pannon táj karakterének megőrzését szolgáló építési előírások kapcsán jelennek meg (pl. dombhátak beépítésének korlátozása).

Ugyancsak a látványvédelmet szolgálja a tágabb térségben kijelölendő ún. Látványvédelmi zóna, amely az országos és a megyei területrendezési tervekbe beépítve juttatható érvényre. Ez a lépés a tervhierarchia magasabb szintjén biztosítja a táj karakterének védelmét.

(A településrendezési eszközökkel kapcsolatos intézkedéseket, az intézkedések indokait és jogi háttérét és részletesen a feladatleírások kapcsán ismerteti a KET.)

III.2.10. Haváriák, katasztrófavédelem, vagyonvédelem

A haváriák kezelésére a világörökségi helyszínen külön intézményrendszer nem épült ki, a feladatokat az országos és a megyei katasztrófavédelmi rendszer szervezetei látják el. A világörökségi helyszínen a Főapátság együtteseinek felügyeletét 24 órás ügyeleti rendszernek kell ellátni, közvetlen kapcsolattal a katasztrófavédelmi szervekhez.

A megye és a város egyaránt rendelkezik a területére vonatkozó tűzvédelmi tervvel. Az illetékes katasztrófavédelmi parancsnokságok felelnek a katasztrófa-megelőzés feladataiért, szervezik a rendszeres gyakorlatokat. A katasztrófa elhárítás irányítása, a katasztrófa megelőzés követelményrendszere illeszkedik az általános, jogszabályokban előírt protokollhoz.

A Pannonhalmi Főapátság rendelkezik önálló Tűzvédelmi Szabályzattal, de a Kezelési Terv prioritásnak tekinti egy átfogó intézkedési terv kidolgozását, folyamatos karbantartását.

A világörökségi helyszín épületegyüttese, gyűjteményei rendelkeznek kiépített tűzjelző hálózattal és vagyonvédelmi rendszerrel, azonban e rendszerek bővítése, időnkénti korszerűsítése folyamatos feladatot ad. Folyamatosan biztosítani kell a

vagyonvédelem személyzeti háttérét is, hiszen a világörökségi helyszín megfigyelése, ellenőrzése az év minden napján feladatot jelent.

A KET prioritásnak tekinti a haváriák kezelését szolgáló intézkedési tervek részletes kidolgozását az alábbi különleges esetekre a világörökségi helyszín területére, értelemszerűen a Főapátság tulajdonában és kezelésében levő területek mellett a Magyar Állam tulajdonában lévő földrészletekre:

- tűzesetek: tűzszakaszolási rendszer felülvizsgálata, tűzjelzési hálózatok felülvizsgálata, oltóvíz ellátás felülvizsgálata, felvonulási területek felülvizsgálata, menekítési tervek felülvizsgálata (különös tekintettel a szálláshely jellegű épületrészekre), a gyűjtemények speciális tűzmelegelőzési és oltási követelményeinek meghatározása (különös tekintettel a könyvtár és a levéltár területeire), az erdőtűzek megelőzésének és oltásának intézkedései, a kárfelmérés és kárenyhítés intézkedései (különös tekintettel a gyűjtemények állományvédelmére);
- viharkárok: villámvédelem felülvizsgálata, épületkárok kárenyhítési intézkedései (tetők, ablakok gyorsjavítása);
- csapadék- és vízkárok (a szokásos árvíz és belvízkárok a helyszínen nem várhatók): tartós esőzések és felhőszakadások következményeinek kárfelmérési és kárenyhítési intézkedései, épületen belüli vízkárok (csőtörések, vízömlések) kármegelőzési és kárenyhítési intézkedései (különös tekintettel a gyűjtemények kiemelt védelmére), vízkár elhárítási felszerelések és intézkedések;
- földrengések, földmozgások, földcsuszamlások: kárfelmérés és kárenyhítés intézkedései;
- vagyonvédelem: a gyűjtemények állományának védelmi intézkedései; az épületegyüttesek vagyonvédelmének intézkedései, a külső területek vagyonvédelmi intézkedései;

Az intézkedési tervet a katasztrófavédelmi szervezettel közösen kell kidolgozni és elfogadtatni, különös tekintettel a világörökségi helyszín sajátosságaiból adódó

különös intézkedésekre, kompromisszumokra (előírásoktól való eltérésekre). Az intézkedési terv kapcsán az együttes üzemeltetéséért felelős személyzet folyamatos képzését, továbbképzését – a titokvédelem szempontjainak érvényesítése mellett – biztosítani kell.

III.2.11. Kommunikáció

A KET az ismertség fejezetben feltárt kihívások egy részével összefüggésben az Oktatás, ismeretterjesztés, társadalmi tudatosság növelése c. alfejezetben határoz meg prioritásokat, eszközöket és feladatokat. A kommunikációs program természetesen bővebb a konkrét világörökségi helyszín ismertségére és népszerűsítésére irányuló aktivitások körénél, általános feladatként lehet megfogalmazni az állandó jelenlétet a magasabb hierarchia szintek marketingtevékenységeiben. Ilyennek tekinthető:

- a hitélettel, a bencés szerzetesi élettel kapcsolatos általános kommunikáció;
- a pannonhalmi bencés közösség közéleti és kulturális jelenléte;
- a világörökségi helyszín fejlesztésekkel kapcsolatos gazdasági kommunikációja;
- külföldi és magyarországi diplomáciai kapcsolattartás;
- a középfokú oktatás, ezen belül az egyházi iskolák hálózatában való aktív részvétel;
- helyi önkormányzattal és oktatási intézményekkel folytatott kommunikáció;
- a világörökségi helyszínek közös marketingjében való részvétel;
- az országimázs-építés, országos/megyei kulturális, turisztikai és bor marketingbe való bekapcsolódás;
- a nagytérsgéi marketinglehetőségek (pl. Győr-Fertőd-Sopron, Pozsony, Bécs stb.) kihasználása;
- termékfejlesztéssel és -értékesítéssel kapcsolatos kommunikáció.

A kommunikáció ugyanakkor nem lehet öncélú: mindenekelőtt a pannonhalmi világörökségi helyszín értékeinek felmutatását, a megőrzés eszközrendszerének minél hatékonyabb működtetését kell szolgálnia.

III.3. Összegzés: a megőrzési feladatok és prioritások kapcsolatrendszere

A III.1. fejezet szerint az attribútumok megőrzését szolgáló feladatok és a III.2. fejezet területei szerinti felosztás területeinek prioritás közötti kapcsolatrendszert az alábbi „konkordancia mátrix” illusztrálja. A táblázat arról ad információt, hogy a KET-ben meghatározott egyes feladatok mely területeket szolgálják, mely területekkel kapcsolatosan tesznek szükségessé intézkedéseket.

Az egyes megőrzési feladatok részletes leírását – az attribútumokra és attribútumelemekre visszautaló fenti kódokkal – a IV.1. fejezet fejt ki részletesen.

ATTRIBÚTUMOK, ATTRIBÚTUMELEMEK, FELADATOK	1 Kutatások	2 Megőrzési állapot javítása	3 A fenntarthatóság növelése	4 Megközelítés közlekedés	5 Bemutató, turizmus	6 Szakmai képzés, továbbképzés	7 Oktatás, ismeretterjesztés	8 Környezeti tényezők	9 Területrendezési eszközök	10 Haváriák	11 Kommunikáció
a) KONTINUUS MÓDON FEJLŐDŐ TÖRTÉNETI EGYÜTTES											
a1) a régészeti emlékek és az építési korszakok egymásra rétegződő együttese, ennek látható-érzékkelhető jelenléte, eredetisége, történeti értéke: a bazilika a kerengővel, a rendház, a könyvtár és a harangtorony, a gimnázium, az erődítmény falai;											
a1.1) Az együttes minél teljesebb körű ismerete, szükséges kutatások és felmérések, a rendelkezésre álló információk folytonos frissítése, kiegészítése, archiválása											
a2) a történeti épületegyüttes építőművészeti és képzőművészeti alkotásai, felszerelése, ezek művészeti értéke: a középkori, barokk és historizáló falfestések, szobrok, művészeti kivitelű épületrészek, bútorok és felszerelések;											
a2.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése az épületekről, a külső terek műszaki létesítményeiről,											
a2.2) A könyvtár szárny homlokzati felújítása											
a2.3) A gimnáziumi szárny homlokzati felújítása											
a2.4) A Szent Adalbert Otthon felújítási munkáinak befejezése											
a2.5) A Barokk pavilon felújítása											
a2.6) A Boldogasszony kápolna belső terének és berendezésének restaurálása											
a2.7) A Milleniumi kápolna és a Szent Sír kápolna felújítása											
a3) az épületegyüttes harmonikus megjelenése, egységessége: tömegképzése, anyaghasználata, színezése, az együtteshez csatlakozó külső terek építészeti kialakítása;											
a3.1) Az elkövetkező felújítások során a tömegformálás megőrzése, a színhasználat kontrollja											
a3.2) A kerengőudvar felújítása											
a4) az együttes meg nem szakadó fejlődése: az ezeréves fejlődés emlékeinek színvonalához méltó kortárs építészeti-tájépítészeti alkotófolyamat fenntartása.											
a4.1) A Gazdasági udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok											
a4.2) A Gyógynövénykert udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok											
a4.3) „Váralja program” - a történeti városnegyed rehabilitációs programja, koncepcióalkotás											
a4.4) Apátsági Major szálloda, előkészítési és építési feladatok											

ATTRIBÚTUMOK, ATTRIBÚTUMELEMEK, FELADATOK	1 Kutatások	2 Megőrzési állapot javítása	3 A fenntarthatóság növelése	4 Megközelítés közlekedés	5 Bemutató, turizmus	6 Szakmai képzés, továbbképzés	7 Oktatás, ismeretterjesztés	8 Környezeti tényezők	9 Területrendezési eszközök	10 Havi átlak	11 Kommunikáció
b) KONTINUUS MÓDON FEJLŐDŐ TÖRTÉNETI FUNKCIÓ											
b1) hitélet, szerzetesség: az ima, a munka, a lectio divina hármasa, egyházi szolgálat											
b2) tudományos-kulturális tevékenység, gyűjtemények fenntartása: részvétel a hazai és nemzetközi teológiai és tudományos szakmai közéletben, könyvkiadás											
b2.1) A Főapátsági Gyűjtemények elektronikus katalogizálási, digitalizálási és informatikai fejlesztési programja											
b2.2) A Főapátsági Gyűjtemények elemeinek restaurálási, tisztítási és állományvédelmi programja											
b2.3) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó, műemléki értékű berendezési tárgyak restaurálási, tisztítási és állagvédelmi programja											
b2.4) A Főapátsági Gyűjtemények általános helyhiányának kezelését szolgáló komplex fejlesztési program											
b2.5) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó könyvtár-, levéltár- és múzeumpedagógiai programok											
b2.6) A Főapátsági Gyűjtemények széleskörű megismerését és a tudományos munkát szolgáló publikációk programja											
b2.7) A Főapátsági Gyűjtemények állománygyarapítási programja											
b3) oktatás: gimnázium és kollégium működtetése, felnőttoktatás, szakoktatási hálózat fenntartása											
b4) egészségügyi és szociális tevékenység: idősgondozás											
b5) gazdálkodás: energiagazdálkodás, borászat, gyógynövénytermesztés, apátsági termékek											
b5.1) Gyógynövénytermesztés bővítése, feltételek megteremtése											
b5.2) Apátsági termékpalletta fejlesztése											
b5.3) Apátsági Sörmanufaktúra kialakítása											
b5.4) Energetikai és fenntarthatósági programok bővítése											
b5.5) Apátsági Pálinkafőzde kialakítása											
b6) vendégfogadás, turizmus: látogatóforgalom kiszolgálása, étterem és szálláshely, rendezvényturizmus.											
b6.1) Szálláshely kínálat bővítése, magas kategória: az Apátsági Major Hotel felépítése											
b6.2) Szálláshely kínálat bővítése, közepes kategória: a Szent Jakab Zarándokház átalakítása											
b6.3) Étterem szolgáltatás bővítése: Apátsági Pinceétterem											
b6.4) Parkolási kapacitásbővítés és apátsági tömegközlekedési eszköz											
b6.5) A Főapátság turisztikai programkínálatának fejlesztése											
b6.6) Stratégiai együttműködés a Főapátság és Pannonhalma Város turisztikai program . ész szolgáltatáskínálatában											

ATTRIBÚTUMOK, ATTRIBÚTUMELEMEK, FELADATOK	1 Kutatások	2 Megőrzési állapot javítása	3 A fenntarthatóság növelése	4 Megközelítés közlekedés	5 Bemutató, turizmus	6 Szakmai képzés, továbbképzés	7 Oktatás, ismeretterjesztés	8 Környezeti tényezők	9 Területrendezési eszközök	10 Haváriák	11 Kommunikáció
c) TÖRTÉNETI KERTEK, TÁJI ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET											
c1) a terület ember alakította táji környezete: a haszonkertek, a pihenőkertek, a parkerdők											
c1.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése a külső terek műszaki elemeiről,											
c1.2) Kültéri műszaki rendszerek felújítása (vízelvezetés, támfalak, lépcsők)											
c1.3) A természeti örökség átfogó katasztere											
c1.4) A természeti és védett természeti területek kezelése											
c1.5) A turizmus káros hatásainak megelőzése a természeti és a védett természeti területeken											
c1.6) Ökofolyosó hálózat kiépítése, mező- és erdőgazdálkodás a természeti területeken											
c1.7) Oktatás és népszerűsítés a természetvédelmi területeken											
c1.8) „Szőlőhegy” program											
c1.9) Parkerdő területek státuszának rendezése											
c2) a gyűjtemény: az Arborétum dendro-botanikai gyűjteménye											
c2.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer, szervizkönyv bevezetése a külső terek műszaki elemeiről,											
c2.2) Az Arborétum műszaki rendszereinek felújítása (vízelvezetés, lépcsők, támfalak, elektromos rendszer, kút)											
c2.3) Az Arborétum kezelése											
d) KARAKTERES TÁJI MEGJELENÉS											
d1) a fő látványok megjelenése: zavartalan feltárulás a fő útvonalakon elhaladók vagy a településre érkezők számára											
d1.1) Látványvédelmi zóna kijelölése, látványvédelmi korlátozások érvényesítése											
d1.2) A tájhasználat alakítása és fejlesztése											
d2) a pannon táj felett megjelenő épülettömeg látványa: méltóságteljes megjelenés a zavaró elemek távolságtartásával											
d2.1) A VÖ helyszín beépítési lehetőségeinek meghatározása, a lehetséges építési helyek kijelölése											
d2.2) Pannonhalma településrendezési eszközeinek megújítása											
d3) az apátság épületeiből és környezetéből feltáruló panorama: a hagyományos településkép zavartalansága, harmóniája											
d3.1) Pannonhalma térségfejlesztési és városfejlesztési tervének megújítása											

IV. KEZELÉSI MÓDOK, KORLÁTOZÁSOK, TILALMAK

IV.1. A világörökségi területet érintő kezelési módok

A világörökségi területet érintő kezelési módok bemutatása azoknak a megőrzési feladatoknak és intézkedéseknek a részletes ismertetése, amelyek a VÖ területen az elkövetkező időszakban a megőrzési állapot fenntartását, fenntartható használatát, a rendkívüli helyzetek kezelését biztosítják. A feladatok bemutatása a stratégiai célokat bemutató, a négy fő attribútum témaköreit követő felbontáson alapul, a korábbiakban kifejtett kódrendszert alkalmazza – értelemszerűen egybekapcsolva a különböző attribútum elemeknél megjelenő, azonos jellegű elemek ismertetését.

IV.1.1. Az épített örökség megőrzéséhez és fejlesztéséhez kapcsolódó feladatok és intézkedések

- a1.1) Az együttes minél teljesebb körű ismerete, szükséges kutatások és felmérések, a rendelkezésre álló információk folytonos frissítése, kiegészítése, archiválása

Az együttes régészeti, építészettörténeti, művészettörténeti, tájépítészeti kutatása átfogónak és jól feldolgozottnak mondható.

A főmonostor épületegyüttesben az 1970-es évektől megindult helyreállítási munkálatok 1986 óta kutató felügyelettel, közreműködéssel történtek. Mindez természetesen nem jelentett az épület minden részében azonos mélységű kutatást. A lakószárnyakban a kutatói jelenlét elsősorban a kivitelezési munkák figyelemmel kísérésére korlátozódott. Ennek során ahol vakolatok eltávolítására, falak megbontására került sor ott a lehetőségek szerint minden megfigyelhető részlet dokumentálása megtörtént. Tudományos szempontú kikutatásra, ásatásra a kerengő és a bazilika területén került csak sor. Mindezt előrebozsátva feltétlenül

szükséges, hogy a monostorban a jövőben végzendő bármiféle építőtevékenység kutatói megfigyelés mellett történjék.

Régészeti megfigyelésre, esetleg előzetes feltárássra van szükség a Hospodárkerttől a gazdasági udvaron át a Boldogasszony kápolnáig terjedő területen. (A régészeti jelenlét szükségességére élesen világított rá az elmúlt évben a tornacsarnok építése során rohammunkában feltárt több 15. századi tégláégető kemence.) Régészeti megfigyelésre nem csupán a nyilvántartott régészeti lelőhelyek környezetében van szükség, hanem a teljes világörökségi területen. Ugyancsak régészeti megfigyelésre van szükség a világörökségi helyszín szomszédságába eső egyedileg védett műemlék épületek esetében is.

További feladatot jelent a műszaki tervtárak rendezése (katalogizálása, digitalizálása), mivel az az épületegyüttesen az elmúlt időszakban végzett beavatkozások hiteles dokumentálását is jelenti. A műszaki tervtár rendezése egyúttal az épületmenedzsment feladatait is segíti.

- a2.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése az épületekről, a külső terek műszaki létesítményeiről,

(A feladatleírás magába foglalja a c1.1) és c2.1) feladatokat is.)

A VÖ helyszín általános állapota, a tény, hogy az együttes jelentős műemléki helyreállításai és felújításai lezajlottak, hogy az épületek egy része új építésű, hangsúlyossá teszi azt a megközelítést, mely szerint az adott helyszínen elsődlegessé válnak a jókarbantartás feladatai. Ennek az épületfenntartásban ismert eszközein alapul a történeti épületegyüttesek, kertek esetében is alkalmazható inspekciós és tervezett karbantartási rendszer.

Az épületállomány értékvesztése természetes folyamat, ennek oka elsősorban az építőanyagok öregedése, az időjárás támadása, a használatból adódó kopás. Az inspekciós és tervezett karbantartási rendszer alapelve, hogy felújítás helyett a megelőzés feladatait helyezi előtérbe. Alapelve, hogy a rendszeres kisléptékű karbantartás hosszú távon kisebb ráfordítást igényel, mint a ritkább időközönként elvégzett nagyobb léptékű felújítás. A gazdasági előnyök mellett a műemléki értékek megőrzése szempontjából alapvető jelentőségű, hogy a megelőző karbantartás révén elkerülhető az építészeti és képzőművészeti értékek jelentősebb mértékű károsodása, ami a műkincs jelleg minél teljesebb megőrzésében elvi jelentőségű. A műemlékállomány valódi védelme érdekében elsődleges cél a károk megelőzése.

Az inspekciós és rendszeres karbantartási folyamat alapeszköze az ún. Szervizkönyv, amely az egyes épületek, épületrészek specifikus adottságainak megfelelően rendszeres - általában éves gyakoriságú – szemrevételezéses ellenőrzést ír elő, ill. előirányozza a rendszeresen elvégzendő feladatokat. Az ellenőrzés során egyúttal elvégezhetők olyan kismértékű javítások – pl. a tetőfedés vagy a csapadékelvezetés hibáinak gyorsjavítása –, amelyek révén nagyobb károsodások kerülhetők el. Az inspekció lehetővé teszi a szükségessé váló nagyobb javítások előre tervezését.

A pannonhalmi VÖ helyszín értékeinek minél teljesebb megőrzése érdekében szükséges a Szervizkönyv rendszer – tehát az inspekció és a tervezett karbantartás – kidolgozása, fokozatos bevezetése és jövőbeni folyamatos alkalmazása. A munka a helyszínen nem előzmények nélküli, amennyiben a Főapátság karbantartásért felelős szervezete az új építésű épületek körében egyfajta rendszert már bevezetett és alkalmaz. A Szervizkönyv rendszer bevezetése jelentős kezdeti feladatot jelent a kidolgozás részletes feladatai miatt, a kezdeti adatfelvétel időigénye miatt, az archiválási rendszer kialakítása miatt, azonban ez a munka segít az ingatlanmenedzsment feladatok rendszerezésében, áttekintésében (ld. a1.1) feladatléírás vonatkozó részét).

A rendszeres vizsgálatok révén a Szervizkönyv rendszer a monitoring folyamat egyik legfőbb és leghasznosabb elemévé válik, amennyiben az örökség állapotáról folyamatos tájékoztatást ad.

A Szervizkönyv rendszer fő felosztása az alábbi rendszerben javasolt:

SZERVIZKÖNYV I. FŐAPÁTSÁG FŐÉPÜLETE	SZERVIZKÖNYV II. TÖRTÉNETI ÉPÜLETEK	SZERVIZKÖNYV III. EGYÉB ÉPÜLETEK	SZERVIZKÖNYV IV. TERMÉSZETI KÖRNYEZET
Bazilika	Barokk pavilon	Tornacsarnok	Arborétum (hrsz.: 1158/2)
Monostorszárnyak	Boldogasszony kápolna	Gazdasági udvar épületei	Levendulás (hrsz.: 1158/1)
Könyvtári szárny	Kálvária	Borászat és mg. géptároló	parkerdő (hrsz.: 2 és 47)
Gimnázium	Millenniumi emlékmű	Gyógynövénykert gazdasági épületei	parkerdő (hrsz.: 1130/1 és 23/2)
Várfalak, külső sétányok		Biomassza üzem	Hospodár (hrsz.: 1132)

Az épített örökség (és általában az épületek) esetében az inspekció az alábbi rendszerek szerint tagolható:

- tetők, tetőfedések;
- csapadékvíz-elvezető rendszerek (épületen kívül és belül, talajban);
- tartószerkezetek;
- nyílászárók (homlokzatok, belső terek)*;
- burkolatok, padozatok,*;
- falak, falfestések*;
- épülettartozékok (beépített berendezések) és felszerelések*;
- épületgépészeti és elektromos rendszerek, villámvédelem;

* a történeti értékű műrészletek fokozott figyelmet igényelnek.

A külső területek (kertek, parkerdők) esetében az inspekció az alábbiak szerint tagolható:

- csapadékelvezető rendszerek, vízgyűjtők;
- tereptárgyak (támfalak, rézsűk, lépcsők, utak);
- berendezési tárgyak;

▪ a2.2) A könyvtár szárny homlokzati felújítása

A könyvtár szárny homlokzati felújítása az elkövetkező időszak kiemelt feladata. Tekintettel az épületszárny erős kitettségre, nagy magasságára, a felújítás különleges felkészültséget igényel. A felújítás részét képezi a nyílászárók felújítása, cseréje, kiegészítése – tekintettel arra, hogy egyes helyeken egyrétegű, rossz légzárású szerkezetek vannak beépítve. A felújítás során kiemelt figyelmet kell fordítani a lehetőségekhez képest történeti szerkezetek anyagukban való megőrzésére. A felújítás során a meglévő színhasználatot kell megőrizni.

▪ a2.3) A gimnáziumi szárny homlokzati felújítása

A gimnáziumi homlokzat felújítása több ütemben zajlik, a munka befejezése kiemelt feladat. A felújítás részét képezi a nyílászárók cseréje, a korszerű energetikai követelményeknek megfelelő kialakítású szerkezetekre. A felújítás során a meglévő színhasználatot kell megőrizni.

▪ a2.4) A Szent Adalbert Otthon felújítási munkáinak befejezése

A Szent Adalbert Otthon (idősothon) felújítása folyamatban lévő, befejezendő feladat.

▪ a2.5) A Barokk pavilon felújítása

Az Arborétum területén található Barokk pavilon aktuális felújítása során elsősorban a zsindely tetőfedés javítása (cseréje) és a tetőszerkezet restaurálása, a homlokzat-helyreállítás munkái és a vízelvezetés feladatai válnak szükségessé.

▪ a2.6) A Boldogasszony kápolna belső terének és berendezésének restaurálása

Különös gondosságot igényel a Boldogasszony kápolna belső barokk terének és berendezésének restaurálása és felújítása. A restaurálás kutatómunkái megtörténtek, azonban a munkák kivitelezésére még nem került sor. Ugyancsak kiemelt figyelmet érdemel a 18. századi pozitív orgona restaurálása és jó állapotú megőrzése.

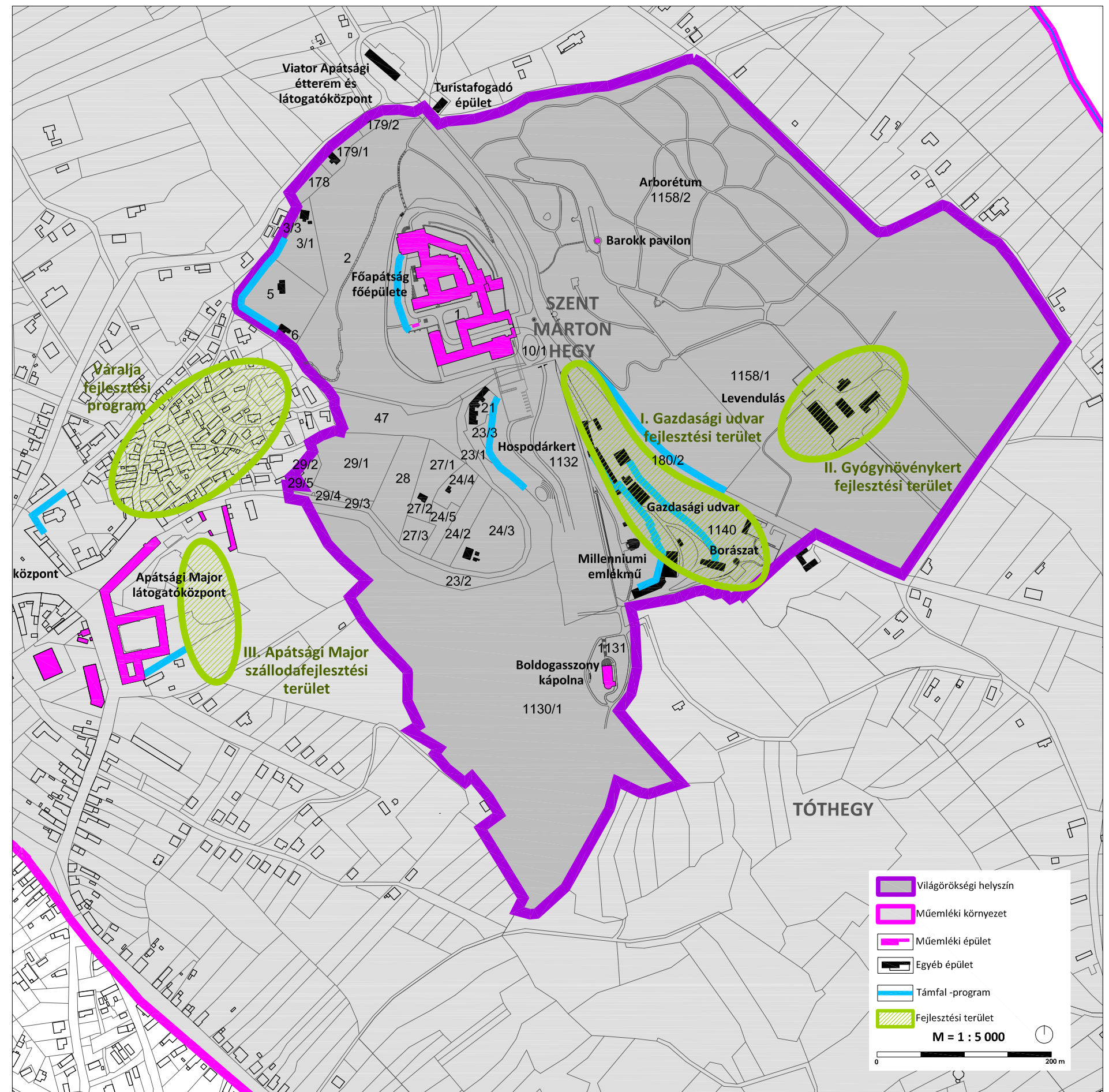
▪ a2.7) A Millenniumi kápolna és a Szent Sír kápolna felújítása

A Millenniumi kápolna felújítása eredeti állapotában jelenleg nem reális feladat – sem költségei miatt, sem megjelenése miatt nem merül fel az eredeti kupola helyreállítása. Felújítást igényel a Millenniumi emléktől északra álló Szent Sír kápolna. A 18. század első felében épített kápolna a Magyarországon megmaradt kisszámú Szent Sír kápolnák egyike. Felújítása kutatói közreműködéssel végezhető.

▪ a3.1) Az elkövetkező felújítások során a tömegformálás megőrzése, legfeljebb kisebb korrekciója, a színhasználat kontrollja

Az épületegyüttes harmonikus megjelenésének záloga, hogy az elkövetkezőkben további hozzáépítések ne változtassák meg az épülettömegek, tetők látványát. Ugyanakkor kisebb korrekciók, javítások lehetőségét meg kell adni, elsősorban olyan

A VILÁGÖRÖKSÉGI TERÜLET FEJLESZTÉSI FELADATAI

helyeken, ahol az a fő látványokat nem befolyásolja (pl. főépület konyhai és gazdasági bejárat)

Általánosságban véve a VÖ helyszínen minden beavatkozás – különösen az egyedi műemléki védettség alatt álló épületeken – előzetes egyeztetést, örökségvédelmi engedély beszerzését igényli. Különösen gondossággal kell eljárni a külső és belső homlokzatokat érintő munkák esetében.

▪ a3.2) A kerengőudvar felújítása

Miközben a kerengőudvar műszaki állapota megfelelő, azonban kertépítészeti kialakítása nem méltó a kerengőhöz és a közelmúltban felújított Bazilikához. Felújítása új kertépítészeti koncepció kidolgozását követően javasolt. A kerengőudvar eredeti állapothoz közelítő helyreállítása a térrendezésen túl gyógy- és fűszernövényekkel, valamint szimbólumértékkel bíró növények betelepítését jelenti elsősorban.

▪ a4.1) A Gazdasági udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok

Az apátság Gazdasági udvarának területe igen szűkös, beszorul a főút és a Millenniumi emlékmű dombját támasztó támfal közé. A területen mind a terepviszonyok miatt szükséges támfalrendszer, mind pedig az épületállomány minősége, kihasználtsága és funkcionális kialakítása miatt feltétlenül jelentős beavatkozásra van szükség. Az elkövetkező években e terület rendezése és fejlesztése a világörökségi helyszínen tervezett beavatkozások legfontosabb, legnagyobb léptékű feladata. A fejlesztési program a világörökségi helyszín értékeinek megőrzését szolgálja, amennyiben a legfontosabb terep- és vízelvezetési

feladatokat, a karbantartás feltételeinek megteremtését a megőrzés fontos feladatainak tekintjük, fontosságának megfelelően kezeljük.

A Millenniumi emlékmű és a Szent Sír kápolna a Hospodárkert feletti dombtetőn áll. A domb keleti támfala nagyon rossz állapotban van, helyenként hiányos, leomlott, másutt repedezett, tartószerkezeti szerepének nem felel meg. A dombtető felől érkező csapadék elvezetése megoldatlan, a domboldal eróziója folyamatos. Az épületállomány jellemzően F, F+1, F+T szintszámú, vegyesen alkotják hagyományos szerkezetű házak és csarnok jellegű épületek, de az udvar területén található az együttes lényeges közműberendezései és létesítményei is (távhővezeték, gázmotor, hőközpont, stb.) Az épületállomány egy része felújítandó, használatuk rendezendő, jelentős részük azonban bontandó. A helyzet komplexitása ugyanakkor abból is fakad, hogy bár egyes épületek állapotuk miatt bontandónak minősülhetnek, az általuk betöltött funkciókra azonban a jövőben is szükség van, amit a terület fejlesztésének tervezésében mindenképpen figyelembe kell venni.

A gazdasági udvar jelenlegi formájában alapfunkcióit is csak korlátozottan tudja ellátni: az épületek beáznak, nem zárhatók, az anyagmozgatás a beépült színek miatt nehézkes, kicsi az űrszelvény. Szüretkor a szőlőt a prэшázba szállító traktorok az útra keresztbe épített fedett színen kell áthajtsanak. A kapu nem alkalmas kétirányú forgalom lebonyolítására. Az udvarban kap helyet a szelektív hulladéktárolók egy része is.

Miközben a terület rendezése önmagában is feladat, a hely továbbra is kiváló lehetőséget kínál a Főapátság főépületének közvetlen közelében szükséges legfontosabb kiszolgáló funkciók elhelyezésére, a parkolóhely-hiány oldására.

Az előkészítés feladatai az alábbi elemekből állnak:

- az épületállomány felmérése, értékelése;
- teljes funkcionális átértékelés, új működési javaslat, építési program, programterv készítése;

I - GAZDASÁGI UDVAR FEJLESZTÉSI TERÜLET

cím	9090 Pannonhalma Vár 1.
helyrajzi szám	1040/2
beépített alapterület	1690 m ²
telek területe	9963 m ²
tervező	-
tervezés éve	-
műemléki törzsszám	-

- 1 Kazánház, irodák
- 2 Műhelyek, irodák
- 3 Raktárak, hull.tároló, műhelyek
- 4 Létesítendő parkoló
- 5 Új ill. felújított támfalak
- 6 Tartalék fejlesztési terület

helyszínrajz
M1:1000

0 5 10

- az értéket nem képviselő, avult, szerkezetileg károsodott épületek bontása;
- támfalak vizsgálata, megerősítése, pótlása, újjáépítése;
- megfelelő alapterületű és minőségű iroda kialakítása;
- megfelelő raktárterület/felület kialakítása;
- szakműhelyek, karbantartó műhelyek kialakítása;
- megfelelően méretezett szelektív hulladéktároló kialakítása, amely a Várkörön lévő hulladékudvar felszámolását követően, az ott megszűnő kapacitást is fogadja;
- parkolók kialakítása a dolgozók részére a zárt udvaron belül, a látogatók részére az udvaron kívül;
- gépkocsitárolók létesítése az apátsági gépjárművek számára;

Az előkészítés során a beépítési lehetőségek meghatározására programtervet kell készíteni. Az építési helyet, a beépítés feltételeit az örökségvédelmi hatósággal egyeztetett módon a HÉSZ módosításával kell előírni.

▪ a4.2) A Gyógynövénykert udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok

A Gyógynövénykert területe elsősorban kertészetként működik, amely a Főapátság látogatóit is fogadja. A további fejlesztések is a kert gazdasági funkcióját kívánják erősíteni. Rövidtávon megoldandó feladat a gyógynövények szárítására, raktározására és kivonatolására, valamint a palánták előkészítéséhez szükséges kertészeti épületek (színek, tárlók és üvegházak) építése, valamint a mezőgazdasági gépek megfelelő, biztonságos tárolása. Az előkészítés állapotában lévő *szőlőmag-program* (ld. a b5.2-es feladatléírást) által igényelt tereket is itt célszerű biztosítani. A Főapátság gyógynövénykultúrája iránt érdeklődő látogatók számára évek óta működő múzeumpedagógiai programok sem rendelkeznek állandó, méltó befogadó

térrel. Emellett a kertészet irodaterei, a gyógynövénytermékek fejlesztésének laboratóriuma, valamint a munkások szociális épülete is jelenleg igen szűkös, bővítése rövidtávon megoldandó. A későbbiekben fejlesztési irány lehet egy pálinkafőző, ill. lekvárkészítő üzem is.

A jelenlegi szabályozások szerint a területen nem építhető új épület, a meglévők pedig csak felújíthatóak, nem bővíthetőek, ami közép- és hosszútávon nem elegendő, a további funkcióknak helyet kell biztosítani. Szükséges ezért a kertészeti udvar területére vonatkozó építési szabályozás felülvizsgálata, hogy a terület egyedi (kertészeti gazdasági udvar) besorolásával lehetővé váljon a fejlesztés.

Szemponatok új épület telepítéséhez:

- a hely egyedülálló adottságainak tiszteletben tartása és kihasználása (szintviszonyok, rálátások);
- a területen elhelyezendő sokféle funkció kapcsolatrendszerének optimalizálása.
- környezetbarát építési és üzemeltetési technológiák (megújuló energiák) alkalmazása.

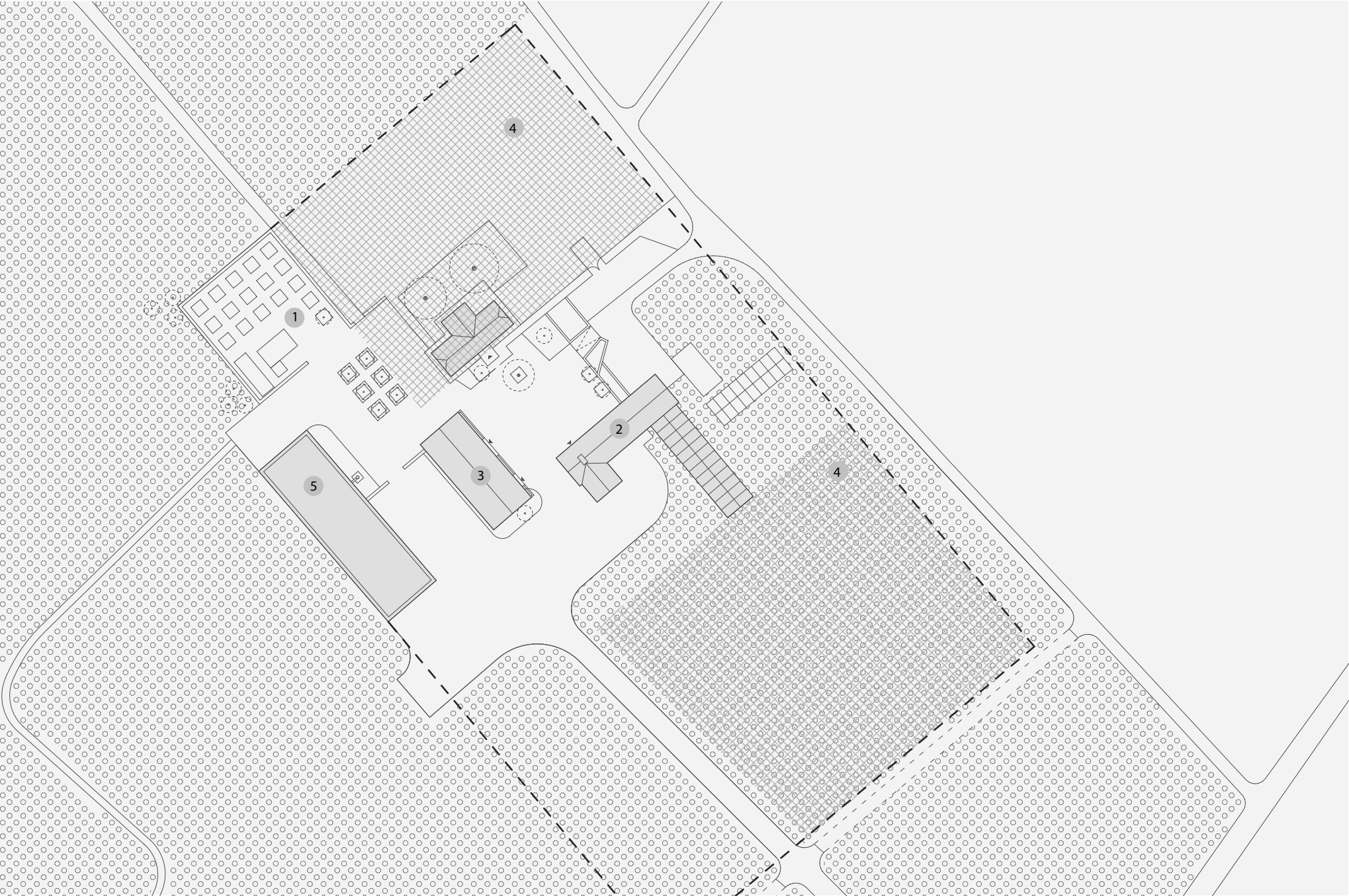
Az előkészítés során a beépítési lehetőségek meghatározására programtervet kell készíteni. Az építési helyet, a beépítés feltételeit az örökségvédelmi hatósággal egyeztetett módon a HÉSZ módosításával kell előírni.

▪ a4.3) „Váralja program” – a történeti városnegyed rehabilitációs programja, koncepcióalkotás

A „Váralja program” a VÖ helyszín közvetlen közelében található, városszerkezetileg meghatározó helyen lévő, leromlott városrész megújítását szolgáló városrehabilitációs program. A városrész a VÖ helyszín gyalogos megközelítési útvonalán fekszik, a Főapátság és a városközponti kapcsolatot szolgáló útvonalon, emellett egyes nézőpontokból a Főapátság látványának is meghatározó eleme.

II - GYÓGYNÖVÉNYKERT FEJLESZTÉSI TERÜLET

cím 9090 Pannonhalma
helyrajzi szám 1158/1 (b)
beépített alapterület 583 m²
telek területe 9353 m²
tervező
tervezés éve
műemléki törzsszám -

- 1 Gyógynövény bemutató kert
- 2 Levendula lepárló
- 3 Gyógynövényház, teázó
- 4 Tartalék fejlesztési terület
- 5 Biomassza fűtőmű

M1:1000
0 5 10

Mindezen túl a halmazszerű településrész a város épített örökségének olyan egysége, amely megújítása révén sajátos lakásaival, üzleteivel, vendéglátóhelyeivel gazdagíthatja a városi életteret.

A városmegújítás e helyen a közterületek megújításával indult meg az elmúlt időszakban, aminek része volt a Főapátság felé vezető erdei utak kiépítése is. Tekintettel arra, hogy a területen az épületek kedvezőtlen műszaki állapotának megújítása csak igen korlátozottan építhető a helyi lakók forrásainak felhasználására, olyan átfogó revitalizációs program kidolgozására van szükség, ami vagy egyfajta szociális rehabilitációnak felel meg, vagy a terület felértékelődésével és funkcióváltásával indul útjára.

A területre a HÉSZ sajátosan szigorú szabályozást tart érvényben, amely egyfelől hatékonyan védi a terület adottságait, másfelől némely kérdésben – pl. faanyagú nyílászárók – differenciálatlanul helyez túlzott nehézséget a tulajdonosok vállára. Az épületállomány csekély egyedi műértékének és általános leromlottságának figyelembe vételével megfontolandó a kötelezettségek kismértékű enyhítése. A Váralja program kidolgozása során a szabályozás megújítása során elsődlegesen a beépítési struktúra, a tömegképzés jellegzetességeinek megőrzését kell szabályozni, a használt építőanyagok, szerkezetek meghatározását annyiban kell megkötni, amennyiben az a városképi megjelenést érdemben befolyásolja.

A Váralja program célja, hogy a városrész kihasználhassa azokat az lehetőségeket, amelyek a világörökségi helyszín közelségéből fakadnak. A program előkészítése hosszabb időt igényel, amelyen a célokat és a stratégiákat a helyi lakossággal közösen kell kialakítani. A közös turisztikai koncepció mellett ez a program lehet az, ahol a város és a Főapátság kölcsönös előnyökön nyugvó együttműködése nagyon látványos eredményeket hozhatna.

▪ a4.4) Apátsági Major szálloda, előkészítési és építési feladatok

(ld. még a b6.1) feladateleírást, amely a fejlesztés turisztikai jelentőségét részletezi)

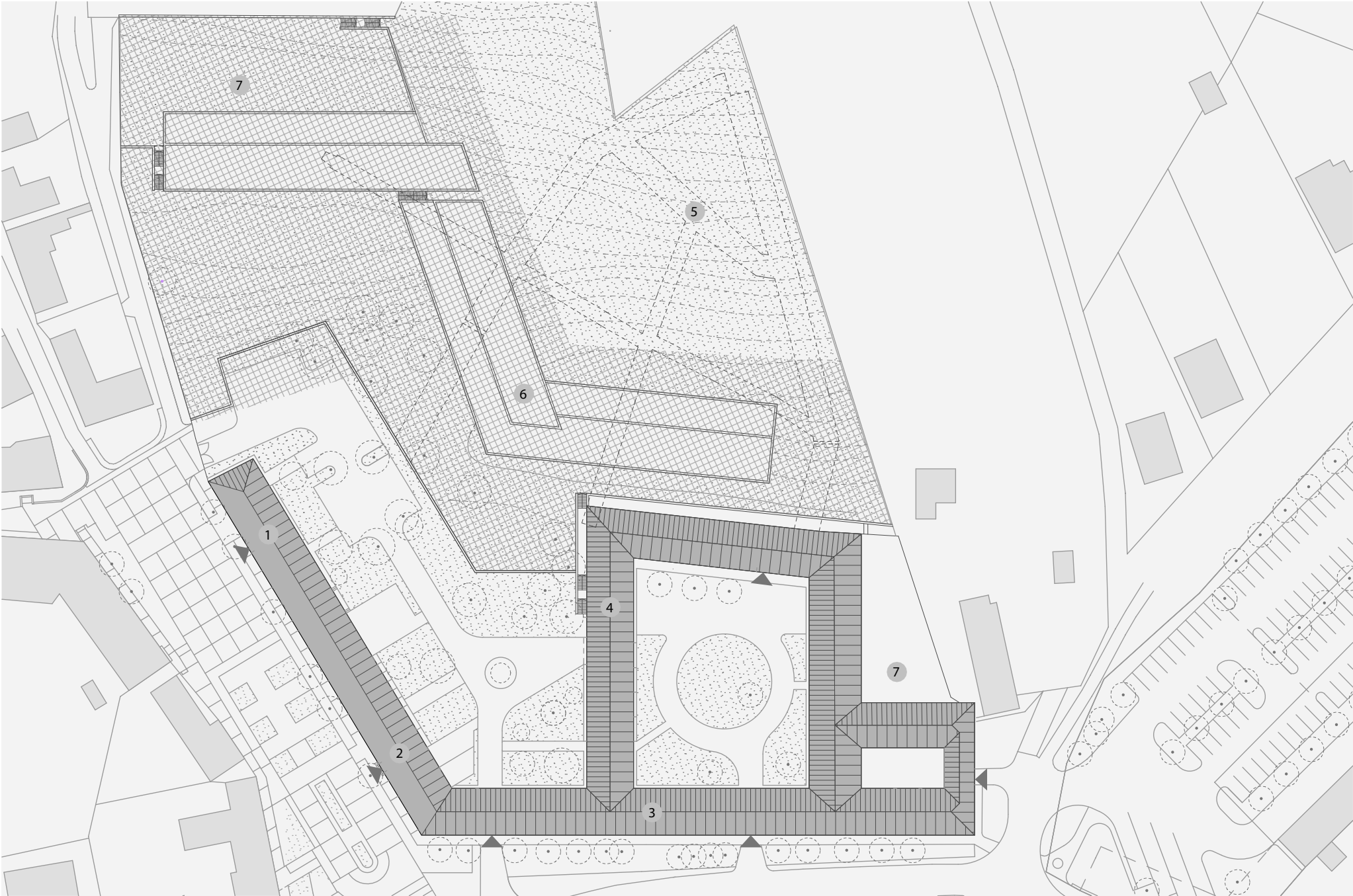
Az Apátsági Major a város központjában, a felújított főtér mellett fekszik. Az épület kulturális és turisztikai célokat szolgál: állandó és ideiglenes kiállítások, vendéglátás, koncertek. A műemlék épület teljes felújításra került az eredeti struktúra helyreállításával, az épülethez időközben hozzáépített toldalékok elbontásával, az épülettől idegen külső és belső átalakítások, szakszerűtlen átépítések megszüntetésével. A jellegzetes négyudvaros elrendezés megmaradt, az új funkciók telepítése az egyes udvarok kapcsolatainak, sajátosságainak, hangulatának figyelembevételével történt. A pincerendszerben helyet kapott egy állandó kiállítótér, amely az apátság gazdálkodását mutatja be, és létrejött az első magyar Regionális Kiállítótér, ami egy Bécs–Budapest–Pozsony háromszög közepén regionális központként elképzelt kiállítótér, amely állandó és időszakos kiállításokat fogad be, és alkalmas Európában utazó neves kiállítások anyagainak bemutatására is. A látogatókat cukrászda is várja. A Főapátság által felújított és üzemeltetett Major turisztikai vonzerőként jelenik meg a városban. Az Apátsági Major feletti lejtő jelentős fejlesztési terület, ahol a Főapátság a látogatók részére magas igény szintű szálláslehetőséget kíván biztosítani, a szállás- és többletfunkciók portfóliója a látogatói forgalom növelésének céljával. Ezt szolgálja az a 4-csillagos szálloda-beruházás, amely az I. ütemben 80 szobás, a II. ütemben további 40 szobával bővíthető. Az előkészítési munkák megkezdődtek.

A beruházás elsődleges építészeti célkitűzései:

- olyan, a világörökség helyszín tájképvédelmi és rálátási szempontjainak is megfelelő épület létrehozása, mely a hely egyedülálló adottságait kihasználva teljesíti a befektetői-építetői célokat;
- a műemléki értékek helyreállítása, és új tartalommal való megtöltése;
- a területen elhelyezendő sokféle funkció kapcsolatrendszerének optimalizálása.

III - APÁTSÁGI MAJOR SZÁLLODAFEJLESZTÉSI TERÜLET

cím 9090 Pannonhalm, Mátyás király utca
helyrajzi szám 1123/2
beépített alapterület 3.477 m ²
telek területe 12.690 m ²
tervező
tervezés éve
műemléki törzsszám 9961, 9962

- 1 Rendezvényterem
- 2 Cukrászda
- 3 Állandó kiállítás
- 4 Regionális kiállítótér
- 5 Pince
- 6 Tervezett szálloda
- 7 Fejlesztési terület

helyszínrajz
M1:1000

0 5 10

IV.1.2. A szerzetesi tevékenységekhez kapcsolódó feladatok és intézkedések

A világörökségi helyszín kiemelkedő értéke, hogy a szerzetesi közösség sokrétű tevékenysége évszázados hagyományokra tekint vissza, szinte megszakítás nélkül folyik, Magyarországon egyedülálló kultúrateremtő hagyományokkal rendelkezik. A KET feladata ebben az összetett tevékenységi struktúrában azon tevékenységekkel kapcsolatban foglalkozhat meg elsősorban, amelyek a VÖ helyszín értékőrzését, fenntartható működését segítik, így feladatokat elsősorban a gyűjtemények fenntartása és bemutatása, a gazdálkodási feladatok és a vendégfogadás, turizmus kapcsán lehet megfogalmazni.

▪ **b2.1) A Főapátsági Gyűjtemények elektronikus katalogizálási, digitalizálási és informatikai fejlesztési programja**

A Pannonhalmi Főapátság kulturális örökségének lényegi részét képező *Főapátsági Gyűjtemények* némelyike az alapítás óta létezik, továbbiakat az 1802-es újraalapításkor, a gimnáziumi oktatás felvállalásakor hoztak létre. Ezen gyűjtemények némelyike közgyűjtemény lévén, éves állami támogatásban részesül, amely támogatás alapszinten fedezi a fenntartási és működési költségeket, azonban nem teszi lehetővé sem az egyre égetőbbé váló restaurálási feladatok ellátását, sem a ma már elengedhetetlen teljes körű elektronikus katalogizálást, sem az évtizedek óta fennálló helyhiány komplex kezelését. Ugyanakkor egy élő gyűjteménynek lehetősége kell legyen a fejlődésre, bővülésre, valamint eleget kell tennie a megismertetés kettős – széleskörű és minőségi – követelményének is.

Az elmúlt évtizedben a Főapátsági Gyűjtemények különböző egységeiben az elektronikus katalogizálás és digitalizálás eltérő mértékben valósult meg. Példaként elmondható, hogy a Levéltár elektronikus katalogizálása és digitalizálása az elnyert célpályázatok révén az elmúlt években előrehaladt, a munkák folytatásához a Levéltár immár a megfelelő informatikai infrastruktúrával is rendelkezik. A Könyvtár

400.000 kötetet meghaladó állománya esetében az elektronikus feldolgozás évente mintegy 5-6.000 kötetre terjed ki, informatikai rendszere nem kielégítő. Több további gyűjtemény esetében évtizedekkel ezelőtt készített jegyzékek és leltárak állnak rendelkezésre, amelyeknek felülvizsgálata várat magára. A Fényképtár esetében pedig a közel százezer darabos gyűjtemény teljes feltárása sem történt meg.

Kíváncsú tehát a gyűjtemények elektronikus katalogizálásának támogatása, amely magába foglalja a válogatott művek digitalizálását, műtárgyak esetében a professzionális műtárgyfotózást. Ezt követi mindezekből egy összefoglaló, tudományos igényességű adatbázis létrehozása, valamint a folyamatos munkához szükséges, a gyűjtemények speciális igényeinek megfelelő informatikai infrastruktúra biztosítása. A kidolgozandó támogatási rendszernek lehetőséget kell biztosítania szakemberek időszakos alkalmazotti állományba vételére is.

▪ b2.2) A Főapátsági Gyűjtemények elemeinek restaurálási, tisztítási és állományvédelmi programja

Fentiekhez hasonlóan, a Főapátsági Gyűjtemények elemeinek állapota is igen eltérő, a szükséges restaurálási és tisztítási munkák különböző mértékben voltak véghezvihetők. E téren is a Levéltár elől jár: a középkori, restaurálást igénylő oklevelek nagy részének restaurálása az elmúlt években lezajlott. Nem mondható el ugyanez a Könyvtár legértékesebb részét alkotó, a nemzeti kulturális vagyon részét képező, mintegy 300 kötetnyi kódex, ősnymtatvány, antikva és régi magyar könyv gyűjteményről, amelynek restaurálása kis lépésekkel, évente alig 2-3 kötetnyit halad. A könyvtárárpület műemléki tereiben elhelyezett kötetek szakszerű tisztítása szintén évről évre halad, de a munka mértéke elmarad attól, ami a befejezést belátható időn belül biztosítaná.

Ennek értelmében kívánatos egy olyan, célzott támogatási rendszer kidolgozása, amely – átfogó és részletes állapotfelmérést követően – lehetővé teszi egy ütemezett restaurálási és tisztítási program megvalósítását, és ezt követően biztosítja az állományvédelem folyamatosságát.

- b2.3) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó, műemléki értékű berendezési tárgyak restaurálási, tisztítási és állagvédelmi programja

Egyes gyűjteményrészek sajátos, az adott tárgyakhoz létrehozott tárlóbútorokkal rendelkeznek. Kiemelkedik ezek közül a könyvtárpépület klasszicista termeinek berendezése, az ezeket kiegészítő gyűjteményi tárlórendszerek és vitrinek. A könyvek tisztításával párhuzamosan egy-egy szekrényelem felújítására is sor kerül, amely magába foglalja a lehajlott polcok szakszerű megerősítését is, de a teljes elvégzendő munkamennyiség meghaladja a rendelkezésre álló forrásokat.

Ennek értelmében kívánatos egy olyan, célzott támogatási rendszer kidolgozása, amely – részletes állapotfelmérést követően – lehetővé teszi egy ütemezett bútorrestaurálási és tisztítási program megvalósítását, és ezt követően biztosítja az állagmegóvás folyamatosságát.

- b2.4) A Főapátsági Gyűjtemények általános helyhiányának kezelését szolgáló komplex fejlesztési program

A gyűjtemények többsége hosszú ideje helyhiánnyal küzd: sem raktárfelületeinek mennyisége és minősége, sem kiszolgálótereinek mennyisége és minősége (irodák, tárgyaló stb.) nem kielégítő. Ugyanakkor megállapítható, hogy a helyhiány részben orvosolható a jelenleg rendelkezésre álló terek átszervezésével, további megoldást pedig a gyűjtemények közelében lévő egyes helyiségek funkcióváltása és gyűjteményekhez kapcsolása, más esetekben a helyiségek funkcionális átcsoportosítása adhat. A funkcióváltás esetenként kisebb léptékű átalakításokat

igényel. Emellett a jelenlegi raktárterek többségének elavult berendezését korszerű könyvtári- és levéltári polcrendszerre cserélve a meglévő raktárkapacitás is jelentősen növelhető, amennyiben a tehernövelés statikai számításokkal alátámasztható.

Fentiek alapján kívánatos egy olyan támogatási program kidolgozása, amely a feladatot komplex módon, a gyűjteményeket egyenként és egységükben vizsgálva, egy részletes állapot- és igényfelmérésből, valamint a rendelkezésre álló terek építészeti- és statikai felméréséből kiindulva ütemezett megoldást ad a helyhiány orvoslására. Az átalakítások tervezése és kivitelezése során különös figyelemmel kell lenni a preventív állományvédelem körülményeinek biztosítására, mind a mikro-, mind pedig a makrokörnyezet terén.

▪ b2.5) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó könyvtár-, levéltár- és múzeumpedagógiai programok

A pannonhalmi látogatói útvonal egyik kiemelt eleme a Könyvtár, ez a látogatási mód azonban jellegéből adódóan csak felületes betekintést enged a gyűjteménybe. További gyűjtemények az állandó és időszakos kiállítások révén egyes kiemelt alkotásokon keresztül (vagy még így sem) jelennek meg az átlagos turista számára. Emellett több gyűjtemény – elsősorban a Könyvtár és a Levéltár – pedagógiai programokkal fogadja az érdeklődő látogatókat, amely programoknak nem csak az érdeklődés felkeltésében és ébrentartásában, hanem a jövő szakembereinek képzésében is kiemelt szerepe van.

Támogatandó tehát a gyűjtemények ismertségének, hozzáférhetőségének minőségi növelése érdekében – a már megkezdett úton továbbhaladva – további könyvtár-, levéltár- és múzeumpedagógiai programok kidolgozása és működtetése, valamint az ezek helyszínét biztosító terek kialakítása.

- **b2.6) A Főapátsági Gyűjtemények széleskörű megismerését és a tudományos munkát szolgáló publikációk programja**

A különböző publikációk a könyvtár-, levéltár- és múzeumpedagógiai programok mellett a Főapátsági Gyűjtemények szélesebb körű megismerését és a minőségi tudományos munkát szolgálják. Ezen publikációk a nyomtatott és elektronikus kiadványok, forráskiadások mellett az állandó-, időszakos és vándorkiállításokat, valamint e kiállításokhoz kapcsolódó katalógusokat is magukba foglalják. A Pannonhalmi Főapátság e tekintetben végzett munkája kiemelkedően magas minőségű, e tevékenység továbbra is támogatandó.

- **b2.7) A Főapátsági Gyűjtemények állománygyarapítási programja**

Bármely gyűjteményről elmondható, hogy életképessége szoros összefüggésben van a gyarapodásra, gazdagodásra való képességgel. A Főapátsági Gyűjtemények az elmúlt századokban sokat hanyódtak, az 1786-os felosztás előtt már létező gyűjtemények jelentős hányada elveszett. Lehetőséget kell biztosítani a korábban valamely gyűjtemény részét képező, így Pannonhalmához kiemelten kötődő műtárgy, könyv vagy oklevél felbukkanása esetén azok megvásárlására. Emellett indokolt pályázható keretet biztosítani a Pannonhalmi Főapátság valamely sajátos gazdálkodási tevékenységéhez – pl. borászat vagy gyógynövénykultúra – szorosan kötődő, sajátos, régiségéből vagy használatából adódóan muzeális értéket képviselő tárgyak beszerzésére is.

- **b5.1) Gyógynövénytermesztés bővítése, feltételek megteremtése**

A Főapátság gazdálkodási tevékenysége bővítésének egyik kiemelt célterülete a gyógynövénytermesztés bővítése, valamint a különféle gyógynövény alapú termékek körének bővítése. Ennek helyszíne természetesen a mai

Gyógynövénykert, amelynek területe századokra visszamenőleg gazdasági terület volt. A 19. század végétől, a szőlőültetvényeket elpusztító filoxéra járványt követően konyhakerti növényekkel telepítették be, üvegházakat és fóliasátrakat építettek, innen látták el a Főapátság, majd a gimnázium konyháját.

A 20. század második felétől kezdődően a növénytermesztés a gyógynövények termesztése felé fordult: elsőként a levendulatelepítés kezdődött el, majd 2010-től helyet kapott a kakukkfű, a menta, a citromfű, a zsálya és kisebb mennyiségben egyéb gyógy- és fűszernövények. A gyógynövényeket – szárítmányok, kivonatok és illóolajok formájában – apátsági termékek előállításához használják fel. Az itt álló épületegyüttes – egy lakóépület kivételével –, valamint az épületek közvetlen épített környezete, vagyis a kertészet udvara 2008-2010-ben megújult.

A gyógynövények korszerű feldolgozásához, a gazdálkodási tevékenység feltételeinek megteremtéséhez szükséges a munkafolyamatok technológiai hátterének, infrastruktúrájának fejlesztése, amely építési, illetve a jelenlegi szolgálati lakások épületeinek funkcióváltásának igényét is jelent. (E tekintetben ld. az a4.2) feladatleírást.)

▪ b5.2) Apátsági termékpaletta fejlesztése

Az elkövetkező időszakban folyamatosan napirenden kell tartani az apátsági termékek kínálatának bővítését, korszerűsítését, a piaci igényeknek megfelelő új termékek bevezetését. Az apátsági termékek gazdasági hasznuk mellett lényeges szerepet kapnak a helyszín ismertségének növelésében.

Az elkövetkező időszak aktuális termékfejlesztésének két legjelentősebb irányát az Officina Sancti Martini gyógynövény kozmetikum manufaktúra termékei, illetve a részben még kidolgozásra váró szőlőmag-termékek jelentik. A Pannonhalmi Apátsági Pincészet 52 hektáros összterületéről egy szüret alkalmával mintegy

300.000 palack minőségi bor készítésére elegendő szőlőt takarít be. A kiperéselt bogyókból képződő cefre és törköly tetemes mennyiségben tartalmazza a további hasznosításra alkalmas szőlőmagot, amelynek az emberi szervezetre gyakorolt jótékony hatásáról a szakirodalom számos tanulmányban értekezik. A borkészítés melléktermékeként visszamaradt szőlőmagból megfelelő technológiákkal szőlőmagolaj és szőlőmag liszt/-őrlemény készíthető. A mikroőrleményben lévő polifenolok antioxidáns hatásuknak köszönhetően hozzájárulnak a szervezetben zajló káros oxidatív (sejttöregedési) folyamatok gátlásához. Éppen ezért kézenfekvő, hogy a Főapátság saját kézzel hasznosítsa tovább a Pincészetnél termelődő szőlőmagmennyiséget és belőle a prémium apátsági termékkínálat további elemeit hívja életre. A szőlőmag-feldolgozóüzem vagy -műhely létrehozása a gyógynövénykertben célszerű. Ehhez újabb terület és épület integrálására, valamint kapacitásbővítésre és a technológia beszerzésére van szükség.

▪ b5.3) Apátsági Sörmanufaktúra kialakítása

A Pannonhalmi Főapátság sok éve tudatosan fejleszti prémium minőségű apátsági termékkínálatát, amelyben kiemelt helyet foglalnak el a kézműves és tradicionális produktumok. A kiváló minőségű borok mellett nemrég elindult a Vis Vitalis ásványvíz palackozása és forgalmazása is. Az elmúlt években a Főapátság kiváló kereskedelmi és értékesítési kapcsolatokat épített ki a nagy- és kiskereskedelem illetve a vendéglátás szereplőivel. Erre alapozva szerepel a monostor jövőbeni tervei között egy önálló Pannonhalmi Apátsági Sörmanufaktúra létrehozása.

A dinamikusan fejlődő apátsági infrastruktúra 2014 júliusában átadott fejlesztései (Apátsági Major) által az apátság és kulturális szolgáltatásainak turisztikai attraktivitása jelentősen bővül. Kézenfekvőnek tűnik tehát az új Pannonhalmi Apátsági Sörmanufaktúra elhelyezése ebben a megújult épületegyüttesben, ahol a kiterjedt pincerendszer kiváló érlelési és tárolási lehetőséget biztosít a tervek szerint 3-4 féle prémium kézműves sörtermék számára. Az új termékek piaci bevezetéséhez

megbízható alapot nyújtanak a fent említett kereskedelmi kapcsolatok és értékesítési csatornák.

▪ b5.4) Energetikai és fenntarthatósági programok bővítése

A Főapátság korábbi fejlesztési programjaiban kitüntetett szerepet játszottak az energetikai és fenntarthatósági programok. Ilyen programok indítására a jövőben is szükség van, kiemelt helyen kell kezelni az épületek energiaracionalizálási programjait. Eközben azonban szem előtt kell tartani az épített örökség sajátos kötöttségeit, ami nem teszi lehetővé a máshol szokásos programok alkalmazását (pl. épület hőszigetelések, nyílászárók kialakítása), ezért az értékvédelem szempontjainak megfelelő megközelítést kell alkalmazni.

▪ b5.5) Apátsági Pálinkafőzde kialakítása

A Főapátság a szőlőtermesztéssel és borkészítéssel párhuzamosan története során mindvégig foglalkozott pálinkakészítéssel is. A II. Világháborút követően a főapátsági tulajdonban lévő pálinkafőzde is államosításra került, amely a rendszerváltozást követően sem került vissza. Kísérleti és reprezentációs jelleggel a pincészetben feldolgozott tramini törkölyéből ugyan több évben is készítettett a Főapátság pálinkát, de saját főzőüzemmel nem rendelkezik. A főapátsági pálinkáknak nagy szerepe volt a gyógyításban is, melyet alátámasztanak azok a több száz éves likőr receptek is, melyek jó minőségű gyümölcspálinka alappal és saját termesztésű gyógynövényekkel készültek. Ezen receptúrák újraélesztésének eredményei a jelenleg is forgalomban lévő főapátsági likőrök (gyógy, keserű és cigánymeggy), melyek azonban saját kisüzem hiányában csak bérgyártásban tudnak elkészülni. A főapátsági tájhasználat egyik lehetséges és tervezett módja a helyi őshonos gyümölcs-tájfajták telepítése (Hospodárkert és a Gyógynövénykert egyes területein, valamint külső helyszíneken). Ezek különleges és hiteles alapját jelentik majd egy későbbiekben létrehozni tervezett Főapátsági Pálinkafőzde, ahol a pannonhalmi bencés rend ismét magas minőségű, saját pálinkát készíthet.

▪ b6.1) Szálláshely kínálat bővítése, magas kategória: az Apátsági Major Hotel

(ld. még a 4.4) feladatleírást, amely az építészeti megfontolásokat részletezi) Jelenleg nincsen komolyabb kapacitással rendelkező szálláshely Pannonhalmán, a kínálat összesen 6 szálláshelyre korlátozódik. Egy magasabb színvonalú, szélesebb szolgáltatási portfolióval rendelkező szálláshely várhatóan új vendégeket vonzhat a településre.

A Pannonhalmi Főapátság épületegyüttesének befogadóképessége – az eredeti rendeltetésének sérülékenységet figyelembe véve – korlátozott, így a jövőbeni fejlesztések elsősorban műemléki jelentőségű területen kívül, de a műemléki környezet területén kívánatosak. Az Apátsági Major Látogatóközpont rendezett tulajdoni jogviszonyainál, műemléki mivoltánál, történelmi kapcsolódásánál, kiterjedésénél és infrastruktúrájánál fogva kulcsszerepet játszik ebben, és otthont adhat a hosszú távú világörökségi, sőt pannonhalmi kistérségi turizmusfejlesztést szolgáló szállodának, a tervezett Apátsági Major Hotelnek.

A hotel koncepciójának életképességét, megalapozottságát piackutatások támasztják alá. A mintegy 4 milliárd forint összköltségű beruházás célja a Pannonhalmi Főapátság közvetlen közelében olyan 120 szobás szállodával bővíteni a magyarországi egészségturisztikai és wellness-hotelkínálatot, amely képes kiemelkedni a mai belföldi kínálatból és új keresletet teremteni. A hotel fő vonzerejét az apátsági wellness-koncepció megvalósítása jelenti, egy olyan hotelé, amelynek egyediségét a „medical wellness” szolgáltatások jelentik és saját termálvízforrásra támaszkodik, mindezt egy különleges történelmi atmoszférában.

Megkülönböztető előnyök:

- Apátsági wellness-koncepció, mint egyedülálló, helyhez kötött lehetőség: szervesen épít a bencés gyógynövény- és gyógyászati hagyományokra, ezen belül megjelennek a Kneipp-szolgáltatások, amelyek itthon még csak néhány

szállodában érhetők el, de az Apátsági Major Hotel a Kneipp-koncepció szélesebb spektrumát nyújtja.

– A helyszín és az ingatlan adottságaiban rejlő előnyök: a Világörökség részét képező Főapátság közelsége, szerves egysége; Ausztria közelsége (ahol a Kneipp-kultúra ismert); Szlovákia, Budapest és Győr közelsége; városközponti elhelyezkedés; saját termálvíz-ellátás biztosíthatósága; műemléki környezet (a műemléki értékek tiszteletben tartása, helyreállítása, új tartalommal való megtöltése).

– Teljes szezonális fedettség.

Az Apátsági Major Hotel Pannonhalma a városmag megújítási programjának katalizátora lehet. A szállodafejlesztés során a környezetbarát technológiák (megújuló energiák) alkalmazása előnyt élvez.

▪ **b6.2) Szálláshely kínálat bővítése, közepes kategória: a Szent Jakab Zarándokház átalakítása**

Az Apátság vendégháza, a Szent Jakab Ház a Cseider-völgyben, a monostor közelében, csendes környezetben fekszik, tökéletes helyszínét adva a nyugalomnak, az elmélyülésnek és a kikapcsolódásnak. A pihenőhely épületeihez tartozik egy hetvenfős konferenciaterem és négy ifjúsági szálláshely besorolással rendelkező vendégház. Az együttes 2010. évi átadása óta a ház üzemeltetésével kapcsolatban két fejlesztési-átalakítási igény is felmerült. Az elmúlt 3-4 év alatt tapasztalható volt, hogy a nagyobb férőhelyszámú szobákkal rendelkező három szállásépület iránti igény lényegesen kisebb, mint a 6 vagy kevesebb férőhellyel bíró szobáké. Előzőeket inkább nyári táborok, lelki gyakorlatok és iskolai kirándulások alkalmával van mód megtölteni, míg az utóbbiakat jellemzően a kisebb létszámú látogatócsoportok, pl. családok, baráti társaságok, rendezvények látogatói, borturisták stb. veszik ki. A 16 fős szobák gazdaságtalan fenntartását javítani lehet a több kisebb szobára történő átalakítás útján a jobb kihasználás érdekében. A szobák kialakítása mellett a fűtés

szekcionálása az épületek energiatakarékos, hatékony téli üzemeltetését is lehetővé teszi.

▪ b6.3) Étterem szolgáltatás bővítése: Apátsági Pinceétterem

Az Apátsági Major pinceárait helyszíneként tekintve az előző pontban leírt Sörmanufaktúrához hasonlóan érlelődik egy Apátsági Pinceétterem kialakításának a gondolata.

Bár a majorsági épületegyüttes egyik udvarában az 1970-es években már működött egy vendéglátóipari egység „1000 éves Borozó-Étterem” néven, az ötlet sokkal inkább a német nyelvterületen gazdag és régi hagyományokkal bíró „heurigerek” sajátosságaiból táplálkozik, ahol a nagyvárosi társasági élet a borászat vidéki hangulatával egyesülhet. A saját termelésű borok helyi értékesítésének növelésén túl hidegbüfés és/vagy melegkonyhás étkeztetésre is lenne igény, ami itt megfelelő módon kiszolgálható. Az Apátsági Pinceétterem a gasztronómiai kínálaton túl lényeges turisztikai puffert jelenthet a Pannonhalmi Apátsági Pincészet pinceázaiban kialakított kóstolótér 48 fős befogadóképességéhez képest, míg a kommentált borkóstolók egyúttal többletfunkcióval is felruházzák az éttermet.

▪ b6.4) Parkolási kapacitásbővítés és apátsági tömegközlekedési eszköz

A világörökségi terület megőrzési állapotát fenyegető veszélyek között az egyik legfontosabb a megfelelő mennyiségű és minőségű parkolóhelyek hiánya. Az intézmények működéséből adódóan egyes napokon (pl. szülői látogatás a Gimnáziumban, hétvégi esküvők esetén májustól szeptemberig stb.). a parkolók befogadóképessége rendkívül szűkös. Ilyen esetekben a turistáknak szánt parkolókat jellemzően mások foglalják el, és ebből adódóan a közlekedési szabályok figyelmen kívül hagyásával történik a kapacitásokon felüli parkolás. Előfordul, hogy ez akár a menetrend szerinti autóbusz-közlekedést is akadályozza. Ugyanez a

probléma áll fenn nagyobb létszámú közönséget mozgató rendezvények esetén is. Komoly parkolási nehézségeket vet fel s vetít előre az új Apátsági Major Látogatóközpont fejlesztése a település központjában, ahol a Major közvetlen közelében mindössze 8-10 jármű tud szabályosan parkolni.

A vizsgálatok szerint további parkolóhelyek létesítése szükséges illetve lehetséges az alábbi helyeken:

- az Apátsági Major Látogatóközpont két udvarának bejáratával szemben, amely Pannonhalma Város Önkormányzatával egyeztetve és együttműködve valósítható meg,
- a tervezett Apátsági Major Hotel férőhelyeinek figyelembevételével a szálloda közvetlen környezetében,
- a Főapátságtól a Pincészet alsó bejárata felé vezető út jobb, az Arborétum kerítésével szembeni oldalán halszáлка-formában, amely esetében kiemelt figyelmet kell szentelni a csapadékvíz elvezetésének szakszerű megoldására.

A nagyobb területre kiterjedő és több helyszínt érintő vendégforgalom egy mindenki számára elérhető eszközzel egyszerűbben, gyorsabban és hatékonyabban kiszolgálható. Ennek megoldását szolgálja egyfajta „apátsági tömegközlekedési eszköz”, amelynek fenntartása és üzemeltetése a monostor és a kapcsolódó turisztikai illetve termelő vállalkozások feladata. Az apátsági tömegközlekedési eszköz a parkolás kérdéséhez is kapcsolódik, mivel a tömegközlekedési eszköz alkalmazásával célszerű lehet a Gyógynövénykert melletti pufferparkolót a jelenlegi kavicsos helyett aszfaltozott felülettel ellátott nagy kapacitású parkolóvá alakítani, ahonnan s ahová a jármű szállíthatja az érkező és távozó vendégeket.

A parkolási kérdések rendezése a Főapátság és az Önkormányzat közös turisztikai koncepciójának (ld. a b6.6) feladatleírást) egyik fontos eleme lehet.

▪ b6.5) A Főapátság turisztikai programkínálatának fejlesztése

A Pannonhalmi Főapátság hosszú távú marketingstratégiájában vannak olyan elemek, amelyek minden évben rendszeresen megvalósításra kerülnek, míg egyes elemek alkalmi jelentőségüknél fogva válnak a stratégia részévé.

A Főapátság turizmusért felelős szervezete a jövőben is minden évben folytatni szeretné a szórólapok, katalógusok, programfüzetek mint nyomtatott információs anyagok elkészítését, a kiemelt illetve támogatott projektek keretében megvalósuló turisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó poszter- és a rendezvényhez kapcsolódó óriásplakát-kampányt, továbbá a főapátsági internetes portál illetve a termékek weboldalának kezelését és a „social media” területén folytatott aktivitást, valamint a bel- és külföldi turisztikai szakmai kiállításokon illetve termékvásárokon való részvételt. Továbbra is kívánatos e helyeken az világörökségi helyszín cím következetes megjelenítése, az embléma használata, a világörökségi helyszínek hálózatába illeszkedő programok és megjelenési lehetőségek alkalmazása.

A fentiekén túl olyan programelemek kidolgozására kerül sor, amelyek alkalmi jellegüknél fogva kiegészítő szereppel bírnak, de a következő marketingstratégiai tervezési ciklus részét képezik:

– *Szent Márton Év*: Szent Márton, a kora keresztény egyik legjelentősebb szentje számos település és templom mellett a Pannonhalmi Bencés Főapátság védőszentje is. Születésének 1700. évfordulója 2016-ra esik, de a jubileumi év Márton születésnapjától, már előző év november 11-től kezdetét veszi. A Főapátság 2016-os évi marketingtevékenységének központi eleme lesz a patrónus tiszteletére tervezett programsorozat, amelynek súlyát növeli, hogy a jubileumra való tekintettel abban az esztendőben Ferenc pápa is Magyarországra látogat.

– *Via Benedictina*: Európai Unió projekt keretében elindult a Nemzetközi Visegrádi Alapból finanszírozott Via Benedictina, egy európai átfogó bencés útvonal kialakítása. A következő évek marketingstratégiai programeleme a

pannonhalmi világörökségi helyszín számára, hogy az útvonal magyarországi részén egy túraszakasz létesüljön Pannonhalma, Bakonybél és Tihany között.

– *Világörökségek utcája:* Minden év augusztusában, a Nagyboldogasszony napjához kapcsolódó gyógynövényáldást követően kerül megrendezésre a Főapátság gyógynövénykertjében a „Magyar Világörökségek Utcája” címmel megrendezett kétnapos találkozó. Az esemény kettős céllal jött létre: egyrészt a világörökségi helyszíneken dolgozók számára személyes beszélgetések és helyszíni műhelymunkák keretében ad lehetőséget eszme- és tapasztalatcserére, másfelől pedig a rendezvényre látogató nagyközönség számára mutatja be a kiállító hazai világörökségi helyszínek vonzerőit. A kettős célrendszer fokozott hatékonysága miatt a rendezvény fejlesztésére a jövőben kiemelt figyelem fordítandó.

– *Kolostori termékek vására:* A pannonhalmi bencés termékkínálat ismertségét és elismertségét szolgálja a 2013 óta minden év augusztusában megrendezett kolostori termékvásár, amelynek a pannonhalmi apátsági gyógynövénykert ad helyet. A kolostori termékek mély tradíciókon nyugvó mivolta alapvetően bizalmat ébreszt a vásárlókban a készítmények minőségére vonatkozóan, amely azonban magasabb árkategóriával is párosul. Szükséges tehát lehetőséget adni arra, hogy az érdeklődő közönség közelebbről is megismerkedhessen ezekkel a speciális termékekkel és azok kulturális örökségével. Ehhez biztosít megfelelő alkalmat a pannonhalmi kolostori termékek vására, ahol a hazai kiállítók (pl. bakonybéli és tihanyi bencés monostor, kismarosi ciszterci nővérek, premontrei női kanonok rend, stb.) szerepeltetésén túl a következő évek feladata külföldi, elsősorban német nyelvterületen működő és világörökségi címmel rendelkező kolostorok kézműves termékkínálatának mint jó gyakorlatnak a bemutatása (pl. Melk, Göttweig, Heiligenkreuz stb.).

- b6.6) Stratégiai együttműködés a Főapátság és Pannonhalma Város turisztikai programkínálatának és szolgáltatáskínálatának alakításában

A világörökségi helyszín szűkebb és tágabb periferiájának turisztikai fejlődése nagyban függ a Főapátság és Pannonhalma Város Önkormányzatának együttműködésétől. A tapasztalatok alapján a helyi közösség nem érzi a világörökségi helyszínből fakadó előnyöket. Miközben a település jelentős látogatottsága kétségtelenül mindenekelőtt a világörökségi helyszínnek köszönhető, a város ezidáig csak kismértékben tudta kihasználni az ebből fakadó fejlődési lehetőségeket. Az együttműködések alacsony száma nagymértékben megnehezíti azt, hogy akár helyi, akár kistérségi szinten kidolgozható legyen egy közös turisztikai program- és marketingterv. Jó példa a városközpontban létesített Apátsági Major Látogatóközpont felújításával és üzemeltetésével kapcsolatban kezdeményezett és lefolytatott egyeztetés sorozat, amely ösztönző lehet a jövőben a közös gondolkodásra. A jövőben még több, a helyi hivatalokat és vállalkozásokat is aktív közreműködésre és véleménynyilvánításra illetve ötletmegosztásra sarkalló társadalmi egyeztetésre van szükség, hogy a fikcionált „Felső-Pannonhalma” és „Alsó-Pannonhalma” közötti határok valóban megszűnjenek.

Középtávon szükséges egy stratégiai együttműködési megállapodás kidolgozása és követése, amely a kölcsönös előnyök figyelembe vételével a városi Önkormányzat, a turizmusban érintett helyi vállalkozók és a Főapátság között jön létre s többek között az alábbi együttműködési formákban ölt testet:

- E megállapodás keretében a Pannonhalmi Főapátság megjelenési, kitelepülési és értékesítési lehetőséget nyújt a helyi és környékbeli termelők részére minden olyan a világörökségi helyszínen már működő és a jövőben bevezetésre kerülő rendezvényen, amelyre az esemény jellegének függvényében bármilyen külső vállalkozó meghívást kaphat. Ezzel erősítendő a helyi vállalkozók jövedelemtermelő képessége és termékeik illetve szolgáltatásaik népszerűsítése szélesebb körben;

- Ennek mintájára a főapátsági vállalkozásoknak is bemutatkozási lehetőséget kell biztosítani a városi rendezvényeken. Mindkét esetben ajánlott a partner számára akár a többi kiállítóval szemben kedvezőbb megjelenési feltételeket biztosítani;
- Közös fesztivál létrehozása is lehet cél, amely nemcsak helyi, hanem kistérségi vállalkozások, alapítványok, társulások bevonásával valósulna meg. Alapvető kíváncsi, hogy egy ilyen rendezvény keretében a térség örökségét a lehető legtöbb rétegben mutassuk meg: művészek, kézműves foglalkoztatók, hagyományőrző csoportok, kézműves mesterek és továbbiak. Egy ilyen dimenziójú esemény éves szinten ismétlődő rendszerességgel hosszútávon nagyot lendíthet a bemutatott értékek világörökségi ismertségen túli helyi, regionális és országos bevezetésén;
- Nyomtatott (prospektusok, szórólapok, katalógusok) és elektronikus felületeken (honlapok, hírlevelek, „social media”) kölcsönös megjelenési lehetőséget kell nyújtani. Ezeken túlmenően szakmai vásárokon (pl. Utazás Kiállítás) Pannonhalmának ezután nemcsak világörökségként, de kistérségként is be kell mutatkozni a város és világörökségi helyszín közös delegációjával;
- Érdemes a testvérvárosi, testvériskolai és külföldi kapcsolatokat közösen továbbfejleszteni. Ez fokozza a helyi társadalom nyitottságát, lehetővé teszi más kultúrkörök és hagyományaik, szokásaik megismerését, de hordozza a gazdasági kapcsolatok kialakulásának esélyét is;
- A parkolási kapacitás fejlesztésében, közterület-rendezésben, az apátsági tömegközlekedési eszköz bevezetésében.

IV.1.3. A természeti örökséghez kapcsolódó feladatok és intézkedések

A világörökségi helyszínen természeti területei nem érintetlenek. A természeti területeket két csoportra lehet osztani:

- tudatos telepítés következtében létrejött, folyamatosan kezelt területek (Arborétum, Gyógynövénykert, Hospodár, Várköpeny védett erdői);

- tudatosan telepített, de csekély mértékben kezelt, illetve spontán sarjadt területek (Várköpeny nem védett erdős területei, Boldogasszony kápolna körüli erdők).

A feladatléírások az attribútumok szerinti felosztást követik, amely szerint az Arborétum önálló attribútumelemként jelenik meg - az egyes feladatok azonban a védett és a nem védett természeti területekre, az azokon található műszaki elemekre egyaránt vonatkoznak.

- c1.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése a külső terek műszaki elemeiről,

Ld. a2.1) feladatléírásnál.

- c1.2) Kültéri műszaki rendszerek felújítása (vízelvezetés, támfalak, lépcsők)

Tekintettel arra, hogy a Szent Márton hegyen az egyik legfőbb és előre becsülhető veszélyforrás a talajerózióból és a talajmozgásokból fakad, valamint, hogy a klimatikus változások egyik leginkább előrejelzett hatása a szélsőséges időjárásból fakadó hirtelen lezúduló csapadék, a VÖ helyszín külső terein kiemelt fontosságú az eróziót fékező műszaki rendszerek átgondolt felújítása. Ez mindenekelőtt a vízelvezetés rendszereinek és a támfalaknak a hosszabb távon is megnyugtató kiépítését jelenti. A vízelvezetés rendszereibe kell érteni az épületek csapadékrendszerei és a burkolt felületek felől koncentráltan érkező vizek megfelelő bekötését is.

Egyes helyeken már ma is nyilvánvalóak a veszélyhelyzetek:

- a támfal a Gazdasági udvar felső pereme a Millenniumi kápolna mögött (különösen rossz, romló állapotban);

- a támfal a Gazdasági udvar alsó peremén és az országút felett;
- rézsű a Hospodárkert alatt;
- rézsű a 23/1 hrsz. mélyút két oldalán;
- a völgyi szakaszokon a vízbefogadók hiánya, kiépítetlensége.

Külön figyelmet igényel a Hóman-bástya alatti nagy magasságú támfal, a kettős szerkezetű várfal.

A nyilvánvaló és ismert hiányosságokon túl átfogó kutatással és rendezési koncepció kidolgozásával módszeresen kell felmérni a világörökségi helyszínen a talajmechanikai jellegű állékonysági veszélyhelyzeteket. Kutatást és előtanulmányt igényel a meglévő állapotok értékelése, az akut veszélyhelyzetek feltárása és rangsorolása, a helyzetet megnyugtatóan rendező hosszú távú ütemezett rendezési koncepció és a megfelelő monitoring rendszer kidolgozása. A „támfal-program” a VÖ helyszín egyik legfontosabb, kiemelkedő költségű fejlesztési programja lehet az elkövetkező időszakban.

A műszaki rendszerek részeként figyelmet igényel az utak, sétányok gyalogutak és lépcsők hálózata, ezek időközönkénti felújítása, a talajmozgások hatásainak a kezelése. Ugyancsak feladatot jelent a külső területek alatt húzódó közművek (energetikai vezetékek és kábelek, közvilágítási rendszerek) állagvédelme, szükség szerinti fejlesztése.

▪ c1.3) A természeti örökség átfogó katasztere

(Jelen feladatléírás az Arborétum területére is értelemszerűen vonatkoztatható)

Akárcsak az épített örökség esetében, a természeti örökség kapcsán is kiemelt fontosságú a természeti értékek számbavételét szolgáló kutatások folytatása. A

terület természeti értékeinek szisztematikus feltárása, kataszterezése, valamint a változások összegzése rendszerezetten még nem történt meg. Ezért a meglévő botanikai, zoológiai, talajtani, stb. adatokat térinformatikai háttérrel összesíteni kell, ez egyben kirajzolja azokat a hiányokat is, amik a természeti értékek számbavételéből még hiányoznak. Az adatbázis alapján kell a későbbi monitoring⁷ pontokat és monitorozandó értékeket kijelölni.

A természeti területeken az elmúlt években számos természeti és turisztikai fejlesztés valósult meg: A Pannonhalmi Arborétum dendro-botanikai fejlesztése, a Pannonhalmi Gyógynövénykert turisztikai fejlesztése, Turisztikai sétány kialakítása a várdomb délnyugati részén. Az egyes fejlesztések keretein belül több esetben is készültek természettudományos alapkutatások, valamint a megvalósítás során jól dokumentált kivitelezési, telepítési munkálatok zajlottak. Az alapkutatások eredményei, valamint a fejlesztések során megújult helyszínek fajlistái és állapotrajzai, térképei kitűnő alapjai a jövőbeli kutatásoknak és monitoring programoknak.

A pályázati forrásokból megvalósult fejlesztések eredményei mellett hatalmas ismeretanyagot jelentenek a világörökség helyszín értékeiről készült diplomadolgozatok és PhD kutatások, amelyek eredményei szintén a monitoring programok kiinduló adatbázisát adják. A Főapátság turisztikai jelentőségének vizsgálata mellett minden évben készülnek az Arborétumra és a Gyógynövénykertre vonatkozó dolgozatok is. Kiemelt jelentőségű e tekintetben Dr. Pottyondy Ákos 2012-ben megvédett, *„A Pannonhalmi Világörökségi Terület komplex természeti feltárása és tájhasznosítási lehetőségei”* című PhD dolgozata, amelynek botanikai és ornitológiai fajlistája jelenleg a legfrissebb és legteljesebb ilyen jellegű munka.

⁷ E fejezetben a „monitoring” kifejezés a természeti területek megfigyelése kapcsán megszokott értelemben használjuk, nem pedig a VÖ helyszínre a KET keretében alkalmazott monitoring folyamat részeként.

Fontos adatszolgáltatók, illetve a jövőbeli monitoring programok kivitelezésének egyik potenciális csoportját a Pannonhalmi Bencés Gimnázium diákjai jelentik. A különféle szakkörök, tanulmányi versenyek kutatásai mind értékes adatokat jelentenek a Gondnokság számára.

A Főapátság nemzetközi együttműködés keretében részt vesz a szlovéniai Skocjan Nemzeti Park koordinálásával, európai világörökség helyszínek menedzsmentjének részvételével zajló, „*Monitoring of European World Heritage Sites*” című Interreg pályázatból finanszírozott projektben. A tanulmányutak, valamint a projekt megvalósítása során kidolgozott monitoring struktúrák a természeti területek mellett az épített örökség fenntartásához is nagymértékben hozzájárulnak.

A világörökség helyszín relatíve kis területen fekszik, természetföldrajzi elhelyezkedéséből adódóan azonban természeti értékekben gazdag. A Kisalföld és a Bakony találkozásánál található Pannonhalmi-dombság síksági és középhegységi jellegzetességeket egyaránt mutat, bizonyos értelemben éghajlati, talajtani, botanikai és zoológiai szempontból egyaránt átmeneti területnek tekinthető. Az átmeneti jelleg az élőhelyek és az élővilág rendkívüli változatosságát okozza. A természeti értékek kutatása és monitorozása ennek következtében kizárólag komplex, a lehető legszélesebb körre kiterjesztett módon lehetséges.

A világörökség helyszín természeti területei jól körülhatárolhatóak, egyedi jellegzetességekkel bírnak. A fő területek az alábbiak:

- Apátsági Arborétum (hrsz.: 1158/2)
- Apátsági Gyógynövénykert (hrsz.: 1158/1)
- Várdomb délnyugati oldalán található erdő (hrsz.: 2)
- Hospodárkert (hrsz.: 1132)
- Boldogasszony kápolna körüli erdő (hrsz.: 1130/1)
- Belső udvarok és kertek

A természettudományos kutatásoknak és a monitoring programoknak 4 fő témaköre és területe különíthető el:

- Éghajlati, meteorológiai kutatások és monitoring
- Talajtani kutatások és monitoring
- Botanikai kutatások és monitoring
- Zoológiai kutatások és monitoring
- Egyéb befolyásoló tényezők (pl. társadalomtudományi társterületek) kutatása
(vö. VII. fejezet)

Az egyes témakörök a különféle természeti helyszíneken különféle súllyal jöhetnek szóba. Míg a belső udvarok és kertek területén nem, vagy csak egészen minimális mértékben van szükség talajtani felvételezésekre, a meteorológiai és egyes zoológiai kutatásoknak éppen e helyszínek jelenthetik legfontosabb kutatópontjait.

Az egyes elkülönített területeken sajátosságaiktól függően eltérő kutatási és monitoring programok végezhetőek. A monitoring kutatások során el kell különíteni a rapid, gyors eredményeket biztosító, aktuális állapotot mutatni képes kutatásokat, illetve a lassú folyamatokat, tendenciákat jelző felvételezéseket. A világörökség helyszín sikeres fenntartásának érdekében a kutatásoknak mind a rövid, mind pedig a hosszú távú folyamatok megfigyelésére, rögzítésére és elemzésére is ki kell terjednie.

Mivel a világörökség helyszínén ezidáig központilag szervezett és koordinált természetvédelmi célú monitoring program nem zajlott, szükséges a hazai természetvédelem egyéb területein kipróbált, esetenként részleteiben a vonatkozó helyszínen is alkalmazott metodikáinak, mutatóinak és módszereinek alkalmazása, rendszerbe foglalása és a pannonhalmi helyszínhez való igazítása.

A monitoring kutatásoknak ki kell terjednie egyrészt a világörökség helyszín alapállapotára, másrészt a jelentősebb változásokra, tendenciákra is. A Kezelési Terv

készítésének időpontjában rendelkezésre álló projekteredmények, fajlisták olyan bázis-adatsoroknak tekinthetők, amelyekre a későbbi kutatások szakmailag is elfogadható módon alapozhatók. Jelenleg az alábbi tématerületeken végzett kutatások eredményei állnak rendelkezésre:

- A világörökségi helyszín meteorológiai adatai (hiányos adatsor)
- A világörökségi helyszín talajtani alapadatai
- A világörökség helyszín élőhelyeinek vizsgálata
- A világörökség helyszín természetességi állapotának térképezése
- A világörökség helyszín teljes körű botanikai vizsgálata
- A világörökség helyszín teljes körű ornitológiai vizsgálata
- A világörökség helyszínre vonatkoztatott tájképi változások elemzése
- A világörökség helyszín területhasználati rendszerének változásai

A Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer révén eddig gyűjtött adatokat figyelembe kell venni a későbbi monitoring tevékenységek tervezése és elvégzése során. Biztosítani kell a különböző környezeti és biológiai adatokat tartalmazó adatbázisok átjárhatóságát (adatharmonizáció). A monitoring során az élőhely típusok és a védett, illetve lokálisan értékes fajok állapotán és állományán túlmenően vizsgálni kell a természetvédelmi helyzetüket meghatározó élő és élettelen környezeti tényezőket. A monitoring során vizsgálni kell a kezelési beavatkozások hatását és hatékonyságát.

- Meteorológiai vizsgálatok konzekvens folytatása és rögzítése (akár az Apátsági Pincészet és a Gyógynövénykert hasonló és folyamatos méréseinek felhasználásával)
- A talajtani felmérések kiegészítése eróziós vizsgálatokkal (csak a szükséges helyszíneken, az erózióvédelem legfontosabb része a megelőzés, amelyre minden fejlesztés esetében figyelemmel kell lenni!)
- Az élőhelyek vizsgálatának folytatása, különös tekintettel a világörökség helyszínen végrehajtott infrastrukturális fejlesztések területein.

- A természetességi állapot időszakonként történő felvételezése.
- A botanikai felvételezések különböző aspektusokban történő, kidolgozott metodika szerint történő megismétlése.
- A világörökségi helyszín madárvilágának, mint monitoring szempontból relatíve könnyen és jól vizsgálható zászlós fajoknak a folyamatos vizsgálata, a madárgyűrzés és vonulás-kutatás folytatása.
- A denevérállomány viselkedésének megfigyelése.
- A világörökség helyszín tájképi változásainak vizsgálata, kiegészítve a jelen kezelési tervben is létrehozni javasolt látképvédelmi körzet vizsgálatával.
- A világörökségi helyszín területhasználati rendszerének időszakonként történő, természeti – gazdálkodási – beépített zónákat elkülönítő feltérképezése.

A monitoring programok pontos módszerét, a mérhető és jelentőséggel bíró adatok körének meghatározását a vizsgált területek fenntartásában és kezelésében érintett szervezetekkel, valamint a tevékenységre potenciálisan alkalmas kutatócsoportokkal (Akadémiai Kutatóintézetek, Egyetemek, Civil Szervezetek) közösen kell meghatározni. Az egyes vizsgálatok következetes, hosszú időn keresztül történő folytatása rendkívül munka- és erősen forrásigényes feladat. A Gondnokság és a területen érintett természetvédelmi szervezetek együttesen tudják a kutatásokat és a felvételezési munkákat elvégezni, de ehhez mindenképpen szükséges a Magyar Állam költségvetési és/vagy pályázati forrásokból történő anyagi hozzájárulása, illetve a tevékenységek pályáztatásához szükséges alapok megteremtése, a pályázati rendszer megszervezése is.

A kutatások relevanciájának érdekében szükséges olyan kontroll területek kijelölése, amelyekhez viszonyítva a helyszínt érintő tendenciák és folyamatok irányai meghatározhatók. A fentebb felsorolt metodikák és programok mellett szükséges továbbá olyan alternatív monitoring programok és metodikák felkutatása is, melyek a világörökség helyszín állapotrajzát szükség esetén még jobban megmutathatják. Az alternatív kutatásoknak azonban a szokásosnál jóval nagyobb költségigénye

lehet. Ezen kutatások kivitelezésében nagy segítséget jelenthetnek a Főapátsággal együttműködő, gyakornokokat küldő felsőoktatási intézmények oktatói és hallgatói. Mivel ezek a fentiek alapján elsősorban kiegészítő kutatások, ezért nem a VII. Monitoring fejezetben, hanem itt ismertetjük azokat a javaslatokat, amik megfelelő anyagi/pályázati háttérrel a monitoring kiegészítéseképpen folytatandók. A VÖ helyszínen többek között az alábbi alternatív vizsgálatok szolgálnak a fenntartásra és kezelésre vonatkozó eredményekkel (témakörök szerint csoportosítva, fontossági sorrendbe állítva, folyamatos munkavégzéssel):

Meteorológiai vizsgálatok:

- Éghajlati elemek (hőmérséklet, fény, sugárzás, stb.) komplex, kisebb mintaterekben végzett vizsgálata

Talajtani vizsgálatok:

- Talajszerkezet és talajállapot vizsgálata

Növénytani vizsgálatok:

- Özönnövények jelenléte / hiánya, borítási százaléka; az inváziós növényfajok listájának folyamatos frissítése, újonnan megjelenő fajok rögzítése a megjelenés okainak feltárásával
- Zavarásra érzékeny növényfajok jelenlétének felmérése
- Nitrofrekvens növények jelenléte / hiánya
- Védett növényfajok száma
- Erdőállománnyal borított terület kiterjedésének változása
- Az egykori szőlő- és legelőterületek cserjésedésének mértéke (szukcesszió)
- Mezsgyék száma, hossza, borítási aránya, elsődleges és másodlagos mezsgyék aránya

Állattani vizsgálatok:

- Aknázómoly által érintett területek nagysága, a permetező-védekezések száma
- Gradáló fajok gradálásának gyakorisága, a populációk nagysága (cserebogár, bencepoloska, stb.)
- Lepkefajok jelenlétének vizsgálata
- Zavarásra érzékeny fajok toleranciája (jelenlét / hiány)
- A területen jelen lévő védett, illetve jelölő közösségi jelentőségű madárfajok nyomon követése, a költő, átvonuló, telelő, állandó populációik nyomon követése
- Kételtűek, hullók előfordulásának vizsgálata
- Kártevők jelenléte
- Özönfajok jelenléte

Egyéb környezeti mutatók:

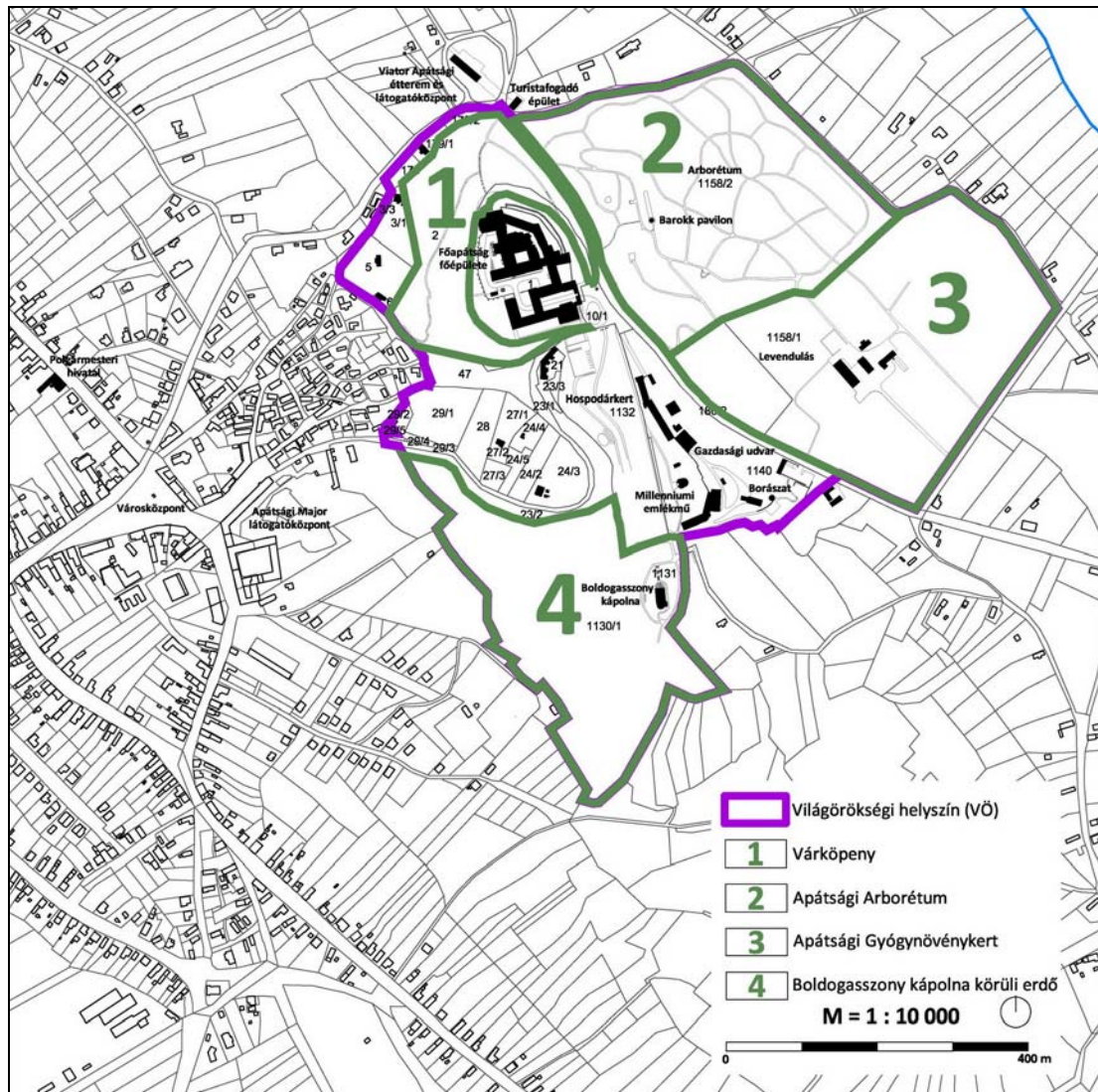
- Élőhely-mozaikosság vizsgálata (élőhely foltok száma területegységenként vagy hektáronként)
- A természetközeli élőhelyek természetességi szintjének felmérése 5 évenként, és összehasonlítása a korábbi felmérések adataival
- Ökológiai folyosóként használható területek megléte, hossza
- Vizuálisan észlelhető zavarással (taposás stb.) érintett terület kiterjedése
- Művelési ág váltással érintett terület aránya
- A begyűjtött hulladék mennyisége
- A szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége
- Ökoszisztéma-szolgáltatások változása (amennyiben kialakul országosan elfogadott módszer a mérésekre, becslésekre), pl. a Természeti Tőke Index változása

▪ c1.4) A természeti és védett természeti területek kezelése

A *külső területek* spontán sarjadt vagy telepített erdős részei hozzávetőlegesen azonos tematika mentén, azonos módszerekkel vizsgálhatóak. Kezelésük elsősorban tájképvédelmi szempontból kiemelt fontosságú, minek értelmében a területek erdősültségének megőrzésére van szükség. Táji szinten a várköpeny és a Boldogasszony kápolna körüli erdők is kiemelt jelentőségűek.

A spontán erdősülés megtartása önmagában nem elegendő: kaszálással vagy kézi válogatással, cserjeirtással el kell távolítani a tájidegen fajokat és özönnövényeket. A kiegészítő monitoring tevékenységnek ki kell terjednie a növényállomány összetételének időbeli változására és további telepítések esetén preferálni kell a termőhelyhez igazodó hazai fajokat.

A *Hospodárkert* természeti szempontból átmeneti jelleggel bíró terület a beépített és az erdővel borított területek között. Az egykori szőlőparcellák helyét később gyümölcsös vette át, amelynek maradványai a mai napig megtalálhatók. A helyszín sajátos fejlesztési, kezelési és fenntartási szempontjai közül a természeti értékek megőrzése szempontjából prioritást élvez a jövőben az elkészült tornacsarnok és a szabadtéri színpad mellett beépítetlenül maradó területeken a térségben és a Kárpát-medencében őshonos gyümölcsfajtákból álló kaszáló-gyümölcsöskert kialakítása.

7. ábra: A védett természeti területek kezelési egységeinek lehatárolása

A főbb védett természeti egységek kezelési feladatai az alábbiakban foglalhatók össze:

1. - Várköpeny

- Természetvédelmi Terület (Fertő-Hanság Nemzeti Park)
- Tulajdonos: Magyar Állam
- Kezelő: Kisalföld Erdőgazdaság

A terület kezelését, rendben tartását az Erdészet végzi, a vonatkozó jogszabályok betartása, a Nemzeti Parkkal való egyeztetések, valamint a különféle beavatkozások típusának és időzítésének meghatározása alapvetően az ő feladatuk. A VÖ helyszín

fenntartása, továbbá a tájképvédelmi szempontoknak való megfelelés érdekében ugyanakkor elengedhetetlenül szükséges a Főapátsággal való egyeztetés. A jövőben a terület kezelésének rugalmasabbá és egységessé való tétele érdekében a Főapátság vállalná az érintett erdő kezelésének (tulajdonának?) átvételét, biztosítását.

A terület elsődleges rendeltetése jelenleg a tájképi érték biztosítása, ezáltal az erdő, mint gazdálkodási egység valójában nem jön szóba.

Fő cél és kezelés: tájképpőrző erdőgazdálkodás (természetvédelmi funkciójú terület)

2. - Apátsági Arborétum

- Természetvédelmi Terület (Fertő-Hanság Nemzeti Park)

- Tulajdonos: Pannonhalmi Főapátság

- Kezelő: Pannonhalmi Főapátság

A terület kezelését, rendben tartását a Főapátság végzi, a vonatkozó jogszabályok betartása, a Nemzeti Parkkal való egyeztetések, valamint a különféle beavatkozások típusának és időzítésének meghatározása az ő feladata.

A terület elsődleges rendeltetése a meglévő természeti értékek védelme és fejlesztése mellett a helyszín arborétum jellegének megőrzése, helyszín biztosítása tudományos kutatások és meditáció számára. Tájképi értéke északkeleti irányból nézve kiemelkedő.

Az Apátsági Arborétum a világörökségi helyszín természeti szempontból legfontosabb és értékekben leggazdagabb területe. 11 ha-s területe mesterségesen létrehozott élőhely, ugyanakkor természeti szempontból mégis a világörökség terület egyik legfontosabb és legértékesebb helyszíne. A változatos élőhelyek változatos állat- és növényvilágnak adnak otthont. Az Arborétum megőrzésére és fenntartására vonatkozóan szükséges a Dendrobotanikai rehabilitáció II. ütemének kidolgozása és megvalósítása. Ennek keretében a növényzet felújítása (az Arborétumba nem illő egyedek irtása, majd ezt követően az újratelepítés elvégzése)

mellett mindenképpen szükséges a műemlékegyütteshez illeszkedő utak kialakítása, rendbetétele, a rézsűk és a támfalak megerősítése, valamint az Arborétum teljes területét érintő komplex vízrendezés is. A tervezett fejlesztések során a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett fajokra vonatkozó előírásainak betartására kiemelt figyelem fordítandó.

Fő cél és kezelés: tájképőrző parkfenntartás (természetvédelmi funkciójú terület)

3. - Apátsági Gyógynövénykert

- Természetvédelmi Terület (Fertő-Hanság Nemzeti Park)

- Tulajdonos: Pannonhalmi Főapátság

- Kezelő: Pannonhalmi Főapátság

A terület kezelését, rendben tartását a Főapátság végzi, a vonatkozó jogszabályok betartása, a Nemzeti Parkkal való egyeztetések, valamint a különféle beavatkozások típusának és időzítésének meghatározása az ő feladata.

A terület elsődleges rendeltetése gazdálkodási jellegű, A használati funkciók mellett ugyanakkor számos természetvédelmi és tájgazdálkodási szempont is érvényesül. Az itt megtalálható természeti értékek védelme és megőrzése mellett a helyszín célja az ezer éves múltra visszatekintő tájléptékű gazdálkodási rendszerek reliktumának megőrzése, továbbá a kolostori gyógynövény-kultúra gyakorlati és elméleti őrzése, továbbadása. Tájképi értéke délkeleti irányból nézve kiemelkedő. A gazdálkodási munkálatok tervezése és kivitelezése során minden esetben figyelembe kell venni a tájkép- és természetvédelmi szempontokat.

A gazdaságosság fenntartása érdekében szükséges a levendula parcellák további bővítése, valamint a kis- és nagyparcellás növényfajok struktúrájának és telepítésének újragondolása. Középtávon szükséges a jelenleg szolgálati lakásoknak helyt adó épület funkcióváltása: a Gyógynövénykert szerves részét képező, ugyanakkor a Gyógynövénykert fenntartását, gondozását szolgáló funkcionális egységek kialakítása, mint pl. kertészeti iroda és raktárokkal is rendelkező műhelyek. Továbbá az egyébként is felújításra szoruló és rendezetlen állapotban

lévő kertészeti gépszínek, munkaépületek helyén célszerű egy tájképi és munkaszervezési szempontból is ideális új épület kialakítása.

Fő cél és kezelés: gyógynövény-gazdálkodás, természetvédelem (tájgazdálkodási funkciójú terület)

4. - Boldogasszony kápolna körüli erdő

-Tájvédelmi Körzet (Fertő-Hanság Nemzeti Park)

-Tulajdonos: Magyar Állam

-Kezelő: Kisalföld Erdőgazdaság

A terület kezelését, rendben tartását az Erdészet végzi, a vonatkozó jogszabályok betartása, a Nemzeti Parkkal való egyeztetések, valamint a különféle beavatkozások típusának és időzítésének meghatározása alapvetően az ő feladatuk. A VÖ helyszín fenntartása, továbbá a tájképvédelmi szempontoknak való megfelelés érdekében ugyanakkor elengedhetetlenül szükséges a Főapátsággal való egyeztetés. A jövőben a terület kezelésének rugalmasabbá és egységessé való tétele érdekében a Főapátság vállalná az érintett erdő kezelésének (tulajdonának?) átvételét, biztosítását.

A terület elsődleges rendeltetése jelenleg a tájképi érték biztosítása, ezáltal az erdő, mint gazdálkodási egység valójában nem jön szóba.

Fő cél és kezelés: tájképpőrző erdőgazdálkodás (természetvédelmi funkciójú terület)

- c1.5) A turizmus káros hatásainak megelőzése a természeti és a védett természeti területeken

A Pannonhalmi Főapátság kertjei és természeti környezete esetében a turizmus káros hatásai elsősorban a hely nagymértékű látogatottságából fakadnak. Különösen érvényes ez a világörökségi területek azon természeti területeire, amelyeken nagyobb létszámú látogató halad át, ahol a növényzet letaposása, letörése tekinthető károkozásnak. A károk elkerülése érdekében a kijelölt látogatóutak használatát meg kell követelni, szükség esetén a letérést fizikai eszközökkel meg kell akadályozni.

Az előzetes számítások szerint a Főapátságba érkező turisták létszáma a jövőben évi 200.000 fő körül maximalizálható, ami a mai látogatottság másfél-kétszerese. A látogatói létszám ilyen mértékű megnövekedése a természeti területekre hatványozottan nagyobb terhelést jelenthet. E látogatószám elérése esetén feltétlen szükséges a területek bemutatásának és megőrzésének szigorú, védelmi szempontú újragondolása és a látogatás szabályozása. Ez a követelmény kiemelten érinti az Arborétum területét.

Intézkedéseket kell tenni a terület vagyonvédelme érdekében – ez zártláncú kamerarendszer folyamatos kiépítését jelenti.

- c1.6) Ökofolyosó hálózat kiépítése, mező- és erdőgazdálkodás a természeti területeken

Ki kell építeni azt az ökofolyosó-hálózatot, amelyen keresztül az egyébként döntően mezőgazdasági terület a kisebb állatok és a növények számára is átjárható. Ennek érdekében a még meglévő fasorok, mezsgyék megőrzése és bővítése kiemelt fontosságú. A hálózaton belül jelentős szerepet tölthetnek be a kisebb erdőfoltok, továbbá a természetvédelmi szempontból megfelelő időben kaszált rétek is.

A nem őshonos fajok ki kell szorítani a területről, és helyükre őshonos, a termőhelynek megfelelő fajok telepítése szükséges. A kisebb csoportokban jelenlévő inváziós fajok egyedeinek eltávolítása aktív természetvédelmi kezelést igényel. E fajok tömeges elszaporodása esetén visszaszorításuk érdekében vegyszeres kezelés is szükséges.

A gyepterületeken a művelési ágak megfelelő használatot kell biztosítani. A cserjésedő, illetve beerdősülő gyepterületeken a gyepterület helyreállítása aktív természetvédelmi kezeléssel történik. A kevésbé intenzíven hasznosított gyepterületeken az adventív lágyszárúak terjeszkedése elleni védekezés kell a virágzás előtti kaszálással, illetve egyedeinek eltávolításával. Az ősi, illetve a hagyományos gyümölcsfajták feltérképezése, génkészletük megőrzése hosszú távú cél. Ezért a területen (illetve annak környezetében) található gyümölcsösöket fel kell mérni. A térség jellegzetes fajtáit a Gyógynövénykert egyes részein, illetve a Hospodárkertben javasolt gyűjteni és bemutatni.

■ c1.7) Oktatás és népszerűsítés a természetvédelmi területeken

Mint ahogy a világörökségi helyszín nevéből is egyértelmű, az épített örökség mellett Pannonthalmán a természeti környezet is rendkívüli értékkel bír. A világörökség helyszínén található táji és természeti örökség megőrzése mellett szükséges azok bemutatása, a látogatókkal való megismertetése is. Ennek érdekében szükségesnek látjuk a jelenleg is futó turisztikai programok megőrzését és jövőbeli fejlesztésüket, úgy az Arborétum, mint a Gyógynövénykert területén:

- Szakmai vezetés az Arborétumban és a Gyógynövénykertben
- Gyógynövénykerti vezetés
- Levendulahetek
- Gyógynövényhét
- Interaktív természetismereti foglalkozás

A vezetett programok mellett szükséges a meglévő természetismereti és erdészeti bemutató útvonalak megőrzése, karbantartása és fejlesztése is, ugyanis az ide érkező látogatók jelentős része nem kíván vezetett természetismereti programon részt venni, ugyanakkor önállóan szívesen megy végig a bemutató útvonalakon.

Elengedhetetlen, hogy a jövőben a világörökségi helyszín teljes területén növényjelző és akár élőhelyeket bemutató táblák is kihelyezésre kerüljenek. Az egységes megjelenést az esztétikai kívánalmak mellett vagyonbiztonsági szempontoknak is meg kell feleltetni.

▪ c1.8) „Szőlőhegy” program

A pannonhalmi apátságnak alapításától fogva voltak szőlői. A 996-ban idetelepült bencés szerzetesek voltak a Kárpát-medencei szőlőtermesztés megújítói. Az Apátság történetéből jól ismert, hogy a Főmonostor épületeinek közvetlen környezetét az 1950-es évekig szőlőültetvények vették körül, így a Szent Márton hegyen folytatott szőlőművelés, a szőlő- és borkultúra integráns része a szellemi világörökségnek. Pannónia Szent Hegyén ezért a tájtörténeti rehabilitáció világörökségi feladatkörébe javasolt beilleszteni a valamikori szőlőültetvények mementójaként a szőlőművelés bizonyos mértékű visszaállítását, a megőrzési állapot helyreállítását. A Szent Hegy Bora mintegy igazolná a Biblia számos hasonlatát, amelyekben „a szőlő, a szőlőtő, a szőlőskert, a bor nem más, mint maga Krisztus és az anyaszentegyház”. Jelenleg a helyszínen a szőlészeti hagyományaira a Borászat feletti domboldalon csupán néhány szőlőtőke sor utal, a korábbi kiterjedt telepítésnek nincs nyoma.

A későbbiekben vizsgálandó, hogy a Hospodárkert kiöregedett gyümölcsösének rekonstrukciója keretében - amely nem védett természeti terület, valamint korábban is helyet adott szőlőnek - lehetőség nyílik-e bemutató céllal a szőlő visszatelepítésére. (A Főapátságnak a VÖ területen belül nincs szándéka kiterjedt szőlőtelepítésre, művelési ág változtatásra.)

▪ c1.9) Parkerdő területek státuszának rendezése

A 2 hrsz. és a 1130/1 hrsz. földrészletek a Magyar Állam tulajdonában vannak, kezelőjük a Kisalföldi Erdőgazdaság Ravazdi Erdészete. A 2 hrsz. ingatlan „arborétum” művelési ág besorolása előnyös, mivel lehetővé teszi, hogy az erdőkre vonatkozó törvényi előírásokhoz képest kiemelt fenntartásban részesüljön a terület. Az egységes kezelés és fenntartás érdekében a jövőben kívánatos az egységes tulajdonviszonyok kialakítása a kezelő-fenntartói feladatok optimalizálása mellett. Egy egységes tulajdonban és kezelésben lévő terület megőrzése, a fenntartási források bevonása könnyebben és hatékonyabban oldható meg, mint egy tulajdonviszonyok és jogszabályi környezet mentén felszabdalt helyszínnel való foglalkozásban.

A tulajdonrendezés törvényi hátterét meghatározza a 1996. évi LIII. természetvédelmi törvény, mely szerint

68.§ (8) Állami tulajdonban álló

a) védett természeti terület elidegenítése - a miniszter egyetértésével, legalább azonos természetvédelmi értékű védett természeti területtel történő csere, vagy törvényben meghatározott más eset kivételével - nem lehetséges,

b) védett természeti érték elidegenítésére, a (3) bekezdésben meghatározottakon kívül, kizárólag akkor kerülhet sor, ha az természetvédelmi célokat vagy közérdeket szolgál, és az elidegenítéssel a miniszter egyetértett.

A KET javasolja az adott jogszabályban említett kivételként az érintett földrészletek átadását a Magyar Bencés Kongregáció tulajdonába.

▪ c2.1) Átfogó inspekciós és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyv vezetése a külső terek műszaki elemeiről,

Ld. a2.1) feladatleírásnál.

- c2.2) Az Arborétum műszaki rendszereinek felújítása (vízelvezetés, lépcsők, támfalak, elektromos rendszer, kút)

A c1.2) feladatleírásnál részletezett indokoknak megfelelően az Arborétum területén is kiemelten fontos a talajeróziós folyamatok fékezése érdekében a vízelvezető/befogadó rendszerek és a támfalak műszaki állapotának felmérése, felújítási programjának kidolgozása. Az Arborétum felső peremén lévő támfal és lépcső állapota mielőbbi intézkedést sürget. Az Arborétum területén a korábbi években lezajlott felújítási munkát II. ütemben folytatni kell, a sétautak, lépcsők felújítása mellett lényegi feladat a térvilágítás és energetikai kábelrendszer kiépítése egy szakaszon. Az öntözővíz ellátás érdekében kútfúrásra van szükség.

- c2.3) Az Arborétum kezelése

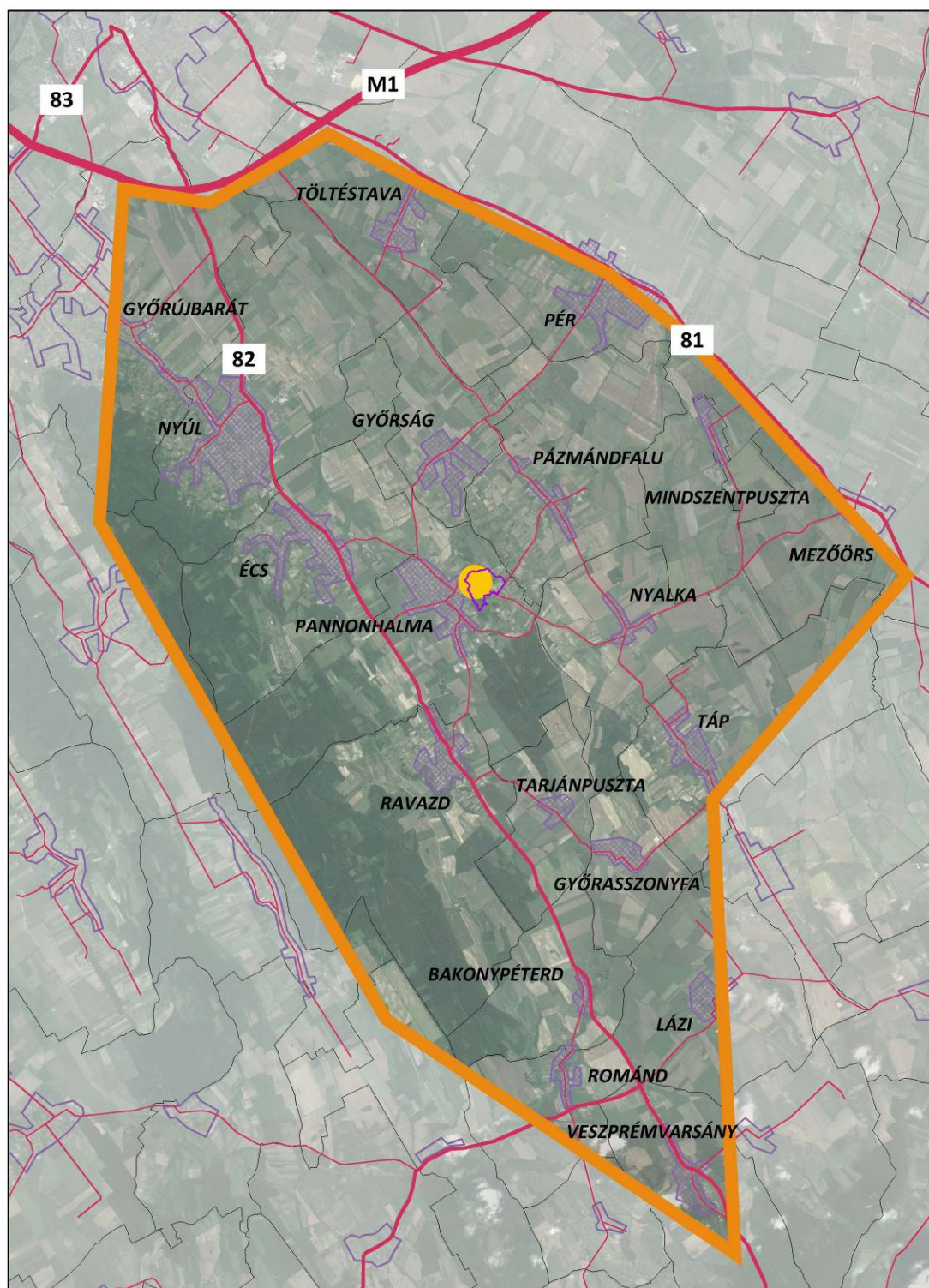
Ld. a c1.3) c1.4) feladatleírásnál.

IV.1.4. A tájképi megjelenés védelméhez kapcsolódó feladatok és intézkedések

A világörökségi helyszín együttesének tájképi megjelenése, annak vizuális integritása olyan attribútum, amelynek csorbítatlan fennmaradása elsősorban a VÖ helyszín területén kívül eső tényezőkön múlik, így ebben az esetben a KET elsősorban javaslatokat, ajánlásokat fogalmazhat meg, ill. a későbbi államigazgatási eljárások során előírhatja az államigazgatás szereplői által képviselendő álláspontot. Ennek megfelelően a tájképi megjelenés védelméhez kötődő intézkedések csak évek távlatában vezethetők be teljes körűen.

▪ d1.1) Látványvédelmi zóna kijelölése, látványvédelmi korlátozások érvényesítése

A látványvédelmi zóna meghatározását a MAD-ban a Kisalföld és a Bakony találkozásánál kialakuló érzékeny tájképi helyzet vizsgálata alapozza meg. A látvány lényege, hogy a Szent Márton hegyen álló együttes méltóságteljesen, szigetszerűen magasodik környezete fölé - e kép szimbolikusan kifejezi a rend évezredes küldetését, szerepét. A látványvédelmi zóna azon lényeges feltárási pontok közötti területet foglalja magába, ahonnan a Főapátság együttes ma domináns tájképi elemként jelenik meg, ahol a tájban betöltött elsődleges szerepe nyilvánvaló - és e szerep megőrzése kívánatos.

8. ábra: Javasolt látványvédelmi zóna a világörökségi helyszín körül

A KET szerint javasolt látványvédelmi zóna határa az M1 autópálya 81.sz és 82.sz. főút közötti szakasza, mely vonalnak védelme elsődleges. A zóna déli peremét a Bakony felől érkezők számára a medence feltárási pontja jelenti. Keleti határának a 81.sz. főút tekinthető, nyugati határa a dombvonulat gerince. A zóna meghatározása során további, részletesebb kutatással fel kell tárni Pannonhalma körzetében a fő kilátópontokat, látványtengelyeket, a fő közlekedési folyosókat.

A látványvédelmi zóna Győrújbarát, Töltéstava, Nyúl, Győrság, Pér, Écs, Pannonhalma, Pázmándfalva, Ravasz, Tarjánpuszta, Nyalka, Győrasszonyfa, Mezőőrs, Tápiószentmihály, Láz, Veszprémvarsány területét érinti.

a,) A rálátás szempontjából kiemelten védendő területek:

- az Apátság közvetlen VÖ területen kívüli környezete;
- a közlekedési folyosók menti területek beépítésének tudatos, elsődlegesen tájéskészítési célú szabályozása;
- a látványvédelmi zónába tartozó települések fő kilátó pontjaiból, rálátási helyeiről feltárási látványok, látványtengelyek megőrzése az egyes településrendezési eszközök külterület szabályozásában.

b,) A feltárási látvány védelme érdekében a látványvédelmi zóna területén:

- a mozaikos tájhasználat tudatos szabályozása az egyes településrendezési eszközökben;
- a települések összenövésének megakadályozása;
- a közlekedési utak mentén a hosszirányú beépítésre szánt terület növekedés korlátozása;
- a Szent Márton hegyről látható szomszédos dombvonulatok gerince, a domboldalak Pannonhalma felé eső felső harmada beépítésének, mesterséges elemek létesítésének korlátozása;

- a 12 méternél magasabb építmények, szerkezetek, épületek elhelyezése kizárólag látványvédelmi vizsgálattal és tervvel összhangban lehetséges.

Az Országos Területrendezési Tervről (OTrT) szóló 2003. évi XXVI. törvény 2014. január 1-től hatályba lépett módosítása az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezetére vonatkozóan konkrét övezetet és övezeti szabályokat nem tartalmaz, azonban kimondja, hogy:

- (1) A világörökségi és világörökségi várományos terület övezetét a településrendezési eszközökben kell tényleges kiterjedésének megfelelően lehatárolni.
- (2) A lehatárolt világörökségi területen:
 - a) a területfelhasználás módjának és mértékének összhangban kell lennie a világörökségi kezelési tervben meghatározott célokkal,
 - b) új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek területe nem bővíthető,
 - c) a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a kulturális és természeti örökségi értékek sérelme nélkül, területi egységüket megőrizve, látványuk érvényesülését elősegítve és a világörökségi kezelési tervnek megfelelően kell elhelyezni.

A világörökségi terület vegyes terület-felhasználású térségbe van besorolva. A térség közlekedési hálózatának meghatározó eleme a Győrt Veszprémmel összekötő 82.sz. főút, valamint az ezzel párhuzamosan futó vasútvonal. Az OTrT alapján a 82.sz. főútnak új elkerülő szakaszai épülnek a szomszédos településeken (Écs, Ravaszd), melynek hatásaira a településrendezési eszközökkel kell reagálni. A pannonhalmi világörökségi területet és a műemléki környezet területét érinti az országos ökológiai hálózat övezete, és a 18. §. alapján védelmét segíti, a meglévő állapotok védelmével:

- (1) Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:
 - a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
 - b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.
- (2) Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természet közeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

(...)

(4) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

Az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (2015-től tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete) Pannonhalma teljes közigazgatási területét lefedte, a környékbeli és szomszédos települések közigazgatási területének jelentős részével együtt (Ravasz, Tényő, Győrság, Pázmándhegy). A lehatárolás – területi hatálya – jelentősen átalakult 2015. január 1.-től, ekkortól az OTRT a tényleges kiterjedésének megfelelően állapítja meg az övezet határait.

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetére vonatkozó szabályokat az OTRT az alábbiak szerint tartalmazza:

14/A. § (1) A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

(2) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(3) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

(4) A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

(5) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(6) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

A jelenlegi, 2014. január 1-től érvényben lévő OTrT és a korábban módosított megyei területrendezési terv nincs teljes összhangban. Az OTrT módosítását követően a megyei területrendezési terveket 2015. december 31-ig összhangba kell hozni az OTrT-vel. Addig az OTrT 31/A §-a szerinti átmeneti rendelkezéseket kell alkalmazni. Mind az OTrT, mind Győr-Moson-Sopron megye területrendezési terve tartalmaz a világörökség területére és környezetére tájképvédelmi övezeteket. Sajátos állapot, hogy az OTrT 2013-ban történt módosítását még a megyei területrendezési tervben nem vezették át, és épp a tájképvédelmi tartalmú övezetekenél történt 2015. január 1-jétől változás. Az OTrT 2014. január 1-je és december 30-a között országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetet és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetet tartalmazott. 2015. január 1-től azonban e két övezetet „a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete” váltotta fel, amelynek területét „a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja”. Az új övezet kis mértékben területileg is módosult, így a megyei területrendezési terv felülvizsgálata során pontosítani kell a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetét, és ezen túl a főbb utak (82. és 83. számú főutak), valamint az M1-es autópálya irányából ki kell jelölni a védendő látványtengelyeket, látványfolyosókat.

Az országos és megyei területrendezési tervek készítése során a megyei önkormányzatok államigazgatási véleményezőként kötelezően bevonják a Forster Központot is. Az OTrT 14/A. § (1) bekezdése alapján lehetőség van a Győr-Moson-Sopron megyei területrendezési terv készítése során a kezelési tervben lévő látványvédelmi zóna szerint a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetének pontosítására. A Forster Központ Elnöke és/vagy a Győr-Moson-Sopron megyei Közgyűlés elnökének célszerű egyeztetést kezdeményeznie az illetékes minisztériummal (jelenleg Belügyminisztérium), hogy speciális esetekben (mint pl. világörökségi területek esetében) látványterv előírását is lehetővé tegye a megyei területrendezési terv külön feltételek rögzítése mellett, mivel az OTrT 14/A. § (4) bekezdése szerint jelenleg csak a helyi építési szabályzat írhatja ezt elő.

A tájképvédelmi zóna területére elő kell írni, hogy a tájhasználat során törekedni kell a pannon táj fő jellemzőinek megőrzésére, és a tájképet megváltoztató nagyobb léptékű beavatkozások, nagyméretű építkezések kizárására.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 23/A. § (1) bekezdése alapján a kiemelt térség és megye területrendezési terve a térség területi határát, térségi szerkezeti tervét, térségi övezeteit és területrendezési szabályzatát foglalja magában, továbbá tartalmazhat ajánlásokat és intézkedési javaslatot. Ezzel a megyei területrendezési tervek számos alkalommal élnek, hiszen ezen keresztül pontosíthatók, egyértelműsíthetők a világörökségi területeken az értékek védelmét megalapozó több településre együttesen vonatkozó településrendezési követelmények, elvárások. A Forster Központ a megyei területrendezési terv készítése során tegyen javaslatot, vagy a terv javaslattevő fázisának véleményezése során érvényesítse az új ajánlások tervbe való beépítését, vagy meglévők módosítását.

Az érintett településeken az OTRT-ben kijelölt tájképvédelmi övezet területén kívül is meg kell akadályozni, hogy a Főapátság látványát és a pannon táj jellegét zavaró építmények, beavatkozások megvalósulhassanak. Ezért a megyei területrendezési tervnek külön ajánlásokat kell megfogalmaznia az alábbi települések területére: Pannonhalma, Écs, Nyúl, Győrújbarát, Töltéstava, Győrság, Pér, Pázmándfalu, Mezőörs, Nyalka, Tarjánpuszta, Ravazd, Sokorópátka, Tényő.

A kezelési tervben előírt, külön látványvédelmi tanulmány (kutatás) alapján a településrendezési eszközök felülvizsgálatakor önálló látványvédelmi munkarészt kell készíteni. A fenti szabályozás célja, hogy a Főapátság látványa, látképe táji léptékben is meghatározó maradjon. A megyei területrendezési terv, illetve a településrendezési tervek látványvédelmi, szabályozási munkarészeinél figyelembe veendő, érvényesítendő szempontok:

- A látványvédelmi zónában a látvány és a történeti jelleg védelme érdekében nem helyezhető el újabb nagyfeszültségű távvezeték, 12 méternél magasabb

szélkerék, szélérőmű, 5 ha-nál nagyobb kereskedelmi, szolgáltató vagy ipari létesítmény, külszíni művelésű bányaterület.

- Az agglomerálódó térségben 5 ha-nál nagyobb kiterjedésű új beépítésre szánt területet csak a látványvédelmi tervben a látvány és a rálátás szempontjából semlegesnek minősített területen szabad elhelyezni.

- Törekedni kell az építmények elhelyezésénél a területi koncentrációra, a tájszerkezet, a hagyományos tájjelleg védelmére.

- A Pannonhalmi dombság többi domborulatán csak olyan építmények, funkció helyezhetők el, amelyek sem látványukkal (magasság), sem kiterjedésükkel nem változtatják meg környezetüket.

- A településrendezési tervekben meg kell határozni a fő kilátópontokat és azon útvonalakat, ahonnan a rálátást meg kell őrizni. Ki kell jelölni a látványvédelmi területeket, látványtengelyeket és azon jellegzetes tájrészleteket, amelyek a fő kilátóhelyekről láthatóak, amelyekre szigorúbb helyi szabályozást kell érvényesíteni.

- A településtervezés során tudatosan törekedni kell az építmények táji adottságokhoz igazodó elhelyezésére és kialakítására, a táji természeti értékekkel való összhang biztosítására.

- A településtervezés során törekedni kell az esztétikailag bántó, zavaró elemek tájba illesztésére, felszámolására, takarására, a települési és táji arculat kedvezőbbé tételére.

A megyei területrendezési tervben és a látványvédelmi zóna által érintett települések településrendezési eszközeiben önálló látványvédelmi szabályozást kell készíteni. E munkarészeket a 7. ábra szerint az apátság környezetére készítendő Látványvédelmi vizsgálat és terv alapján kell elkészíteni. Ezt a vizsgálatot és tervet a Világörökségi Gondnokságnak haladéktalanul el kell készíttetnie egyeztetve az illetékes minisztériummal még a terület- és településrendezési tervek felülvizsgálata előtt, hogy a Forster Központ - mint véleményező államigazgatási szervezet - érvényesíteni tudja az abban meghatározott szabályokat.

A látványvédelmi vizsgálat és terv rögzíti a tájképvédelem elsődleges feladatait a látványvédelmi zóna által érintett területen, ennek keretében szerepel benne (figyelembe véve az OTrT 14/A (2) bekezdésének előírását)

- a tájjelleg helyi jellemzőinek, a tájjelleg megőrzendő elemeinek és elemegyütteseinek meghatározása, értékelése;
- a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzői, jelenlegi tájhasználat értékelése,
- a tájképet, tájkaraktert veszélyeztető tényezők felmérése és értékelése,
- a hagyományos tájkarakter védelméhez, a táj jellegének megőrzéséhez szükséges eszközök meghatározása,
- a táj esztétikai adottságainak fenntartása, fejlesztése érdekében elvégzendő feladatok meghatározása (a jelentősebb egyedi tájelemek és a tájszerkezet léptékében is),
- az építmények, műtárgyak tájba illesztésére vonatkozó javaslatok meghatározása településenként vagy területegységenként,
- javaslat a tájképet, látványt zavaró elemek építésének megakadályozására;

A látványvédelmi vizsgálat és terv készítésébe tájépítész szakembert is be kell vonni.

A hatályos megyei területrendezési terv a korábbi OTrT alapján lehatárolja és pontosítja a megyére vonatkozó övezeteket. A világörökségi terület szempontjából a következő szabályok érvényesítendőek a megyei területrendezési terv következő felülvizsgálatakor:

- A világörökségi terület városias települési térségbe sorolása;
- Tájképvédelmi szempontból kiemelt terület övezetének pontosítása a látványvédelmi vizsgálat és terv alapján;
- Az ásványi-nyersanyaggyártási terület övezete ellenére a tájképvédelmi területeken és Pannonhalma egész közigazgatási területén új külszíni bányatelek nyitni nem lehet;

- Az OTrT által Országos ökológiai hálózat övezeteként megjelölt területegységet tagolni kell magterületi, ökológiai folyosó és puffer területi övezetre. Ez pontosítja az OTrT által meghatározott védelmi szinteket;
- Világörökségi terület övezeteként terület kijelölése;

A hatályos területrendezési tervben határozattal elfogadott ajánlások későbbi felülvizsgálatánál a KET a VÖ területre az alábbi pontosításokat javasolja:

- A világörökségi terület értékeit komplexen kell kezelni, bemutatásukat és az örökségturizmusban képviselt potenciális célpont szerepüket nem csak önmagukban, hanem más értékekkel együtt indokolt fejleszteni.
- A világörökségi területre elkészülő kezelési terv elhatározásait az egyes települések településrendezési tervei foglalják szabályzatba.
- A településrendezési eszközökben külön ajánlott kitérni a világörökségi helyszínek és környezetük kilátás- és rálátásvédelmi előírásaira, a területhasználatokat pedig úgy szükséges szabályozni, hogy a táji értékek sértetlenek maradjanak.
- A világörökség területtel szomszédos, beépítésre szánt területeket a helyi építési szabályzatban tájvédelmi és karaktervédelmi szempontok alapján javasolt meghatározni.

A látványvédelmi előírások érvényesítése:

- a gondnokság az illetékes minisztériummal szorosan együttműködve elkészíti a látványvédelmet szolgáló szabályozásokat megalapozó látványvédelmi vizsgálatot és tervet,
- a Forster Központ a megyei területrendezési terv felülvizsgálatánál, mint véleményező javaslatot tesz a tájképvédelmi szempontból kiemelt terület övezetének pontosítására, az OTrT 14/A. § (2) bekezdése szerinti helyi tájjelleg meghatározására, valamint a megyei területrendezési ajánlások pontosítására, kiegészítésére;

- a településrendezési eszközök felülvizsgálatakor a Forster Központ, mint véleményező javaslatot tesz a látványvédelmi tervben szereplő javaslatok és a megyei ajánlások településrendezési eszközökben történő érvényesítésére;

Amennyiben a megyei területrendezési tervben pontosításra kerül a tájképvédelmi szempontból kiemelt terület, úgy az OTvT 14/A. § (2) bekezdése szerint a településrendezési eszközök megalapozó vizsgálatának készítésekor meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit. Ezek meghatározásához a véleményezés során fel kell hívni a figyelmet a Látványvédelmi vizsgálat és tervre, melynek eredményei így beépülhetnek a megalapozó vizsgálatba. Ez a vizsgálat lesz az alapja a településrendezési szabályzat tájképi értékek megőrzésével összefüggő szabályainak. Tehát a helyi építési szabályzatban meghatározásra kerül a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályok is az OTvT 14/A. § (3) bekezdésének megfelelően.

▪ d1.2) A tájhasználat alakítása és fejlesztése

Az autópálya közeli, Győr felé eső agglomerálódó településeken az átlagosnál nagyobb mértékű a beépítés növekedése és a szőlőhegyek egy része is lakóterületté vált, ami erős tájképi változást jelentett. A Győr körüli agglomerálódási folyamatok hatására a kompakt települések fellazultak és erős szuburbanizációs jelleg érzékelhető a tájban. A táj jellege végérvényesen átalakult. A tágabb környezetben Győr város agglomerációja már Pannonhalma szűkebb térségét is elérte, azonban itt, magában a városban nem valószínűsíthetők nagyobb léptékű gazdasági és lakóterületi fejlesztések. A vizsgálatok szerint ugyanis Pannonhalmán jelentős túlkínálat van a tervekben kijelölt lakóterületekből és gazdasági területekből. A város szerkezeti tervében kijelölt fejlesztési területek hosszú évtizedekre biztosítják azokat a területeket, melyekre a város versenyképes fejlődéséhez szükség van. A város és a környező táj kapcsolatában tehát nem áll fenn az extenzív, területbővítő

fejlesztés fenyegetése. A tájhasználat/védelem területén ugyanis a fejlesztések elmaradása vagy nagy távon történő megvalósulása esetenként kedvezőbb eredményt ad a táji, tájképi értékek megőrzése, fokozatos fejlesztése szempontjából.

A látványvédelmi zóna külterületi részein tájképi szempontból kedvező, arculatjavító változást hozó beavatkozásokkal ki kell emelni a terület táji tájképi értékeit, kedvező tájelemeit, a kedvezőtlen, zavaró elemek láthatóságát pedig különböző eszközökkel meg kell szüntetni ill. szűkíteni kell. A tájhasználat fejlesztése során cél a jellegzetes pannon táj arculatának megőrzése, a térségben a szőlőtermesztés fenntartása a hagyományos tájképi megjelenés szempontjából is lényeges. A jellegzetes arculat megformálására, fennmaradására a világörökségi területen kívüli tágabb környék vonatkozásában az alábbi ajánlások tehetők:

- a hatályos OTTr biztosította tájképvédelmi eszközöket alkalmazni kell a megyei területrendezési terv esedékes felülvizsgálatakor;
- a tájképileg kiemelten érzékeny területre vonatkozóan (a mellékelt térkép szerinti 19 település területére) tájképvédelmi és ezzel összefüggő tájrendezési vizsgálat készítendő, melynek javaslatait mind a Győr – Moson – Sopron megye Területrendezési tervében, mind a települések további terveiben érvényesíteni kell;
- a települések szerkezeti terveinek felülvizsgálata és korszerűsítése során tájvédelmi és tájrendezési alátámasztó munkarész keretében kell meghatározni a táj alakítás részletes követelményeit, körülményeit és szabályait (épületek elhelyezhetősége a külterületeken, rálátási zónák védelme, tájfasítás, erdősítés, nyílt térségek lehatárolása, új beépítésre szánt területek kijelölése, illetve visszaminősítése); a helyi jogalkotásba illeszthető szabályokat pedig be kell emelni a Helyi Építési Szabályzatba;
- a KET elfogadása után/során a kormányrendeletben kiemelten kell foglalkozni a tájképvédelemmel a tájképvédelmi zóna által érintett települések lakó és fejlesztési területeinek kijelölése, a helyszín vizuális integritását veszélyeztető

tájképi léptékű elemek (infrastruktúra létesítmények, szélkerekek) elhelyezhetősége kapcsán.

A beavatkozások főbb iránya a táj védendő értékeinek megfelelő tájhasználat és tájjelleg kialakítása, a tájszerkezet finomítása a magasabb esztétikájú táji minőség érdekében. A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet területein a tájhasználat alakításának célja a tájalkotó elemek az erdők, sztyepprétek, szőlőterületek, tájképi értékek, és a történelmi, kulturális egyedi tájértékek megőrzése, valamint ezek kedvező minőségi változtatása az alábbi differenciált célok szerint.

Erdőterületeken:

- természetkímélő erdőgazdálkodás folytatása;
- a nem őshonos fajokból álló állományokat fokozatos átalakítása természetszerű erdővé (fafaj csere, erdőszerkezet átalakítása, monokultúra felszámolása, többkorúság létrehozása stb.);

Gyepterületeken:

- a becserjésedő gyepek cserjéktől való teljes vagy részleges megtisztítása;
- az özönnövények visszaszorítása, irtása;
- a száraz és félszáraz gyepek legeltetéssel történő hasznosítása;
- a mocsárrétek, láprétek, üde kaszálók hidrológiai rehabilitációja;
- az élőhely jellegétől függő rendszeres kaszálás biztosítása;
- a mozaikos kaszálás és legeltetés kialakítása;
- a gyepeket terhelő rendezvények, technikai sportok korlátozása.

Szőlőtelepítés:

- a tágabb térség korábbi arculatát meghatározó szőlőtermesztés fenntartása, a hagyományok ápolása;
- a szőlőtelepítés lehetőségének további vizsgálata.

Általános tájhasználat:

- a tájhasználat (a nádas, az erdő, fás legelő, gyepek, szőlő, gyümölcs) művelési ág változtatás korlátozása (csak a védelmi célokkal harmonizáló tájhasználat visszaállítása érdekében és természetvédelmi célból);
- új külszíni bányák tiltása;
- a beépítésre szánt területek bővítésének korlátozása;
- a szántóterületeken a beállt, természetvédelmi szempontból értékes gyepek fenntartása, (szükség esetén a művelési ág megváltoztatásával), itt a műtrágyázás, vegyszerhasználat korlátozása;
- a még fellelhető, az eredeti homoki növénytakaságok fennmaradt részleteinek (*Festuca vaginata* és a *Stipa pennata* típusok) érintetlensége;
- a honos lombhullató fajok megőrzése és gyarapítása, a természetközeli, elegyes erdők és őshonos fajok változatosságának megőrzése.

▪ d2.1) A VÖ helyszín beépítési lehetőségeinek meghatározása, a lehetséges építési helyek kijelölése

A VÖ helyszínen nem lehet kizárni a jövőbeni építési szándékot akár funkcióbővítés, akár új funkciók megjelenése miatt. Az építési helyek kijelölése során azonban figyelembe kell venni az épített és a természeti örökség kényes szempontrendszerét. A VÖ helyszín legértékesebb együttesének a Főapátság főépületét kell tekinteni - ennek közvetlen közelében vagy ehhez csatlakozó pozícióban új épületek elhelyezésre, új épülettömegek megjelenésére már nincs lehetőség. A KET eközben a VÖ helyszínen belül két helyen fejlesztési területet jelöl ki a gazdasági udvar és a gyógynövénykert kiszolgáló építményei részére (ld. a4.1) és a 4.2) feladatleírást). E helyeken a feladat olyan építési program és beépítési javaslat kidolgozása, amely a valóban szükséges funkciók számára reális beépítési lehetőségeket ad. (Ugyancsak fejlesztési terület az Apátsági Majorhoz csatlakozó terület, mely szállodaépítésre alkalmas – ld. a 4.4) feladatleírást).

A HÉSZ-nek a Főapátságra, azaz a VÖ helyszín védelmére vonatkozó részletes előírásait a felülvizsgálat során indokolt tovább fejleszteni és az aktuális jogszabályokkal való összhangját is meg kell teremteni. A szabályzat ezen kívül védi a Váralja és az apátság mellvédjének látványát az épített és természetes környezet harmonikus egységét. Az apátság együttesére előírt korlátozásokat is át kell vizsgálni és jogilag valamint szakmailag aktualizálni.

▪ d2.2) Pannonhalma településrendezési eszközeinek megújítása

Az Építési törvény előírja a településrendezési tervek ciklusos megújítását, felülvizsgálatát, és 2011.évi LXXVII. tv. 13.§-a pedig kötelezi a településeket a településrendezési eszközeik módosítására a KET kihirdetését követő 18 hónapon belül.

A Szabályozási Terv és Helyi Építési Szabályzat az ezredfordulón általános, a lineáris fejlődést állandónak tekintő urbanisztikai és helyi várospolitikai- megrendelői közegben készült. Fejlesztésorientált szemlélete teljes mértékben megfelelt a győri agglomerációban és az ország nyugati felében érvényes fő trendeknek. Eszerint a felfogás szerint, ha kisebb-nagyobb döccenőkkel is, de a fejlődés folytonos és valamiféle ideális állapot felé halad. A 10 éve készült rendezési terv a gazdasági válság előtti szemlélettel készült, nem kalkulálhatott a bekövetkezett társadalmi és gazdasági fordulatokkal. A MAD társadalmi és gazdasági elemző fejezetének demográfiai helyzetértékelése és kitekintése rámutatott, hogy Pannonhalma lélekszámában az 1980-as csúcs után megtört az emelkedés és ingadozásokkal tarkított csökkenő trend jellemzi a lélekszámának alakulását az elkövetkezendő három évtizedben.

Jelenleg változóban-átalakulóban vannak az urbanisztikai-településpolitikai szempontok és a jogszabályi környezet is jelentős mértékben átalakult, egyre inkább szükség van a fejlesztési dokumentumokban megfogalmazott markáns fejlesztési

koncepció és az év végére elkészülő Kezelési Terv tartalmainak figyelembe vételére a tervek megújítása során. A KET javasolja, hogy a mai jogi környezetnek megfelelően az új alapokra helyezve újítsa meg a város a településrendezési eszközeit és ne keresse az átmeneti időszak átmeneti megoldási lehetőségeit, mivel a rendelkezésre álló városi fejlesztési dokumentumok, kidolgozás alatt lévő – várhatóan idén elfogadásra kerülő – megyei fejlesztési stratégia és operatív programok valamint a KET-et megállapító kormányhatározat alapján minden adott lesz egy korszerű és időtálló terv megalkotására.

A *Szerkezeti Terv* hosszabb távra szólóan jelentős kiterjedésű új lakó és gazdasági területeket határozott meg, míg a városon belül egyes területek átsorolásával kedvező irányba, a kisvárosias karakter felé tereli a fejlesztéseket. Ezt jelenti a központi és vegyes funkciók térbeli koncentrációja, a kapcsolódó különleges területek lehatárolása és a városon belüli tengelyek és központi hely meghatározása is. A fejlesztési dokumentumok céljainak megfelelő – a majdani felülvizsgálat keretében – kisvárosias jellegű lakóterületeket kell kijelölni a meglévő beépítésre szánt területek megfelelő átsorolásával.

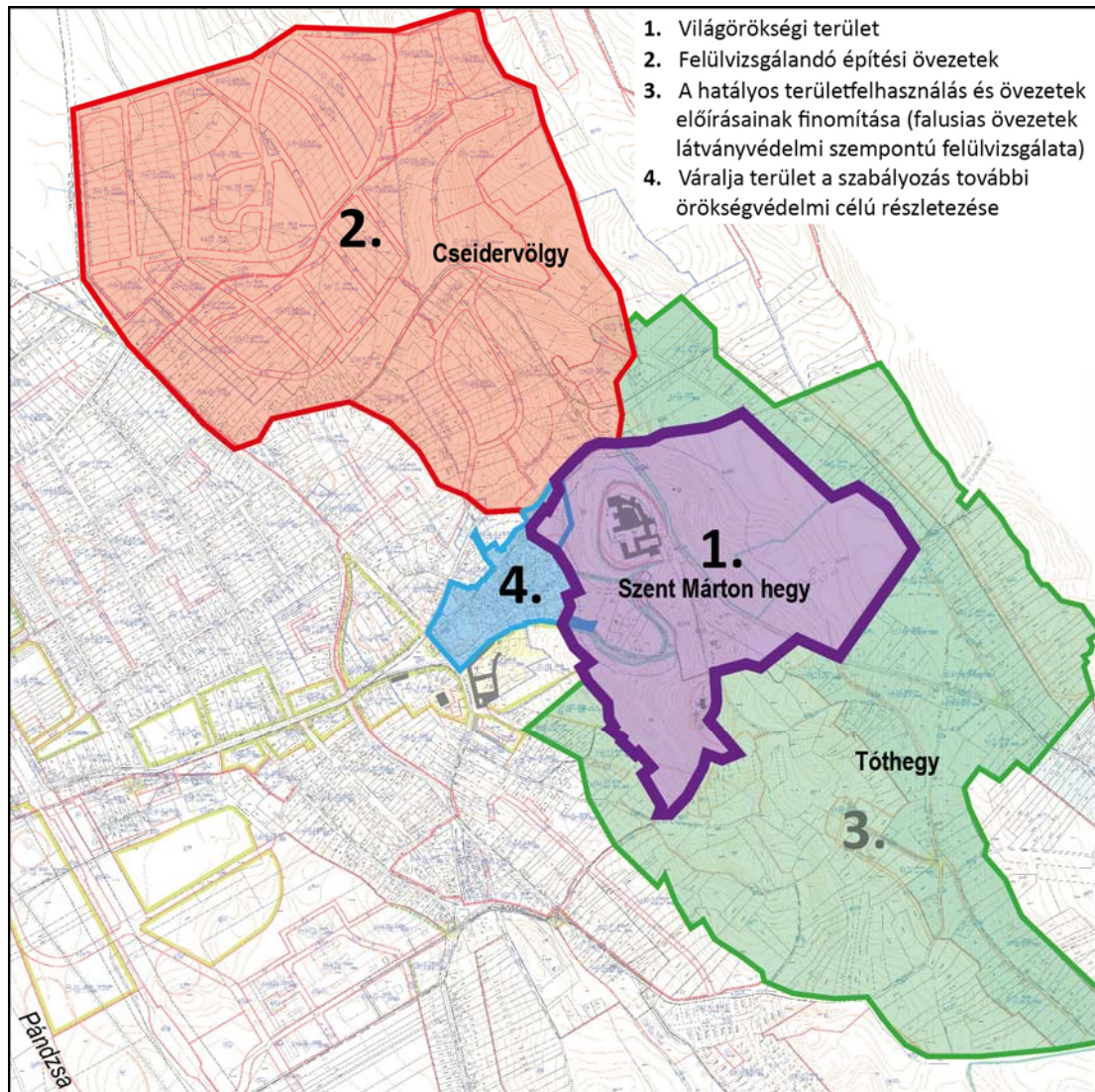
A szerkezeti terv a világörökségi helyszínt védett és védőerdő, valamint különleges (apátsági) terület terület-felhasználási kategóriába sorolta, tájvédelmi körzetként jelentős részt határol le a világörökségi területen, a várköpeny 2, 1130/1, 1158/1, 1158/2 helyrajzi számait lefedve.

A szerkezeti terv fő rendszere megfelel egy pannon kisváros karakterének a kompaktságra való törekvést tovább kell erősíteni a felülvizsgálat során. A terület-felhasználás, a város tervezett funkcionális szerkezete megfelel a korábbi folyamatok során kikristályosodott irányoknak és jól fejleszti tovább a térszerkezetet. Fontos, megvalósítandó városszerkezeti elem a Petőfi Sándor utca tengelyének megerősítése és a Váraljától a vasútig tartóan az utca mindkét oldalának városközponti, központi, városi szintű közparki, valamint egyes részein kertvárosias lakóterületi terület-felhasználási egységbe sorolása. Ez egy valóságos

tengely, amelynek keleti végét az Apátság uralja, míg a másik végén csatlakozik a vasúthoz és a 82-es főúthoz, melyek a Győr városához kötik Pannonhalmát.

A tengelyen található települési ellátó intézményeket magába foglaló tömbök településközponti terület-felhasználási egységbe való besorolásával kell biztosítani a meglévő és a további intézmények számára szükséges fejlesztési területeket. A lakóterületek ettől északra való fejlesztése is kedvező a város számára. A klasszikus telepítési szempontok alapján jó helyszínre kijelölt lakóterületi fejlesztések nagysága azonban felülvizsgálandó, ütemezendő. Erősen vitatható ugyanakkor az apátsági területeket keletről körülölelő falusias lakóterületek burjánzó kiterjesztése. A város északi és keleti részein (Tóthegy) kijelölt alacsony intenzitású (falusias lakó) területek mértéke túlméretezett, hiszen a terv elfogadásától eltelt tíz évben láthatóan nem történt meg a területek jelentősebb mértékű előkészítése, kiépülése. Ez a túlságosan nagy területen extenzív, szétszórt fejleszthetőséget jelent, e térség nem kapcsolódik a városhoz, megközelítésének, ellátásának és üzemeltetésének költségei aránytalan terhet rónak majd a településre.

Településképi szempontból indokolt az érzékeny látképi fekvésű nagytelkes Sági dűlő és a Cseider horog, Cseidervölgy magasan fekvő dombos területének kertvárosi fejlesztésre való kijelölését átgondolni. E sajátos telekszerkezetű területek magántulajdonban vannak feltárásuk, fejlesztésbe vonásuk rendkívül nagy szervező munkát igényelne és az elmúlt tíz évben nem történt ilyen irányú kezdeményezés. Az e területen esetleg bekövetkező spontán fejlesztések jelentős mértékben átalakítanák a Főapátság látképének hosszú ideje megszokott feltárulását és tájképi megjelenését is, így ezen spontán fejlesztések megvalósítása tájképvédelmi szempontok miatt határozottan kerülendő, illetve tiltott.

9. ábra: A HÉSZ felülvizsgálatának koncepciója, Város-Teampannon, 2014

A szabályozási tervből világosan kitűnik a település növekedési szándéka. A szerkezeti és szabályozási terv szerinti nagy a területek egyidejűleg átsorolásra kerültek, míg a jóváhagyás óta eltelt 9-10 évben igen szerény mértékben történt meg a területek beépítése. A folyamatok és az előrejelzések fényében indokolt a kijelölt területek ütemezését, esetenként átsorolását megfontolni a településrendezési eszközök következő felülvizsgálata során. A szabályozási tervben, a világörökségi területtől észak, észak-keletre, Cseidervölgy és Sági dűlő városrészben a jelenleg mezőgazdasági és kis mértékben beépített területek övezeti besorolását megváltoztatták. Ezeken az új beépítésre szánt kertvárosias lakóterületeken a szabályozási terv új utcákat jelölt ki, valamint a területeket is felosztotta irányadó telekhatárokkal. A legkisebb kialakítható telekterületet a

Cseidervölgy területen a városban döntő többségben előírt 800 m²-ben határozta meg. A beépíthetőség 30%, míg a megengedett legmagasabb építménymagasság 4,5 m. Ezek alapján az területegység erőteljes beépítése és besűrűsödése várható, mely tájképi és látványvédelmi szempontból túlzó az Apátság közelében. Jóval kritikusabb a Sági dűlő beépítési javaslata. Itt a tervezők az erőteljes domborzati adottságok miatt nagyobb minimális telekméretet (2100 m²) határoztak meg és az építménymagasságot is 3,5 m-ben állapították meg. Ennek ellenére további vizsgálatokra van szükség, mert az eddigi elemzéseink és városképi bejárások során azt állapítottuk meg, hogy ez a kiemelkedő domb rendkívül érzékeny mind az KEÉ feltárulása mind rálátások, mind pedig települési összkép miatt. Beépítése felülvizsgálandó.

A KET az alábbi iránymutatást adja a fontosabb szempontokra a HÉSZ felülvizsgálathoz:

– *ad 1.:* Jelenleg a világörökségi területtől keletre, Tóthegy városrészben oldalhatáron álló elszórt épületekkel, beépített nagytelkes lakóterületek helyezkednek el a kialakult telekszerkezet alapján. Ezeknek a SZT szerint legalább 1000 és 1800 m² minimális kialakítható méretű telkeknek a beépíthetősége maximum 30%, 3,5 méteres építménymagassággal. Itt a mai telekszerkezetben az átlagos telekméretetek 2500 és 6000 m² közöttiek (néhány kisebb és nagyobb telek is van a területen). Az övezeti besorolás a telkek felaprózódását és beépítés nagymértékű besűrűsödését hozza magával, az ilyen erős karakterszabályozását indokolt felülvizsgálni. Ebben a délkeleti városrészben inkább a jelenlegi településkép megőrzése jelenhet meg célként, ezért nem kívánatos a hagyományos harmonikus tájhasználatot megjelenítő szövet és telekszerkezet nagymértékű felaprózódását provokáló szabályozást alkotni.

– *ad 2.:* A déli területeken, a várköpeny tövében, Lestár városrészben szintén kijelöltek új utcát, mely a kertvárosias lakóterületek szalagparcelláit megosztja, ezáltal a terület besűrűsödése várható. Azonban ez a terület a domborzati adottságok és a 4,5 méteres építménymagasságra vonatkozó korlátozás miatt tájképi szempontból elfogadható, inkább a területén húzódó ökológiai hálózat

fennmaradását nehezíti a besűrűsödés. Fontos lenne ugyanakkor az épületek elhelyezésének részletesebb szabályozásával a városképet, a beépítés térbeli elrendeződését és annak megjelenését következetesen alakítani.

– *ad 3.:* A világörökségi területtől nyugatra leginkább a vasút menti ipari területek okozhatnak tájképi konfliktust, a jelenleg 7,5 méterben meghatározott legnagyobb építménymagasság és az 50%-os beépíthetőség viszonylag csekély mértékű tájképi beavatkozást eredményezhet. A KET javasolja erre a területegységre a településkép finomabb szabályozását; az építménymagasság mellett a homlokzat magasság, a színezésre vonatkozóan visszafogottság felé mutató követelmények, a karakteres fásítási tengelyek foltok, a tömbön belüli épülettömegek elhelyezkedését megadó építési helyek, be nem építhető telek sávok meghatározását.

– *ad 4.:* A tartalmi követelmények megengedik az övezetekre és az építési övezetekre vonatkozóan a kötelező fásítás, zöldfelületek előírását a szabályozási tervekben. A hatályos terv nem alkalmazta ezeket az eszközöket, amit feltétlenül indokolt pótolni a soros felülvizsgálat alkalmával. A város és a világörökségi együttes megőrzési állapotának fenntartása és javítása érdekében, megfelelő vizsgálatok alapján, a tájképi megjelenés kiemelkedő jelentősége és klímavédelem miatt is szabályozni kell ezeket a HÉSZ-ben.

– *ad 5.:* Az aktuális területrendezési és fejlesztési tervezési ciklusban a településnek nemcsak turisztikai szempontokból kell felépíteni a település arculatát, hanem az agglomeráción belül ki kell alakítani sajátos kisvárosi-lakóhelyi karakterének kifejlesztendő elemeit is. A szabályozás paraméterezése alapján megállapítható, hogy a kijelölt fejlesztési területek nem a kívánatos, vonzó kisvárosias fejlesztési irányba mutatnak, ami fontos eleme lehet Pannonhalma sajátos lakóhelyi vonzerejének. A magasabb státuszú csoportok számára a kisvárosias, sűrűbb beépítésű (20-40 L/ha), a változatos telekméretű, az újabb építészeti keresleteknek megfelelő környezetkínálatok kialakítására kell törekedni a további tervezési folyamatok során. Túl kell lépni azon a tíz-húsz éves tervezési és településpolitikai szemléleten, hogy a családi házas parcellázás önmagában komoly vonzerő. A mai fiatal, magasán képzett rétegek igényeit

indokolt már a településtervezés sok más dimenziójában is figyelembe venni és lehetőség szerint ennek megfelelő kínálatokat is létrehozni. A kertvárosi területek nem kellően tagoltak, sem beépítésük, sem intenzitásuk alapján. A városban tradicionális oldalhatáron álló beépítés megtartása érték, és csaknem minden műszaki és városképi szempontból előnyös, azonban egy-egy kisebb tömbben bővíteni kell a kínálatot a beépítési mód tekintetében. A min. 800 m²-es telekméret szinte az egész városon való érvényesítése sematikus szabályozási elem. Érdemes felülvizsgálni a kiépítés, üzemeltetés, fenntartás szempontjából is ezt a korábbi homogenizáló egyen-kertvárosi szabályt.

▪ d3.1) Pannonhalma térségfejlesztési és városfejlesztési tervének megújítása

A Pannonhalma és térségének fejlesztési dokumentumai⁸ megfogalmazzák a városfejlesztés átfogó célját, melyek közül kiemelkedik a kontrollált lakosságszám növelés és a funkcióbővítés magas szintű kulturális- és közszolgáltatással. Az ágazati célok kiemelik a turisztika jelentőségét, ugyanakkor az iparterelepítési lehetőséget a 7,5 hektárnyi iparterületet kijelölő gazdasági potenciálnövelő projekt biztosítja. A többi projekt segíti a világörökségi terület turisztikai feltárását (kerékpárutak, túraútvonalak, TDM szervezet létrehozása, tömegközlekedés fejlesztése). Az Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) céljai közvetlenül nem érintik a világörökségi területet, a dokumentum legfőképpen a települést kívánja a Főapátság méltó környezetévé emelni.

⁸ Pannonhalmi Térségfejlesztési projektcsomag, 2014-20.; Pannonhalma Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája, 2009.; Pannonhalma városközpont megújításának előzetes akcióterületi terve.

A városi Önkormányzat az alábbi jelentősebb fejlesztések számára határozott meg területet:

- termál szálló a Pándzsa patak völgyében,
- a lovasturizmust szolgáló turisztikai létesítmények kialakítása a város észak-keleti külterületein,
- fejleszthető lakóterületek, fejleszthető ipari területek.

Az IVS-ben szereplő fürdő- és szállodaépítés, valamint a borturizmus fejlesztése körültekintő kínálatépítést és nagyon részletes gazdasági számításokat igényel, hogy ne következzen be egymást gyengítő vonzerőfejlesztés. A Főapátság és a Város turisztikai együttműködése, egy kölcsönös előnyökön nyugvó, közös turisztikai stratégia kidolgozása és fejlesztése új elemeket hozhat az IVS számára, módosíthatja a célokat. Az IVS aktualizálása során a világörökségi terület fejlesztő hatásával, a település és az apátság kapcsolatával, valamint az ebben rejlő lehetőségekkel sokkal nagyobb súllyal kell foglalkozni.

IV.2. A védettségéből eredő korlátozások

A VÖ helyszín védettségéből eredő korlátozások részletes jogszabályi háttérét a MAD elemzése mutatja be.

A korlátozások alapvető tényezői az alábbiak:

- a világörökségi státuszból fakadó előírások;
- műemlékvédelmi korlátozások és a jókarbantartás kötelezettsége;
- természetvédelmi korlátozás a védett természeti területeken.

IV.2.1. A világörökségi státuszból fakadó előírások

A világörökségi státuszból fakadó legfontosabb előírásokat a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény egyértelműen megfogalmazza. A KET ezek szellemében fogalmazza meg a megőrzési célokat, prioritásokat és jelöli ki a feladatokat.

A törvény nem csupán kötelezettségeket fogalmaz meg, hanem egyértelműen kimondja, hogy a világörökségi terület megőrzéséhez közérdek fűződik, amely egyfajta módon utal a fenntartás feladataiban a közszerep-vállalás lehetőségére, indokára.

A VÖ helyszín nem rendelkezik védőövezettel, ennek megfelelően a „világörökségi terület” és a „világörökségi helyszín” azonos. A jövőben célszerű lehet az UNESCO eljárásával de facto védőövezet kijelölése a Műemléki Környezet területének megfelelő kiterjedéssel. Ezen a területen a magyar jogszabályok már országos területi védelmet biztosítanak, amit a nemzetközi szintű védelem megerősítene, egyben a világörökségi terület részeként a kezelési szempontok-törekvések érvényre juttatása is egyértelműbbé válik. Az ilyen módon kijelölhető védőövezet azonban a látványvédelmi célok szempontjából még mindig rendkívül kicsi, ezért a KET több településre kiterjedő látványvédelmi intézkedések érvényesítését javasolja (ld. a d1.1) feladatléírást).

IV.2.2. Műemlékvédelmi korlátozások és a jókarbantartás kötelezettsége

A műemléki védelem elsődleges jogszabályi háttere a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, amely megteremti az egyedi műemléki védelem és a területi műemléki védelem lehetőségét. A pannonhalmi VÖ helyszín területén az épületek egyedi védelméből fakadó előírások az elsődlegesek, azonban a MJT és MK terület is korlátozásokat jelent:

41. § (1) A műemlék fenntartásáról, jókarbantartásáról a műemlék tulajdonosa, vagyongazdálkodója, illetve a tulajdonosi jogok gyakorlója, továbbá az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak

önkormányzatok tulajdonába adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvényben (a továbbiakban: Tv.) meghatározott ingyenes használója (a továbbiakban együtt: tulajdonos) az Évt.-ben meghatározottak, valamint e törvény szerint köteles gondoskodni.

(2) A műemlékeket épségben, jellegük megváltoztatása nélkül kell fenntartani. A fenntartási, jó karban tartási kötelezettség a műemlékek esetében a rendeltetésszerű és biztonságos használathoz szükséges műszaki állapot fenntartásán túlmenően kiterjed az azok sajátos értékeit képező építészeti, képző- és iparművészeti, valamint kertépítészeti alkotórészeire és tartozékaira, felszerelési tárgyaira.

(...)

43. § (1) A műemlékeket a műemléki értékükhöz, jellegükhöz, történelmi jelentőségükhöz méltóan, a védett értékek veszélyeztetését kizáró módon kell használni, illetve hasznosítani.

(2) A műemlékek helyreállítása és használata során törekedni kell a történetileg összetartozó ingatlanokat, ingatlanrészeket egyesítő megoldásokra, továbbá a korábban – az eredeti műemléki érték csorbításával - eltávolított, fellelhető és azonosítható alkotórészek, tartozékok és berendezési tárgyak visszahelyezésére.

(3) A műemléki környezet területén minden változtatást, beavatkozást a műemlék településképi, illetőleg tájképi megjelenésének és értékei érvényesülésének kell alárendelni.

(...)

45. § (1) A műemlék egésze nem bontható le.

(2) A műemlék részleges bontása akkor engedélyezhető, ha

a) a műemlék egyes részeinek, illetőleg szerkezeti elemeinek megmentése céljából szükséges,

b) a műemlék helyreállításával kapcsolatban korábbi és jelentős építési korszak maradványának bemutatását, vagy a műemlék hiteles állapotát eltorzító idegen részek eltávolítását, illetve a műszaki állagbiztosítás vagy életveszély-elhárítás érdekében szükséges elkerülhetetlen beavatkozásokat célozza, vagy

c) műemléken vagy műemléki területen utólag létesített, műemléki értékkel nem bíró építmény eltávolítását, vagy terepszint megváltoztatását célozza,

d) a beavatkozás a műemlék használata érdekében, a védetté nyilvánítást megalapozó műemléki értékek sérelme nélkül megvalósítható.

(3) Műemlék ingatlanon telekalakítás – külön jogszabályban meghatározottak szerint – akkor engedélyezhető, ha azzal a védett érték nem sérül.

A törvény alapján a 393/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet – a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról – határozza meg a védett műemléki értékekre vonatkozó követelményeket. A védett műemlékekre vonatkozó követelmények:

4. § (1) A 3. § (2)–(4) bekezdésében meghatározott tevékenységeket a (2)–(12) bekezdésben meghatározott követelményeknek megfelelően kell végezni.

(2) A műemléket fizikai valójában kell megőrizni. A műemléket érintő tevékenységeket jogszabályban vagy hatósági határozatban meghatározott esetekben jellegüktől függő szakági kutatásoknak kell megalapozniuk. A műemlék anyagát érintő tevékenységek során a műemlék történeti értékeit fel kell tárni, és dokumentálni kell.

(3) Műemlék átalakítását a műemléki értékek fenntartása, érvényre juttatása szempontjainak szem előtt tartásával lehet végezni, olyan módon és mértékig, ami nem sérti az értékek összességének (tömegalakítás, térkapcsolatok, arányviszonyok, szimbolikus tartalom, felületek kialakítása, díszítmények), valamint a történeti korok emlékeinek megtartását. A történeti korok emlékeinek megtartása nem jelent kötelezettséget ezek bemutatására.

(4) Műemlékhez történő hozzáépítés, ráépítés, vagy műemlék telkén új építmény, építményrész építése a műemléki érték fennmaradását, érvényesülését, hitelességét nem sértheti.

(5) Műemlék alkotórészének, tartozékának javítása vagy korszerűsítése során az eredeti vagy meglévő alkotórész, tartozék, megőrzésére, felújítására kell törekedni. Amennyiben ez a pusztulás mértéke vagy a használat ellehetetlenülése miatt már nem lehetséges, úgy engedélyezhető a részleges csere, részleges vagy teljes pótlás azonos vagy hasonló anyagból, valamint kivittel, és csak kivételes esetben az eltérő anyagból való pótlás.

(6) Történeti kertben vagy műemlék telkén lévő parkban szakági kutatásokon kell alapulnia a kert, park helyreállítására, felújítására irányuló munkáknak. Növények eltávolítása, áttelepítése, fás szárú növények kivágása, valamint építmények építése és bontása, továbbá új növényzet telepítése, a történeti kert és más műemlék, műemléki együttes érvényesülését, hitelességének, értékeinek helyreállítását nem sértheti.

(7) A műemlék rendeltetése, használata nem járhat a műemléki értékek veszélyeztetésével.

(8) Műszaki, gazdasági és funkcionális szempontból egyenértékű beavatkozások közül előnyben kell részesíteni a műemléki értékek fennmaradását, érvényre jutását jobban szolgáló és visszafordítható megoldásokat.

(9) Műemlék alkotórészét, tartozékát képező képző- vagy iparművészeti alkotás áthelyezése csak restaurátor szakember közreműködésével végezhető.

(10) A tulajdonosi érdekek figyelembe vétele mellett törekedni kell a műemlék nagyközönség számára történő bemutatására.

(11) Műemléki jelentőségű területen végzett tevékenységek során nem sérülhet a védett településrész történelmileg kialakult szerkezete, beépítésének módja, összképe, a tájjal való kapcsolata, terei, utcaképei és az építmények együttesének összefüggő rendszere.

A műemlékek fenntartása, használata, felújítása tehát nem jelenti a változtatások teljes körű tilalmát, azonban minden beavatkozást az értékek megőrzésének szándéka alapján értékeli.

Jelen helyen külön figyelmet érdemel a jókarbantartás követelményét megfogalmazó jogszabályi háttér, amely a kiemelkedő értékű építmények tulajdonosait elsődlegesen érinti. A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. idézett 41.§-án túlmenően a 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet – az építőipari kivitelezési tevékenységről – általánosságban is meghatározza a jókarbantartó tevékenység fogalmát és a tulajdonos jókarbantartási kötelezettségét:

2. § E rendelet alkalmazásában

d) jókarbantartó tevékenység: a meglévő építmény, építményrész kármegelőzésére, kárelhárítására, karbantartására, helyreállítására, felújítására, javítására, rendeltetésszerű és biztonságos használatra alkalmassá tételére, illetve ennek és üzembiztonságának megtartására irányuló építési-szerelési munka,

(...)

34. § (5) Az építmény tulajdonosa jókarbantartási kötelezettsége teljesítésének keretében köteles az építmény

a) jó műszaki állapotához szükséges munkálatokat elvégeztetni, és

b) rendeltetésszerű és biztonságos használhatóságát folyamatosan biztosítani.

A 393/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet – a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról – határozza meg a jókarbantartási feladatok elvégzésének szabályait:

4. § (15) Műemlék jókarbantartása keretében a műemlék megjelenésének megváltoztatásával, védett műemléki érték sérülésével, roncsolásával vagy restaurálásával nem járó tevékenység végezhető. A műemlék jókarbantartása érdekében elvégzett tevékenység dokumentálása, a rendszeres műszakiállapot-figyelés és a védett műemléki érték állapotának dokumentálása a tulajdonos feladata.

Ez az előírás a KET-ben javasolt alapvető eszköz, az Szervizkönyv kidolgozásával és használatával teljesül.

IV.2.3. Természetvédelmi korlátozás a védett természeti területeken.

A pannonhalmi helyszín esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény legfontosabb vonatkozó előírásai:

7. § (1) A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.

(2) A táj jellege, a természeti értékek, az egyedi tájértékek és esztétikai adottságok megóvása érdekében:

a) gondoskodni kell az épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések külterületi elhelyezése során azoknak a természeti értékek, a mesterséges környezet funkcionális és esztétikai összehangolásával történő tájba illesztéséről;

b) gondoskodni kell a használaton kívül helyezett épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések új funkciójának megállapításáról, illetve ennek hiányában megszüntetésükről, elbontásukról, az érintett területnek a táj jellegéhez igazodó rendezéséről;

c) a település-, a területrendezés és fejlesztés, különösen a terület-felhasználás, a telekalakítás, az építés, a használat során kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti értékek és rendszerek, a tájképi adottságok és az egyedi tájértékek megőrzésére;

d) művelési ág változtatás, más célú hasznosítás csak a táj jellegének, szerkezetének, a történelmileg kialakult természetkímélő használat által meghatározott adottságoknak és a természeti értékeknek a figyelembevételével lehetséges;

e) biztosítani kell, hogy a gazdálkodással összefüggő épületek, építmények, létesítmények és berendezések elhelyezése, mérete, formája, funkciója és száma alkalmazkodjon a táj jellegéhez;

f) a táj jellegének megfelelően rendezni kell a felszíni tájsebeket;

g) autópályát, valamint a vadon élő állatfajok ismert vonuló útvonalait keresztező vonalas létesítményt úgy kell építeni, hogy a vadon élő állatfajok egyedeinek átjutása — megfelelő térközönként — biztosítva legyen;

h) biztosítani kell a jellegzetes tájképi elemek fennmaradását.

(...)

28. § (1) A védett természeti terület a védelem kiterjedtségének, céljának, hazai és nemzetközi jelentőségének megfelelően lehet:

(...)

b) tájvédelmi körzet,

c) természetvédelmi terület,

(...)

(3) Tájvédelmi körzet az ország jellegzetes természeti, tájképi adottságokban gazdag nagyobb, általában összefüggő területe, tájrészlete, ahol az ember és természet kölcsönhatása esztétikai, kulturális és természeti szempontból jól megkülönböztethető jelleget alakított ki, és elsődleges rendeltetése a tájképi és a természeti értékek megőrzése.

(4) Természetvédelmi terület az ország jellegzetes és különleges természeti értékekben gazdag, kisebb összefüggő területe, amelynek elsődleges rendeltetése egy vagy több természeti érték, illetve ezek összefüggő rendszerének a védelme.

(...)

31.§. Tilos a védett természeti terület állapotát (állagát) és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.

32.§. A védett természeti területen lévő erdő elsődlegesen védelmi rendeltetésű.

Nincs a területre vonatkozó, hatályban lévő természetvédelmi kezelési terv.

V. TÁRSADALMI-SZAKMAI RÉSZVÉTEL

A KET a kezelést érintő társadalmi-szakmai részvételi folyamatok előkészítése érdekében a Megalapozó Dokumentáció vizsgálatai és értékelése alapján az alábbi helyzetértékelésre alapozva teszi meg javaslatait a kezeléssel kapcsolatos döntéshozatal fórumaira:

- A Kezelési Terv alkalmazása során érintett legfontosabb szereplő a Főapátság, amely a világörökségi helyszín értékeinek létrehozásában és fenntartásában közvetlenül érintett közösséget testesíti meg. A legfontosabb értékelemek – legyenek azok az épített vagy a természeti örökség elemei – ingatlantulajdonosa, használója, a fenntartója, a jövőbeni megőrzési és fenntartási tevékenység alanya. A Főapátságban működik a Világörökségi Gondnokság szervezete. A Kezelési Terv kialakításának és későbbi érvényre juttatásának fórumait úgy kell kialakítani, hogy elsősorban a Főapátsággal biztosítson gördülékeny együttműködést.
- A Kezelési Terv alkalmazása során a másik kiemelkedően fontos érintett szereplő Pannonhalma Város közössége, melynek képviselője Pannonhalma Város Önkormányzata. A közösség egyfelől a VÖ területen belül lévő néhány ingatlan tulajdonosaként, másfelől a VÖ terület tágabb környezetében lévő település polgáraként, ingatlantulajdonosaként, vállalkozójaként érintett. Az Önkormányzat felelős a VÖ területen belül és annak környezetében a Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási Terv kialakításáért. A közösséget a településfejlesztésben érdekelt civil szervezetek ugyancsak képviselhetik.
- A Kezelési Terv alkalmazása során érintett szereplő a Magyar Állam tulajdonában lévő erdőterületek kezelője, a Kisalföld Erdőgazdaság, Ravazdi Erdészete, amely két jelentős méretű ingatlan fenntartásáért felelős.
- A Kezelési Terv alkalmazása során érintetté válnak a tágabb környék településeinek közösségei, ingatlantulajdonosai, amennyiben a látványvédelem egyfajta korlátozást jelent.

- A Kezelési Terv alkalmazása során érintett szereplők az illetékes állami kormányzati szervek – elsősorban a kulturális örökségvédelem és a természetvédelem kapcsán jogkörökkel rendelkező szervezetek. Ugyancsak érintettek a megyei önkormányzat szervezeti egységei.

A Kezelési Terv alkalmazásának, a fenti szereplők közötti koordinációnak, a Kezelési Kézikönyv létrehozásának legfőbb feladatait a Világörökségi Gondnokságnak kell ellátnia. Ez a feladat az elmúlt időszakhoz képest éppen a KET-ben megfogalmazott feladatokkal bővülni fog, ennek ismeretében a Gondnokság rendelkezésére álló erőforrásokat bővíteni kell.

V.1. Az érintettek bevonására szolgáló eszközök, egyeztetési mechanizmusok

A KET az érintettek bevonására két fórum létrehozását, ill. működtetését javasolja:

- Pannonhalmi Világörökségi Fórum;
- Világörökségi Tervtanács.

V.1.1. Pannonhalmi Világörökségi Fórum

A MAD vizsgálata és elemzése rávilágított arra, hogy a világörökségi helyszín megőrzésében érintett szereplők közötti együttműködés fejlesztése lehetőségeket rejt a fenntartás feladatainak koordinálásban.

A KET javasolja egy olyan *Világörökségi Fórum* létrehozását és működtetését, amely kereteket ad az érintett szereplők rendszeres konzultációjára, egymás kölcsönös tájékoztatására, egyes fejlesztési kérdések megvitatására.

A Fórum meghívott résztvevői:

- a Főapátság képviselői;
- Pannonhalma Város Önkormányzatának és Polgármesteri Hivatalának képviselői;
- a Forster Központ – mint a világörökségi feladatokat ellátó, a Résztes Állam szintjén koordináló szervezet – képviselője;
- Pannonhalma Város lakossága és civil szervezetei;
- a turizmusban érintett helyi vállalkozók;
- az aktuális kérdésekben érintett további szereplők (szükség esetén a hatóságok, szakhatóságok, szakmai egyesületek, stb.).

A Fórum találkozóit a Világörökségi Gondnokság évente legalább egy alkalommal, célszerűen a II. negyedév kezdetén hívja össze. A találkozók elsődleges célja a kölcsönös tájékoztatás, a felmerülő kérdések megvitatása. E fórumok adhatnak keretet az eltelt időszakok értékelésére, a Főapátság és a Város fejlesztési terveinek ismertetésére. A Fórum soron kívüli összehívását a Gondnokságon keresztül a meghívott résztvevők bármelyike kezdeményezheti, amennyiben a világörökségi terület kérdéseiben a felek között egyeztetést lát szükségesnek.

Ugyancsak ez a fórum adhat keretet a szereplőket együttesen érintő olyan beavatkozások megismertetésére, amelyek világörökségi relevanciával bírnak, ahol a küldő meghívottak - állami közigazgatási vagy kormányzati fejlesztésekért felelős szereplők - adhatnak tájékoztatást. Célszerűen ezeken az alkalmakon mutatható be a szélesebb nyilvánosság számára a Pannonhalmi Világörökségi Jelentés, mely a világörökségi területről készített monitoring jelentés összefoglaló dokumentuma. (ld. a VII. Monitoring fejezetben)

V.1.2. Világörökségi Tervtanács

A VÖ helyszínt érintő fejlesztési tervek legfontosabb bírálati fórumnak a *Világörökségi Tervtanácsot* kell tekinteni. A jelen Kezelési Terv felveti, hogy a Közép- és Nyugat-Dunántúlon a tervtanács a Fertővidéki Kultúrtáj VÖ területre és az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete VÖ területekre kiterjedő hatáskörrel működjön, értelemszerűen a döntéshozatalhoz a téma helyszínének megfelelő szakmai összetételben. Ez azt jelenti, hogy a Tervtanács tagjainak körét és működési szabályait úgy kell meghatározni, hogy a helyszínenként eltérő tagösszetételű Tervtanács is minden esetben döntésképes legyen.

A tervtanács elsődleges célja a történeti együttes területén történő beavatkozások minőségi kontrollja, azonban konzultációs fórumként is működik az egymással esetleg ellentétes álláspontok koordinálása szempontjából. Ennek során célszerűen a helyszín területét érintő jelentősebb fejlesztések hatósági egyeztetése is megtörténik. A Pannonhalmi VÖ helyszínt érintő ügyek tárgyalásakor a Tervtanács meghívott résztvevői:

- a területileg illetékes állami főépítész;
- az örökségvédelemért felelős állami szakhatóságok és intézmények;
- országos jelentőségű védett természeti terület természetvédelmi kezeléséért felelős szerv;
- illetékes természetvédelmi hatóság;
- állandó tervtanácsi tagok;
- a Főapátság képviselői;
- a Forster Központ – mint a világörökségi feladatokat ellátó, a Résztes Állam szintjén koordináló szervezet – képviselője;
- Pannonhalma Város Önkormányzatának és Polgármesteri Hivatalának képviselői;

A tervtanács működését a területileg illetékes állami főépítész koordinálja. A tervtanács összehívására alkalmanként kerül sor, fejlesztési tervek birtokában, az építető kezdeményezésére. Kíváncsú, hogy az építési terveken túlmenően a Világörökségi Tervtanács elé kerüljenek mindazok a települési HÉSZ és Szabályozási Terv-változtatások, amelyek a világörökségi területet közvetlenül vagy közvetve érintik. Ennek érdekében – Pannonhalma VÖ helyszín esetében – a vizuális integritás megőrzése érdekében hozott látványvédelmi intézkedések keretében a környező települések szabályozási terveinek kontrollja is szükséges. Ez utóbbi jogi alapjait a megyei területrendezési terv közeljövőben várható felülvizsgálata során kell biztosítani. A tervben részletesebb vizsgálatok során le kell határozni és ki kell jelölni KET-ben megadott előzetes lehatároláson alapuló látványvédelmi és rálátási övezetet. Ezen övezeten belül meg kell határozni és a településrendezési eszközökön is át kell vezetni a részletes építési követelményeket és paramétereket a látványvédelem érvényesítése érdekében.

V.2. Egyeztetési és kiigazító mechanizmusok

A KET készítése keretének a 315/2011. (XII.27.) Korm. rendeletben meghatározott folyamata széles körű egyeztetési folyamatot ír elő, amely a KET elkészítésének és elfogadásának időszakára vonatkozik. A KET alapján készülő jogszabály(ok) elfogadása, a Kezelési Kézikönyv (KKK) kidolgozása, a KET fennállásának ideje során bekövetkező változások azonban konfliktushelyzeteket, ellentmondásokat okozhatnak. A KET és a ráépülő jogszabályok, megállapodások nagy tehetetlenségű rendszerre válnak (válhatnak), amelyek alkalmazása során életszerűtlen, nehezen alkalmazható előírások, követelmények rögzülhetnek. Ezek – szakmailag kellően indokolt – feloldási lehetőségének a rendszer részét kell alkotnia. Lényeges feladat tehát, hogy a KET elkészítését követően megmaradjon a visszacsatolás lehetősége, egy folyamatos kontrolling folyamat működtetése. E visszacsatolásoknak jelezniük kell az esetleges ellehetetlenüléseket, az időközben esetleg megjelenő újabb veszélyeztető hatásokat. A visszajelzések kézenfekvő intézményi hátterét a Világörökségi Gondnokság adja, amely a Világörökségi Szakbizottság révén

közvetlen szakmai környezetbe ágyazva visszajelzéseket adhat a világörökséggel kapcsolatos jogalkotásért felelős kormányzati szerveknek (Forster Központ, a mindenkori, érintett hatáskörrel rendelkező minisztériumok, stb.).

V.3. Lehetséges konfliktusok, konfliktuskezelés

A pannonhalmi VÖ helyszín esetében alapvetően háromféle konfliktusforrást lehet megkülönböztetni:

- a védelemből fakadó konfliktusok;
- a használatból fakadó konfliktusok;
- a finanszírozás hiányából fakadó konfliktusok.

V.3.1. A védelemből fakadó konfliktusok

A VÖ helyszín kezelési feladatai kapcsán a nyilvánvaló konfliktusforrást maga a védelem ténye határozza meg. Bármely, a kulturális örökség vagy a természet védelme érdekében hozott intézkedés-korlátozást jelent. A védelem alá helyezett jószág tulajdonosa nem rendelkezhet korlátozás nélkül javaival, adott esetben nem használhatja, nem alakíthatja tetszése szerint. A korlátozást egy nagyobb közösség érdekében, a közjó szem előtt tartásával vezeti be az országos vagy a helyi jogalkotó. Ezek a korlátozások a magántulajdon korlátozását jelentik, céljuk, hogy az emlékek vagy a természeti környezet eredeti állapotában megőrizhető maradjon, ami végső soron az ország teljes lakosságát, a még tágabb, nemzetközi kulturális közösséget teszi gazdagabbá, hosszabb távon az elkövetkező generációk érdekeit szolgálja. A korlátozásokhoz nem kapcsolódik automatikusan semmiféle kompenzáció.

A konfliktus eredendő oka, hogy a tulajdonos vagyonának – ingatlanának, ingóságának – használata korlátozott, így annak hasznait nem optimalizálhatja, a mindennapi funkciókat korlátozottan gyakorolhatja. Ezen túlmenően a fenntartás módjában és színvonalában kötelezettségei vannak, jókarbantartási feladatait el kell

látnia. A fenntartási feladatok – éppen az örökségelemek kiemelkedő színvonalá miatt – önmagukban is kiemelkedő terhet jelentenek a tulajdonos számára.

Pannonhalma esetében a védelem különböző szintjei, intézkedései alapján az alábbi konfliktusok körvonalazhatók:

- a főapátsági együttes műemléki (M) védettsége: a bencés közösség, mely a történelem során a kimagasló értékek létrehozója volt, ingatlanának használatában önmaga is korlátozott. Korlátozott az épületegyüttes bővítése, átalakítása, miközben fenntartási, jókarbantartási kötelezettsége kimagaslóan nagy feladatot jelent.
- a Műemléki Jelentőségű Terület (MJT) korlátozott használata: a műemléki jelentőségű terület ingatlanai korlátozottan használhatók, a fejlesztési lehetőségek kötöttek. Ez mindenekelőtt a Főapátságot, mint ingatlantulajdonost érinti.
- a Műemléki Környezet (MK) korlátozott használata: a 310 ha-os területen a város ingatlantulajdonosait a HÉSZ előírásai korlátozzák, amelyek – egyebek között a VÖ helyszín értékeinek érvényesülése érdekében – a beépítés módjára, egyes építési megoldásokra, az építőanyagok használatára korlátozásokat tartalmaznak, kiemelten a Váralja negyed területén.
- természetvédelmi és tájképvédelmi területek: a természeti védelem alatt álló területek elsősorban a Főapátság tulajdonában lévő Arborétum és Levendulás területeket valamint a Magyar Állam tulajdonában lévő parkerdő jellegű területeket érintik.
- a látványvédelmi intézkedések: a vizuális integritás érdekében meglévő és javasolt intézkedések Pannonhalma és a környező települések területén korlátozásokat jelentenek az építés módjában, az építési helyek kijelölésében, ami az ingatlantulajdonosok érdeksérelmét jelenti.

Miközben a fenti intézkedések valóban korlátozzák az ingatlanok használatát, meg kell állapítani, hogy ezek a korlátozások nem mennek túl az országosan vagy az

európai gyakorlatban ismert általános védelmi korlátozásokon, a településrendezési eszközökben alkalmazott általános eszközökön, extrém előírások vagy követelmények nincsenek. A KET javaslatai az előírások további finomítására vonatkoznak, a látványvédelem érdekében ugyanakkor mind Pannonhalma, mind a környező települések területén bizonyos korlátozásokat vezetnek be, ill. tartanak fenn.

Nem várható, hogy éppen a kiemelt világörökségi értékekkel bíró területeken a korlátozások vagy a védelemből fakadó előírások enyhüljenek, ez a védelem céljával ellentétes folyamatokat indítana el.

A konfliktusok megelőzésének elsődleges feladata az ismeretterjesztés: a fenti indokrendszer ismerete segíti az elfogadást. A világörökségi helyszín területén belül a konfliktuskezelés legfontosabb eszköze a mérlegelésen, sokoldalú szakmai értékelésen alapuló párbeszéd fenntartása a hatósági szereplők és a Főapátság között. A helyszínt övező területeken csekély mértékben lehet könnyíteni az építési előírásokon – pl. a fa nyílászárókra vonatkozó, sok konfliktust okozó előírások a Váralja területen –, és mindenképpen mértéktartóan kell bevezetni a KET-ben javasolt újabb korlátozásokat.

A konfliktusok megelőzésének igen fontos eszköze a folyamatos párbeszéd az ingatlantulajdonosok (e helyen elsősorban a Főapátság) és a védettségért felelős hatóságok (szakhatóságok, kormányzati szervezetek) között. Célszerű, hogy a tervezett fejlesztések kapcsán folyamatos egyeztetés folyjék, a fejlesztési elképzeléseket az érintett szereplők minél korábbi szakaszban megismerhessék, véleményezhessék. (Ezt szolgálja pl. a Gazdasági udvar átépítésének egyeztetési folyamata, a program terv mielőbbi kidolgozása.) Az elképzelések korai egyeztetése révén elkerülhető az el nem fogadható irányban induló munkák részletes előkészítése, a későbbi erőteljesebb konfliktusok kialakulása. A korai tájékoztatás kívánalma ugyanakkor a kormányzati szereplők lépéseinek kapcsán is joggal merül fel: a területet érintő intézkedésekről az érintetteket, a Főapátságot, a lakosságot,

az ingatlantulajdonosokat időben tájékoztatni kell. E tájékoztatást szolgálja pl. jelen Kezelési terv előzetes egyeztetési folyamata is.

A konfliktuskezelés további fontos eszköze a védelemből fakadó korlátozások és többletfeladatok bizonyos mértékű kompenzációja (ld. VI. Finanszírozás fejezet). Ilyen kompenzációra mindenekelőtt a Főapátság főépületének és egyéb történeti épületeinek helyreállítási, felújítási és karbantartási feladatai kapcsán kerülhet sor. Az MK területén a közös érdekek mentén elsősorban a Váralja terület rehabilitációs folyamatának támogatott finanszírozása segítheti a településmegújítás révén az ingatlanok használati módjának javulását. A kompenzációs eszközök alkalmazása elsősorban állami vagy EU közösségi források felhasználását jelenti: ezek kihelyezése során kell prioritással bírniuk a világörökségi helyszíneknek.

A védelemből fakadó konfliktusok kezelésének módját a hatósági, szakhatósági eljárások államigazgatási fellebbviteli fórumainak igénybevétele biztosíthatja.

V.3.2. A használatból fakadó konfliktusok

A használatból fakadó konfliktusok az elemzések alapján elsősorban a Főapátság látogatóforgalmának megjelenéséhez köthetők. A konfliktusok lényegében a településen áthaladó forgalomra vezethetők vissza: a települést érinti a látogatóforgalom, melyből azonban csak közvetett, csekély mértékű haszná származik.

Látni kell, hogy ez a közúti és gyalogos forgalom, amely az évente legfeljebb 200 ezer látogató megjelenéséből származik, mértékében nem hasonlítható egy országos főútnak, pl. a 82. sz. út forgalmához, ami az érintett településeken áthaladva azokat sokkal kedvezőtlenebbül érinti. A 82. sz. főút fejlesztése e települések számára elkerülő szakaszok kiépítését hozza magával, míg Pannonhalma térségében továbbra is a várostól távolabb marad a nyomvonal.

A látogatóforgalom kedvezőtlen következményeit ellensúlyozzák a Város területén megjelenő fejlesztések, mindenekelőtt az Apátsági Major és környezetének feljavítása. A látogatóforgalom célterületei így módon megjelennek a városban, ami távlatban lehetőséget ad a helyi vállalkozások bővülésére is. Ennek lehetőségeit tárhatja fel egy, a Főapátság és a Város által közösen kidolgozandó turisztikai koncepció. A Major területére tervezett szálloda ugyancsak egy elhanyagolt terület rendezését szolgálja, a fejlesztés a városkép általános javításán túlmenően új munkahelyeket hoz létre.

V.3.4. A finanszírozás feladatából fakadó konfliktus

A világörökségi értékek megőrzése, a megőrzést szolgáló feladatok és intézkedések jelentős forrásokat igényelnek. A KET-ben összegzett feladatok jelentős finanszírozási igényt támasztanak, ami elsősorban a világörökségi értékek tulajdonosát, kezelőjét, a Főapátságot és Pannonhalma Város Önkormányzatát terheli. A helyreállítási munkák, a megőrzés eredményei ugyanakkor tágabb közösséget – Magyarország lakosságát, a hazai és nemzetközi turizmus iparágát, az emberiség közös örökségének megőrzését – szolgálnak. A megőrzés feladatai ugyancsak szolgálják a jövő generációkat: a kiemelkedő egyetemes értékek megtartása a jövőbeni kulturális élet alapjait erősíti. Látni kell, – a megalapozó Dokumentáció és a Kezelési Terv több helyen rámutat –, hogy a feladatok finanszírozása nem várható a fenntartóktól, jelentős közcélú forrásból származó támogatásra van szükség (részletesen ld. a VI. fejezetben).

A finanszírozás elmaradása az örökség romlását, idővel rohamos pusztulását hozhatja magával. Ökölszabályként elmondható, hogy a épületek, műtárgyak jó színvonalú megőrzése, jókarbantartása éves szinten az újraelőállítási értékek 2%-nak megfelelő értékpótló felújítást igényel. Értékpótló felújításra, a kezelési feladatok ellátására a kültéri műszaki rendszerek esetében is szükség van. A ráfordítások racionalizálását szolgálja a KET-ben részletesen kifejtett inspekciós és tervezett karbantartási rendszer, ami a károsodások megelőzését, korai javítását, a

nagyobb károk elkerülését szolgálja, de ez sem teszi elkerülhetővé a jelentős mértékű értékpótló felújításokat rendszeresen, folyamatos gondoskodással, hosszú távon. A feladat nagyságrendjének érzékeltetésére érdemes felvázolni, hogy egy 15 milliárd Ft értékűre becsülhető együttes évi 2%-os értékvesztése évi 300 millió Ft értékpótló felújítást igényel. Ennek elmaradása hosszabb távon (már néhány évtized alatt) az értékek pusztulásához vezet.

Külön konfliktust jelent, ha a KET elfogadását, a benne foglalt javaslatok végrehajtásának kötelezettségét nem kíséri a feladatok végrehajtását lehetővé tevő kézzelfogható támogatás. A Világörökségi Gondnokság feladatköre a KET értelmében számos feladattal bővül, amelynek ellátását csak a finanszírozási feltételek megteremtése esetén tudja vállalni.

Mindennek szem előtt tartása indokolja a közcélú támogatások rendszerének fenntartását, hatékony működtetését. A Világörökségi Egyezmény alapján Magyarország, mint Részes Állam felelősséget vállal a VÖ helyszín értékeinek megőrzéséért, ami egyértelmű állami kötelezettségvállalást jelent a finanszírozási feladatokban is. A finanszírozás hiányából fakadó konfliktus megelőzésére, ill. kezelésére a Világörökségi Gondnokság, a Világörökségi Szakbizottság és a Forster Központ – mint a világörökségi feladatokat koordináló szervezet – jelzőrendszert működtet a finanszírozás rendszerének hiányosságainak vagy alapvető elmaradásának jelzésére, ami a mindenkori, hatáskörrel rendelkező kormányzati szervezetek számára jelzi a korrekció szükségességét. Célszerűen a jelzőrendszer a magyarországi VÖ helyszínek állapotának éves értékelésével kapcsolódik össze.

VI. FINANSZÍROZÁS

A pannonhalmi VÖ helyszín finanszírozási rendszerének áttekintése során a MAD elemzése az alábbi sarokpontokat rögzítette:

- a VÖ helyszín értékeinek legfőbb tulajdonosa a Főapátság, az értékek megőrzésében elsődleges szerepe van;
- a VÖ helyszín legfontosabb gazdasági szereplője, munkaadója a Főapátság;
- a Főapátság összetett tevékenységi köre részben a szerzetesrend alaptevékenységeiből áll, részben vállalkozási jellegű gazdálkodási tevékenységet jelent;
- a Főapátság bevételeinek jelentős része a különféle alaptevékenységek állami finanszírozásából fakad, a vállalkozások jövedelméből származó eredmény viszonylag csekély;
- A Főapátság értékőrző és kultúrateremtő tevékenysége a továbbiakban is feltételezi a sokcsatornás állami finanszírozási rendszer további működését, ennek hiányában a világörökségi értékek fenntartása ellehetetlenül.

A KET a világörökségről szóló 2011. évi LXXVII. törvény 12.§. alapján az alábbiak szerint javaslatot tesz a központi költségvetés forrásainak jövőbeni igénybevételére:

(3) Az állam a központi költségvetésből támogatást nyújt az alábbi feladatok ellátásához:

- a) a világörökségi területtel kapcsolatos ismeretek terjesztése, oktatási, nevelési, továbbképzési programok kidolgozása, működtetése;
- b) a világörökségi területtel kapcsolatos kutatások, a világörökségi területek értékmegőrzésével, fennmaradását nem veszélyeztető hasznosításával és bemutatásával kapcsolatos módszerek (modellek), eredmények alkalmazása, érvényre juttatása;
- c) a világörökségi terület kezelésével, bemutatásával, fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek, beruházások támogatása;
- d) a világörökségi területtel kapcsolatos elismerések támogatása;
- e) a településrendezési és az építészeti-műszaki tervtanácsokról szóló kormányrendelet szerinti tervtanácsoknak - ideértve a világörökségi területen létrehozott helyi tervtanácsokat is - a világörökségi területtel kapcsolatos feladata ellátásának támogatása.

(4) A védett értékek fenntartására, az állagvédelemre és a világörökségi kezelési tervnek

megfelelő működtetéshez az állam adókedvezményt biztosíthat, amelyet külön törvényben állapít meg.

A továbbiakban a KET javaslatot tesz a helyszínen folyó értékvédelmi, helyreállítási munka finanszírozási hátterének fejlesztésére.

VI.1. A világörökségi terület megőrzési feladatainak finanszírozása

A VÖ helyszín értékeinek megőrzésében, az attribútumok fennmaradását szolgáló megőrzési feladatok ellátásában a legnagyobb felelősség és kötelezettség a Főapátságot terheli. A Főapátság gazdasági háttere egyértelműen szükségessé teszi, hogy a feladatok ellátásában a redisztribúciós rendszer – elsősorban a központi költségvetés és EU közösségi források révén – támogatásával részt vegyen. A korábbi időszak fejlesztései megmutatták, hogy a Főapátság képes a reábízott forrásokat hatékonyan felhasználni, a VÖ helyszín beruházásai magas színvonalon és minőségben valósultak meg.

Pannonhalma Városa ugyancsak jelentős feladatokat vállal a világörökségi helyszínre érkező látogatóforgalom fogadásában, a VÖ helyszín környezetének fenntartásában. Az elmúlt időszak közterület fejlesztései ugyancsak támogatások igénybe vételével valósulhattak meg.

A KET keretében megfogalmazott és körülírt megőrzési feladatok ellátása a jövőben sem lehetséges külső finanszírozás nélkül. Az egyes feladatok finanszírozása ugyanakkor differenciált mértékű közcélú szerepvállalást igényel. A KET az értékőrző, kultúrateremtő feladatok körében jelentősebb mélységű támogatást javasol, míg a vállalkozási jellegű feladatok esetében nagyobb vagy teljes mértékű saját rész vállalását látja indokoltnak.

10. ábra: A finanszírozás differenciált forrásösszetétele

A differenciált támogatás alapelve mindenekelőtt az lehet, hogy az adott tevékenység mennyiben szolgálja Kiemelkedő Egyetemes Értéket megtestesítő attribútumok megőrzését és bemutatását. Egyértelmű, hogy vannak olyan nagy súlyú, infrastrukturális programok (nagy felújítások, támfalak építése, vízrendezés) amelyek, ha finanszírozás hiányában elmaradnak, az a VÖ helyszín sérülését, értékeinek romlását eredményezi.

VI.2. A feladatok becsült forrásigénye és ütemezése

A KET-ben megfogalmazott feladatok finanszírozásának forrásigénye az alábbiak szerint becsülhető:

- a forrásigényt a KET hétéves periódusra, 2015-2021-ig terjedő időszakra becsléssel határozza meg. A becslés csupán a feladatléírásokban meghatározott

munkák közelítő költségeinek meghatározásán alapulhat, az egyes feladatok éppen olyan előkészítő munkákkal indulnak, amelyek pontosítják a feladatokat, konkrét műszaki paraméterek és részletes költség számítás alapján határozzák meg a szükséges forrásokat;

- a forrásigény meghatározását az egyeztetések során az érintett szereplőknek verifikálniuk kell;

- a becsült költségek a számításokban 2014. évi árszinten, bruttó költségként jelennek meg;

- a költségbecslés a feladatléírások rendszerét követi, a hasonló tárgyú tételek összevonásával, az átfogó jellegű feladatok kiemelésével;

- egyes feladatok évenként, többévenként visszatérő költséggel jelennek meg (pl. kutatások, az inspekciós rendszer működtetése, termékfejlesztések), kifejezve, hogy rendszeres feladatról van szó;

- egyes fejlesztési feladatok egyszeri tételként jelennek meg, a jelentősebb beruházások előkészítését a költség kb. 10%-nak megfelelő előzetes költség szolgálja;

- lényeges elem a jövőbeni felújítások költség tétele, ami a ma még nem ismert, de az épület folyamatos jókarbantartásához elengedhetetlenül fontos feladatok elvégzését teszi lehetővé (a jelenleg ismert feladatok a kezdeti években már nevesítve jelennek meg). A jövőbeni felújítások költségét számításba kell venni, az értékpótló felújításokat tervbe kell venni, mert ellenkező esetben az értékvesztés elkerülhetetlen, ami az értékőrzés egyértelmű feladatával szemben feloldhatatlan konfliktust jelent. A tervezett felújítások rendszerét a rendszeres inspekció, a szervízkönyv monitoring folyamata alapján lehet kidolgozni;

A becsült költségek alapján meghatározott forrásigény kielégítése alapvetően három forráscsoporttól tervezhető:

- a Főapátság saját forrásai: a feladatok túlnyomó részét a Főapátságnak kell ellátnia, melyeket saját feladatként finanszíroz, vagy a kofinanszírozással teljesíthető feladatok esetében önrészt vállal;

- közcélú források: a világörökségi helyszín értékeinek megőrzése közösségi finanszírozást tesz szükségessé, mely akár a központi költségvetéstől, akár az EU-tól származó támogatások révén biztosítható. Az EU források igénybevételét a mindenkorai feltételrendszer mellett lebonyolított pályázatok alapján lehet pontosítani, ennek megfelelően ennek pontos értékét előzetesen nem lehet meghatározni.
- magántőke, hitelfelvétel: a vállalkozási jellegű beruházások esetében lehetőség adódik magántőke bevonására, vagy banki hitelfelvételre. Ennek pontos mértékét az adott projektek részletes üzleti terve határozza meg.

A differenciált támogatások elvének megfelelően az egyes feladattípusok esetén a források megoszlása eltérő arányban feltételezhető, amit az elvárható önrész részarányának eltérő nagysága jelez. A forrásfelosztás az alábbi feltételezéseken alapul:

- 10% önrész mellett 90% támogatással valósíthatók meg a műemléképületek felújítási munkái, a közgyűjtemények fejlesztési feladatai (az állománygyarapítás kivételével);
- 20% önrész mellett 80% támogatással valósíthatók meg a kutatási jellegű feladatok, a rendszeres inspekciós feladatok („szervizkönyv program”), a kültéri műszaki rendszerek felújítása („támfal-program”), az energetikai programok;
- 50% önrész mellett 50% támogatással valósíthatók meg a jellemzően gazdasági gazdaságfejlesztési programok, állománygyarapítási programok;
- a kiemelten vállalkozási típusú programokban közcélú támogatás a KET-ben nem jelenik meg – ami nem zárja ki, hogy a program egyéb finanszírozási csatornákon támogatást nyerjen és használjon fel.

A finanszírozási terv időbeli ütemezése szerint a kezdeti években jelennek meg egyfelől a már folyamatban lévő munkák, másfelől a KET szerint kiemelt prioritással bíró feladatok, ill. azok előkészítő szakaszai.

VI.3. Az alkalmazandó feltételrendszer

A VÖ helyszínen zajló értékőrző, kultúrafejlesztő tevékenység finanszírozási csatornáinak fejlesztése érdekében a KET három területen tesz javaslatot:

- közvetlen támogatások rendszere;
- támogatás non-profit szervezeten keresztül adókedvezményekkel;
- támogatás adókedvezményekkel új jogszabályi konstrukció alapján.

VI.3.1. Közvetlen támogatások rendszere

A közvetlen támogatások rendszere a legkézenfekvőbb, ma is alkalmazott megoldás. Ennek fő pillérét alkotják a Főapátság tevékenységének normatív támogatásai, ill. a projekttámogatások. A Főapátság gazdálkodásának egyik alapvető feladata, hogy ezeket a forrásokat elérje, a változó feltételrendszert kövesse és a forrásokat hatékonyan, eredményesen használja fel.

Miközben e finanszírozási struktúra alapvetően nem fog változni, a finanszírozás feltételrendszerének fejlesztése érdekében a VÖ helyszín kiemelkedő értékeire tekintettel a KET hétéves stratégiai finanszírozási program kidolgozását és elfogadását látja szükségesnek. A VÖ helyszín megőrzési feladataira tekintettel a KET javasolja ennek a rendszernek a kidolgozását. A megállapodást az örökségvédelemért felelős kormányzati szervezet és a Főapátság illetve Pannonhalma Város között kell kialakítani.

Miközben támogatás rendszere nem pályázati alapokon működik, a keretösszeg felhasználása során a pályázati feltételekhez hasonló alapelvek érvényesítése várható el:

- a támogatások előírt saját rész felhasználását követően válhatnak hozzáférhetővé;

A VILÁGÖRÖKSÉGI TERÜLET FELADATAINAK FORRÁSIGÉNYE, ÜTEMEZÉSE - 2015-2021

Becsült költségek - egyeztetett változat! (2015. március)

Főapátság saját rész

Költségvetési forrás, EU támogatás

Magántőke, hitelfelvétel

Költségek millió Forintban, 2014. évi brutto árakon

A vastagbetűvel jelzett programok prioritása kiemelkedő!	2015			2016			2017			2018			2019			2020			2021			2015-2021 ÖSSZ.								
a1.1) Az együttes minél teljesebb körü ismerete, szükséges kutatások és felmérések, a rendelkezésre álló információk folytonos frissítése, kiegészítése, archiválása				15	3	12				15	3	12				15	3	12				45	9	36						
a2.1), c1.1), c2.1) Átfogó inspekción és tervezett karbantartási rendszer bevezetése, szervizkönyvvezetése az épületekről, a külső terek műszaki létesítményeiről, műszaki tervtár digitalizálása	25	5	20	15	3	12	5	1	4	5	1	4	5	1	4	5	1	4	5	1	4	65	13	52						
a2.2) A könyvtár szárny homlokzati felújítása	18	2	16	180	18	162																198	20	178						
a2.3) A gimnáziumi szárny homlokzati felújítása	40	4	36																			40	4	36						
a2.4) A Szent Adalbert Otthon felújítási munkáinak befejezése, kolostorszárnak belső felújítása	40	4	36				50	5	45	50	5	45	50	5	45							190	19	171						
a2.5) A Barokk pavilon felújítása							16	2	14													16	2	14						
a2.6) A Boldogasszony kápolna belső terének és berendezésének restaurálása							60	6	54													60	6	54						
a2.7) A Millenniumi kápolna és a Szent Sír kápolna felújítása										120	12	108										120	12	108						
a3.1) Jövőbeni felújítási programok							300	30	270	300	30	270	300	30	270	300	30	270	300	30	270	1 500	150	1 350						
a3.2) A kerengőudvar felújítása													10	1	9							10	1	9						
a4.1), d2.1) A Gazdasági udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok				40	20	20	200	100	100	200	100	100										440	220	220						
a4.2), b5.1), d2.1) A Gyógynövénykert udvar területének átfogó rendezése, előkészítési és építési feladatok	4	2	2	6	3	3	16	8	8	200	100	100										226	113	113						
a4.3) „Váralja program” - a történelmi városnegyed rehabilitációs programja, koncepcióalkotás				40		30	200		150	50	200		150	50	200		150	50				840		630	200					
a4.4), b6.1) Apátsági Major szálloda, előkészítési és építési feladatok	250	250		450		450	2 000	200	1 800	2 000	200	1 800										4 700	650	4 050						
b2.1) A Főapátsági Gyűjtemények elektronikus katalogizálási, digitalizálási és informatikai fejlesztési programja	20	2	18	20	2	18				20	2	18	20	2	18							80	8	72						
b2.2) A Főapátsági Gyűjtemények elemeinek restaurálási, tisztítási és állományvédelmi programja	50	5	45	50	5	45	50	5	45	10	1	9	10	1	9	10	1	9	10	1	9	190	19	171						
b2.3) A Főapátsági Gyűjtemények berendezési tárgyak restaurálási, tisztítása és állagvédelme	40	4	36	40	4	36	40	4	36	10	1	9	10	1	9	10	1	9	10	1	9	160	16	144						
b2.4) A Főapátsági Gyűjtemények általános helyhiányának kezelését szolgáló komplex fejlesztési program	10	1	9	100	10	90																110	11	99						
b2.5) A Főapátsági Gyűjteményekhez kapcsolódó könyvtár-, levéltár- és múzeumpedagógiai programok	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	14	7	7						
b2.6) A Főapátsági Gyűjtemények publikációs programja	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	14	7	7						
b2.7) A Főapátsági Gyűjtemények állománygyarapítási programja	6	3	3	6	3	3	6	3	3	6	3	3	6	3	3	6	3	3	6	3	3	42	21	21						
b5.2) Apátsági termékpaletta fejlesztése	4	2	2	20	10	10							20	10	10							44	22	22						
b5.3) Apátsági Sörmanufaktúra kialakítása							8	6	2	80	64	16										88	70	18						
b5.4) Energetikai és fenntarthatósági programok bővítése				100	20	80																100	20	80						
b6.2) Szálláshely kínálat bővítése, közepes kategória: a Szent Jakab Zarándokház átalakítása				20	10	10																20	10	10						
b6.3) Étterem szolgáltatás bővítése: Apátsági Pinceétterem				5	5		50	5	45													55	10	45						
b6.4) Parkolási kapacitásbővítés és apátsági tömegközlekedési eszköz	2	1	1	15	5	10	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	27	11	16						
b6.5) A Főapátság turisztikai programkínálatának fejlesztése	2	1	1				2	1	1				2	1	1				2	1	1	8	4	4						
b6.6) A Főapátság és Pannonhalmi Város turisztikai stratégiai együttműködési megállapodása	8		8																			8		8						
c1.2), c2.2) Műszaki rendszerek felújítása (vízelvezetés, támfalak, lépcsők)	120	24	96	300	60	240	300	60	240	300	60	240	300	60	240							1 320	264	1 056						
c1.3) A természeti örökség átfogó természeti katasztere	15	3	12				15	3	12				15	3	12				15	3	12	60	12	48						
c1.4) A természeti és védett természeti területek kezelése	5	1	4	5	1	4																10	2	8						
c1.5) A turizmus káros hatásainak megelőzése a természeti területeken	2	1	1	2	1	1																4	2	2						
c1.6) Öko-folyosó hálózat kiépítése, mező- és erdőgazdálkodás a természeti területeken				10	1	9	10	1	9													20	2	18						
c1.7) Oktatás és népszerűsítés a természetvédelmi területeken	3	1	2				3	1	2													6	2	4						
c1.8) „Szőlőhegy” program				4	2	2			8													14	2	4	8					
c1.9) Parkerő területek státuszának rendezése				5	5																	5	5							
c2.3) Az Arborétum kezelése	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	21	7	14						
d1.1) Látványvédelmi zóna kijelölése, látványvédelmi korlátozások érvényesítése	8		8																			8		8						
d1.2) A tájhasználat alakítása és fejlesztése	1		1				1		1													2		2						
d2.2) HÉSZ felülvizsgálat	8		8																			8		8						
d3.1) Pannonhalmi térségfejlesztési és integrált városfejlesztési tervének fejlesztése				8		8																8		8						
Gondnokság feladatainak ellátása	24		24	24		24	24		24	24		24	24		24	24		24	24		24	168		168						
Részletes katasztrófavédelmi terv kidolgozása	20	10	10																			20	10	10						
Vagyonvédelmi és tűzvédelmi rendszer fejlesztése				20	10	10				20	10	10				20	10	10				60	30	30						
ÖSSZESEN:	732	329	403	1 507	204	843	450	3 375	445	1 027	1 903	3 569	596	1 123	1 850	981	122	809	50	599	53	496	50	381	44	337	11 144	1 793	5 038	4 303
	2015			2016			2017			2018			2019			2020			2021			2015-2021 ÖSSZ.								

- a támogatások utófinanszírozási rendszerben válnak hozzáférhetővé, a felhasználás előzetesen kidolgozott ütemezése és mérföldkövei figyelembe vételével;
- a támogatások kifizetése szakértői ellenőrzést követően történik.

Külön finanszírozási megállapodást igényel a Világörökségi Gondnokság működtetése. A Gondnokság a KET keretében jelentős többletfeladatokat kap, ami a feladatfinanszírozás bővítését indokolja. Ennek folyamatos forrásátadása elengedhetetlen a szervezet működési hátterének biztosításához.

VI.3.2. Támogatás non-profit szervezeten keresztül adókedvezményekkel - a Pannonhalma Értékmentő Alapítvány

A legfontosabb értékőrző munka finanszírozásához a magánforrások bevonásának kézenfekvő módja olyan non-profit szervezet létrehozása, amely közhasznú feladatok ellátására jön létre. Ilyen szervezet célszerűen Alapítvány formájában működik. (Jelenleg az oktatási tevékenységet segíti a közhasznú minősítésű Pannonhalma Bencés Gimnázium Alapítvány.) A VÖ helyszín megőrzése érdekében folytatandó műemlékvédelmi tevékenység teljesíti a közhasznúság követelményét. A KET – az előnyök és a hátrányok mérlegelését követően – javasolja egy műemlékvédelmi és kulturális tevékenységet folytató, támogatásokat gyűjtő Alapítvány létrehozását Pannonhalma Értékőrző Alapítvány néven.

Az Alapítvány a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény alapján nyerheti el közhasznú minősítését. Esetünkben a közhasznúvá minősítés feltételeként megjelölhető tevékenységek:

26. § E törvény alkalmazásában

(...)

c) *közhasznú tevékenység*: a társadalom és az egyén közös érdekeinek kielégítésére irányuló következő – a szervezet létesítő okiratában szereplő – cél szerinti tevékenységek:

3. tudományos tevékenység, kutatás,

- 5. kulturális tevékenység,
- 6. kulturális örökség megóvása,
- 7. műemlékvédelem,
- 8. természetvédelem, állatvédelem,

A közhasznú Alapítvány bevételeit a fent megjelölt célokra fordíthatja. Egy-egy jól megválasztott célfeladat, – amely célszerűen értékőrzési, felújítási vagy kulturális feladat lehet –, kellő vonzerővel, jó kommunikációval önálló forrásgyűjtés (fundraising) program tárgya lehet. Ilyen lehet pl. minden évben egy-egy konkrét objektum restaurálása. Az Alapítvány non-profit jellege miatt alapvetően bizalmi környezetet teremt a támogatások fogadására, közvetlen átláthatóságot biztosít a rábízott eszközök felhasználásának bemutatásával.

Az Alapítvány elméletileg kedvező feltételekkel fogadhatja magánszemélyek és gazdasági társaságok adományait. A törvény szerint:

6. § (1) A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény, a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény, a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény, a vámjogról, a vámjárásról, valamint a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. törvény, továbbá az irányadó más jogszabályok szerinti mértékben és feltételek szerint

(...)

c) a közhasznú szervezet támogatóját a közhasznú szervezet - létesítő okiratban rögzített céljaira - adott támogatás (a továbbiakban: adomány) után társasági adókötelezettséget érintő kedvezmény, illetve személyi jövedelemadó kötelezettséget érintő kedvezmény,

d) tartós adományozás esetén a c) pont szerinti támogatót a támogatás második évétől külön kedvezmény

illeti meg.

Látni kell, hogy míg a Társasági adó (TAO) kapcsán a hatályos jogszabályi környezet valóban biztosít a közhasznú szervezetek támogatói számára adókedvezményeket⁹, a Személyi jövedelemadó (SZJA) kapcsán jelenleg ilyen kedvezmény nincs.¹⁰ Két év

⁹ Az 1996. évi LXXXI. tv. 7.§. z) bek. rendelkezési szerint.

¹⁰ Az 1995. évi CXVII. tv. 41.§-a, amely a kedvezményekről rendelkezett, hatályát veszítette (2011).

működést követően a közhasznú alapítvány a SZJA 1%-os felajánlásainak kedvezményezettjeként forrásokat gyűjthet.

Nyilvánvaló, hogy ez a bevételi forrás kismértékű lehet csak, a feladat egészéhez viszonyítva eltörpül. A forrásgyűjtés terén a műemlékvédelmi és kulturális célok támogatottsága érthető módon nem vetekedhet pl. a humanitárius feladatokat ellátó szervezetek támogatottságával. Az adományozók más támogatási területeken lényegesen előnyösebb feltételekkel lényegesen előnyösebb megjelenési lehetőségekhez juthatnak. Mindezzel együtt az adományozás lehetőségének fenntartása indokolhatja az Alapítvány létrehozását, a világörökségi értékek iránti elkötelezettséggel bíró adományozói kör felkutatását.

A SZJA kedvezmény hiánya azért is sajnálatos, mert a nemzetközi gyakorlat szerint az SZJA kedvezmények köre olyan adományozói, illetve támogatói rendszer kiépítését segíti, amely magánszemélyek elkötelezett társaságát foghatja egybe egy-egy közhasznú cél – ami jelen esetben a VÖ helyszínen folyó értékőrző tevékenység – ellátása kapcsán. Az adományok további kiegészítő támogatásának rendszere az adományok értékét tovább növelheti. Ez a megoldás a helyszíneken a látogatóforgalom bevételeit is adomány formájába terelheti – az adományozó a látogatás jogát is elnyeri, akár több együttműködő helyszínen is.

A KET javasolja a közhasznú tevékenységek céljára fordított adományok esetén a magánszemélyek SZJA kedvezményének visszaállítását, a közhasznú tevékenységek minősített körének fenntartása mellett.

VII. MONITORING

A világörökségi helyszín monitorozásának elsődleges célja a Kiemelkedő Egyetemes Értékeit hordozó attribútumok állapotának rögzítése, folyamatos megfigyelése. Ezen túlmenően szükséges a helyszínen zajló tevékenység általános mutatóinak összegyűjtése, rendszeres egybevetése, az érdekelttek körében nyilvánossá tétele. A monitoring feladatait alapvetően a Világörökségi Gondnokság végzi rendszeres adatgyűjtéssel (indikátorok) és értékeléssel. Látni kell, hogy a monitoring feladatok körét a finanszírozási lehetőségek függvényében lehet meghatározni, így a monitoring rendszer pontos kidolgozása a Kezelési kézikönyv feladata lesz.

A monitoring tevékenység pilléreit így két alapvető instrumentum adja:

- a Szervizkönyv, amely az épített és természeti értékek fizikai állapotát évenkénti vizsgálattal tételesen rögzíti;
- a Pannonhalmi Világörökségi Jelentés, amely a területen folyó tevékenység jellemző indikátorait mutatja be.

Mindkét eszköz a világörökségi helyszínről összeállítandó jelentések megalapozását szolgálja, voltaképpen annak gerincét alkotja. Létrehozásuk, karbantartásuk a Világörökségi Gondnokság feladata.

A fentieken túlmenően külön monitoring rendszer szolgálja a természeti területek állapotának folyamatos értékelését és a tájképi állapotok követését.

VII.1. A Szervizkönyv

A Szervizkönyv alapját a Főapátság épületeinek rendszeres műszaki vizsgálata és állapotértékelése adja. Minthogy ennek fenntartása, a tervezett karbantartás rendszerének kialakítása a megőrzési feladatok között kiemelt prioritással szerepel, (ld. IV. fejezet) a Szervizkönyv létrehozása és fenntartása nem jelent külön

adminisztratív feladatot – csupán az eredmények összefoglalása és rendszerezett bemutatása igényel figyelmet.

Alapadatok

Az együttes épített és természeti örökségének állapotát egyszeri adatfelvételével összeállított jegyzőkönyvek rögzítik. A jegyzőkönyvek épületegységek ill. művelési egységek szerinti bontásban rögzítik a felvétel időpontjának megfelelő adottságokat, utalnak a legfontosabb feladatokra.

A Szervizkönyvek rendszerének kialakítását ld. részletesen az a2.1) feladat leírásnál. Javasolt fő egységei az alábbiak:

- SZERVIZKÖNYV I. – FŐAPÁTSÁG FŐÉPÜLETEK
- SZERVIZKÖNYV II. – TÖRTÉNETI ÉPÜLETEK
- SZERVIZKÖNYV III. – EGYÉB ÉPÜLETEK
- SZERVIZKÖNYV IV. – TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Indikátorok

Indikátornak tekinthető az egyes szerkezeti egységek műszaki állapotának értékelése 1–7-ig terjedő skálán.

Mechanizmus és folyamatleírás

A monitoring mechanizmus alapja az éves gyakoriságú szemrevételezéses műszaki ellenőrzés, melyet a műszaki rendszerek esetében a karbantartócsoporthoz tartozó képviselője, a természeti értékek esetében a parkfenntartó és erdészeti csoport képviselője

végez el. A rendszeres vizsgálatok során az előző év vizsgálatainak birtokában rögzíthető a változás akár kedvező irányú (felújítás, javítás), akár kedvezőtlen (természetes pusztulás, alkalmi károsodás). A vizsgálatokat eltérő időjárási körülmények között is el kell végezni. A vizsgálatok alkalmyszerűen is végezhetőek, rendkívüli eseteket (átfogó felújítás, természeti csapás, stb.) követően is. Az adatok rendszerezett bemutatásának koordinátora Világörökségi Gondnokság.

Visszacsatolás

A Szervizkönyv vezetésének célja mindenekelőtt a tervezett karbantartási feladatokat megalapozó inspekció, így közvetlen visszacsatolást jelent a feladatok elvégzésére, az esedékes feladatok rangsorolására.

VII.2. A természeti környezet monitoringja

A monitoring rendszer szerves részét képezik a természeti környezet, valamint a természeti értékek megőrzésére irányuló kutatások. A korábban leírtak szerint ezek egy részétől nem lehet eltekinteni, így a szakmai egyeztetéseket, valamint a kutatáshoz szükséges anyagi/személyi hátterek tisztázását követően az alábbi csoportokban kell elkezdeni a vizsgálatokat:

- Éghajlati, meteorológiai kutatások és monitoring
- Talajtani kutatások és monitoring
- Botanikai kutatások és monitoring
- Zoológiai kutatások és monitoring
- Egyéb befolyásoló tényezők (pl. társadalomtudományi társterületek) kutatása

A fenti csoportosítást figyelembe véve, egyenrangú prioritással és ütemezéssel a világörökség helyszín természeti és tájképi állapotának monitorozása érdekében az alábbi monitoring programok elvégzését tartjuk szükségesnek:

Éghajlati, meteorológiai kutatások és monitoring:

- Meteorológiai vizsgálatok konzekvens folytatása és rögzítése (az Apátsági Pincészet és a Gyógynövénykert hasonló és folyamatos méréseinek felhasználásával)

Talajtani kutatások és monitoring

- A talajtani felmérések kiegészítése eróziós vizsgálatokkal (csak a szükséges helyszíneken, az erózióvédelem legfontosabb része a megelőzés, amelyre minden fejlesztés esetében figyelemmel kell lenni)

Botanikai kutatások és monitoring

- Az élőhelyek vizsgálatának folytatása, különös tekintettel a világörökség helyszínén végrehajtott infrastrukturális fejlesztések területe;
- A természetességi állapot rendszeres felvételezés;
- A botanikai felvételezések különböző aspektusokban történő, kidolgozott metodika szerint történő megismétlése;
- Kiemelten vizsgálandó az invazív növényfajok jelenléte.

Zoológiai kutatások és monitoring

- A világörökségi helyszín madárvilágának, a monitoring szempontból relatíve könnyen és jól vizsgálható zászlós fajoknak a folyamatos vizsgálata, a madárgyűrűzés és vonulás-kutatás folytatása;
- Kiemelten vizsgálandó az aknázómoly jelenléte.
- Megfigyelendő a denevérállomány viselkedése.

Egyéb befolyásoló tényezők (pl. társadalomtudományi társterületek) kutatása

– A világörökségi helyszínen tágabb környezetében a területhasználati rendszer időszakonként történő, természeti – gazdálkodási – beépített zónákat elkülönítő feltérképezése.

A fenti, alapvizsgálatként előírandó monitoring mellett az egyéb, kiegészítőleg javasolt vizsgálatokat a c1.4) pontban, a kezelés részeként összegeztük.

VII.3. A táji környezet monitoringja

A táji környezet monitoringja hosszú távú rendszeres állapotfelvétellel mutatja be az együttes tájképi megjelenésében rejlő értékek megőrzését vagy sérülését. A világörökség helyszínre vonatkoztatott tájképi változások elemzése a területre készítendő Látványvédelmi arculatterv alapadatainak rendszeres ellenőrzésén alapul. (ld. d1.1) feladatleírást). A táj állapotának komplex monitoringja kiterjed

- a táj karakterét meghatározó elemek változására, azon belül kiemelten az épületegyüttes megjelenésének, egységességének és az együtteshez csatlakozó külső terek építészeti, illetve táj- és kertépítészeti megjelenésének monitorozására;
- a világörökségi helyszínt magában foglaló táj szerkezetének változására;
- az arculattervben rögzített rálátási pontokról a láthatóság (zavartalan feltárulás) és a sziluett változásának nyomon követésére;
- az apátság épületeiből és környezetéből feltáruló panoráma változására.

Alapadatok, indikátorok

A monitoring alapvetően fényképfelvételek készítésén alapul. Alapadatnak kell tekinteni a Látványvédelmi arculattervben meghatározott felvételi pontokról készített színes fényképfelvételeket. A vizsgálati pontok száma a környező területen

mintegy 30 helyszínen legyen, a Főapátság épületéből feltáruló panoráma esetében mintegy 10 felvételre van szükség. Indikátornak kell tekinteni az évenként azonos időszakban elkészített felvételeket. A feltárulások vizsgálatát a vegetációs időszak közepén, kiterjedt lomboszat mellett kell elvégezni. Az összevethetőség érdekében a felvételek elkészítésekor az eredeti referencia felvétel látószögét, képkivágását kell alapul venni. A felvételek tárolása biztosítsa a hosszú távú megőrzést, az egyes helyszínek évenkénti felvételeinek összevethetőségét.

Mechanizmus és folyamatleírás

Az adatgyűjtés és értékelés – a fényképfelvételek elkészítése, tárolása, összevetése – a Világörökségi Gondnokság feladata. Az értékelés szempontjai a felvételek értékelésénél a

- beépített területek változása;
- a tájidegen műszaki létesítmények számának változása;
- művelési ágak változása, a táj mozaikosságának változása, mezőgazdasági művelés felhagyása, és erősülés;

Visszacsatolás

Amennyiben a referencia felvételekhez képest a tájhasználat kedvezőtlen változása, a beépítés, a spontán erdősülés, stb. jelei mutatkoznak, a Látványvédelmi arculatterv és a hozzá kapcsolódó jogi intézkedések előírásai szerint kell a hatósági eljárásokat megindítani, időben előre jelezhető kedvezőtlennek tekinthető változások esetén a településrendezési tervek szükséges módosítását kezdeményezni.

VII.4. A Pannonhalmi Világörökségi Jelentés

A Pannonhalmi Világörökségi Jelentés alapvető célja, hogy folyamatosan áttekintse a világörökségi területen folyó tevékenységet, erről tájékoztatást adjon. A Jelentés a Világörökségi Gondnokság kezelésében készül, saját honlapján jelenik meg. Alapvetően digitális változatban on-line felületen megjelenő információfelületet kell létrehozni, amelyen a Gondnokság beszámolói, tájékoztatásai mellett a legfontosabb indikátorok is megjelennek, archiválódnak. A felület célszerű kialakításával nyomtathatóvá válnak az adatbázisok, így kis példányszámban papíralapon is megjeleníthetők a rendezett információk.

Alapadatok, Indikátorok

A monitoring rendszer alapadatai a világörökségi helyszínen zajló legfontosabb tevékenységek számszerűsíthető adatai. A monitoring adatgyűjtését a tevékenységek szerint az alábbi bontásokban lehet összegezni:

- Általános térségi adatok – lehetséges mutatók: a térség településeinek lakosság száma, vándorlási különbözet, természetes szaporodás/fogyás;
- Főapátság oktatási tevékenysége – lehetséges mutatók: tanuló létszám, továbbtanulási statisztikák, tanulmányi és sport versenyeredmények,
- Főapátság gyűjteményi tevékenység – lehetséges mutatók: állományi adatok, elektronikus katalogizálás feldolgozottsági szint, digitalizálás feldolgozottsági szint, könyvtár- levéltár- és múzeumpedagógiai programok száma, látogatottsága;
- A Főapátság gazdasági vállalkozásai – lehetséges mutatók: alkalmazottak száma, termékértékesítés volumene, hazai és nemzetközi termék díjak,
- A térség turizmusa – lehetséges mutatók: éves és szezonális látogatószám (Főapátság), látogatószám nyelvenkénti bontásban (audio-guide adatok), látogatóútvonalak (karszalagos beléptetés segítségével), férőhelyek és vendégéjszakák száma a Főapátság szálláshelyein (belföldi és külföldi vendégek),

férőhelyek és vendégéjszakák száma a város kereskedelmi szálláshelyein (belföldi és külföldi vendégek), egy vendégre jutó vendégéjszakák száma, saját rendezvények száma (fizető vendégek száma), befogadott rendezvények száma (látogatószám);

Indikátorok az évenkénti változások indexált adatai (tárgyév/előző év).

Mechanizmus és folyamatleírás

Az adatgyűjtés elsősorban a Főapátság szervezeti egységeinek adatszolgáltatását igényli. Ennek koordinátora a Világörökségi Gondnokság.

A látogatóforgalomra vonatkozó információk egy része egy megfelelően kidolgozott és létesített rendszer lehetőségével automatikusan begyűjthető és statisztikailag feldolgozható (pl. vonalkódos karszalag használata a tartózkodás idejére, stb.), más része pedig primer információgyűjtés útján szerezhető be (pl. nemzetiségre vonatkozó kérdés a látogatás első helyszínén, jelen esetben a Kosaras-dombon található látogatóépületben vagy az új látogatói bejáratnál).

Visszacsatolás

Az indikátorok egyértelmű jelzéseket mutatnak az adott tevékenységek bővüléséről vagy stagnálásáról. Visszacsatolást – újraértelmezést, beavatkozást – igényel, ha valamely tevékenység jelentősen csökken, megszűnik. Ugyancsak visszacsatolást igényel a látogatószám drasztikus növekedése, ami a terület teherbíró képességének túllépését jelzi előre.

FÜGGELÉK - Emlékeztetők

A csatolt dokumentumok jegyzéke:

Dátum	Megnevezés
2014. január 30. de.	Társadalmi egyeztetés (Főapátság)
2014. január 30. du.	Társadalmi egyeztetés
2014. március 19.	Társadalmi egyeztetés
2014. július 1.	Társadalmi egyeztetés (Főapátság)
2014. július 21.	Társadalmi egyeztetés (Főapátság)
2014. július 31.	Társadalmi egyeztetés
2014. november 6.	Egyeztető tárgyalás (315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 4.§. szerint)
2014. november 6.	Egyeztető tárgyalás (315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 5.§. szerint)

EMLÉKEZTETŐ

gondnoksági egyeztetésről

Tárgy: Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Kezelési Terv készítése

Helyszín: Pannonhalma, Főapátság

Időpont: 2014. január 30.

Résztevők: a mellékelt jelenléti ív szerint

A megbeszélésen Megbízó képviselői ismertették, hogy megkezdődött a pannonhalmi Világörökségi Terület Kezelési Tervének előkészítési folyamata. Bemutatták a Megbízói oldal Minőségellenőrzési munkacsoportját és a terv készítésével megbízott Vállalkozókat.

Vállalkozók rövid előadásban ismertették a Kezelési Terv célját, indokoltságát, bemutatták a munka fő ütemezését a Megalapozó Dokumentáció (MAD) és a Kezelési Terv (KET) egymásra épülő folyamatait. Ismertették a Világörökségi helyszín Kiemelkedő Egyetemes Értékét (KEÉ) - elsődlegesen: **integritás** és **hitelesség**, kontinuitás -, bemutatták a jelenleg hatályos örökségvédelmi és természetvédelmi jogi eszközöket. Rámutattak, hogy a hosszú távú védelem szükségképpen kiterjed a Világörökségi helyszín szűk környezetéről, a munka során meg kell találni azokat az eszközöket is, amelyek e tágabb körben is érvényesíthetők. Felhívták a figyelmet arra, hogy a munka előzményei a Főapátság gondozásában készültek, kérték, hogy az együttműködés során az Apátság levéltári, műszaki tervtári, fototári anyagához hozzáférést kapjanak. Rámutattak, hogy az adott helyszínen a legfontosabb szereplő a Főapátság - mind tulajdonosként, mind gazdálkodóként, mind a gondnoki szervezet fenntartójaként. A települési Önkormányzat ennél kisebb szerepet játszik, azonban mind a területi érintettsége és jogalkotói szerepe, mind a szoros társadalmi-gazdasági kapcsolatok miatt rendkívül fontos a terv készítése során a kiegyensúlyozott együttműködés kialakítása.

A Főapátság képviselői a felvetésekkel kapcsolatosan az alábbi lényeges pontokat emelték ki:

- kívánatos a munka során olyan előrettekintő fejlesztési terv készítése is, amely a távlati célokat is felvázolja (pl. a kertészet területén),
- a településsel kialakított kapcsolat az elkövetkező időszakban mindenképpen szorosabbá válik, az Apátság fejlesztései a Major projekt révén megjelentek a városban,
- általában vizsgálni kell a működési feltételeket, a parkolási kérdéseket mind a Vár környezetében (út melletti parkolók), mind a Majorság közelében (buszforgalomra tekintettel),

- külön figyelmet kell fordítani a természetvédelmi területek kérdésére (dendro-botanikai telepítések), a Várköpeny területére. Ez utóbbi helyen felmerül a tulajdonosváltás (jelenlegi tulajdonos a Magyar Állam) lehetősége is.

A Vállalkozó tájépítész szakértője felvetette a szőlőtelepítés lehetőségének kérdését. Laposa József szerint Pannonhalma a "szőlő szent hegye", meg kell vizsgálni, hogy - legalább szimbolikusan - van-e lehetőség egy kisebb, ám korábban szőlőként művelt, de mára beerdősült területen egy szőlőültetvény visszaállítására. A Megbízó képviselői ezt a kérdést merész felvetésnek, többretegű konfliktus-forrásnak tekintik.

A Megbízó képviselői szerint a Kezelési Tervnek a kontinuitás, mint alapérték megőrzése érdekében mind az épített és természeti környezet fizikai védelmét, mind a fejlődési folyamat kontrollját biztosítani kell. A munka során kísérletet kell tenni a terület teherbíróképességének ("carrying capacity") meghatározására - elsősorban a turisztikai terhelés kapcsán. A társadalmi egyeztetés célja, a szereplők hatékonyabb bevonásának célja, hogy a településsel kialakított kapcsolat minőségében elmozdulás legyen.

* * *

A résztvevők egyeztették az elkövetkező helyszíni egyeztetések technikai részleteit, további szélesebb körű egyeztetést 2014. március hó során látnak szükségesnek.

Összeállította:

Erő Zoltán

Új kezelési terv készítése Pannonhalma világörökségi helyszínre
tájékoztató és egyeztetés

Pannonhalma
2014. január 23.

Jelenléti ív
2014. január 30.

No.	Név	Intézmény	Aláírás	Elérhetőség
1.	FRÖ ZOLTÁN	PALATUM IGA	C. Frö	30-9864 446
2.	VEINAND KÖRÖS	PANNONHALLMI FOLKLOK	VEINAND KÖRÖS	VEINAND@OSB.HU
3.	NEMES GUSZTÁV	Forster	Nemes Gusztáv	NEMES23@gmail.com
4.	VARGA ÁGNES	Forster (Bücsi Bt.)	Varga Ágnes	varga.agilla@gmail.com
5.	Dr. LAPÓRA JÓZSEF	TAJTERU MŰHELY	Dr. Lapóra József	lapora.j@bazaletbor.hu
6.	KÖRÖSI VILÓ	VÁROS TAMPANNON	Körösi Viló	korosi@tampannon.hu
7.	ILLÉS TAMÁS	PROFIL TEAM BT.	Illés Tamás	30777305:17x@osb.hu
8.	Csoma Dániel	VÁROS TAMPANNON	Csoma Dániel	csomadaniel@bazaletbor.com
9.	ÁVI LÁSZLÓ	PANNONHALLMI FOLKLOK	Ávi László	baki@osb.hu
10.	Dr. FÉJÉDY TAMÁS	Forster Kp.	Dr. Fénydy Tamás	tfenydy47@gmail.com
11.	BALOG ÁGNES	Forster Kp. Vő	Balog Ágnes	agnes.balog@forsterkorpant.hu
12.	FÖGÉRÁSI BARTABARA	Forster Kp.	Főgérási Barbara	barbara.fogeras@forsterkorpant.hu
13.	PÖRTEGY ÁKOS	Pannonhallmi Folklór	Pörtlény Ákos	poertel@osb.hu
14.	HOSBOLGÁR T. CÍRILL	—	Hosbolgár T. Círil	cirill@osb.hu
15.	Csoma Dániel		Csoma Dániel	
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				
21.				

EMLÉKEZTETŐ

társadalmi egyeztetésről

Tárgy: Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Kezelési Terv készítése

Helyszín: Pannonhalma, Főapátság

Időpont: 2014. január 30.

Résztvevők: a mellékelt jelenléti ív szerint

A megbeszélésen Megbízó képviselői ismertették, hogy megkezdődött a pannonhalmi Világörökségi Terület Kezelési Tervének előkészítési folyamata. Bemutatták a Megbízói oldal Minőségellenőrzési munkacsoportját és a terv készítésével megbízott Vállalkozókat.

Vállalkozók rövid előadásban ismertették a Kezelési Terv célját, indokoltságát, bemutatták a munka fő ütemezését a Megalapozó Dokumentáció (MAD) és a Kezelési Terv (KET) egymásra épülő folyamatait. Ismertették a Világörökségi helyszín Kiemelkedő Egyetemes Értékét (KEÉ) - elsődlegesen: **integritás** és **hitelesség**, kontinuitás -, bemutatták a jelenleg hatályos örökségvédelmi és természetvédelmi jogi eszközöket. Rámutattak, hogy a hosszú távú védelem szükségképpen kiterjed a Világörökségi helyszín szűk környezetéről, a munka során meg kell találni azokat az eszközöket is, amelyek e tágabb körben is érvényesíthetők. Miközben az adott helyszínen a meghatározó szereplő a Főapátság, a települési Önkormányzat azonban mind a területi érintettsége és jogalkotói szerepe, mind a szoros társadalmi-gazdasági kapcsolatok miatt érintett. A terv készítése során a kiegyensúlyozott együttműködés kialakítása az érintett szereplők, így a hatóságok, megyei intézmények, helyi vállalkozások között is.

Az Örökségvédelmi hatóság képviselője felvetette, hogy a KET-nek rendeznie kellene a Műemléki Környezet területén érvényes eljárási rend kérdését, mert tapasztalatuk szerint az Építési Hatóság nem veszi igénybe az itt alkalmazható jogsegély intézményét, miközben feltehetőleg zajlik olyan építési tevékenység, amely érinti a Műemléki Környezetet. Az Építési hatóság képviselője szerint a Helyi Építési Szabályzat rendkívül szigorú, önmagában is számos előírással bír, kellő védelmet biztosít - értékelése szerint az örökségvédelmi szempontok éppen túlszabályozzák a területen az építési szándékot. (Napi konfliktusok fakadnak a műanyag nyílászárók vagy a színes tetőfedések alkalmazásának kérdéséből.) Alapvető elvárás lenne a korlátozások ellentételezésének lehetősége, a "műemléki többletköltségek" finanszírozása.

A Megyei Állami Főépítész felvetette, hogy a védelem kérdésében az érdekegyensúlyt nehéz létrehozni, a jog ereje és a kulturális misszió együttes jelenléte biztosíthatja csak a megőrzés feltételeit. Éppen ezért fontos, hogy a KET ne kívánjon "pillanatfelvételt" készíteni, egy

egyszeri állapotot örökre rögzíteni, hanem hangsúlyozottan egy folyamatot szabályozzon, a változás lehetőségeit is határozza meg.

Az erdőgazdaság képviselője a természeti környezet megőrzése kapcsán az erdőgazdálkodás és a Natura 2000 besorolású területek konfliktusára hívta fel a figyelmet, különös tekintettel a Várköpeny területére, ahol gyakorlatilag mindenféle érdemi erdőgazdálkodás lehetősége ki van zárva, a besorolása is „különleges rendeltetésű, kísérleti erdő”. Álláspontja szerint az erdőgazdálkodás az Erdőtörvénynek köszönhetően pontosan és részletekbe menően szabályozott, az erdőterületek folyamatos tervezettségű és monitoringja biztosított - a KET-nek ezt figyelembe kell vennie.

A Nemzeti Park képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy a tájvédelmi körzet egészére komplex szabályozás vonatkozik, ami nem csak az erdőterületeket érinti. A KET készítése során körültekintően kell minden jogszabályi rendelkezést megfogalmazni, hogy az a természetvédelmi előírásokkal is szinkronban legyen.

A Vállalkozó területrendezési tervezője elmondta, hogy elsődleges cél, hogy a KET koherens rendszert alkosson a meglévő jogszabályokkal és tervekkel, beilleszkedjék a létező tervhierarchiába, szükség esetén azt a megfelelő pontokon korigálja.

A települési Önkormányzat aljegyzője elmondta, hogy a Város lakossága elsősorban a szabályozás korlátozásait érzékeli, sokszor értetlenül szemléli az építési korlátozásokat. Nem egyértelmű a városi polgárok számára, hogy előnyük származik a Világörökségi helyszín szomszédságából, még az áttételes pozitív hatásokat sem érzékelik - a város kimarad a turisztikai forgalom hasznáiból. Jelezte, hogy most valami elkezdődött a városban, és vannak terveik – projekt elképzeléseik (turisztikai fejlesztések, pl. egy termál-szálló projekt). Nagyon fontos lenne, hogy legyen lehetőség támogatások és/vagy kedvezmények nyújtására a korlátozások ellentételezéseként. Elszigetelve érzik magukat a „Vár”-tól, de nem egyértelmű, hogy milyen elvárásaik volnának; a lakosság sem homogén, a kezelési terv jó eszköz lehet a világörökségi elismertségből következő helyzet megértetésének és elfogadtatásának, „a meg nem valósult álmok” helyett a realitások megragadásának.

Az Építési Hatóság képviselője hangsúlyozta, hogy a lakosságnak át kell látnia a készülő KET előírásait, annak a legfőbb értékekre vonatkozó megfogalmazásait mintegy "kis preambulumban" formájában javasolja közzétenni, nyilvánosságra hozni. A Megbízó szakértői egyetértettek a szemlélet formálásnak ezzel a módjával.

Győr MJV képviselője elmondta, hogy Győr elsősorban Pannonhalma turisztikai partnereként érintett a fejlesztési tervekben. Továbbra is Pannonhalmával közös, integrált programcsomagot kívánnak kínálni a turisztikai piacon. Felhívta a figyelmet a Duna mentén húzódó Eurovelo kerékpárút leágazásának lehetőségére, amely ilyen módon kapcsolható

Pannonhalmát a kerékpáros főútvonalra. Felvetette a vasút kapcsolat korszerűsítésének lehetőségét, és az agglomerációs lakóterületek fejlesztésében várható esetleges szerepét - ez utóbbiakat azonban a jelenlévők kevésbé jelentős tényezőnek ítélték.

A Nemzeti Park képviselője a megújuló energiaforrások kérdését említette - a szélkerékparkok telepítése esetében hangsúlyosan jelenhet meg a vizuális integritás kérdése, de hasonló kérdéseket vethet fel a kisebb-nagyobb napelem-telepek létrehozásának szándéka is. Nem utolsósorban a területen már jelen lévő biomassza kazán példája is alátámasztja a körültekintő környezeti tervezés feladatait is.

A Vállalkozó építész tervezője megerősítette, hogy a védelem hatékonysága mindenekelőtt azon múlik, hogy a helyi társadalom mennyire tekinti sajátjának a Világörökségi helyszínt és környezetét. A területen a korábbi tervezési munkáik során az "Ezer év kötelez!" gondolatot igyekeztek magukévá tenni - ezt javasolja az elkövetkezők során mindenki figyelmébe.

* * *

A résztvevők egyeztették, hogy további szélesebb körű egyeztetést 2014. március hó során látnak szükségesnek.

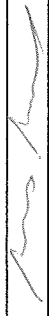
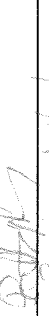
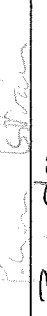
Összeállította:

Erő Zoltán

Új kezelési terv készítése Pannonhalma világörökségi helyszínre
tájékoztatató és egyeztetés

Pannonhalma
2014. január 23.

Jelenléti ív
2014. január 30.

No.	Név	Intézmény	Aláírás	Elérhetőség
1.	FODAS ANDRÁS	PANNONHALMA VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE		26/554-212
2.	DR. SZABÓ ERZSÉBET	PANNONHALMA VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE		20/22 11 281
3.	DR. LAPORCA JÓZSEF	PÁSTERU MŰHELY		20/9138 400
4.	VARGA ÁGNES	Forster (Barát Bt.)		varga.agi14@gmail.com
5.	VERNES GYÖRGY	Forster (Barát Bt.)		arns23@gmail.com
6.	BAJÓK ÁGNES	FORSTER KÖR VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE		agnes.bajok@forsterkorparthi.hu
7.	FORSTER LÁSZLÓ	VÁROS PANNONHALMA KFT		forster.laszlo@teampannonhalma.hu
8.	BOROS ATTILA	Kinálókai Eg. Zrt.		boros.attila@kag.hu
9.	KEKESZ GYÖRGY	KISKEFŐLDI Ért. Zrt.		kekesz.gyorgy@kag.hu
10.	FELBER PÉTER	Fertő-Hanság Nft.		30/396-6963
11.	DR. FEJÉDY TAMÁS	Forster (Bt.)		+36 30 9416841
12.	KOSLITS TIBOR	AFI		30/821 22 48
13.	SZILÁGYI KLAUDIA	PACATIUM STÚDIO		szilagyiklara@palatinustudio.hu
14.	FORGÁCS LÁSZLÓ	FORSTER KÖR		laskam.forgacs@forsterkorparthi.hu
15.	VEERTOS ANDRÁS	GYM ÉRTESÍTŐI ÉS ÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE		veertos.andras@jars.gymertesi.hu
16.	CSONKA DÁNIEL	VÁROS PANNONHALMA KFT		csomakdaniel@gmail.com
17.	FORSTER ÁGNES	Pannonhalma Forster		forster.agnes@csb.hu
18.	PECSENYI ISTVÁN	Forster (Bt.)		pecsenyi.istvan@gygym.hu
19.	PAPP ROBERT	CZITA ÉRTESÍTŐI		robi@czita.hu
20.				
21.				

EMLÉKEZTETŐ

társadalmi egyeztetésről

Tárgy:	Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Megalapozó Dokumentáció és Kezelési Terv készítése
Helyszín:	Pannonhalma Város Polgármesteri Hivatal
Időpont:	2014. március 19.
Résztvevők:	a mellékelt jelenléti ív szerint

A társadalmi egyeztetésre a meghirdetés ellenére kevesen érkeztek, erre tekintettel a jegyző vállalta, hogy tolmácsolni fogja a helyi lakosok felé az elhangzottakat, illetve a Pannonhalmi Hírekben is meg fog jelenni egy összefoglaló, melyben a következő társadalmi egyeztetés időpontját is megjelentetik. Vállalkozó az új résztvevők számára kiküldi a korábbi emlékeztetőket.

Vállalkozó ismét bemutatta a munka folyamatát, jelentőségét, összefoglalta az eddigi munkák eredményeit. A Vállalkozó hangsúlyozta a rálátásvédelem fontosságát, melyet a HÉSZ kellőképpen támogat, azonban a település expanziós szándékai, az ipari létesítmények, a 82.számú főút átépítéséből és a gyorsvasúti folyosó kialakításából fakadó veszélyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Pannonhalma város Önkormányzatának jegyzője jelezte, hogy a település nem szeretné feladni a növekedés lehetőségét, véleménye szerint erre szükség van a település fejlődéséhez, bár tisztában van vele, hogy kevés a hasznosítható terület. A Vállalkozó szerint a település expanziós szándékait át kell gondolni infrastrukturális és vizuális szempontból egyaránt. Ezeket ütemezni kell, illetve meg kell fontolni, hogy valóban szükség van-e minden elemére.

A jelenlévők örömmel fogadták a katasztrófavédelmi szakember megjelenését. A Tervező szerint katasztrófavédelem fontos eleme az értékmegőrzésnek, előre látó katasztrófavédelmi intézkedések kellenek, bár ezzel véleménye szerint jelenleg sincs probléma.

A jegyző úr beszámolt a megvalósult és jelenlegi fejlesztésekről, illetve ezek folytatásáról, új rendezvényekről és a város funkcióbővítéséről, megállapította, hogy az apátság és a település közt oldódik a kontúr, a fejlesztések kezdenek összeérni.

Az értékmegőrzést kiemelkedően fontosnak tartották a jelenlévők. Ebből kifolyólag felmerült a jó és rossz példák bemutatása értékmegőrzés tekintetében, esetleg tervtanács felállítása. Probléma abból adódhat, hogy „ki mondja meg, mi a jó és mi a rossz”? Példaként az

éttermet hozták fel, mely a helyiek szerint tarthatatlan, míg az építések csúcsteljesítményként tartják számon. Abban mindenesetre egyetértés volt, hogy az új beruházóknak, lakosoknak igazodniuk kell a kialakult településképhez. A tervtanács esetében a költségvonzat okozhat még problémát.

A Győr Megyei Önkormányzat képviselője, Pálffy Mária megemlítette, hogy készül a megye területfejlesztési koncepciója, erről információkat is fog adni, illetve véleménye szerint a KET-tel feltétlen egyeztetni kell a dokumentumot. Ez azért is fontos, mivel a megye tehetne a tájalakítás ellen. Erre a Vállalkozó ajánlást is fog adni a KET keretein belül.

A gondnokság képviselője, Pottyondy Ákos több problémát is említett, melyet ez a munka tisztázhatna. Példaként említette a világörökség pontos területét, az Arborétum részarányát a világörökségi területen, a természeti értékek valós súlya szerinti védelmet (magterületek átszervezése), illetve a Vár alatti erdőréssz Arborétum elnevezését is felül kell bírálni.

Ismételten felmerült a vizuális integritás okozta többletköltségek problematikája, azaz az előírások betartásából fakadó többletköltségek, például a kötelező drágább fa nyílászárók beszerzéséből adódó plusz kiadások. A Megbízó, a Forster Központ képviselőinek álláspontja szerint az előírásokat pénzügyileg kompenzálni kell, majd felhívta a figyelmet, hogy ennek a törvényi háttere is létezik már. A Megbízó véleménye szerint a Vállalkozó feladata lesz egyfajta támogatási rendszer kialakítása/megfogalmazása a KET-ben.

A következő társadalmi egyeztetés időpontjáról nem született megállapodás, de lényeges, hogy a helyi lakosság elérését a jelenleginél több fronton fogja megkísérelni a szervező. Egyrészt megfelelőbb időpontot kell választani (nem délután 2-től), másrészt facebook-on, helyi sajtóban, honlapon, szórólapon, plakáton egyaránt meg kell hirdetni, illetve a helyi szervezeteket bevonva általuk is hirdetni kell az eseményt.

Összeállította:

Csoma Dániel, Erő Zoltán

J E L E N L É T I Í V

1000 éves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete
Világörökségi területre vonatkozó kezelési terv társadalmi egyeztetése
Pannonhalma 2014.03.19.

ELZSÉ ZOLTÁN	PALATIUM STÚDIÓ IFF.	C.271
POTTYONDY ÁKOS	PANNONHALMI FŐAPÁTSÁG	B.11
BALOG ÁGNES	FORSTER KP	B.11
FÖGÁRASI BARBARA	FORSTER KÖZPONT	gy. Bal
VARGA ÁGNES	FORSTER KÖZPONT - RURAL BT.	Vagy Ágnes
VELKEI JUDIT	Foto - Kupa velkeijudit@vipmail.hu	W.11
ROBOL GÁBOR	PANNONHÁLMA AN KIV.	Robol Gábor
dr. Bobol Gábor	Pannonhalma V. ö. ö. ö.	dr. Bobol Gábor
KOSOVÁ UTÓZ	Város-Teampannon kft.	Kosov
Csoma Dániel	Város-Teampannon kft.	Csoma
Fejérdy Tamás	FORSTER KP/Konferencia	Fejérdy Tamás
PÁLTI MÁRIA	FP-K-S MÉRŐ ÖNK. RT.	P.11
Felber Péter	Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósága	Felber Péter
Kovács Szabolcs	Gén. Lak. Kiv. Kiv. Kiv.	Kovács Szabolcs
Nemes Gusztáv	Forster - Rural RT	Nemes Gusztáv
KOVÁCS SZABOLCS	Pannonhalma Polg. Hiv.	Kovács Szabolcs
VEDRES ANDRÁS	GTJH EÖH	Vedres András
SZILÁGYI KLÁRA	PALATIUM STÚDIÓ KFT	Szilágyi Klára
KOSZTICS TIBOR	AFI	Kosztics Tibor

EMLÉKEZTETŐ

társadalmi egyeztetésről

Tárgy: Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Kezelési Terv készítése

Helyszín: Pannonhalma, Főapátság

Időpont: 2014. július 1.

Résztvevők: Hortobágyi Cirill OSB, Pannonhalmi Főapátság
Pottyondy Ákos, Pannonhalmi Főapátság - Világörökségi Gondnokság
Erő Zoltán, Palatium Stúdió Kft. – MAD/KET készítő Vállalkozó
Szilágyi Klára, Palatium Stúdió Kft. – MAD/KET készítő Vállalkozó
Laposa József, Táj-Terv Bt. – MAD/KET készítő Vállalkozó
Illés Tamás, PROFIL-Team-Bt. – MAD/KET készítő Vállalkozó

A megbeszélésen Vállalkozó képviselői tájékoztatták a főapátság és a Világörökségi Gondnokság képviselőit a Kezelési Terv (KET) tervezett tartalmáról, a KET legfőbb intézkedési területeiről.

- Az épített örökség kezelésében kiemelt szerepet kívánnak adni a tervezett karbantartási rendszer kiépítésének, minthogy a területen az elmúlt évtizedek műbnájának eredményeképpen jelentős felújítási, műemlék-helyreállítási feladatok már nem adódnak. A Főapátság képviselője elmondta, hogy felújítási feladatok még vannak, várhatóan a könyvtári homlokzatokra kell sort keríteni, de a homlokzati nyílászárók rekonstrukciója, cseréje is folyamatos feladatot jelent. A folyó tervezett feladatokról a műszaki igazgatóság képviselői tájékoztatást tudnak adni.

- A természeti örökség kezelésével kapcsolatosan feladatot jelent a természetvédelmi területek kezelési tervének elkészítése, hatályba léptetése. A Megalapozó Dokumentáció (MAD) felveti a szőlőtelepítés kérdését - tekintettel arra, hogy az Apátság ezeréves jelenlétének, a pannóniai szőlészet újraélesztésének a Szent Márton hegy szőlői szimbolikus elemei lehetnének. Vállalkozó képviselői javasolják egy új szőlőtelepítés helyének megkeresését a területen, amit megfelelő kutatásokkal kell előkészíteni. A Főapátság és a Gondnokság képviselői elmondják, hogy a természeti területek fenntartásának feladatát tulajdonrendezés keretében készséggel átvennék a Magyar Államtól a 2 hrsz. és a 1130/1 hrsz. ingatlanokat, melyeket parkerdőként kell üzemeltetni.

- A turizmus fejlesztésének elsődleges iránya a városközpontban lévő Major és a hozzá kapcsolódó területek fejlesztése, ennek keretében új szállodaberuházás előkészítése. A MAD hiányosságként állapította meg, hogy a Főapátság és a Város nem használja ki a közös turisztikai megjelenésben, programszervezésben rejlő lehetőségeket, ennek megfelelően a KET közös fejlesztési program elkészítését fogja javasolni.

- Vállalkozó tájékoztatást adott azokról a tervezett lépésekről, amelyek a látványvédelem (a vizuális integritás megőrzése) érdekében a Helyi Építési Szabályzat, valamint a magasabb szintű tervek (OTrT, megyei trt.) kapcsán javasolni fognak.

Az egyeztetések július 21-n vagy 24-n a Megbízó képviselőinek részvételével folytatódnak.

Összeállította:

Erő Zoltán

EMLÉKEZTETŐ

társadalmi egyeztetésről

Tárgy:	Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín Kezelési Terv készítése
Helyszín:	Pannonhalma, Főapátság
Időpont:	2014. július 21.
Résztevők:	Hortobágyi Cirill OSB, Pannonhalmi Főapátság Fejérdy Tamás DLA, Megbízót képviselő minőségellenőr csoport tagja Pottyondy Ákos, Pannonhalmi Főapátság - Világörökségi Gondnokság Erő Zoltán, Palatium Stúdió Kft. – MAD/KET készítő Vállalkozó Szilágyi Klára, Palatium Stúdió Kft. – MAD/KET készítő Vállalkozó Páll Anikó, CZITA Építésziroda Kft. – MAD/KET készítő Vállalkozó

A megbeszélésen Vállalkozó képviselői bemutatták a Kezelési Terv (KET) tervezett elemeit. A KET a megalapozó Dokumentáció (MAD) kidolgozása során meghatározott Attribútumok megőrzése érdekében megjelölt programokat és intézkedéseket fogja rögzíteni.

- A történeti együttes egészen hosszú távon be kell vezetni a tervezett karbantartás rendszerét - ennek gyakorlata a Főapátság területén egyes új épületek esetében már megkezdődött. Ez a tevékenység a KET monitoring rendszerébe is illeszkedik. Az épített örökség felújítási programjai között szerepel a könyvtár homlokzata, a könyvtár és az éremtár, a Boldogasszony kápolna és a Millenniumi emlékmű belső berendezéseinek restaurálása. Energetikai célú felújítást jelent a főépület nyílászáróinak rekonstrukciója ill. cseréje. Sort kell keríteni a Barokk pavilon felújítására, a tetőszerkezet állapota ezt szükségessé teszi. Megoldást kell találni a főépület gazdasági kiszolgálására (konyhai forgalom, szemétszállítás). A KET-ben hangsúlyosan kell megjelennie a gazdasági udvar átfogó rendezésének, mivel az ma az együttes leginkább elhanyagolt területe. (Műhelyek és raktárak e helyen szükségesek, a parkolóterületek bővítésére is sor kerülhet itt.) Átfogó „támfalprogramot” kell előkészíteni a területen, ami kiterjed a Váralja területre is, mivel a csúszásveszélyes területen több jel is mutat a növekvő talajmozgásokra. A Megbízó képviselője jelezte, hogy a felújítási, karbantartási munkák között a világörökségi értékek megőrzését szolgáló elemek kaphatnak a későbbiekben költségvetési támogatást - ezeket a KET-ben jelölni kell.

- A történeti funkciók fejlesztése kapcsán a Megbízó képviselője állást foglalt amellet, hogy a KET-ben elsősorban a területfelhasználással, építési programmal is megjelenő funkciókat kell részletezni. A mezőgazdasági funkciók (apátsági termékek termesztése és feldolgozása) érdekében hosszabb távon számolni kell a Levenduláskertben lévő együttes bővítésével -

ennek érdekében elsősorban a természetvédelmi hatósággal kell egyeztetni. A turisztikai funkciók bővítése középtávon a Major területéhez kötődik, de a turisztikai szolgáltatások bővítése érinteni fogja a fő együttest is.

- Az Arborétum területén nem várható a gyűjtemény bővítése, rekonstrukciója, de elsősorban műszaki beavatkozásokra van szükség. (támfal, kerítés, utak, vízrendezés, áramellátás, stb.) A parkerdő területeken ugyancsak szükségesek hasonló beavatkozások, a növényállomány megújítása, karbantartása mellett. A Gondnokság képviselője jelezte, hogy Megalapozó Dokumentációban felvetett szőlőtelepítési program a KET-ben csak lehetőségként szerepeljen, a jelenlegi szőlészeti-borászati koncepció módosítása hosszabb előkészületeket és vizsgálatokat igényel. A Hospodárkertben a történeti fajtákat megőrző gyümölcsfa-telepítést preferálja. A levendulás ültetvények környezetében a gyógynövénykert bővítése a középtávú feladat. A Főapátság képviselője megerősítette, hogy a 2 hrsz. és a 1130/1 hrsz. állami tulajdonú területek tulajdonrendezését - a parkerdőként működő területek átvételét és fenntartását - a Főapátság továbbra is vállalja, kívánatos, hogy ez megjelenjék a KET-ben.

- Vállalkozó ismertette a vizuális integritás megőrzése (látványvédelem) érdekében tervezett KET intézkedéseket - melyek összetett államigazgatási eljárásokat fognak jelenteni, de a Főapátság számára nem jelentenek feladatokat.

A Főapátság képviselői hangsúlyozták a világörökségi együttes értékeinek védelme során a vagyonvédelem és a tűzvédelem rendszereinek fontosságát - a megbeszélés résztvevői egyetértettek abban, hogy a KET „havária”-munkarészáért erre ki kell térnie.

Az egyeztetések 2014. július 31-n, a Városházán szervezendő fórummal folytatódnak.

Összeállította:

Erő Zoltán

Jelenlét: 10

2014. 07. 21.

Társasági Elnökség

Elnök: Barta
Szilágyi Klára
Fali Anikó

Pottrondy Ákos
Hortobágyi T. Csilla
Fejérváry Tamás

Palatium Székhely
-/-/
Czita Építésiroda Kft

Pannónia Hotel
-/-/
Fodor Kp.

Czita
Fali Anikó
Fali Anikó
Fali Anikó
Fali Anikó
Fali Anikó

EMLÉKEZTETŐ

társadalmi egyeztetésről

Tárgy: Az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete” világörökségi helyszín
Megalapozó Dokumentáció és Kezelési Terv készítése

Helyszín: Pannonhalma Város Polgármesteri Hivatal

Időpont: 2014. július 31.

Résztvevők: a mellékelt jelenléti ív szerint

A bemutatkozást követő bevezetőben Vállalkozó bemutatta a munka jelentőségét, szerkezetét és ütemezését, majd felvázolta a már elkészült Megalapozó Dokumentációban megfogalmazott attribútumokat. Az attribútumokhoz kapcsolódva megfogalmazta azokat a témákat és kérdéseket, amelyekkel a Kezelési Tervben foglalkozni kíván, és amely témákban jelen társadalmi egyeztetés során a közös gondolkodást kiemelt jelentőségűnek tartja.

A község aljegyzője kiemelte, hogy a település célja, hogy a Főapátság mellett a város is vonzerővé, ismertté válhasson.

Vállalkozó részletesen kitért a tájképvédelmi szempontból kiemelt terület védelmének lehetőségeire és anomáliáira. A tájképvédelem bizonyos fokig már most jelen van a jogszabályokban, ezt a későbbi HÉSZ felülvizsgálatok során is életben kell tartani. Ez az érintett településeken sajátos többlétszabályozást jelenthet.

Egy megjelent pannonhalmi lakos hangot adott annak az általánosan tapasztalható lakossági véleménynek, hogy a Világörökségi címet a helyiek, így ő maga is elsősorban korlátként éli meg. Tisztában van azzal, hogy ezek a korlátok közös értékeket és érdekeket védenek, de egyes jogszabályok, így például a beépíthetőségi korlátozások fejlesztési szándékaikban akadályozzák a vállalkozókat. Vállalkozóként keresi, hogyan kapcsolódhatna a Főapátság jól működő turisztikai rendszeréhez, erről azonban nem rendelkezik elegendő információval.

Az Önkormányzat képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy az előadásban bemutatott „finomítandó előírásokkal” jelölt területet árnyalni, illetve további al-egységekre bontani szükséges, mivel a falusias és kertvárosias jellegű területek szabályozása, így beépítési lehetőségei eltérőek.

A megjelent pannonhalmi lakos rákérdezett a világörökségi helyszín megközelíthetőségére: a 82-es főút nyáron rendkívül zsúfolt. Szükségesnek látja a 81-es főút felőli megközelítés bevezetését a köztudatba, irányjelző táblákkal hívják fel az érkezők figyelmét erre a lehetőségre. Ezt a péri reptér közelsége is indokolja.

Vitát váltott ki a készülő KET jogszabályi környezetének kérdése. A Megyei Önkormányzat képviselőjének (főépítész) kérdésére – Van-e ereje a Ket-nek „kiterjeszkedni” a világörökségi helyszín határain túl? – adott válaszokból kiderült, hogy még nem egyértelmű, milyen hatáskörrel rendelkezik a KET. A Forster Központ képviselője arról beszélt, hogy a KET a tágabb területekre kizárólag ajánlásokat és javaslatokat fogalmazhat meg. Nem keletkeztet új korlátozásokat, de a meglévő korlátozások „hogyanja” változhat, emellett a KET a közigazgatás és a lakosság számára egy új szempontrendszert is bevezet. Ugyanakkor nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a készülő kormányrendelet majd egy ún. „salátatörvény” résszel is kiegészül, amely kezeli a felmerülő jogi anomáliákat.

Vállalkozó fentieket azzal egészítette ki, hogy a jogszabályok kötelező felülvizsgálatánál a KET javaslatait figyelembe kell venni, és kifejezte abbéli reményét, hogy az érvényben lévő jogszabályok, így például a HÉSZ-ben szereplő, a világörökségi terület környezetének védelmét szolgáló korlátozások ezen felülvizsgálatok során nem fognak gyengülni, illetve az ajánlások és javaslatok fokozatosan beépülnek a különböző szintű jogszabályok rendszerébe. A KET kihirdetése után 18 hónap áll rendelkezésre a helyi jogszabályok szükség szerinti módosítására, melyre várhatóan anyagi forrást is biztosítanak majd.

A továbbiakban az Önkormányzat, a Gondnokság és a helyi lakosság képviselői rangsorolták a Vállalkozó és a Forster Központ által megfogalmazott fő témákat. A szavazás eredményeként az egyeztetés hátralevő részében jelenlévők az eredetileg felvetett 4 téma közül a Főapátság és a Város együttműködése, valamint a Váralja fejlesztése kérdéseit vitatták meg.

A Főapátság és a Város együttműködése témájában az Önkormányzat aljegyzője hangsúlyozta a két fél közötti legfontosabb különbséget: míg a Főapátság a turizmus fejlesztésének koncepcióját bő évtizeddel ezelőtt megfogalmazta, és ebben kitartóan tudja tenni a lépéseket, addig az Önkormányzat ki van szolgáltatva a négyéves ciklusoknak, és a turizmusfejlesztést nem tudja ugyanolyan intenzitással és ugyanolyan következetesen kezelni, mint a Főapátság.

A lakosság képviselője szerint a Főapátság megfelelő erőforrásokkal rendelkezik mind humán, mind gazdasági területen a turizmusfejlesztésben. Ehhez képest az Önkormányzat adminisztratív úton halad, és adminisztrációjában a turizmusra nem jut elegendő figyelem. Úgy látja, hogy a lakosság és a vállalkozók számára olyan fórumokra lenne szükség, ahol tájékozódhatnak, és megismerhetik a Főapátság turizmusfejlesztési koncepcióját és a rákapcsolódási pontokat. Ugyanakkor fontosnak tartja a városban olyan civil szervezetek, fórumok létrehozását, amelyek képesek áthidalni a négyévenkénti ciklusváltás problémáját.

A Gondnokság hangsúlyozta, hogy az együttműködés formáinak keresése során kiemelt figyelemmel kell lenni arra, hogy az mindkét fél részvételével, kölcsönös előnyök és

eredmények megfogalmazásával történjen. Egyetértett abban, hogy a vállalkozókkal nagyobb esélye van az együttműködésnek, mivel a vállalkozók nem kiszolgáltatottak az önkormányzati változásoknak, ugyanakkor kiemelte, hogy a Főapátsággal való turisztikai együttműködés csak minőségi irányban lehetséges, azaz a Főapátság részéről látják lehetségesnek az általuk elvártnál és biztosítottnál alacsonyabb minőségű eredménnyel járó együttműködésben részt venni

Vállalkozó úgy látja, hogy a Főapátság úgy jelenik meg a vidék turizmusában, mint egy horgonyszervezet, amely nem zárja ki, hogy kisebb szervezetek, vállalkozások is rákapcsolódjanak. Kérdés, hogy ebben az Önkormányzat önálló vállalkozásként kíván-e megjeleníteni, vagy elsősorban a területén működő vállalkozók számára az együttműködés folyamatának segítését, szervezését vállalja fel.

A lakosság kérdésére, hogy a KET foglalkozik-e kifejezetten a marketing tevékenységgel, a Forster Központ képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy a KET célja a megőrzés és a hozzáférhetővé tétel. Minden terület rendelkezik egy teherbíró képességgel, amelyre figyelemmel kell lenni, hogy a turizmus ne árthasson az adott területnek. A KET elsősorban egy olyan folyamatnak a katalizátora kíván lenni, amelyben a kiemelt egyetemes értékek hosszú távon is fennmaradnak, és ismertté, hozzáférhetővé válnak.

A Forster Központ képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy a KET-nek javaslatot kell tennie egy világörökségi fórum felállítására és fontos megfogalmazni azt, hogy mit várnak az érintettek ettől a fórumtól. Ez a fórum azonban nem helyettesítheti azt a (folyamatosan működő) operatív rendszert vagy szervezetet, amelyre a lakosság hozzászólásaiból érzékelhető igény van. Jelen esetben nehézséget okoz az a tény, hogy láthatóan a Főapátság nincs rászorulva a városra (a „nagy vállalkozónak” nincs szüksége a beszállítókra) hanem ez inkább fordítva van.

A továbbiakban jelenlévők a Váralja témájával, mint a Főapátság és a Város közötti kapcsolódás kiemelt területével, a terület fejlesztésének lehetőségeivel és kérdéseivel foglalkoztak.

Vállalkozó kérdésére – a jelenlévők a Váralja egy konkrét fizikai egységének felújításában gondolkodnak-e, vagy pedig valami olyan nyílt pályázati rendszert kidolgozását tartják fontosabbnak, amely a tulajdonosokat segíti? – az Önkormányzat aljegyzője elmondta, hogy a területen közterület-felújítások történtek, de a terület szociális rehabilitációjának lehetőségét is vizsgálni szükséges. A Váralját jelenleg pusztuló, romos házak, elhanyagoltság és szegénység jellemzi, a város szégyenfoltja. A Váralja program mellett fontosnak tartja a Gesztenyés horog rehabilitációját is, amely kisebb költséggel is kezelhető. A horog mentén lévő pincék felújítása és újabbak kiépülése, a látogatók számára vonzó útvonal kialakítása a

vállalkozók és az Önkormányzat összefogásával, valamilyen átgondolt pályázati rendszerben lehetséges, mivel közművek kiépítésére is szükség van.

A lakosság képviselője ezzel egyetértett, és hozzátette, hogy a Váralján kellemes út vezet keresztül, azonban szükséges lenne tájékoztató táblákat is kihelyezni, mivel az utat ma nem jelzik táblák. A Gondnokság képviselője, mint a Váralja egyik lakosa ezt azzal egészítette ki, hogy sajnálatos módon a területen álló, Pannonhalma egyetlen védett parasztháza nagyon elhanyagolt állapotban van, a megmentés lehetősége és módja is kérdéses. Mielőbbi hatósági intézkedés volna szükséges.

Az egyeztetés lezárása során felmerült, hogy a törvény által előírt társadalmi egyeztetést, amelyre az egyházak, ingatlanulajdonosok és vállalkozók részvételével kerül majd megrendezésre, megelőzze-e egy további társadalmi egyeztetés, van-e esély arra, hogy egy következő egyeztetés a lakosság nagyobb érdeklődésére tartson számot. A Forster Központ javaslatára a résztvevők abban maradtak, hogy eleget tesznek egy ilyen társadalmi egyeztetésre való felkérésnek, amennyiben arra a lakosság vagy a helyi önkormányzat igényt jelent be.

A helyi lakosok jelezték, hogy az előző fórumhoz hasonlóan az esemény meghirdetése nem volt megfelelő, a lakosok, civil szervezetek nem tudtak róla. Hasznos volna látványosabb helyeken (pl. buszmegálló) kiakasztani. Aki a mai egyeztetésre eljött, véletlenszerűen az Internetről értesült az eseményről.

Felmerült továbbá a helyi lakosok részéről az igény, hogy a készülő MAD/KET dokumentumokba betekintést nyerjenek. A Forster Központ megvizsgálja azt a lehetőséget, hogy a munkaközi dokumentumok akkor válhassanak publikussá, amikor felkerülnek a kormányzati portálra közigazgatási véleményezésre, oly módon, hogy azzal egy időben hozzáférhetők legyenek a Gondnokság és az Önkormányzat honlapján.

Összeállította: Szilágyi Klára, Erő Zoltán

JELENLÉTI ÍV

EZERÉVES PANNONHALMI BENCÉS FŐAPÁTSÁG
ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZETE
VILÁGÖRÖKSÉGI HELYSZÍNRE VONATKOZÓ
MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ ÉS KEZELÉSI TERV
Társadalmi egyeztetés

Időpont: 2014. 07. 31.

Helyszín: PANNONHALMA, ZAKANYKÖZ

Név	Szervezet	Elérhetőség	Aláírás
ERŐ ZORJÁN VIOLÁNÉ KOVÁCS ILDIKÓ	PALATIUM	30. 3864440 e-mail: violane.ildiko@gmail.com 34/369 041	C. 81
BENDER FERENC POTTYONDY ÁKOS	EDU-KTF Pannonhalmi Főiskola	96/524-000 eszakdunafutli@zolothadosag.hu potros@csb.hu	B. 12
IBY-BORS KINTA	-	ibybors.linda@gmail.com 30/250-6085	J. 11
dr. Lapeva József	TAJTER-MÜHELY	20/9138400	dr. Lapeva József
Varga Ágnes	Förster közp. (Kunai Bt.)	20/9989-462	Varga Ágnes
FOGARASI BARBARA	FÖRSTER KFT.	30/8610-865	f. 11
SEILÁGYI KLÁRA	PALATIUM	30/743-5019	J. 11
Győrői Henriett	GMSZ (Magyar Bt.)	maria.henriett@gmail.com	sg
BALOG ÁGNES	FÖRSTER KP	agnes.balog@forsterkorporat.hu	B. 11
FARKAS RENOLD	Ph. 012	86/554-212	Renold
DASZBÓ GÖRGE	PANN. POLÉ KFT.	20/22 11 281	d. 11
DR. FEJÉRDY TAMÁS	FÖRSTER KP.	tfjerdy47@gmail.com	tfjerdy47
Kökény Gergely	KAEG ZRT. Rózsád	koekeny.gergely@kaeg.hu	Kökény Gergely
Velke Judit	Pannonhalmi Hírel	velkejudit@vipmail.hu	Velke Judit

A Kormány 315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelete a világörökségi kezelési tervről, a világörökségi komplex hatásvizsgálati dokumentációról és a világörökségi várományos helyszínekről
4. § (3) bekezdés szerinti

EGYEZTETŐ TÁRGYALÁS

**az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete”
világörökségi helyszín
világörökségi kezelési terv tervezetéről**

JEGYZŐKÖNYV

Időpont: 2014. november 6. 14:00

Helyszín: Pannonhalmi Főapátság, Prelatúra

Jelenlévők: a Jegyzőkönyvhöz mellékelte Jelenléti ív szerint (1. számú melléklet)

Mellékletek: 1. sz.: Jelenléti ív
2. sz.: Beérkezett írásos vélemények (13 db), amelyek az alábbi linken érhetőek el:
<https://www.dropbox.com/sh/qjlhpgspbej6kas/AAALN0Vyimn4XwbO1k2wAPPLa?dl=0>

Alkalmazott rövidítések:

FHNP	Fertő-Hanság Nemzeti Park
FK	Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
GyMS	Győr-Moson-Sopron
KET	Világörökségi Kezelési Terv
Korm.rend.	A Kormány 315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelete a világörökségi kezelési tervről, a világörökségi komplex hatásvizsgálati dokumentációról és a világörökségi várományos helyszínekről
MAD	A Világörökségi Kezelési Tervet Megalapozó Dokumentáció
MBK	Magyar Bencés Kongregáció
OTrT	Országos területrendezési terv
Vállalkozó	A KET-t készítő Palatium Stúdió – Teampannon Konzorcium
VH	világörökségi helyszín
VÖ	világörökség
Vötv.	A 2011. évi LXXVII törvény a Világörökségről

Az egyeztetést a Forster Központ megbízásából a KET készítésben folyamatsegítőként (facilitátor) közreműködő Nemes Gusztáv vezette le.

Hortobágy Cirill (Pannonhalmi Bencés Főapátság) mint házigazda köszönti a megjelenteket a helyszín Világörökség Gondnoksága nevében.

Fogarasi Barbara (Forster Központ, a VÖ KET koordinátora) megköszöni a jelenlevőknek, hogy eljöttek, külön köszönti a Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelmi Főosztályának képviselőit. Ismerteti a MAD-KET készítés eddigi folyamatát. Megköszöni a beérkezett véleményeket, jelzi, hogy a 14 visszajelzésből 6 érdemi, véleménykülönbséget is tartalmazó észrevételezés érkezett. Az egyeztetés célja az ezekben szereplő véleménykülönbségek tisztázása. Átadja a szót az egyeztetést levezető Nemes Gusztávnak.

Nemes Gusztáv (facilitátor): Bevezetőként elmondja, hogy a mai nap feladata a KET mostanra elkészített, még tervezetnek tekintendő változata alapján a Korm. rend. 4 és 5 §-a szerinti egyeztető tárgyalások lefolytatása, a különböző vélemények áttekintése, és az esetlegesen fennmaradó véleménykülönbségek rögzítése – elsősorban a korábban megküldött KET tervezetre érkezett vélemények mentén. Visszatekintve a KET készítés eddigi folyamatára, hangsúlyozza, hogy igen fontos szerepe volt a korábbi egyeztetéseknek is.

Levezeti az asztal körül ülők bemutatkozását.

A következőkben **Erő Zoltán** (Vállalkozó) ismerteti a beérkezett véleményeket, majd tervezői válaszokat ad a szakmai észrevételekre:

A véleményekben van egy jól körülhatárolható terület, amellyel összefüggésben a védettséggel kapcsolatban jöttek elő a kérdéses részek. *(ezt vetített térképen szemlélteti, a legjellemzőbb térképek + problématerkép kiosztásra kerül a résztvevők között)* A Hrsz. 1 jelzésű területen 4 parcella és az ezt körülvevő Hrsz. 2 erdős terület. A 1130/1, 1158/1, 1158/2 parcellák: természetvédelmi terület – itt jöttek ki a leginkább ellentétes vélemények. 1158/2: kivett arborétum megjelölésű terület, ami dendrobotanikai gyűjteményként működik, majdnem az egészet elfoglalja. 1158/1: sportpálya és gyógynövény kert. A Hrsz. 2 államilag fenntartott terület a Ravazdi Erdészet kezelésében van. A KET említi, hogy hosszú távon felmerül a Hrsz. 2 állami tulajdonú terület MBK-nak átadása, így egységes kezelésben, fenntartásban működhetne. Erre érkeztek megjegyzések.

- Az FHNP hosszú véleményt küldött a természetvédelmi területek védettségéről. A véleményben kért javításokat Vállalkozó jelzi, hogy elvégezik. Alapvető kérdés, hogy a természetvédelmi területen jelenlevő arborétumra nem lehet ugyanazokat a szabályokat vonatkoztatni, mint egy erdőre. Itt speciális művelést kell biztosítani. Nem támogatja továbbá a véleményező, hogy a szőlőhegy program védett természeti területeken legyen. Továbbá jelzi, hogy a tulajdonjog-átadás bizonyos kivételek mellett nem lehetséges. A látványvédelmi zónák létesítését támogatják.

Pottyondy Ákos (Világörökség Gondnokság) megjegyzi, hogy felhatalmazása van annak az álláspontnak az egyértelmű és határozottan képviselésére, hogy a Főapátságnak nincs szándéka szőlőt telepíteni VÖ területen. Elképzelhetőnek tartja, hogy bemutató céllal néhány tövet telepítenek, ez más dolog, de művelési ág módosítást nem terveznek.

Bender Ferenc (Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség) idézi az 1996. évi LIII. természetvédelmi törvény 68.§ (8) bekezdését, miszerint

Állami tulajdonban álló

a) védett természeti terület elidegenítése - a miniszter egyetértésével, legalább azonos természetvédelmi értékű védett természeti területtel történő csere, vagy törvényben meghatározott más eset kivételével - nem lehetséges,

b) védett természeti érték elidegenítésére, a (3) bekezdésben meghatározottakon kívül, kizárólag akkor kerülhet sor, ha az természetvédelmi célokat vagy közérdeket szolgál, és az elidegenítéssel a miniszter egyetértett.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens) szerint a fenti törvény értelmében VÖ területen lehet kivétel, ha olyan döntéshozói szándék van.

Hortobágyi Cirill (Főapátság) jelzi, hogy a Főapátság nem akar jogszabállyal szembe menni és nem arról van szó, hogy nincsenek megelégedve a jelenlegi kezeléssel: jó a kapcsolat a Kisalföldi Erdőgazdasággal, nincs probléma a mostani kezelőkkel. Jó gazdának tartják őket. Készült egy dendrobotanikai rehabilitáció – botanikus csapat készítette, körbenéztek, hogy hogyan lehet egységesebben összefogni, ha lesz még fejlesztésre forrás. Bennük merült fel ötletként, hogy hogyan lehet egységesebben összefogni a kezelést, ami egységes gondozásban egyszerűbb lenne.

Balog Ágnes (FK, tájépítész konzulens) jelzi, hogy a KET javasolhatja az állami tulajdonból apátsági tulajdonba vételt. Most van itt a pillanat, hogy ennek a javaslatnak a fenntartásáról vagy elvetéséről döntés szülessen.

Felber Péter (FHNP) közli, hogy az FHNP álláspontja nem változott a területek átadását illetően.

Boros Attila (Kisalföld Erdőgazdaság, Ravazdi Erdészeti) elmondja, hogy a területről légi felvétel rendelkezésre áll. 1964-ben a várköpeny kopár terület volt. Próbálták a szél és víz eróziót megkötni, próbálkoznak a jó karbantartással. Az Erdőtörvény lehetőséget ad erdőtervezés után feladatok meghatározására. Azért lett arborétum, hogy akkor lehessen beavatkozni, amikor szükség van rá. Éves rendszerességgel végzik a karbantartást. A fejlesztés már más: az önkormányzat és az Erdőgazdaság közösen pályázik. Készen állnak a közös gondolkodásra, akkor is, ha nem ők lesznek a kezelők.

Hortobágyi Cirill (Főapátság): nem zárják ki, hogy apátsági tulajdonba kerüljön, de tudják, hogy megvannak a feltételek, amiket rögzíteni kell. Ezeket a feltételeket várjuk a KET-től.

Pottyondy Ákos (Világörökség Gondnokság) kiemeli, hogy nem a Nemzeti Parkból szeretnék kivonni a területet, csak a kezelést egységesíteni.

Erő Zoltán (Vállalkozó) Boros úrnak köszöni a hozzászólást, ami szerepel a véleményben is: azért lett arborétum a 2-es parcella, hogy lehessen az Erdő Tv.-n túli gondossággal kezelni. A Kisalföldi Erdőgazdaság további véleményét is megértettük, a pontosításokat és tisztázásokat bele fogjuk foglalni a szövegbe.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens): a KET-ben a természetvédelmi törvény idézett részét, a feltételeket és a szándékot kell rögzíteni.

E vélemény kapcsán véleménykülönbség nem maradt fenn.

Erő Zoltán (Vállalkozó) folytatja a beérkezett észrevételek ismertetését:

- GYMS Népegészségügy és a Katasztrófavédelem nem volt észrevétele.
- GYMS Kormányhivatal Közlekedésügyi Felügyelősége észrevételeire pontosítjuk a megfogalmazásokat. Bizonyos észrevételeik túlmutatnak a KET-en.
- Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ és a Magyar Közút Nonprofit Zrt. GYMS Igazgatóságának nem volt észrevétele.
- GYMS megyei főépítésztől, Gyárfás Henriettől elsősorban a látványvédelemre vonatkozó javaslatokkal kapcsolatos észrevételek érkeztek. Ebből a legfontosabb elem: hogyan tudjuk ezeket az indokolt javaslatokat beilleszteni a meglévő jogszabályi és tervhierarchiába?

Gyárfás Henriett (GYMS megyei főépítész) kérdezi, hogy erre lesz-e javaslat?

Erő Zoltán (Vállalkozó) válasza, hogy konkrét jogszabályi javaslat nem készült.

Koszorú Lajos (Vállalkozó) kiegészíti, hogy jelen jogszabályi környezetbe csak ajánlásokat lehet tenni. A Területrendezési tervekbe ezeket az ajánlásokat beépíthetik, így helyi jogszabály szintjén megteremtődik az alapja.

Gyárfás Henriett (GYMS megyei főépítész) felhívja a figyelmet, hogy nem az ilyen jellegű szabályozás beépítése a jellemző – az önkormányzatok inkább leveszik a korlátozásokat és a település szintjén feloldódnak a szabályozások. Felveti annak lehetőségét, hogy keletkezhet-e „saláta törvény”, ami az OTrT-be bekerülhet a látványvédelem kiterjesztésére?

Erő Zoltán (Vállalkozó): a látványvédelmi zóna kiterjesztését fontosnak tartjuk, de kérdés, hogy lesz a KET-ből jogszabály?

Balog Ágnes (FK, tájépítész konzulens) szerint ezt most még nem tudjuk pontosan, de más helyszíneknél is bekerültek javaslatok. A KET képviselheti azt az álláspontot, hogy az OTrT módosítását javasolja. pl. Hortobágy esetében a kerékpárút nyomvonalát az OTrT rögzíti, de a KET most módosítást javasol. Benne van a KET-ben, a véleménykülönbséget rögzítették. Volt olyan is ami Erdő Tv.-el ütközött, illetve ennek módosítására tesz javaslatot. Most lehet jelezni a kívánatos módosításokat.

Gyárfás Henriett (GYMS megyei főépítész) javasolja, hogy kerüljön a jegyzőkönyvbe, hogy OTrT módosítással új látványvédelmi övezetre tegyen javaslatot a KET.

Erő Zoltán (Vállalkozó): annak tartalmára tesz javaslatot a KET, hogy a látványvédelmi övezetben miket kell érvényesíteni, a településrendezési tervekkel kapcsolatosan is. Itt 12 település érintett, mindenhol egyeztetni kell, nem lesz egyszerű. De ha általában egyetért a véleményezők köre, az egy jó kezdet.

Gyárfás Henriett (GYMS megyei főépítész) kiemeli, hogy ezt a javaslatot mindenki támogatta. Az OTrT-be is be kéne illeszteni.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens) szerint világossá kellene tenni, hogy ebben az övezetben nem arról van szó, hogy semmit sem lehet csinálni, a szabályozás nem befagyaszt, hanem minőségi keretek közé helyezné a továbbfejlesztéseket.

Erő Zoltán (Vállalkozó): itt most az dől el, hogy ez benne maradjon a KET-ben, utána még sok dolog lesz vele.

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály) felhívja a figyelmet arra, hogy az OTrT egy törvény, tehát sok tárcát érint. Ha ez ilyen fontos téma, felmerül, hogy miért nincs a VÖ. helyszínek védőövezet kijelölve? Miért nem javasolja ezt a KET? Kijelölt védőövezettel jobban lehetne az érdekeket érvényesíteni.

Erő Zoltán (Vállalkozó) jelzi, hogy a látványvédelem jóval nagyobb területet érint, mint egy lehetséges védőövezet. Arra nem tennének javaslatot, hogy 12 település legyen a védőövezet része.

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály) szerint ez nem is szükséges, de védőövezet nélkül nehezebb egyeztetni. Sokkal továbbmutató a javaslat, mert törvényről van szó. A KET Korm.rend. szinten lesz kihirdetve. Nem látjuk még a végét, hogy milyen javaslat lesz a kormány által, de valóban most lehet javasolni.

E vélemény kapcsán véleménykülönbség nem maradt fenn.

Erő Zoltán (Vállalkozó) folytatja a beérkezett vélemények ismertetését:

- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonság Hivatal az illetékesség átvezetését kéri a területi Igazgatósághoz;
- Vas Megyei. Korm. hivatal Erdészeti Igazgatóság az eddig elhangzottakkal parallel megjegyzéseket tesz: 2-es parcella arborétumok körébe tartozik és visszaköszön a kezelési és tulajdonviszonyokkal kapcsolatos megjegyzés.
- Világörökség Gondnokság véleménye részben technikai jellegű észrevételekből áll, kisebb javításokat, tartalmi kiegészítéseket kérnek; valamint a gazdasági fejlesztéssel összefüggő javaslatokat tesz, pl. Pálinkafőzde kialakítása. A Gondnokság visszatérő észrevétele, hogy az áttekintő programrendszerből csak annyit lehet kötelezően előírni az érintetteknek, amennyit finanszírozni lehet. Vállalkozó jelezte, hogy őket is érdekli, hogy a Gondnokság jövőbeni élete a finanszírozási oldalról hogy alakul. A gazdasági fejlesztési javaslatok akkor reálisak, ha a finanszírozás is lehetséges lesz. A MAD bemutatta, hogy illúzió lenne feltételezni azt, hogy az itt működő gazdálkodás ki tudja termelni a fejlesztéshez szükséges javakat. Az biztos, hogy továbbra is szükség van állami támogatásra. Pl. a talajerózió, támfal program elsődleges fontosságú, de ennek a finanszírozási hátterét biztosítani kell.
- Érdekes módon senkitől nem jött észrevétel a gazdasági fejezetre, ahol pl. a KET adókedvezmények bevezetését javasolja.

Gyárfás Henriett (GYMS megyei főépítész) kérdése, hogy a Tervtanácsra milyen választ ad a Vállalkozó, minthogy a Gondnokság jelezte, hogy nem tartja indokoltnak a Fertőtáji VÖ. helyszín tervtanácsával való összevonást.

Erő Zoltán (Vállalkozó) válasza, hogy a KET azért javasolja a VÖ. Tervtanácsot a Fertő vidékkel közösen tartani, hogy ne legyen bürokratikus túlburjánzás. Bizonyára lesznek közös szereplők, ezért célszerű olyan zsűri és eljárásrend kialakítása, ami személyre-szabott intézkedést tesz lehetővé. A Gondnokság megjegyezte, hogy ez addig igaz, amíg közös témák vannak, de minden tagnak a saját illetékességi körén belül kell maradnia.

Gyárfás Henriett (GYMS megyei főépítész) jelezte, hogy Fertőtájon Világörökségi Főépítészt szeretnének.

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály): A tervtanácsokról szóló Korm. rend. szerint a tervtanács az állami főépítész irodákhoz kapcsolódhat. Ha a két VÖ. helyszín egy területen van, akkor egy intézménynek kell lennie. 1 állami főépítész iroda alatt 1 VÖ. tervtanács működhet.

Pottyondy Ákos (Világörökség Gondnokság) szerint ez csak akkor lehetséges, ha Fertőtáj esetében is döntésképes a tervtanács anélkül, hogy innen valaki odamenne.

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály) úgy véli ez megoldható, meg kell nézni a jogszabályban.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens): Lehet intézményileg 1 tervtanács, de amikor összeül, más összetétellel ül össze a két helyszínrre, vagyis Pannonhalmi témánál a Fertőtáji kollegáknak nem kell jelen lenniük és fordítva.

Nemes Gusztáv (facilitátor) javasolja a KET 134. oldalán a tervtanácsra vonatkozó részt ilyen formában átfogalmazni.

E vélemény kapcsán véleménykülönbség nem maradt fenn.

Nemes Gusztáv (facilitátor) megkérdezi, hogy a Főapátságnak – Gondnokságnak van-e még megbeszélendő témája?

Pottyondy Ákos (Világörökség Gondnokság) hangsúlyozza, hogy az összes prioritáshoz sok fejlesztési ötlet kapcsolódott, amit csak úgy tudnak elfogadni, mint javaslat és tervezet, úgy nem, mint kötelezettség.

Erő Zoltán (Vállalkozó) még egy témára hívja fel a figyelmet: a Gondnokság vs. Főapátság rendszeresen visszatérő dilemma. FK szerint a Gondnokság külön jogi személy, a feladata több, illetve más, mint csak a Főapátság kezelése.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens) azt az analógiát hozza válaszként, hogy az egykori Tanács szakigazgatási szerve része a hivatalnak, de ő volt a hatósági rész. Itt is a Főapátság része a Gondnokság, de konkrét feladat ellátása miatt elkülönül tőle. Nem csak az Apátság feladataival kell foglalkoznia. Ezzel nem a Főapátság diktál, hanem van egy Gondnokság, aki a szervezést végzi. Helyes az elkülönítéssel élni.

Hortobágyi Cirill (Főapátság): nem kell önálló jogi személynek lennie, önálló adószámmal?

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály) egyetért Fejérdy Tamással: A Gondnokságnak jogszabályi feladatai vannak. Külön bankszámla szám elképzelhető, de külön jogi személy, adószámmal nem szükséges.

Pottyondy Ákos (Világörökség Gondnokság): gazdaságilag külön tételként jelenik meg.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens) újabb analógiával élve: az egykori Országos Műemlékvédelmi Hivatalban az elnök gyakorolta a másodfokú hatáskört, ugyanakkor az első fokon eljáró Műemlékfelügyeleti Igazgatóság önálló jogalany volt. Jogással utána kell nézetni, hogy ez mit is jelent pontosan ebben az esetben, illetve a ma hatályos jogszabályi környezetben.

Erő Zoltán (Vállalkozó) ha a KET javaslatai elkezdene megvalósulni, a Gondnokság feladata megnő.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens) és ezzel már nyilván nem „one man show” lesz.

E vélemény kapcsán véleménykülönbség nem maradt fenn.

Beck Sándor (Főapátság, Beruházási főosztályvezető) jelzi, hogy a KET-ben javasoltakból jelentősebb költségvonzata van a könyvtár digitalizálásának eszköz és létszám szükségletben, ami nem szerepel az anyagban. Ha ezt még be lehet emelni az anyagba, javasolná a 148+ oldalon levő táblázatban megjeleníteni.

Erő Zoltán (Vállalkozó): a műszaki tervtár digitalizálásának költsége az inspekciós rendszer kialakításába van bevonva, de a többi javaslatot beépítik, kéri írásban megküldeni, ha van még.

Nemes Gusztáv (facilitátor): Mivel nincs több tisztázandó téma, az egyeztetést lezárja. A következő lépések felvázolására felkéri Fogarasi Barbarát.

Fogarasi Barbara (Forster Központ, a VÖ KET koordinátora) elmondja, hogy a mai egyeztetésről készülő jegyzőkönyvet minden jelenlevő megkapja észrevételezésre – ami nem jelenti a vita folytatását, csupán azt ellenőrizni, hogy pontosan rögzíti-e az itt elhangzottakat. Ezután a Forster Központ felterjeszti a Miniszter elé a jegyzőkönyvet. Mivel véleménykülönbség nem maradt fenn, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Világörökség Szakbizottsága véleményezi az eddigi észrevételek alapján átdolgozott/kiegészített KET-et. Amennyiben elfogadásra javasolja, ez lesz a vonatkozó kormányrendelet alapja. Hogy a kormányrendelet miként fog alakulni, kodifikálódni, azt még nem tudjuk ismertetni, mivel ez még nem ismert.

Összeállította: Fogarasi Barbara, KET koordinátor, FK

JELENLETTI IV

Pannonsalms, Világörsegi KET 315/2012 pjbóly 45. évi
velénygel egyetjete - 2014. november 6. - Pannonsalms

NEV	SZERVEZET	E-MAIL CIM	ALÁÍRÁS
FÖRSTER BARBARA	FORSTER KÖZPONT	barbara.forster@forsterkzpont.hu	först Barbara
LÉCZÉNYI GÁBOR	MVH G-M-S. Kgy. Kiv	legacdy.gab@ksh.gov.hu	Lécsényi Gábor
Pinter Csaba	G-M-S MKH FMIA.	gyor-fm@nehik.gov.hu	Pinter Csaba
LILLIK Mária	G-M-S. H. KH FHtg.	lillikm@nehik.gov.hu	Lillik Mária
SÁZSON DÓRA	MTK H. H. H. H. H. H.	dora.sazon@me.gov.hu	Sázon Dóra
FEJÉRDY TANÁCS	Községi Hivatal	fejerdy.tanacs@me.gov.hu	Fejérdy Tanács
M. MIKUS GÁBOR	FÖMI	mikus.gabor@fomi.hu	M. Mikus Gábor
BNÁLDI CSILLA	MTK	bnaldi.csilla@mtk.gov.hu	Bnáldi Csilla
GYIMÓTHY ÁKOS	G-M-S MKH ÁFI	gyimothy.akos@gyorkegy.hu	Gyimóthy Ákos
FEJÉRDY TANÁCS	Forster Központ	tfejerdy47@gmail.com	Fejérdy Tanács
KOSZÓVÁI LÁJOS	VÁRSTANPANNIAK	koszovai@teampannon.hu	Koszóvá Lajos
Bender Ferenc	EDU - 107	bender.ferenc@edu.gov.hu	Bender Ferenc
Györfi Henriett	G-M-S. H. H. H. H. H.	gyorfi.henriett@me.gov.hu	Györfi Henriett
Nemes Gábor	MTAKRTK - Forster	nemes23@gmail.com	Nemes Gábor
TÓTHOS TIBOR	Földművelésügyi Minisztérium	tothos.tibor@orm.gov.hu	Tóthos Tibor
ILLAGYI KATALIN	Földművelésügyi Minisztérium	illagyi.katalin@palatinusok.hu	Illagyi Katalin
FOTAKOS LÁJOS	Földművelésügyi Minisztérium	fotakos.lajos@orm.gov.hu	Fotakos Lajos
BOROS ATTILA	KAEG A. H. H. H. H. H.	boros.attila@kaeg.hu	Boros Attila
BECK LÁNDÓZ	BEKATÁR	beck@osb.hu	Beck Lándóz
BALOG ÁGNES	FORSTER KP	agnes.balog@forsterkzpont.hu	Balog Ágnes
Felber Peter	Fertő-Hanság NPI.	felberpeter1@gmail.com	Felber Peter
BÖRZSÖNYI	BALÁNYI TITK	borzsonyi@palatinusok.hu	Börzsönyi

A Kormány 315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelete a világörökségi kezelési tervről, a világörökségi komplex hatásvizsgálati dokumentációról és a világörökségi várományos helyszínekről
5. § (2) bekezdés szerinti

EGYEZTETŐ TÁRGYALÁS

**az „Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete”
világörökségi helyszín
világörökségi kezelési terv tervezetéről**

JEGYZŐKÖNYV

Időpont: 2014. november 6. 16:00

Helyszín: Pannonhalmi Főapátság, Prelatórium

Jelenlévők: a Jegyzőkönyvhöz mellékelte Jelenléti ív szerint (1. számú melléklet)

Mellékletek: 1. sz.: Jelenléti ív
(Írásos vélemény nem érkezett)

Alkalmazott rövidítések:

FK	Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ
HÉSZ	Helyi Építési Szabályzat
KET	Világörökségi Kezelési Terv
Korm.rend.	A Kormány 315/2011. (XII. 27.) Korm. rendelete a világörökségi kezelési tervről, a világörökségi komplex hatásvizsgálati dokumentációról és a világörökségi várományos helyszínekről
MAD	A Világörökségi Kezelési Tervet Megalapozó Dokumentáció
OTrT	Országos területrendezési terv
Vállalkozó	A KET-t készítő Palatium Stúdió – Teampannon Konzorcium
VH	világörökségi helyszín
VÖ	világörökség
Vötv.	A 2011. évi LXXVII törvény a Világörökségről

Az egyeztetést a Forster Központ megbízásából a KET készítésben folyamatsegítőként (facilitátor) közreműködő Nemes Gusztáv vezette le.

Fogarasi Barbara (Forster Központ, a VÖ KET koordinátora) megköszöni a jelenlevőknek, hogy eljöttek, külön köszönti a Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelmi Főosztályának képviselőit. Ismerteti a MAD-KET készítés eddigi folyamatát. Jelzi, hogy a VÖ. területen ingatlannal rendelkező természetes és jogi személyek, civil szervezetek köréből nem érkezett véleményezés. Az egyeztetés célja a társadalmi szereplők véleményének megismerése és az esetleges véleménykülönbségek tisztázása. Átadja a szót az egyeztetést levezető Nemes Gusztávnak.

Nemes Gusztáv (facilitátor): Bevezetőként elmondja, hogy a mai nap feladata a KET mostanra elkészített, még tervezetnek tekintendő változata alapján a Korm. rend. 4 és 5 §-a szerinti egyeztető tárgyalások lefolytatása, a különböző vélemények áttekintése, és az esetlegesen fennmaradó véleménykülönbségek rögzítése. Visszatekintve a KET készítés eddigi folyamatára, hangsúlyozza, hogy igen fontos szerepe volt a korábbi egyeztetéseknek is.

Levezeti az asztal körül ülők bemutatkozását.

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata) jelzi, hogy megkapták a KET tervezetet, áttekintették és az alábbiakat szeretnék egyeztetni:

- Látványvédelmi zóna 134.o. – külön tanulmány fog készülni – elkezdődött? Mikorra várható? Mit tudunk erről?
- Pannonhalma várost érintő leírásokkal kapcsolatban az alaphozzáállás: kerüljön sor olyan szabályozásra, ami jobban megóvjá a VH-t és egységesebb szerkezetbe foglalja. Pannonhalma település Rendezési Terve már most is jelentős megkötéseket tartalmaz építészeti szempontból is. Vannak elemek, amelyeken finomhangolás szükséges, de a város érdeke,

hogy – akár kompromisszumok árán – legyen lehetőség arra, hogy a város a fejlődés irányát ne veszítse el. Ezek szerepelhessenek a rendezési tervben. Emellett a finomhangolásra nyitott az önkormányzat.

- 119.o tervezet – 2. pont felülvizsgálandó építési övezetekkel kapcsolatban jelenleg is folyamatban vannak módosítások. A Sági dűlő értékesítése lezajlott, a területfelosztások, úthálózatok viszonya megbomlott, a beépítési %-ok sem úgy fognak megvalósulni, ahogy a terven látszik.
- A Váralja terület szabályozása fontos örökségvédelmi szempontból, de az is szempont, hogy ne lehetetlenítsük el a fejlesztéseket, a továbbélést. Fontos az Önkormányzatnak az óvárosi jelleg, szeretnénk visszaadni a városrész patináját és szeretnénk folytatni a megkezdett fejlesztéseket. Megjelennének szolgáltatások, amelyek a turisztikai-marketing eszközrendszerbe illeszkednek: helyi termékek árusítása, különböző szolgáltatások: kávéház, étterem stb. Ezeket a célokat szeretnénk összehangolni a KET-ben szereplő elképzelésekkel és megtalálni az optimumokat, amiben a város továbbfejlődése lehetséges.
- Kérdés: a látványvédelmi szakmai anyag milyen időintervallumban készül? – ez mennyire fogja korlátozni a település Rendezési Tervének szabályozását az Önkormányzat számára?

Nemes Gusztáv (facilitátor): 3 témacsoportban összefoglalja a Jegyző úr által felvetett témákat:

- Látványvédelmi terv
- Sági dűlő + Csejder völgy területe
- Váralja fejlesztési lehetőségei

Erő Zoltán (Vállalkozó) utal az előző (Korm.rend. 4§ szerinti) egyeztetésre, melyen a GYMS megyei főépítész asszony is előhozta a látványvédelem kérdését. A KET a jövőre nézve adhat javaslatot, a látványvédelmi koncepció az OTTr-hez adhat háttéranyagot. A KET-ben lehatárolták az érzékeny területeket. Nem arról van szó, hogy azokon a területeken semmi (változtatás) nem történhet, de a KET-ben felsorolt szakmai tartalomra figyelmet kell fordítani: tájhasználat, bizonyos létesítmények építésének, infrastruktúraváltozások, pl. szélkerekek korlátozása. A javaslat az, hogy ezek a szempontok mind a 12 érintett településnél érvényesüljenek. Ez korlátozásokat jelent majd, de nem jelentős többletet ahhoz képest, hogy ma is vannak már korlátozások – éppen látványvédelmi alapon.

Koszorú Lajos (Vállalkozó) kiegészítésképp elmondja, hogy ez Pannonhalmát úgy érinti, ahogy a 12 települést, vagyis a külterületre vonatkozóan. A belterületen sokkal finomabb, differenciáltabb szabályozás van. A külterületen pl. magassági korlátokat állíthat a látványvédelem, úgy mint feltárulási, rálátási védelem tekintetében: magasság, színek, ipari jellegű építmények valamilyen módon harmonizáljanak. Pl. azt is meg lehet mondani, hogy mely területekre helyezhető el szabadon építmény.

Erő Zoltán (Vállalkozó): ezek a típusú korlátozások ma nincsenek jelen.

Koszorú Lajos (Vállalkozó): HÉSZ-ben is vannak magasságkorlátozások, ezek kezelhetők. Ez vonatkozna a 12 településre. A Rendezési Terv felülvizsgálatát az Önkormányzat rendeli meg és készítteti el. Jogszába - a 2011. évi LXXVII. világorökségi törvény - szerint a KET-tel összhangba hozáshoz szükséges tervek elkészítésére az Állam forrást kell, hogy biztosítson. Ekkor el lehet végezni azokat a vizsgálatokat, amik megállapítják, hogy mi biztosítja a Váralja jellegének, sűrűségének megmaradását. A Csejder völgy komolyabb átgondolást igényel, ez a legköltségesebb feladat.

Erő Zoltán (Vállalkozó): egyeztetünk az Önkormányzattal erről márciusban és a nyáron is, ez alapján készült a térkép. Kimaradtak azok a részek, amelyeken már folyik építés és bennmaradt a Kosaras domb alatti oldal, ami továbbra is érzékeny. Kérdés: a Terv felülvizsgálata hol tart? A VÖ. eljárásokat mennyire járta meg? FK-nál volt már véleményezésen?

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata): a szakhatósági eljárások folyamatban vannak. A következő években készül felülvizsgálat, ami a Településrendezési Tervet módosítani fogja. A Sági dűlő korábban építési övezetként, felparcellázható területként jelent meg. Ez most kikerülni látszik. A szőlészet-borászattal foglalkozó vállalkozás nyit új teret. Ez lát képi szempontból pozitívabb, mint a sűrűbb beépítésű terület. Ez generálni fog hasonló beruházásokat ezen a területen. A felülvizsgálati folyamat várható vége: jövő év első negyedév.

Pottyondy Ákos (Világorökség Gondnokság) felajánlja, hogy ezekben az egyeztetésekben akár személyesen, mint Főapátság, vagy mint Gondnokság képviselője szívesen részt venne. A korábbi probléma fennáll, miszerint a településfejlesztés finanszírozásában továbbra sem tudnak szerepet vállalni, de szívesen jelen lennének tájékoztatásul, illetve konzultációs céllal.

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata) köszönettel veszi a felajánlást, azzal, hogy új önkormányzati képviselő testületi bizottsági struktúra alakul ki, ami a jövő héten véglegesedik. Megalakul egy településfejlesztési bizottság, turisztikai és humán területek bizottsága, ami turisztikai kerekasztalt szervez. Már küldtek is meghívást a Főapátság marketing igazgatójához. Megköszöni és jelzi, hogy igényt tartanak a részvételére, ami kifejezné azt is, hogy Pannonhalma úgy egy egység, ha organikusan egyben kezelik a Főapátsággal a várost. Továbbá kifejezi, hogy finomhangolással, szabályozással a település fejlődési lehetősége is megmarad. Örömmel veszik, ha a szabályozások, amiket rendelet szintre emelünk, létrejönnek, de emellett lehetőség lesz továbbra is pl. családi házakat építeni.

Erő Zoltán (Vállalkozó): érdemes volna konzultálni azzal, aki készíti a módosítást, hogy a KET-ben megfogalmazott álláspontokkal összhangban alakuljon.

Váralja: A pannonhalmi HÉSZ-ben a Váraljára részletes szabályozás van előírva. Bár a VH kezelési terve csak a Hrsz. 1-re vonatkozik, az Apátság és a Város együttműködésének eredményeképp a kezelés kilép a Váralja területre. Keressük azt a kapcsolatot, ahol a Várossal együtt lehet működni. Ez gazdasági potenciál szempontból nehéz kérdés: a meglévő lakosságot képzeljük oda vagy szolgáltató ipart? Izgalmas kérdés, de most nem mondanám meg, hogyan kellene csinálni. Megvizsgálandók az

apróbb telkek, az ingatlantulajdonosok elképzelései stb. Az Önkormányzattal együtt megvalósítandók közül a legfontosabb program lehetne ez a város rehabilitációs program. Egyetértenek-e azzal, hogy a KET-ben ez szerepeljen, egyelőre lazán körvonalazva?

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata): gondolati szinten az Önkormányzatnál is megjelenik hasonló szándék. Az elmúlt 1 év azt mutatja, hogy van igény ezekre az ingatlanokra, amely igény a következő években várhatóan fokozódni fog. Nincs ellenvetés a leírtakkal kapcsolatban, de fontos figyelembe venni, hogy mik az adottságok és a lehetőségek.

Koszorú Lajos (Vállalkozó): Szándék az adottságok örökség-célú továbbfejlesztése, a patinázás, ahogy említette! Fontos, hogy patina legyen rajta, és ami odakerül, növelje az értéket, a megjelenést stb. – ez lesz belefoglalva a szabályozásba.

Erő Zoltán (Vállalkozó): Az általános HÉSZ felülvizsgálatig érdemes elkészíteni egy előzetes programot, érdemes ezen gondolkodni előkészítő tanulmányok stb. készítésével, hogy mire fut ki az a szabályozás, amit ott be akarunk vezetni.

Nemes Gusztáv (facilitátor) úgy véli ebben a témában nincs ellentmondás.

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata): Nem ellentmondás, csak tisztázásképp vetették fel.

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály) jelzi, hogy a KET 7 évente felülvizsgálatra kerül, ez jogszabályi kötelezettség.

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata) jelzi, hogy ebben részt tudnak venni.

Koszorú Lajos (Vállalkozó): nincs olyan műfaj, hogy látványvédelmi terv. Ez a Megyei Rendezési Tervnek lehet egy háttér dokumentációja – 2015 végéig kell módosítani az OTTrT szerint. A látványvédelmet megalapozó elemzéshez kellene egy téli, lomb nélküli és egy nyári, lombos változat.

Erő Zoltán (Vállalkozó): A KET javaslatot tesz jogszabály módosításra, de nem ez a Korm. rendeletet fogja bevezetni a látványvédelmi övezet kijelölését. A KET-ben leírt javaslatokat a Miniszterelnökség felkarolhatja. Hogy a Korm. rend. elindítja-e a látványvédelmi folyamatot, az más kérdés. Itt és most csak javaslatot tehetünk.

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata) megkérdezi, hogy a Korm. rend. megszületésekor mindezek figyelembevételével tudnak a települések szabályozást létrehozni?

Sárosi Dóra (Miniszterelnökség, Kulturális Örökségvédelmi Főosztály) tájékoztat, hogy a KET kodifikációs folyamaton megy keresztül, és egyelőre nem tudjuk milyen formában fog megjelenni a

Korm. rendelet. Ez az övezet az OTrT-be kerülne bele. A Korm. rend. kihirdetésekor még biztos nem fog látványvédelmi övezetként megjelenni.

Koszorú Lajos (Vállalkozó): más VÖ helyszíneken is készülnek ilyen típusú javaslatok. Ha a FK vagy a Miniszterelnökség úgy dönt, hogy azokat a felvetéseket, amelyek az OTrT-t érintik be szeretné építeni, nem kell megvárni a következő felülvizsgálatot, hanem soron kívül is beilleszthetik – de az is egy jó féléves folyamat.

Fejérdy Tamás (FK, örökségvédelmi konzulens) felveti a kérdést, hogy a város lakossága, a civil szervezetek mennyire érdeklődnek? – minthogy ez az egyeztetés nekik is szólna, de nem jött el senki. Miért lehet ez?

Kovács Szabolcs (Jegyző, Pannonhalma Város Önkormányzata) szerint a helyi lakosokhoz, vállalkozókhoz eljutott az egyeztetés híre, meghívója. Jellemzően a rendezési tervekkel kapcsolatos egyeztetéseken is csak az épp érintettek jelennek meg.

Nemes Gusztáv (facilitátor) szerint sokat próbálkoztunk a helyi társadalom elérésében, de kudarcot vallottunk. Amennyiben nincs több tisztázandó téma, akkor az egyeztetést lezárását javasolja. A következő lépések felvázolására felkéri Fogarasi Barbarát.

Fogarasi Barbara (Forster Központ, a VÖ KET koordinátora) elmondja, hogy a mai egyeztetésről készülő jegyzőkönyvet minden jelenlevő megkapja észrevételezésre – ami nem jelenti a vita folytatását, csupán azt kell ellenőrizni, hogy pontosan rögzíti-e az itt elhangzottakat. Ezután a Forster Központ felterjeszti a Miniszter elé a jegyzőkönyvet, majd az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság Világörökség Szakbizottsága véleményezi az eddigi észrevételek alapján átdolgozott/kiegészített KET-et. Amennyiben elfogadásra javasolja, ez lesz a vonatkozó kormányrendelet alapja. Hogy a kormányrendelet miként fog alakulni, kodifikálódni, azt még nem tudjuk ismertetni, mivel ez még nem ismert.

Összeállította: Fogarasi Barbara, KET koordinátor, FK

JELLENLÉTI IV

Pannónhalma, Világosvári KFT 315/2012 jogszabály 5.5.
személyi vélemények egyetértése; Pannónhalma, Bence's
Főapátság, 2014. november 6-án 16:00 órákor

NEV	SZERVEZET	E-MAIL CÍM	ALÁÍRÁS
FÖRSTENSI BARBARA	FORSTER KÖZPONT	barbara.förstner@forsterkzp.hu	förstner
POTTYONDY ÁKOS	Főapátság	pottyos@osb.hu	Pot
SZILÁGYI KLÁRA	PALATIUM STÚDIO	szilagyi.klara@palatiustudio.hu	
Nemes Gusztáv	MTAKRTR - Forster	nemes23@gmail.com	Nemes
ERŐ ZSÓFIA	PALATIUM	erofz@palatiustudio.hu	ERŐ
BALOG ÁGNES	FORSTER KP.	agnes.balog@forsterkzp.hu	Balog
SÁRÓSI DÓRA	MINISZTERELNÖKSÉG	dora.sarosi@un.gov.hu	Sárosi
FÖRSTEN LILIANA	Miniszerelnök	liliana.förstner@un.gov.hu	Förstner
KOVÁCS SZABOLCS	Pannónhalma Önk.	kovacs@pannonhalma.hu	Kovács
DR. SZABÓ ERŐDÉF	Pannónhalma V. Önk.	erodef@pannonhalma.hu	Dr. Szabó
FÖRSTEN VILGOS	Világosvári KFT	vilagos@pannonhalma.hu	Förstner